

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

**BİR KURUMSAL YÖNETİM ENSTRÜMANI OLARAK
STRATEJİK ŞEFFAFLIK VE MUHASEBE
BİLGİLERİNİN ROLÜ
(BİR UYGULAMA)**

HÜSEYİN ÇETİN

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
PROF. DR. NAİM ATA ATABEY

KONYA – 2011

T.C.
Selçuk Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiği, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Hüseyin ÇETİN

A handwritten signature in black ink on a grey background, reading 'Hüseyin ÇETİN'.

T.C.
Selçuk Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

DOKTORA TEZ KABUL FORMU

Hüseyin ÇETİN tarafından hazırlanan “Bir Kurumsal Yönetim Enstrümanı Olarak Stratejik Şeffaflık ve Muhasebe Bilgilerinin Rolü (Bir Uygulama)” başlıklı bu çalışma 23.05.2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından doktora tezi olarak Kabul edilmiştir.

Unvanı	Adı Soyadı	İmza
1 Prof.Dr.	Danışman N.ATA ATABEY	
2 Prof.Dr.	Üye Halim SÖZBİLİR (Başkan)	
3 Prof.Dr.	Üye Raif PARLAKKAYA	
4 Yrd.Doç.Dr.	Üye Abdullah TEKİN	
5 Yrd.Doç.Dr.	Üye Baki YILMAZ	

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Gerek ders döneminde ve gerekse tez döneminin konu seçimi ve tez yazımı aşamasında, her daim kapısını rahatlıkla çalabildiğimiz, odasında bize değerli vakitlerini ayıran, gerek telefon ve gerekse e- posta ile sıkıntılı anlarımızda yardımını esirgemeyen, danışman hocam Sayın Prof. Dr. Naim Ata ATABEY hocamıza sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yine bu aşamada, her zaman yardımlarını esirgemeyen Sosyal Bilimler M.Y.O. Bölüm Başkanımız Sayın Prof. Dr. Raif Parlakkaya hocamıza da teşekkürlerimi sunarım.

Öğrencilik hayatımın başlangıcından bu ana kadar, bende emeği bulunan tüm öğretmenlerime ve hocalarıma saygı ve şükranlarımı sunarım.

Dualarıyla her daim yanımda olan, desteklerini sürekli hissettiğim, çalışmalarımda itici güç olan anne ve babama, akademik hayatımın ve bilhassa doktora tezimin her aşamasında yanımda olan, moral veren ve sıkıntılarımı paylaşan eşim ve çocuklarıma, tüm arkadaşlarıma sevgi ve saygılarımı bir kez daha iletirim.

Hüseyin ÇETİN

T.C.
Selçuk Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı:	Hüseyin ÇETİN	054127001005
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İşletme / İşletme	
	Danışmanı	Prof. Dr. Naim Ata Atabey	
Tezin Adı		Bir Kurumsal Yönetim Enstrümanı Olarak Stratejik Şeffaflık ve Muhasebe Bilgilerinin Rolü (Bir Uygulama)	

ÖZET

Son yıllarda uluslararası finansal piyasalarda yaşanan krizlerin arkasında yatan en önemli nedenlerden birinin ülkelerin ve şirketlerin kurumsal yönetim politikalarının yetersizliği olduğunun ortaya çıkması ile kurumsal yönetim kavramının önemi giderek artmıştır. Bunun sonucunda kurumsal yönetim kavramı geçtiğimiz yıllar içerisinde ülkelerin, piyasaların ve şirketlerin şeffaflığının geliştirilmesinde kilit bir olgu haline gelmiştir. Başta OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development- Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) olmak üzere, diğer uluslararası kuruluşlar sermayenin güvenliğini ve getirisini sağlamak amacıyla birçok düzenlemelerde bulunmuşlardır. Bu durum uluslararası sermaye piyasaları arasında rekabeti artırarak, ülkelerin ihtiyaç duydukları yabancı sermayeyi kendilerine çekebilmeleri için, uluslararası düzenlemelere uygun yapısal değişiklikler yapmalarına neden olmuştur.

Bu çalışmanın amacı; SPK tarafından yayınlanan Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanma düzeyini, muhasebe bilgi sistemi ile kurumsallaşma arasındaki ilişkiyi belirlemek ve muhasebe bilgi sisteminin kurumsallaşma üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Bu amaçla üç bölümden oluşan tezin birinci bölümünde

kurumsallaşma, ikinci bölümünde muhasebe bilgi sistemi incelenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise bu ikisi arasındaki ilişki ve muhasebe bilgi sisteminin kurumsallaşmaya etkisi incelenmiştir. Muhasebe bilgi sisteminin kurumsallaşma üzerindeki etkisini belirlemek için IMKB 100 endeksinde yer alan firmalara yönelik anket çalışması yapılmıştır.

Değerlendirme sonucunda araştırma yapılan işletmelerin kurumsallaşma düzeylerinin ve muhasebe bilgi sistemlerinin bu işletmelerde uygulanma düzeyinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca muhasebe bilgi sistemi ile kurumsallaşma arasında doğru yönlü, pozitif ve güçlü bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Muhasebe bilgi sisteminin kurumsallaşma üzerinde etkili olduğu ispat edilmiştir. Bu etki, araştırma yapılan işletmelerin kurumsallaşma düzeylerinin belirlenmesinde, muhasebe bilgi sisteminin neredeyse yarı yarıya etkili olduğunu gösterir düzeydedir.

T.C.

Selçuk Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı:	Hüseyin ÇETİN	054127001005
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İşletme / İşletme	
	Danışmanı	Prof. Dr. Naim Ata ATABEY	
Tezin Adı		Strategic Transparency as an Instrument of Corporate Governance and the Roles of Accounting Information (An Application)	

SUMMARY

By the emergence of inefficient governance policies applied by corporations and countries as one of the reasons of recent crisis affecting the financial markets, the importance of corporate governance gained importance drastically. As a result of this development the corporate governance concept became a key phenomenon in developing the transparencies of corporations and countries. Primarily by organization for economic cooperation and development and other international institutions made several regulations in order to ensure the safety and returns of capital. This development increased the international competition on international markets and countries are forced to make appropriate international arrangements for the sake of attracting international capital which is strictly needed.

The aim of this study is to determine the relationship between accounting information system and governance and to determine the level of application of corporate governance principles issued by board of capital markets and to display the effect of accounting information system on institutionalization. in the first part of this study which is constituted from three parts governance and in the second part accounting information system are probed. In the third part the relationship between

these two and the effect of accounting information system on institutionalization are examined. In order to determine the effect of accounting information system on institutionalization a questionnaire is applied to the corporations listed on the ISE 100 index.

It is found that the levels of institutionalization and accounting information systems applications are relatively high. Moreover it is found that there is a positive strict correlation between accounting information system and institutionalization. It is proved that accounting information systems are effective on institutionalization. This affect indicates that in the determination of institutionalization levels of the corporations subject to this research accounting information system is effective to a large extent.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
TEZ KABUL FORMU	ii
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	ivi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLO LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİL LİSTESİ.....	xvi
KISALTMALAR	xvii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KURUMSAL YÖNETİM

1.1. Kavramsal Çerçeve	5
1.2. Geleneksel Şirket Yönetimi ve Kurumsal Şirket Yönetimi.....	9
1.3. Kurumsal Yönetim Kavramının Önemi.....	12
1.3.1. Özel Sektörün Artan Rolü	13
1.3.2. Artan Uluslararası Ekonomik Bağımlılık.....	14
1.3.3. Ortaklıkların İçinde Buldukları Yeni Rekabet Şartları	15
1.4. Kurumsal Yönetimin Faydaları	15
1.4.1. Düşük Maliyetli Finansal Kaynaklar için Rekabet	16
1.4.2. Kaynakların Etkin Kullanımı	16
1.4.3. Şirket Performansının Artması.....	17
1.4.4. Çıkar Çatışmalarının Önlenmesi ve Sürdürülebilirlik.....	17
1.4.5. Birleşme ve Satın Almalar	18
1.5. Temel Kurumsal Yönetim İlkeleri.....	18
1.5.1. Adalet ve Eşitlik İlkesi	20
1.5.2. Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi	21
1.5.3. Hesap Verilebilirlik İlkesi	23

1.5.4.	Sorumluluk	24
1.6.	Kurumsal Yönetim Sistemleri	25
1.6.1.	Anglo-Sakson Kurumsal Yönetim Sistemi	26
1.6.2.	Kıta Avrupası Modeli.....	27
1.6.3.	Weimer ve Pape (1999)'ye Göre Kurumsal Yönetim Sistemleri.....	29
1.7.	Dünya'da Kurumsal Yönetim Uygulamaları.....	30
1.7.1.	Amerika Birleşik Devletlerinde Kurumsal Yönetime İlişkin Düzenlemeler ve Sarbanes Oxley Kanunu	32
1.7.2.	Avrupa Birliği Ülkelerinde Kurumsal Yönetim Anlayışına İlişkin Yapılan Düzenlemeler	34
1.7.3.	İngiltere'de Kurumsal Yönetim Alanında Yapılan Düzenlemeler ve Cadbury Raporu	36
1.7.4.	Almanya'da Kurumsal Yönetim Düzenlemeleri.....	37
1.7.5.	Fransa'da Kurumsal Yönetim Düzenlemeleri.....	38
1.7.6.	Asya Ülkelerinde Kurumsal Yönetim Anlayışı	38
1.8.	Uluslararası Kuruluşların Kurumsal Yönetim Anlayışına Katkıları.....	40
1.8.1.	Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD)	41
1.8.2.	Treadway Commission Raporu (COSO)	42
1.8.3.	Kurumsal Yönetim Dünya Bankası ve Uluslar arası Para Fonu (IMF)	44
1.9.	Türkiye'de Kurumsal Yönetim Uygulamaları.....	45
1.9.1.	Sermaye Piyasası Kurulu Tarafından Yapılan Çalışmalar.....	49
1.9.2.	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Tarafından Yapılan Çalışmalar.	50
1.9.3.	Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği Tarafından Yapılan Düzenlemeler	54
1.9.4.	Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği Tarafından Yapılan Çalışmalar	56
1.9.5.	BDDK Tarafından Yapılan Çalışmalar	57
1.9.6.	Yeni Türk Ticaret Kanununun Kapsamında Kurumsal Yönetim Alanında Yapılan Düzenlemeler	58

İKİNCİ BÖLÜM

BİLGİ VE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ

2.1. Bilgi Kavramı	63
2.2. Bilgi Sistemleri	65
2.2.1. Yönetim Bilgi Sistemi.....	68
2.2.2. Muhasebe Bilgi Sistemi	71
2.2.2.1. Muhasebe Bilgi Sistemi'nin Tanımı	71
2.2.2.2. Muhasebe Bilgi Sisteminin Fonksiyonları.....	76
2.2.2.3. Muhasebe Bilgi Sisteminin Bileşenleri.....	77
2.2.2.3.1. Finansal Muhasebe Bilgi Sistemi	77
2.2.2.3.2. Yönetim Muhasebesi Bilgi Sistemi	79
2.2.2.4. Muhasebe Bilgi Sisteminin Unsurları.....	80
2.2.2.4.1. Hesap Planı Sistemi	81
2.2.2.4.2. Belge Sistemi	82
2.2.2.4.3. Defter Sistemi	84
2.2.2.4.4. Donanım ve Yazılım.....	86
2.2.2.4.5. Personel Sistemi.....	87
2.2.2.4.6. Etkin Bir Raporlama Sistemi	88
2.2.2.5. Muhasebe Bilgi Sistemi Geliştirme İlkeleri.....	91
2.2.2.5.1. Uygun Maliyet İlkesi	91
2.2.2.5.2. Raporlama İlkesi	92
2.2.2.5.3. İnsan Etkeni İlkesi	92
2.2.2.5.4. Örgüt Yapısı İlkesi.....	92
2.2.2.5.5. Esnek Olma İlkesi	93
2.2.2.5.6. Açık ve Anlaşılabilir Olma İlkesi	93
2.2.2.5.7. Veri Biriktirme ve İşleme İlkesi	93
2.2.2.6. Muhasebe Bilgi Sistemi'nin Yönetim Bilgi Sistemi İçindeki Yeri ve Önemi.....	94
2.2.2.7. Muhasebe Bilgi Sisteminde Veri Üretme Süreci.....	94
2.2.2.7.1. Verilerin Toplanması ve İşlenmek Üzere Hazırlanması..	95

2.2.2.7.2.	Verilerin İşlenmesi.....	95
2.2.2.7.3.	Çıktı ve Raporların Elde Edilmesi	96

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KURUMSAL ŞEFFAFLIK VE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ

3.1.	Kurumsal Şeffaflık.....	99
3.1.1.	Şeffaflığın Tanımı	100
3.1.2.	Şeffaflık ve Kamuyu Aydınlatmada Düzenlemelerin Yeri ve Önemi	102
3.2.	Şeffaflığı Artırmaya Yönelik Mekanizmalar.....	105
3.2.1.	Zorunlu Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık Yükümlülükleri.....	105
3.2.1.1.	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları	107
3.2.1.2.	Şirket ile Pay Sahipleri, Yönetim Kurulu Üyeleri ve Yöneticiler Arasındaki İlişkilerin Kamuya Açıklanması.....	108
3.2.1.3.	Kamunun Aydınlatılmasında Periyodik Mali Tablo ve Raporlar	109
3.2.1.4.	Bağımsız Denetimin İşlevi.....	110
3.2.1.5.	Ticari Sır Kavramı ve İçerden Öğrenenlerin Ticareti.....	110
3.2.1.6.	Kamuya Açıklanması Gereken Önemli Olay Ve Gelişmeler ..	110
3.2.2.	Ulusal ve Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları	111
3.2.2.1.	Yayımlanan Standartlar	116
3.2.2.2.	Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Standartlar.....	118
3.2.2.3.	Muhasebe Standartları Açısından Kurumsal Şeffaflık	121
3.2.3.	Tek Düzen Muhasebe Uygulamaları.....	123
3.2.3.1.	Muhasebe Usul ve Esasları	124
3.2.3.1.1.	Muhasebenin Temel Kavramları	124
3.2.3.1.2.	Muhasebe Politikalarının Açıklanması.....	126
3.2.3.2.	Muhasebe Uygulama Genel Tebliği'nin Kurumsal Yönetim İlkeleri Açısından Önemi.....	131
3.2.4.	Bağımsız Denetim Standartları ve Uygulama.....	133

3.2.4.1.	Denetiminin Amaçları.....	134
3.2.4.2.	Genel Kabul Görmüş Denetim Standartları.....	135
3.2.4.3.	Kurumsal Yönetimde Şeffaflığın Artırılması için Bağımsız Denetime İhtiyaç Duyulma Nedenleri	137
3.2.5.	İç Kontrol ve Risk Yönetimi	139
3.2.5.1.	İç kontrol Sisteminin Amaçları.....	140
3.2.5.2.	Risk Değerlemesi.....	141
3.2.5.3.	İç kontrol ve Risk Değerlemesinin Kurumsal Yönetimde Şeffaflığın Artırılması Açısından Önemi.....	141
3.2.6.	Kurumsal Yönetim Derecelendirmesi ve Kurumsal Yönetim Endeksi	142
3.2.6.1.	Kurumsal Yönetim Derecelendirmesi	143
3.2.6.2.	Kurumsal Yönetim Endeksi.....	145

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE İSTANBUL MENKUL KIYMETLER BORSASINA KAYITLI İLK 100 ŞİRKETTE KURUMSAL YÖNETİM, ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI VE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN KULLANIM DÜZEYİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

4.1.	Araştırmanın Amacı.....	148
4.2.	Araştırmanın Yöntemi	148
4.3.	Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları	151
4.4.	Araştırmanın Hipotezleri	152
4.5.	Araştırma Kapsamında Yer Alan Şirketlerin ve Katılımcıların Özellikleri ve Değerlendirmeler	153
4.5.1.	Araştırmaya Katılan Yöneticinin Firma İçindeki Görevi.....	153
4.5.2.	Katılımcıların Firmadaki Görev Süreleri	154
4.5.3.	Araştırma Katılımcılarının Eğitim Düzeyi.....	154
4.5.4.	Araştırmaya Katılan Şirketlerin Faaliyet Konularına Göre Dağılımı	155
4.5.5.	Araştırmaya Katılan Şirketlerdeki Çalışan Sayısı.....	155

4.5.6.	Araştırmaya Katılan Firmaların Faaliyet Süreleri.....	156
4.5.7.	Araştırmaya Katılan Firmaların İMKB’de Bulunma Süreleri	156
4.5.8.	Ankete Katılan Firmalardaki İç Denetçi Sayısı	157
4.6.	Araştırmaya Katılan Şirketlerde Kurumsal Yönetim Anlayışının Uygulanması	158
4.6.1.	Kurumsal Yönetim Çerçevesi	158
4.6.2.	Pay Sahipleri ve Uygulama.....	161
4.6.3.	Menfaat Sahipleri ve Hakları	165
4.6.4.	Yönetim Kurulu	169
4.6.5.	Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık	174
4.6.6.	Kurumsal Yönetim İlkeleri Genel Değerlendirmesi	180
4.6.7.	Kurumsal Yönetim İlkeleri İle İlgili Görüşler	185
4.7.	Kurumsal Derecelendirme Notu (Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Derecelendirmesi).....	191
4.8.	Muhasebe Bilgi Sistemi	195
4.8.1.	Muhasebe Bilgi Sistemi İle İlgili Soruların Genel Değerlendirmesi Muhasebe bilgi sistemi ile ilgili sorulan 38 soru ve verilen cevaplar ile genel ortalamalar aşağıdaki tablo 36’da yer almaktadır.....	208
4.8.2.	Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Muhasebe Bilgi Sistemi İle İlgili Ankete Katılanların Görüşleri.....	212
4.9.	Muhasebe Standartları	218
4.10.	Analiz Sonuçları ve Hipotezlerin Yorumlanması.....	223
	SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER	237
	EKLER	251
	Ek 1: Anket Formu	252
	Ek 2: 01.01.2010 ve 21.08.2010 Döneminde İMKB-100 Endeksinde İşlem Gören Tüm Şirketler	261
	KAYNAKÇA.....	262
	ÖZGEÇMİŞ	278

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1. Organizasyonlarda Mülkiyet, Sermaye ve Yönetim Yapısına Göre İşletmelerin Sınıflandırılması	9
Tablo 1.2. Geleneksel Yönetim ile Kurumsal Yönetimde “Yönetim” ve “Denetim” Fonksiyonları	10
Tablo 1.3. Geleneksel Yönetim ile Kurumsal Yönetim Yaklaşımlarının Karşılaştırılması	11
Tablo 1.4. Anglo-Saxon ve Kıta Avrupası Kurumsal Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırılması	28
Tablo 1.5. Kurumsal Yönetim Unsurları ve Sistemleri Arasındaki İlişkiler	30
Tablo 2.1. Yönetim Bilgi Sistemi'nin Alt Bilgi Sistemleri	70
Tablo 3.1. TMS/ TFRS Seti	116
Tablo 3.2. Türkiye’de Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Derecelendirmesi Yetkisi Almış Kuruluşlar	145
Tablo 4.1. Katılımcıların Firmadaki Görevi	154
Tablo 4.2. Katılımcının Firmadaki Görev Süresi	154
Tablo 4.3. Katılımcının Eğitim Düzeyi	155
Tablo 4.4. Şirketlerin Faaliyet Konuları	155
Tablo 4.5. Şirketlerdeki Çalışan Sayısı	156
Tablo 4.6. Firmaların Faaliyet Süreleri	156
Tablo 4.7. Firmaların İMKB’de Bulunma Süreleri	157
Tablo 4.8. Firmalardaki İç Denetçi Sayısı	157
Tablo 4.9. Pay Sahipleri ve Uygulama	164
Tablo 4.10. Pay Sahipleri ve Uygulama	164
Tablo 4.11. Menfaat Sahipleri ve Hakları	168
Tablo 4.12. Menfaat Sahipleri ve Hakları	169
Tablo 4.13. Yönetim Kurulu	173
Tablo 4.14. Yönetim Kurulu	173
Tablo 4.15. Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık	180
Tablo 4.16. Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık	181
Tablo 4.17. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri	182
Tablo 4.18. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri	182

Tablo 4.19. Şirketin İnternet Sitesinde Yer Alan Konular	182
Tablo 4.20. İnternet Sitesinde Yer Alan Konular	183
Tablo 4.21. Yıllık Faaliyet Raporunda Yer Alan Konular	184
Tablo 4.22. Kurumsal Derecelendirme Notu Alan İMKB Şirketleri.....	185
Tablo 4.23. Kurumsal Derecelendirme Notu İle İlgili Görüşler.....	192
Tablo 4.24. Kurumsal Derecelendirme Notu	193
Tablo 4.25. Kurumsal Derecelendirme Notu İle İlgili Görüşler.....	193
Tablo 4.26. Kurumsal Derecelendirme Notu	193
Tablo 4.27. Muhasebe Bilgi Sistemi Cevapları	208
Tablo 4.28. Muhasebe Bilgi Sistemi.....	211
Tablo 4.29. Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Muhasebe Bilgi Sistemi İle İlgili Ankete Katılanların Görüşleri.....	216
Tablo 4.30. K.Y.İ. ve M.B.S.-Görüşler	217
Tablo 4.31. Muhasebe Standartları Görüşleri.....	220
Tablo 4.32. Muhasebe Standartları	221
Tablo 4.33. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ile ilgili Görüşler.....	225
Tablo 4.34. Muhasebe Bilgi Sistemi Uygulamaları.....	226
Tablo 4.35. UFRS ile ilgili Görüşler.....	228
Tablo 4.36. Croncbach's Alpha Katsayısı	229
Tablo 4.37. Muhasebe Bilgi Sistemi-Kurumsal Yönetim Arasındaki İlişki.....	231
Tablo 4.38. Muhasebe Bilgi Sistemi-Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık Arasında İlişki.....	231
Tablo 4.39. Muhasebe Bilgi Sistemi-Şeffaflık (İnternet) Arasında İlişki.....	232
Tablo 4.40. Muhasebe Bilgi Sistemi-Şeffaflık (İnternet) Arasında İlişki.....	233
Tablo 4.41. SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin İMKB 100'de Ankete Katılanlar Tarafından Değerlendirilmesi	234
Tablo 4.42. Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık Arasında İlişki	235
Tablo 4.43. Muhasebe Bilgi Sistemi ve Şeffaflık Arasında İlişki	236

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1. Organizasyonlarda Başlıca Paydaşlar (Manfaat Sahipleri)	8
Şekil 1.2. Kurumsal Yönetim İlkeleri	20
Şekil 2.1. Bilgi Sisteminin İşlevleri	66
Şekil 2.2. Geribildirim Kontrol ve Sistem Kavram	67
Şekil 2.3. Yönetim Bilgi Sistemi	69
Şekil 2.4. Muhasebe Sisteminde Bilgi Akışı	74
Şekil 2.5. Finansal Muhasebe Ayrıntılı Akış Şeması	75
Şekil 2.6. Muhasebe Bilgi İşlem Süreci.....	97
Şekil 3.1. Kamuyu Aydınlatma Sisteminde Düzenleyicinin Performansı.....	103
Şekil 4.1. Katılımcıların Firmadaki Görevi	154
Şekil 4.2. Katılımcının Firmadaki Görev Süresi.....	154
Şekil 4.3. Katılımcının Eğitim Düzeyi.....	155
Şekil 4.4. Şirketlerin Faaliyet Konuları	155
Şekil 4.5. Şirketlerdeki Çalışan Sayısı.....	156
Şekil 4.6. Firmaların Faaliyet Süreleri.....	156
Şekil 4.7. Firmaların İMKB’de Bulunma Süreleri	157
Şekil 4.8. Firmalardaki İç Denetçi Sayısı	157
Şekil 4.9. Pay Sahipleri ve Uygulama	164
Şekil 4.10. Menfaat Sahipleri ve Hakları.....	169
Şekil 4.11. Yönetim Kurulu	173
Şekil 4.12. Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık.....	181
Şekil 4.13. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri.....	182
Şekil 4.14. İnternet Sitesinde Yer Alan Konular	183
Şekil 4.15. İnternet Sitesinde Yer Alan Konular	183
Şekil 4.16. Yıllık Faaliyet Raporunda Yer Alan Hususlar	185
Şekil 4.17. Yıllık Faaliyet Raporu	185
Şekil 4.18. Kurumsal Derecelendirme Notu	193
Şekil 4.19. Kurumsal Derecelendirme Notu	193
Şekil 4.20. Muhasebe Bilgi Sistemi.....	211
Şekil 4.21. K.Y.İ. ve M.B.S.-Görüşler.....	217
Şekil 4.22. Muhasebe Standartları	221

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AICPA	: American Institute of Certified Public Accountants-Amerika Sertifikalı Muhasebeciler Birliği
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Derneği
CEO	: Chief Executive Officer-En Yüksek Dereceli Yönetici
COSO	: Committee of Sponsoring Organizations
IBRD	: International Bank for Reconstruction and Development- Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası
IMF	: International Monetary Fund- Uluslararası Para Fonu
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
OECD	: Organisation for Economic Cooperation and Development- Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SEC	: Securities and Exchange Commission- ABD Sermaye Piyasası Kurulu
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TKYD	: Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği
TUSİAD	: Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği
WB	: World Bank-Dünya Bankası

GİRİŞ

Teknolojik gelişmelerin sonucu yaşanan hızlı küreselleşme süreci, ülkeler arasında fiziki sınırların önemini azaltarak; dünyayı daha küçük bir hale getirmiştir. Sermaye akışının en üst düzeyde olduğu bu süreçte, sermayenin getirisi kadar sermaye güvenliği de giderek önemini artırmaktadır. Başta OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development- Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) olmak üzere, diğer uluslararası kuruluşlar sermayenin güvenliğini ve getirisini sağlamak amacıyla düzenlemelerde bulunmuşlardır. Bu durum uluslararası sermaye piyasaları arasında rekabeti artırarak, ülkelerin ihtiyaç duydukları yabancı sermayeyi kendilerine çekebilmeleri için, uluslararası düzenlemelere uygun yapısal değişiklikler yapmalarına neden olmuştur. Böylece diğer ülkelere karşı rekabet avantajlarını artırma yoluna gitmişlerdir. Bu yapı içerisinde, günümüzde uluslararası fon yöneticileri, gelişmekte olan ülkelere veya bu ülkelerde faaliyet gösteren şirketlere yatırım yaparken artık finansal performans kadar kurumsal yönetim uygulamalarının kalitesini de gözetir hale gelmişlerdir.

Özellikle, Asya krizleriyle başlayan ve sermaye piyasalarında dünya çapında büyük düşüşlere neden olan farklı ekonomik buhranların ardından; 2002 yılında WorldCom, Tyco ve Enron gibi şirketlerde yaşanan finansal sıkıntıların Amerika Birleşik Devletleri tarihinin en önemli iflaslarına neden olması tüm dünyadaki sermaye piyasalarında ciddi bir güvensizliğe neden olmuştur. Bu güven yoksunluğu, yatırımcıların menkul kıymet piyasalarından uzaklaşmasına ya da çok daha yüksek prim talep etmesine neden olmuştur. Bunun sonucunda da piyasalarda hem yatırımcı olarak bulunan hem de bu piyasalardan fon sağlama amacıyla olan firmalar, sermaye maliyetlerindeki ciddi artışlar nedeniyle önemli zararlarla karşı karşıya kalmışlardır.

Kurumsal yönetim, küresel ölçekte yaşanan finansal krizlerin çözümüne yönelik olduğu kadar, daha iyi bir şirket yönetimi amacına hizmet etmek ve bu sayede inşa edilen güvenle şirketlerin ihtiyaç duyduğu kaynakları temin edebilmelerine imkân sağlayacak sihirli bir değnek olarak görülmektedir. Tüm dünyada iş çevreleri daha fazla büyüebilmek ve gelişebilmek için yatırımcıları kendilerine çekmek zorundadır. Ancak unutulmamalıdır ki yatırımcılar fonlarını

belirli bir iş koluna ya da şirkete yatırmadan önce bu iş kolunun finansal açıdan sağlam ve ileriye yönelik bir geleceğinin olduğunu görebilmelidirler. Kurumsal yönetim, işletmelerin yönetilmesinde yönetici, yönetim kurulu ve pay sahiplerine ilişkin bir dizi kuralları içeren bir anlayıştır. Kurumsal yönetimin esas amacı, şeffaf yönetimin sağlanması, menfaat sahiplerinin, toplumun çıkarlarının korunması ve suistimal, eşitsizlik gibi durumların önlenmesidir. Böylece toplum refahının artacağı düşünülmektedir. Bu anlayış işletmenin kâr elde etme amacını taşıyan klasik işlevinin yanında tüm pay sahiplerinin haklarının korunmasını ve işletme ile pay sahipleri arasındaki ilişkileri düzenleyen bir takım kurallar ortaya koymaktadır. Bu kurullarla birlikte işletme tüm paydaşlarının en yüksek yararı elde etmesini ve işletmenin verimliliğini yükseltmeyi amaçlamaktadır. Benzer bir düşünceyle etkili bir kurumsal yönetim anlayışı geliştirebilmek için; eşit, katılımcı, aydınlatıcı ve şeffaf, açık, hesap verebilir, sorumlu ve adaletli bir anlayışın olması ve bu değerlerin yerleştirilmesi ve uygulanması kaçınılmaz bir hal almaktadır.

Kurumsal yönetim alanında Dünya’da başta; ABD (Amerika Birleşik Devletleri), İngiltere, Almanya ve Fransa gibi büyük devletler olmak üzere, birçok düzenlemeler yapılmış olup, bu anlamda yapılan çalışmalardan uluslararası seviyede nihai anlamda etki yaratamı, OECD tarafından 1999 yılında yayınlanmış olan tavsiye niteliğindeki “Kurumsal Yönetim İlkeleri” olmuştur. Bu ilkeler, kısa zamanda benimsenmiş ve sermaye piyasası mevzuatlarında yer bulmaya başlamıştır. Ülkemizde de başta SPK (Sermaye Piyasası Kurulu) olmak üzere, İMKB (İstanbul Menkul Kıymetler Borsası), TUSİAD (Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği), TKYD (Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği), BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Derneği) gibi ilgili kuruluşlar tarafından değişik zamanlarda farklı çalışmalar yapılmıştır. Özellikle halka açık şirketlerin faaliyetlerini düzenleyen SPK, 2003 yılında OECD kurumsal yönetim ilkelerini temel alarak “Kurumsal Yönetim İlkelerini” yayınlamış, 2004 yılında OECD tarafından revize edilen ilkelerdeki değişiklikleri ek bir düzenleme ile yansıtmıştır. TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi) tarafından kabul edilerek yasalaaan ve 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girecek olan yeni Türk Ticaret Kanunu Kanun’da kurumsal yönetim ilkeleri ile ilgili yeni düzenlemeler bulunmaktadır.

Günümüzde yatırımcılar, yatırım yapmaya karar verecekleri zaman şirketlerin finansal performanslarının yanı sıra onların yapısını, kurumsal yönetim uygulamalarını ve bu uygulamaları ne kadar hayata geçirdiklerine de dikkat ederler. Tam bu noktada yatırımcıların bilgi ihtiyacı devreye girer. Nitelikli, güvenilir, tam bilginin sağlanması ile birlikte yatırımcının kararı şekillenmeye başlar. Kurumsal yönetim ilkelerinden olan "kamuyu aydınlatma ve şeffaflık" bu süreçte en önemli unsurlardan birisidir. Bu ilkenin tam olarak uygulanabilmesi için işletmede kullanılan muhasebe bilgi sistemi uygulamaları önem arz etmektedir. Yönetim bilgi sisteminin bir alt sistemi olan muhasebe bilgi sistemi; bir örgütün kaynaklarının oluşumu, bu kaynakların kullanılma biçimi, örgütün faaliyetleri sonucunda bu kaynaklarda meydana gelen artış ve azalışları ve örgütün finansal açıdan durumunu açıklayan bilgileri üreten, bunları ilgili kişi ve kuruluşlara ileten bir sistemdir. Bu süreç, karar alma durumunda olanların tutarlı karar alabilmeleri amacıyla finansal durum ve faaliyet sonuçlarına ilişkin doğru ve güvenilir bilgileri zamanında sağlama amacına yönelik olarak faaliyet gösterir. Amaç işletmelerde yapılması gereken faaliyetleri planlarken her türlü faaliyetin belli bir sistem altında toplanması ile kurumsal yönetim anlayışı içinde faaliyetlerin sürdürülmesi aşamasına doğru adım atmaktır. Kurumsal yönetim süreci tamamlandıktan sonraki yönelim ise, işletmeye ait stratejik hedeflerin geliştirilmesidir. Kurumsal yönetim için yapılması gerekenlerden biri de etkin bir raporlama sisteminin kurulmasıdır. Etkin bir raporlama sisteminin verileri de muhasebe bilgi sisteminden sağlanacaktır. Burada kurumsal yönetim ilkelerinden kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık ilkesinin koşullarının sağlanabilmesinde muhasebe uygulamaları çok etkin olacaktır. Bu çerçevede muhasebe bilgi sistemi sürecinde, gerek muhasebenin temel kavramlarına, genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine, ulusal ve uluslararası muhasebe standartlarına, yasalara, yönetmeliklere ve tüzüklere uygun bir uygulama süreci içinde olunmalı ve gerekse diğer şartların da (eğitimli ve yeterli personel, çalışma koşulları ve teknolojik yenilikler vs.) sağlanmış olması gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı; işletmelerde kurumsal yönetim anlayışı kapsamında, muhasebe bilgi sisteminin rolünü ve bu anlayışa etki eden muhasebe uygulamalarının neler olduğu vurgulanmaya çalışılacaktır. Birinci bölümde, kurumsal yönetim

anlayışının tanımı ve teorik alt yapısı gelişim süreci ile birlikte ele alınarak değerlendirilmiştir. Daha sonra kurumsal yönetim anlayışı doğrultusunda yapılan düzenlemeler açıklanarak, Dünya’da ve Türkiye’de yapılan düzenlemelere değinilmiştir. İkinci bölümde; işletmelerde muhasebe bilgi sisteminin kurumsal yönetim anlayışı kapsamında ki rolü ortaya konulmaya çalışılmış ve muhasebe bilgi sistemi ile ilgili bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde; kurumsal yönetim anlayışı kapsamında, kurumsal şeffaflığı artırmaya yönelik mekanizmalar; zorunlu kamuyu aydınlatma ve şeffaflık yükümlülükleri, muhasebe uygulama genel tebliği, bağımsız denetim standartları, iç kontrol ve risk yönetimi ve son olarak kurumsal yönetim derecelendirmesi ve kurumsal yönetim endeksi bağlamında kurumsal yönetim ilkeleri ve özellikle kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık ilkesi esas alınarak açıklanmaya çalışılmıştır. Son bölümde ise; teorik açıklamalara ışık tutması amacıyla 01.01.2010 ve 21.08.2010 tarihleri arasında işlem gören en yüksek piyasa değerine sahip ilk yüz şirket araştırma kapsamına alınmış ve analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURUMSAL YÖNETİM

Son on yılda, kurumsal yönetim kavramı gittikçe önemli bir olgu haline gelmiştir. Yaşanan uluslararası finansal krizlerin ve şirket skandallarının arkasında yatan önemli nedenlerden bir tanesinin, kamunun ve özel sektörün kurumsal yönetim politikalarının yetersiz olduğu görüşü, bu kavramın önemini daha da arttırmıştır. Gelişmiş ülkeler, uluslararası finans kuruluşları ile ilişkili organizasyonlar, bu konuya büyük önem vermeye başlamışlar, gelişmekte olan ülkelere ve bu ülkelerde faaliyet gösteren şirketlere yatırım yapmadan veya kredi tahsis etmeden önce, finansal performans kadar önemli buldukları kurumsal yönetim uygulamalarının kalitesini de gözetir hale gelmişlerdir. Bu bağlamda sosyal sorumluluk ve etik değerler çerçevesinde kamuoyunun güvenini oluşturmak ve sürdürmek, şirketlerin gündemindeki en önemli konulardan biri olmuş ve şeffaflık, eşitlik, sorumluluk ve hesap verebilirlik ilkeleri üzerine inşa edilen "kurumsal yönetim" süreçlerinin şirket yönetimindeki ağırlıkları giderek artmıştır.

Bu bölümde kurumsal yönetim kavramı ile ilgili önemli kavramlar, kurumsal yönetimin önemi, faydaları, ilkeleri, kurumsal yönetim sistemleri, Dünya’da ve Türkiye’de kurumsal yönetim anlayışının geldiği düzey açıklanacak ve bu alanda yapılan düzenlemelerden bahsedilecektir.

1.1. Kavramsal Çerçeve

İlk insanın ortak amaçlarını gerçekleştirebilmek ve doğa güçlerine karşı koyabilmek amacıyla önce işbirliği daha sonra ise kendi aralarında iş bölümü yapmak suretiyle ortak hedeflere yöneldikleri günden bu güne kadar yönetim olgusu olagelmıştır. Kişi kendi başına fazla bir şey başaramaz. Bireysel amaçlarını başarmak

ve ihtiyaçlarını gidermek için diğerkleriyle birlikte yaşamak zorundadır. Amaçlar siyasal olsun, politik, askeri, eğitimsel ya da ekonomik olsun birlikte hareket etmek, grup çabalarına yönelmek gereklidir. Bu nedenle insanların grup çabaları içine girmesi kaçınılmazdır (Can, 2001: 5).

Yönetim olgusu insan işbirliğinin tarihi kadar eskiye dayanmakla birlikte ancak 18. yüzyılda başlayan endüstri devrimi ile önem kazanmaya başlamıştır. Endüstrileşme ile birlikte işletmelerde görülen büyüme beraberinde bu işletmeleri sevk ve idare edecek yöneticilere duyulan ihtiyaç ortaya çıkarmıştır. Buda modern yönetim biliminin ortaya çıkması sonucunu doğurmuştur (Genç, 2005: 17).

Sanatların en eskisi olarak nitelendirilmesine karşılık, yönetimin bir bilim dalı olarak ortaya çıkması nispeten yenidir. Bu yüzden yönetim bilimi ile ilgili kavramlar tam olarak açıklığa kavuşmamış ve yazarlar arasında üzerinde henüz görüş birliğine varılan ortak bir yönetim tanımına ulaşılmamıştır. Aslında ilkeleri, felsefesi ve politikalarının incelenmesine yeni başlanmış olan bir bilim dalı için bu gibi terminoloji ve kavram karışıklıklarının olağan karşılanması gerekir (şimşek, 2008: 7). Yönetim belirli bir takım amaçlara ulaşmak için başta insanlar olmak üzere parasal kaynakları, donanımı, demirbaşları, hammaddeleri, yardımcı malzemeleri ve zamanı birbiriyle uyumlu, verimli ve etkin kullanabilecek kararlar alma ve uygulatma süreçlerinin toplamıdır (Eren, 2003: 3).

Bu bağlamda Kurumsal yönetim (corporate governance) kavramı ise, ilk olarak ABD'nde ortaya çıkan bir kavram olmasına rağmen son yıllarda tüm dünyada tartışılan ve uygulanan bir kavramdır. Kurumsal yönetim kavramının algılanması farklı alanlarda farklı şekillerde olmuştur. Bununla beraber Kurumsal Yönetim kavramı yaygın olarak şirketlerin yönetilmesi olarak adlandırılır.

Dünya üzerinde pek çok farklı kurum ve konunun uzmanı, söz konusu kavrama yönelik çok sayıda farklı tanımlamalar geliştirmişlerdir. Bu farklılıkların temel nedenini, kurumsal yönetim kavramının başta hissedarlar, yönetim kurulu yeleri, yöneticiler ve çalışanlar olmak üzere potansiyel yatırımcılar ve derecelendirme kuruluşları gibi çok fazla sayıda çıkar grubunu (stakeholders) dolaylı ya da dolaysız olarak ilgilendirmesi olarak açıklamak mümkündür (ztrk ve Demirgnerş, 2005:

119). Farklı kurumlar ve araştırmacılar tarafından kurumsal yönetime ilişkin olarak geliştirilen çok sayıda tanım birbiri ile örtüőe de, kurumsal yönetimin somut tanımının gelecekte şekillenmeye devam edeceği düşünölmektedir (Gürbüz ve Ergincan, 2004: 5).

Kurumsal yönetimin farklı alanlarda farklı şekillerde tanımlanmakla birlikte hukuki bakımından konunun önde gelen uzmanlarından olan Columbia Üniversitesi'nden Ira Millstein yapmıştır; *“Kurumsal Yönetim, bir şirketin hak sahipleri ve kamuoyunun menfaatlerine zarar vermeyecek şekilde, mali kaynakları ve insan kaynaklarını kendine çekmesini, verimli çalışmasını ve bu sayede de hissedarları için uzun dönemde ekonomik kazanç yaratarak istikrar sağlamasını mümkün kılan kanun, yönetmelik ve ilgili gönüllü özel sektör uygulamaları bileşimidir”* (Özeke, 2004: 1).

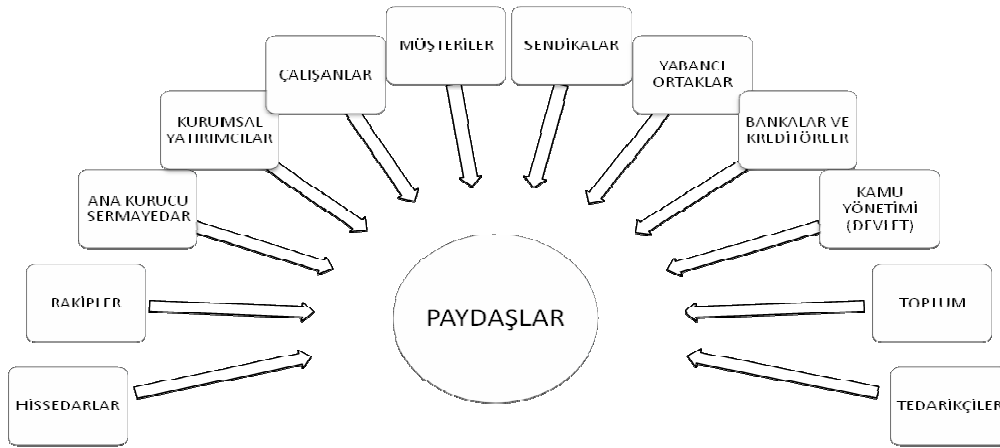
Geniş bir tanımlı yapılacak olursa kurumsal yönetim; şirketlerin, sermaye çekebilmelerini, piyasalarda etkin ve verimli şekilde faaliyette bulunmalarını, kuruluşlarına esas teşkil eden kurumsal amaçlarını gerçekteştirebilmelerini, kanun tarafından kendilerine yüklenen yükümlölüklerini, şirket ortaklarının, piyasa katılımcılarının ve toplumun beklentilerini karşılayabilmelerini sağlamaya yönelik kanunlar, düzenlemeler, kotasyon kuralları ve özel sektör uygulamalarıdır (Holly, 2001: 5).

OECD Kurumsal Yönetim Komitesi kurumsal yönetimi, kurumsal yönetimi, şirketlerin yönlendirildiği ve kontrol edildiği sistem olarak tanımlanmıştır (The Committee on the The Financial Aspects of Corporate Governance, 1992: 15). Kurumsal yönetim firma sahipliği ile yönetim arasındaki ilişkiler sistemini temsil etmektedir. Kurumsal yönetimin dar tanımlı ise şirketlerin öncelikle hissedar haklarının gözetilerek yönetilmesidir. Sorumlu organ ise yönetim kuruludur (Tanrıöven vd, 2005: 134). OECD'ye göre kurumsal yönetim yapısı, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler, hissedarlar ve diğer pay sahipleri gibi taraflar arasındaki hak ve sorumlukların paylaşılmasını belirlemekte ve kurumsal meseleler ile ilgili karar almak konusunda kuralları ve prosedürleri ortaya koymaktadır (OECD, 2010).

Dünya Bankası'na göre kurumsal yönetim, en geniş anlamda modern yaşamda insanların bir amaca ulaşmak için oluşturduğu herhangi bir kurumun yönetiminin düzenlenmesidir. Daha dar anlamda ise, bir kurumun beşeri ve mali sermayeyi çekmesine, etkin çalışmasına ve böylece ait olduğu toplumun değerlerine saygı gösterirken uzun dönemde ortaklarına ekonomik değer yaratmasına imkân tanıyan her türlü kanun, yönetmelik, düzenleme ve uygulamaları ifade etmektedir (TUSİAD, 2005: 9).

Özetle bir şirketin faaliyeti; şirket hissedarlarından, sermaye piyasası yatırımcılarından, şirketle ticari münasebete giren veya girecek olan kişilerden, işçi ve memurlardan, vergi alacaklısı ve topluma daha iyi bir hayat sağlama yükümünü yüklenmiş devletten oluşan ve şirketin başarılı işleyişinden yararlanabildiği gibi, başarısızlığından ve kötü idaresinden de olumsuz yönde etkilenebilen ve zarar görebilen büyük bir sosyal topluluğu ilgilendirmektedir. (Şehirli, 1999: 51). Şekil 1'de organizasyonlarda yer alan paydaşlar gösterilmektedir.

Şekil 1.1. Organizasyonlarda Başlıca Paydaşlar (Manfaat Sahipleri)

Kaynak: Aktan, Coşkun Can (2010). Kurumsal Şirket Yönetimi. <http://www.sobiadacademy.net/sobem/e-yonetim/kurumsal-yonetim/aktan-kurumsal.pdf>, e.t.10.07.2010. s.3.).

Yukarıda kurumsal yönetim kavramı ile ilgili yapılan farklı tanımlardan da anlaşılacağı üzere kurumsal yönetim kavramı şirket yönetimini, hissedarları ve şirketle ilişkisi olan diğer çıkar gruplarını yakından ilgilendiren çok önemli bir

kavramdır. Kurumsal Yönetim alanında yapılan düzenlemeler gerek Dünya da gerekse Türkiye’de çok önemli noktalara gelmiş olup, bu çalışmalar birçok alanda hızla devam etmektedir.

1.2. Geleneksel Şirket Yönetimi ve Kurumsal Şirket Yönetimi

Geleneksel yönetim ile kurumsal yönetimin bir karşılaştırmasını yapmadan ve aralarındaki farklılıkları ortaya koymadan önce geleneksel aile şirketlerinden günümüzün büyük ve çok ortaklı şirketlerine doğru ortaya çıkan evrimi kısaca açıklamakta yarar bulunmaktadır. Organizasyonlarda mülkiyet, sermaye ve yönetim yapısına bakıldığında, zaman içerisinde meydana gelen gelişmeler aşağıdaki Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.1. Organizasyonlarda Mülkiyet, Sermaye ve Yönetim Yapısına Göre İşletmelerin Sınıflandırılması

		KİM YÖNETİYOR	
		SAHİP	VEKİL
MÜLKİYET VEYA SERMAYE YAPISI NASIL?	ŞAHİS İŞLETMELERİ	GELENEKSEL KÜÇÜK İŞLETMELER Hakiki şahıs işletmeleri (esnaf, sanatkar, tacir) bu konuda örnek olarak gösterilebilir. Bunlar bir girişimci tarafından oluşturulan ve yönetilen işletmelerdir.	GELENEKSEL KÜÇÜK İŞLETMELER İşletmenin yönetimi sahip tarafından bir vekile (genel müdüre) bırakılmaktadır.
	SERMAYE ŞİRKETİ	GELENEKSEL KÜÇÜK AİLE ŞİRKETLERİ Şirket, kurucu sahipler tarafından yönetilmektedir. Yönetim kurulunda aile üyeleri hâkimdir.	MODERN ÇOK ORTAKLI ŞİRKETLER Şirketin yönetimi sahip tarafından bir vekile (genel müdüre veya CEO’ya) devredilmektedir.

Kaynak: Aktan, Coşkun Can (2010). Kurumsal Şirket Yönetimi. <http://www.sobiadacademy.net/sobem/e-yönetim/kurumsal-yönetim/aktan-kurumsal.pdf>, e.t.10.07.2010. s.4.).

Tablo 1.1.’e bakıldığında işletmeler; şahıs işletmeleri ve sermaye işletmeleri olarak ikili bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Geleneksel küçük işletmeler ile geleneksel küçük aile şirketlerinde yönetim, kurucu sahipler tarafından oluşmaktadır ve yönetim kurulunda aile üyeleri hâkimdir. Modern çok ortaklı şirketlerde ise yönetim bir vekile (genel müdüre veya CEO-Chief Executive Officer-En Yüksek Dereceli Yönetici’ye) devredilmektedir.

Geleneksel yönetimden kurumsal yönetime doğru gidilmesinde, günümüzün büyük ve çok ortaklı organizasyonlarında sahiplik ve yönetim fonksiyonlarının kaçınılmaz olarak birbirinden ayrılması ve ayrıca uygulamada şirket kurucuları ve ana sermayedarlarının, sahiplik ile denetim fonksiyonlarını kendi çıkarlarına hizmet edecek şekilde kullanmaları ve şirket ortaklarının temel mülkiyet haklarını göz ardı etmeleri ve hatta suiistimal etmeleri kurumsal yönetim kavramının bilimsel olarak ortaya çıkmasının en önemli nedenlerinden birisidir.

Kurumsal yönetim, geniş anlamda şirket sahipliğine (ana sahip-kurucu, pay sahipleri ve menfaat sahipleri) ilişkin kuralları içerir. Geleneksel yönetimde şirket sahipliği, kurucu ana sermayedar anlamına geldiğinden, kararlar ve uygulamalar şirket sahibinin iradi ve takdiri kararlarına bağlı bulunmaktadır. Geleneksel yönetim ile kurumsal yönetim arasındaki en temel fark, kurallar ve takdir yönündendir.

Geleneksel yönetim ile kurumsal yönetim arasındaki farkı daha iyi anlamak için aşağıdaki Tablo 2'ye bakılmalıdır. Şekilden açıkça anlaşılmaktadır ki geleneksel yönetimde şirketi yöneten 'sahip' veya onun yönetme görevini devrettiği 'vekil' in karar ve eylemleri üzerinde hissedarların ve en geniş anlamda paydaşların etkin denetleme yetkileri söz konusu değildir.

Tablo 1.2. Geleneksel Yönetim ile Kurumsal Yönetimde “Yönetim” ve “Denetim” Fonksiyonları

KİM DENETLİYOR?			
		Sahip	Menfaat Sahipleri
KİM YÖNETİYOR?	Sahip	GELENEKSEL YÖNETİM	KURUMSAL YÖNETİM
	Vekil	GELENEKSEL YÖNETİM	KURUMSAL YÖNETİM

Kaynak: Aktan, Coşkun Can (2010). Kurumsal Şirket Yönetimi. <http://www.sobiadacademy.net/sobem/e-yonetim/kurumsal-yonetim/aktan-kurumsal.pdf>, e.t.10.07.2010. s.6.).

Tablo 1.2.'ye göre geleneksel yönetimde, şirket faaliyetlerinin denetimi fonksiyonu doğrudan şirket sahip ve yönetim kurulunun göreve getirdiği şirket içi denetim kurulları tarafından yerine getirilir. Kurumsal yönetim anlayışında ise paydaşların şirketi yöneten sahip ve vekilleri, denetleme hak ve yetkisi

bulunmaktadır. Kurumsal yönetimi, geleneksel yönetimden ayıran en önemli fark buradadır. Kurumsal yönetimde sahip ve vekiller açısından *hesap verme sorumluluğu* ya da *hesap verme yükümlülüğü*; hissedarlar ve paydaşlar açısından da *hesap sorma hakkı* söz konusudur.

Geleneksel yönetim ile kurumsal yönetim arasındaki farklılıkları daha geniş biçimde aşağıdaki Tablo 1.3.'de görmek mümkündür.

Tablo 1.3. Geleneksel Yönetim ile Kurumsal Yönetim Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

GELENEKSEL YÖNETİM	Karşılaştırma Kriteri	KURUMSAL YÖNETİM
Insider Sistemi: Sahip, aynı zamanda yönetir ve denetler. Organizasyonda kuvvetler birliği ilkesi geçerlidir.	<i>Güç ve Otorite.</i>	Outsider Sistemi:Şirket sahipliği, yönetimi ve denetimi birbirinden ayrılmıştır. Organizasyonda kuvvetler ayrılığı ilkesi geçerlidir.
Şirket sahip ve yöneticileri, şirketi kendi iradi ve takdiri kararları ile yönetirler.	<i>Kurallara karşı Takdiri Kararlar (Rules vs. Discretion)</i>	Şirket yönetiminde kurallar hakimdir.
Şirket sahip ve yöneticilerinin sorumluluklarının hukuki çerçevesi yeterince çizilmemiştir.	<i>Sorumluluk</i>	Şirket sahip ve yöneticileri, şirkete ve paydaşlara karşı doğrudan sorumludur.
Sadece vekiller “sahiplere” hesap verirler. Sahibin hesap verme yükümlülüğü yoktur.	<i>Hesap Verme Yükümlülüğü</i>	Şirket sahip ve yöneticileri, şirkete ve paydaşlara karşı hesap verme yükümlülüğindedirler.
Sahip ancak kendisine hesap verir.	<i>Hesap Sorma Hakkı</i>	Başka bir ifadeyle, paydaşların şirket yönetimine hesap sorma hakkı bulunmaktadır.
Şirket yönetiminde şeffaflık ilkesine fazla önem verilmez. Şirket yönetimi, ancak arzu edilen şirket bilgilerini kamuoyuna açıklar.	<i>Şeffaflık</i>	Şirket sahip ve yöneticileri, şirket faaliyetlerini şeffaflık içerisinde yürütmek durumundadır.
Sahip, arzu ettiği kişileri yönetim kurulu üyeliğine atar.	<i>Yönetim Kurulunun Oluşumu</i>	Yönetim kurulu üyesi olabilmenin bazı şartları vardır. Bilgi, liyakat ve erdemi buluşturacak kurallar ve ilkeler geçerlidir.
Şirket yönetim ve denetleme kurullarında üye olanlar tam bir bağımsızlıkla görevlerini icra edemezler. Nihayetinde, kurul üyeleri sahip tarafından atanır.	<i>Bağımsızlık</i>	Şirkette bağımsız yönetim ve denetim ilkeleri hakimdir. Örneğin, yönetim kurulu üyelerinin bir kısmı şirketle hiçbir çıkar ilişkisi olmayan kişilerden oluşur.

Kaynak: Aktan, Coşkun Can (2010). Kurumsal Şirket Yönetimi. <http://www.sobiadacademy.net/sobem/e-yönetim/kurumsal-yönetim/aktan-kurumsal.pdf>, e.t.10.07.2010. s.7.).

Tablo 1.3.'de Geleneksek Yönetim anlayışı ve Kurumsal Yönetim anlayışı; güç ve otorite, kurallara karşı takdiri kararlar, sorumluluk, hesap verme yükümlülüğü, hesap sorma hakkı, şeffaflık, yönetim kurulunun oluşumu ve bağımsızlık başlıkları altında karşılaştırılmıştır.

1.3. Kurumsal Yönetim Kavramının Önemi

Kurumsal yönetim anlayışı yeni oluşmuş bir kavram olmayıp, sıkça dile getirilmeye başlanmadan önce de gerek politika üretenlerin gerekse de uygulayıcıların ilgilendiği bir konu olmuştur. Kurumsal yönetim, anonim ortaklıkların idaresinde ve faaliyetlerinde kar elde etme ve pay sahiplerine dağıtma ana unsuru ve amacını taşıyan geleneksel yapılarının yanında, gerek hissedarların gerekse yöneticilerin çıkarlarını gözeten, aynı zamanda ortaklık çalışanları, müşteriler, alacaklılar, fon sağlayanlar ve devlet gibi diğer çıkar sahiplerinin haklarında önemsendiği bir anlayıştır (Millstein, 1998: 27).

Gerek kamunun aydınlatılması ve muhasebe alanındaki gelişmeler gerekse ortaklıkların ve yatırımcıların çabaları ile kurumsal yönetim konusunda olumlu adımlar atılmışsa da, son yıllarda gözlemlenen asıl gelişim süreci bu konunun hukukçuların, düzenleyici otoritelerin, finans uzmanlarının ilgilendikleri bir konu olmaktan çıkıp her gün gazete sayfalarında yer alan, üniversitelerde ders olarak okutulan, toplumun her kesiminin ilgilendiği bir konu haline gelmesi ile olmuştur. O halde üzerinde durulması gereken husus neden kurumsal yönetimin bu kadar önem verilip sıkça tartışılan bir konu haline geldiğidir. Shelton tarafından bu konuya açıklık getirilmiştir. Söz konusu çalışmaya göre nedenlerden biri ortaklıkların yönetiminde gözlemlenen yüksek profilli başarısızlık ve suiistimlerdir (Shelton, 1998: 2). Çok daha güncel olan ve kurumsal yönetim konusunu baş sayfalara taşıyan diğer neden ise, gelişmekte olan ekonomiler ve gelişen piyasalarda yaşanan finansal krizlerdir. Bunun yanında da belirtildiği gibi, kurumsal yönetim anlayışının gelişmemesi ve iyi işlememesi, küçük ortakların zamanında yeterli ve doğru bilgiye ulaşamamaları ve dolandırılmaları krizde ciddi boyutlarda etkin olmuştur. Ayrıca, özellikle küçük ortakların kriz ortamlarında daha fazla zarar görmeleri daha sonraki aşamalarda bunların sermaye piyasalarına yatırım yapmalarını da engellemektedir (Emerging Markets Committee, 1998: 26).

Bu gelişmeler, yönetim sorularının temel yapısını değiştirmemekle birlikte, kurumsal yönetim meselesini çok farklı alanlara taşıyarak, modern ekonomilerde ve toplumun tamamında çok daha önemli olmasını sağlamışlardır. Bu çerçevede, modern ekonomilerde kurumsal yönetimin öneminin artmasına neden olan gelişmeler; özel sektörün artan rolü, ülkelerin ekonomik olarak birbirlerine olan bağılıklarının artması ve ortaklıkların içinde buldukları yeni rekabet şartları olarak sıralanabilmektedir.

1.3.1. Özel Sektörün Artan Rolü

Tüzel kişilik ve sınırlı sorumluluk ilkelerinin sağladığı imkanlarla anonim ortaklıklar ilk ortaya çıktıklarından itibaren ekonomik ve sosyal hayatı etkileyen, büyük imkanlar yaratan, büyük başarılar yanında aynı derece büyük skandal ve yıkıntılara da yol açan kuruluşlar olmuşlardır (Poroy vd., 1995: 209). Anonim ortaklıkların bu sistem içindeki görev ve işlevlerini özetlemek gerekirse; ilk olarak, anonim ortaklıklar kendi başlarına ataletle mahkum ve üretime elverişli olmayan küçük tasarrufları toplayarak büyük sermayelerin oluşması ve bunların üretim alanlarına aktarılmasında elverişli müesseselerdir (İmregün, 1989: 1). Küçük sermayeyi bir araya toplama ve toplum ekonomisi emrine verme işini anonim ortaklıklar, kuruluşlarında yapabildikleri gibi, kuruluşlarından sonra da pay satışları ve sermaye piyasası yolu ile de yapabilirler (Domanıç, 1988: 122). Böylece kişisel sermayelerle girişilemeyecek büyük girişimler anonim ortaklıklar aracılığıyla kolayca gerçekleştirilebilir. İkinci olarak, serbest rekabete dayanan ekonomi düzeninde, büyük sermayeli girişimler, üretim giderlerini düşürmek suretiyle piyasaya benzerlerine oranla daha ucuz ve daha iyi nitelikte emtia arz etmeye ve böylece sürümünü artırmaya gayret ederek, sonuçta tüketicilere de yararlı olurlar, onların çıkarlarına da hizmet ederler. Üçüncü olarak, büyük sermayeli ortaklıklar yurdun doğal kaynaklarını daha kolaylıkla işleyebilir, bunları değerlendirebilir, yeni iş alanları açarak gerek kişisel, gerekse ulusal gelirin yükselmesine yol açarlar. Son olarak anonim ortaklıklar, büyük girişimlerin küçük tasarruf sahiplerinin kaynaklarıyla oluşmasını sağladığından, kazancın da sadece sınırlı bir grup tarafından değil, geniş halk kitleleri tarafından paylaşılmasını mümkün kılar (İmregün, 1989: 1).

Başarılı bir kurumsal yönetim anlayışı özel sektörü, dolayısıyla ortaklıkların performansını etkiler ve bunların sonucunda da iktisadi kalkınmayı sağlar (Stone vd., 1998: 2). Tüm dünyada özel sektöre güvenin artmasıyla birlikte kurumsal yönetimin kalitesi hususu kanunlara uygunluğunun ve kamu güveninin oluşturulması ve tutunması açısından giderek daha önemli hale gelmektedir. Başarılı kurumsal yönetim uygulamaları sadece kaynakların boşa harcanmamasını sağlayan iyi bir muhafız olarak değil, aynı zamanda birçok ülkede talep edilen finansal şeffaflığın, ortaklıkların kontrol edilebilirliğinin ve yatırımcıların korunmasının da garantisi olarak görülmektedir. Bu nedenle gerek kamu sektörü gerekse özel sektör, yatırımcıların güvenini koruyabilmek amacıyla daha yüksek kamuyu aydınlatma standartları kadar başarılı kurumsal yönetim anlayışının şartlarını da oluşturmak ve geliştirmek durumundadır. Şeffaflığın ve kontrol edilebilirliğin geliştirilmesi, hükümet ve düzenleyici otoriteler ile kamuya ait diğer ortaklıkların kilit noktalandaki yöneticilerinden, özel sektör yönetim kurulu üyelerine, denetçilerine, finansal kurumlardaki üst düzey yöneticiler ve idareye kadar ekonominin her kesimini ilgilendirdiğinden, bu uğraş içindeki en can alıcı noktalardır. Bu sürecin hükümetlerin ve finans otoritelerinin denetiminde sürdürülmesi gerekmektedir (Emerging Market Committee, 1998: 3).

1.3.2. Artan Uluslararası Ekonomik Bağımlılık

Modern ekonomiler açısından ikinci önemli gelişme, finans sektörü de dâhil olmak üzere, her alanda ülkelerin ekonomik olarak birbirlerine olan bağımlılık düzeylerindeki artıştır. Günümüzde yatırımcılar hisse senedi yatırımı yaparken sadece kendi ülkelerinin ortaklıkları ile sınırlı kalmamakta, yerkürenin her köşesindeki yatırım araçları ile ilgilenmektedirler. Bu durumun gelişen piyasalara etkisi ise, verimliliğin, yatırımların, gelirin ve ihracatın artması ile finans piyasalarının derinleşmesi, gelişen piyasalara uluslararası sermaye akışının hızlanması olmaktadır. Diğer taraftan artan uluslararası ekonomik bağımlılık geliştirmekte olan piyasaların uluslararası fon kaynakları ve portföy yatırımları ile piyasalardaki dalgalanmalara karşı hassaslaşmasına sebep olmaktadır (Stone vd., 1998: 3). Dolayısıyla ortaklıklar, uzun vadeli ve yatırımının karşılığını almak konusunda sabırlı olan sermayeyi kendilerine çekebilmek için güvenilir ve genel

kabul görmüş kurumsal yönetim düzenlemeleri yapmak durumundadırlar. Ayrıca yatırımcılar denizaşırı ülke ortaklıklarına uzun vadeli yatırım yapabilmek için güven unsurunu ön planda tutmakta, yatırım yapmadan önce oyunun kurallarını anlamak istemektedir. Tüm dünyada yatırım yapmak için aranan güveni, başarılı kurumsal yönetim sistemi oluşturulmasına ve oluşturulan kurumsal yönetim sisteminin korunmasına yönelik temel prensiplerin belirlendiği uluslararası bir anlaşma sağlayabilir. Sonuç olarak, ülke ekonomilerin birbiri ile böylesine bağlı olduğu bir dünyada kurumsal yönetim anlayışı, ortaklıklar ve ülkelerin ihtiyaç duydukları uluslararası sermayeye ulaşmalarını ve dünya bazında kaynakların etkin kullanılmasını sağlamaktadır (Shelton, 1998: 2).

1.3.3. Ortaklıkların İçinde Buldukları Yeni Rekabet Şartları

Bugünün ortaklıkları geleneksel yapıdan uzaklaşarak, hızlı büyüyen ve yüksek başarı düzeyini yakalayan, yatırımcıların ilgisini çekebilen patent, marka, stratejik ittifak gibi maddi olmayan duran varlıklara bağlı olarak faaliyette bulunan teşebbüsler halini almışlardır. Aynı zamanda işçiler, iş ortakları ve diğer iştirakçiler ile çok daha esnek sözleşmeler ile çalışmaktadırlar. Söz konusu esnekliğe ve çoğulculuğa olan ihtiyaç, kurumsal yönetimin genel kabul görmüş standartları ile çelişmemektedir. Üretim metodlarının ve organizasyon yapısının sürekli değişim halinde olması nedeniyle, ortaklıklar kurumsal yönetim olgusu çerçevesinde başarı unsuru ve amacına yönelmek durumundadırlar. Ancak, yapıları ve özellikleri itibarıyla kurumsal yönetim anlamında gereken çabayı göstermek konusunda istekli olmayabilirler. Örneğin; kurumsal yönetim anlayışı içinde ortaklıklar ticari anlamda önem taşıyan, yatırımcıların ortaklığın gerçek değerini tespit edebilmeleri açısından önemli bir haber hakkında kamuya açıklama yapmak istemedikleri halde yapmak zorunda kalabilirler (Shelton, 1998: 3).

1.4. Kurumsal Yönetimin Faydaları

Kurumsal yönetim anlayışı gerek mikro gerekse makro ölçekte sağladığı faydalarla günümüz iş dünyasının temel meselelerinden biri olmuştur. Kurumsal yönetim uygulamaları; işletme düzeyinden başlayıp, sermaye piyasalarına yayılan ve bu şekilde ekonominin genelini pozitif yönde etkileyen dinamik bir sürecin anahtarıdır. Ekonomik verimliliği arttırmanın anahtar unsurlardan birisi; bir

işletmenin yönetimi, yönetim kurulları, hissedarları ve doğrudan çıkar sahibi diğer kesimler arasında bir dizi ilişkiyi içeren kurumsal yönetimdir. Kurumsal yönetim aynı zamanda işletmenin hedeflerinin belirlendiği yapıyı ortaya koymakta, bu hedeflere ulaşmanın ve performans denetiminin araçlarını belirlemektedir (OECD, 2010: 11). Bu çerçevede Kurumsal Yönetim anlayışının başlıca faydaları; Düşük Maliyetli Finansal Kaynaklar için Rekabet, Kaynakların Etkin Kullanımı, Şirket Performansının Artması, Çıkar Çatışmalarının Önlenmesi ve Sürdürülebilirlik, Birleşme ve Satın Almalardır.

1.4.1. Düşük Maliyetli Finansal Kaynaklar için Rekabet

Kurumsal yönetimin, ulusal ekonomiler için önemini artıran temel etkenlerden biri küresel rekabettir. Günümüzde, yabancı yatırımcılar bir hissedar grubu olarak önemli bir finansman kaynağını temsil etmektedir. Sermaye piyasalarının gittikçe daha küresel bir konuma ulaşmasına paralel olarak, yabancı yatırımcıların sağladıkları kaynaklara ilişkin hesap verebilirlik beklentileri de artmaktadır. İşletmelerin sermaye artışı gereksinimlerinin artan oranda hisse satışı yoluyla karşılanması, ekonomideki hissedar sayısını artırmaktadır. Yatırımcılar, tasarruflarını yönlendirecekleri şirketin mali raporları kadar, iyi yönetilip yönetilmediği de göz önünde bulundurmaktadır. Sermaye piyasası araçlarını kullanarak, daha geniş bir yatırımcı potansiyelinden borçlanma olanağı tanıyan uluslararası sermaye akımlarından uzun vadeli kaynak sağlamak isteyen ülkeler için, kurumsal yönetim uygulamalarına işlerlik kazandırmak büyük önem taşımaktadır.

1.4.2. Kaynakların Etkin Kullanımı

Kurumsal yönetim, gerek tek bir şirket özelinde gerek daha geniş ekonomide kaynakların etkin kullanımını özendirir. Ekonomik sistemin sağlıklı işlemesi için, borç ve öz sermaye niteliğindeki kaynaklar, bunları en etkin şekilde yatırıma dönüştüren şirketlere yönelmelidir. Bu açıdan, kurumsal yönetim kıt kaynakların korunmasına ve büyümesine yardımcı olarak, toplumsal ihtiyaçların tatmin edilmesini sağlamaktadır.

İyi kurumsal yönetim, kaynakları etkin bir şekilde kullanmayan, gerekli beceriye sahip olmayan veya kişisel amaçlarını şirket amaçlarına üstün tutan

yöneticilerin değiştirilmesini sağlayarak sermayenin daha verimli kullanılmasını sağlamaktadır. Öte yandan, yöneticilerin, şirket lehine uygulamalarının teşviklerle özendirilmesi, kurumsal yönetim sisteminin işletmelerdeki mevcut kaynakların etkin kullanımını sağlayan önemli bir kuralıdır.

Şirketler başarılı performanslarını hissedar ve diğer paydaşların çıkarlarını tatmin edebildikleri ölçüde uzun vadede sürdürülebilir kılmaktadır. Yetersiz kurumsal yönetim yapısı nedeniyle değer yaratma potansiyelini gerçeğe dönüştüremeyen her işletme, ekonomik büyüme açısından önemli bir kayıp oluşturmaktadır.

1.4.3. Şirket Performansının Artması

Kurumsal yönetimin hesap verebilirlik ilkesi gereğince, yönetim performansının objektif olarak izlendiği sistemlerin oluşturulması, performans artışına olanak sağlamaktadır. Zira şirket amacı ne olursa olsun, etkili bir kurumsal yönetim, yönetim kurulu ve yöneticilerin bu amaç doğrultusunda faaliyet göstermesini temin etmeye yönelik sistemlerin kurulmasını teşvik etmektedir. Yönetim kurulu performans değerlendirmesi buna örnek gösterilebilir. Kurumsal yönetim ilkeleri, yönetim kurulu performansının üyeler tarafından genel olarak ve bireysel düzeyde değerlendirilmesini önermektedir. Performans değerlendirmesi ile üyelerin kişisel ve kolektif görevlerinin netleştirilmesi ve yönetim kuruluna bu görevleri ne kadar başarılı yerine getirdiğine ilişkin geri bildirim sağlanması mümkün olmaktadır. Böylece yönetim kurulunun şirkete daha fazla katkıda bulunması sağlanmaktadır. Aynı şekilde, tepe yönetimin performansı da şirket amaçlarını yansıtan hedeflere ulaşma derecesine dayalı olarak yönetim kurulu tarafından sistematik olarak değerlendirilmelidir. Şirket yönetimi için gerçekçi, net ve ölçülebilir hedefler koyulmasını beraberinde getiren bu sistem, performansın sürekli olarak izlenmesini ve kontrol edilmesini zorunlu kılmaktadır.

1.4.4. Çıkar Çatışmalarının Önlenmesi ve Sürdürülebilirlik

Şirketlerin yakaladıkları başarılı performansı uzun vadede kalıcı kılmaları için menfaat sahiplerinin çıkarlarının uzlaştırılması büyük önem taşımaktadır. Aksi takdirde, ekonomik etkinlik için gerekli kaynakları sağlayan menfaat sahipleriyle

ilişkilerin zayıflaması sonucunda, şirket etkinliğini getirmiş olan koşullar ortadan kalkacaktır. Örneğin, yönetimin yatırımcı çıkarlarını göz ardı etmesi halinde gerekli finansal kaynaklara ulaşamayacak ya da şirket daha yüksek maliyetli finansmana razı olmak durumunda kalacak; benzer şekilde şirket stratejisinin tedarikçilerin çıkarlarını tehdit etmesi halinde üretim etkinliği zarar görecektir. Kurumsal Yönetim İlkeleri, karar sürecinde menfaat sahiplerinin çıkarlarının gözden geçirilmesini vurgulamakta, bunun için gerekli araçları tanıtmakta ve farklı çıkarların dengeli bir şekilde şirket stratejilerine yansıtılmasının yolunu açmaktadır. Böylece, işletmelerin başarısı için çalışanlar arasında oluşturulması gereken “amaç birliği” kavramı, bir anlamda diğer menfaat sahiplerini de kapsayacak şekilde genişletilmektedir. Böylece, katılımcılık anlayışı güven unsurunu olumlu yönde etkilemektedir.

1.4.5. Birleşme ve Satın Almalar

İçinde bulunduğumuz dönemde, kurumsal yönetimin önemini üst sıralara taşıyan etkenlerden biri de artan rekabet koşullarının beraberinde getirdiği konsolidasyon eğilimidir. Giderek artan bir şekilde iş yaşamının gündemine girmekte olan şirket birleşme ve satın almaları, iş görme kültüründe zorunlu bir değişim yaşanmasına neden olmaktadır. Yönetim kurulu ve üst yönetim düzeyinde daha formel süreçlere sahip olan şirketlerin çalışma kültürleri, birleşme sonrası yeni şirketin süreçleri üzerinde de belirgin bir etkiye sahip olmaktadır. Birleşme öncesinde şirket içinde uzun vadeli ilişkilerin getirdiği güven nedeniyle açık ve net biçimde tanımlanmamış olan birçok konu, ortaklar arasında hesap verebilirliğin sağlanması ve tarafların ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla daha biçimsel yöntemlere dayandırılarak karşılıklı yükümlülükler net olarak ortaya konmaktadır. Yönetim kurulu üyelerinin seçilmesi, görev tanımlarının yapılması, yıllık çalışma planının oluşturulması, performans değerlendirme yöntemlerinin geliştirilmesi ve yönetim kurulu toplantılarının gündeme bağlanarak daha düzenli bir şekilde yürütülmesi buna örnek gösterilebilir.

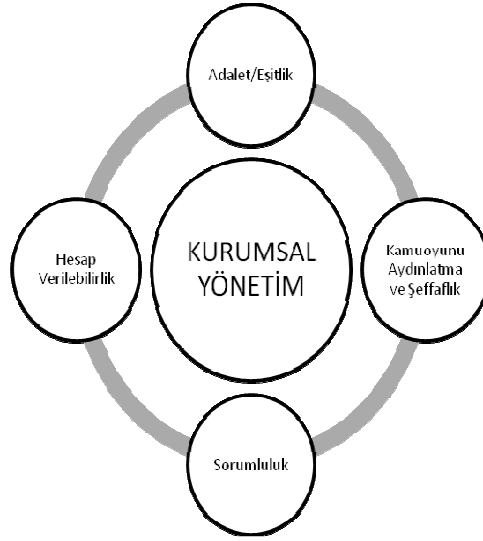
1.5. Temel Kurumsal Yönetim İlkeleri

Çağımızda yaşanan hızlı değişim ve gelişim süreci işletme yönetiminde yeni yaklaşımların doğuşuna sebep olmuştur. Kurumsal yönetim anlayışı da bu süreçte ortaya çıkmış yaklaşımlardan bir tanesidir (Akyüz vd., 2010). Ulusal ekonomilerin

büyümesi, uluslar arası ekonomik ilişkilerin gelişmesi, uluslar arası sermaye akışkanlığının artması, şirket hissedarlarının işletme yönetimindeki etkinliklerinin azalması, şirket yönetim kurulları ve özellikler kurul içinde CEO unvanını taşıyan yöneticilerin verdikleri kararların öneminin artması gibi etkenler, kurumsal yönetim kavramının doğuşunda etkili olmuştur (Koçer, 2003: 465). Kurumsal yönetimin bu kadar önemli bir konu haline gelmesinin nedenleri ise ortaklık yönetimlerindeki başarısızlıklar, suiistimaller, gelişen piyasalarda yaşanan finansal krizler, özel sektörün artan rolü, ülkelerin ekonomik olarak birbirlerine olan bağılıklarının artması ve ortaklıkların içinde buldukları yeni rekabet şartlarıdır. Bu gelişmeler sonrasında kurumsal yönetim, bütün dünyada, uluslararası teşkilatlarda tartışılmaya başlanmış, ülkeler, şirketler ve ilgili tüm kuruluşlar, kendileri için en doğru ve en iyi kurumsal yönetim biçimini aramaya başlamışlardır (Dinç ve Abdioğlu, 2009: 159).

İşletme yönetimin profesyonel yöneticilerce belirlenen teknik bir düzenleme ve uğraş alanı olmaktan çıkıp toplumsal aktörlerle birlikte belirlenen süreçler bütününe dönüşmesi, kurumsal yönetim kavramının önemini artırmıştır (Çukuçayır, 2002: 5). OECD'ye göre kurumsal yönetim, dar anlamda; “şirketlerin yönlendirildiği ve kontrol edildiği bir sistem”, daha geniş bir anlamda ise “şirketlerin yönetimi, yönetim kurulu, hissedarları ve diğer çıkar grupları arasındaki ilişkiler yumağı” şeklinde tanımlanmıştır (OECD, 2010: 23) İşletmelerde başarılı kurumsal yönetim uygulamaları, sadece kaynakların israfını önleyen iyi bir koruyucu değil, aynı zamanda da birçok ülkede talep edilen finansal şeffaflık, ortaklık faaliyetlerinin kontrol edilmesi, sosyal sorumluluk bilinci ve etik kuralların ve yatırımcıların korunması konusunda önemli bir unsur olarak görülmektedir. Bununla birlikte küresel çerçevede kurumsal yönetim genel kabul görmüş dört ana ilke etrafında şekillenmektedir. Bunlar; *adalet ve eşitlik, kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık, hesap verilebilirlik ve sorumluluktur*. Bu ilkeler aşağıda kısaca açıklanmıştır.

Şekil 1.2. Kurumsal Yönetim İlkeleri

Kaynak: Aktan, Coşkun Can (2010). Kurumsal Şirket Yönetimi. <http://www.sobiadacademy.net/sobem/e-yönetim/kurumsal-yönetim/aktan-kurumsal.pdf>, e.t.10.07.2010. s.9.).

Şekil 1.2.'ye göre kurumsal yönetim kavramının dört temel ilkesi görülmektedir. Bunlar; hesap verebilirlik, adalet ve eşitlik, kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık ve son olarak sorumluluktur. Devam eden kısımda kurumsal yönetim ilkelerini sırasıyla açıklayacağız.

1.5.1. Adalet ve Eşitlik İlkesi

OECD'nin yayınladığı Kurumsal Yönetim İlkeleri'nde, söz konusu ilke "Hissedarların Eşit Muamele Görmesi" başlığı altında anlatılmıştır. Bu ilke ile OECD "bir pay bir oy hakkı" prensibini değil, esas sözleşme ile farklı haklara sahip çeşitli pay grupları oluşturulmuş olsa da, aynı grupta yer alan pay sahiplerine eşit muamele edilmesi ve aynı oy haklarına sahip olmalarının sağlanmasını savunmaktadır (Şehirli, 1999: 26).

Azınlık ve yabancı hissedarlarda dâhil olmak üzere bütün hissedarlara eşit muamele yapılmasını, hissedar haklarının korunmasını ve hissedarların haklarının ihlali karşısında uğradıkları kayıpların telafi edilmesini içermektedir. Adaletli olma şirketin hem kurum içi hem de kurum dışı itibarı açısından önem taşımaktadır. Şirket, hissedarlarına eşit söz hakkı verir her birinin kayıp ve zararları karşısında aynı duyarlılığı sergileyebilirse hissedarların şirkete olan güveni artar ve bu durum uzun vadede şirketin sürekliliğine katkıda bulunur. Öte yandan toplumun gözünde adil

olmayı başarmış bir şirket, çok geçmeden bunu ürün ver hizmetlerinde talep artışı olarak fark edecektir (OECD, 2004).

1.5.2. Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi

Kurumsal yönetimin temel ilkelerinden birisi kamunun aydınlatılması ve şeffaflıktır. İşletmeler için şeffaflığı tanımlamak gerekirse, şeffaflık (transparency) şirketin finansal performansı, yönetimi ve hissedarlık yapısı hakkında yeterli, doğru, kıyaslanabilir bilginin zamanlı bir şekilde açıklanması olarak tanımlanmaktadır (TUSİAD, 2002: 35). Sermaye piyasasının gelişmesi ve etkinliğinin sağlanabilmesi, toplumun bu konuda yeterli bilgiyle donatılmasıyla mümkündür. Finansal açıdan aydınlatılmayan bir toplumun tasarruflarını sermaye piyasası dışına yönelteceği bilinen bir gerçektir. Ülke kalkınmasıyla sermaye piyasasının gelişmişlik düzeyi arasında yakın ilişki bulunduğundan kamunun, özellikle küçük yatırımcıların aydınlatılması daha da önemli olmaktadır (Taner, 2004: 34).

Şeffaflık ilkesi şirketlerin sır olarak kabul edilen hususları hariç olmak üzere, mali durumu, performansı, üst düzey yöneticilerle ilgili bilgileri ve bir bilginin açıklanmadığında menfaat gruplarının zarara uğrama durumunun ortaya çıkması halini anlatır. Küreselleşme ile birlikte bilginin kesin ve doğru olması önemini bir kat daha arttırmıştır. Böylece uluslar arası yatırımcılar kendi yatırım yapacağı ülkeleri ve şirketleri daha rahat ve güvenilir olarak seçmektedirler. Ayrıca şirkete kredi veren kişi ve kuruluşlarda şirketin mali durumu, yönetimi ve performansına göre kredi vereceklerdir. Çalışma Grubu raporunda şeffaflık tanımı “mevcut durum, karar ve faaliyetler hakkındaki bilginin ulaşılabilir, somut ve anlaşılır olması süreci” olarak yapılmıştır (Working Group, 1998).

Kurumsal yönetim anlayışı içinde şeffaflık; işletmenin finansal performansı, yönetimi ve hissedarlık yapısı hakkında yeterli, doğru ve kıyaslanabilir bilginin zamanlı bir şekilde açıklanması şeklinde tanımlanabilir. Bir başka deyişle şeffaflık; ticari sır niteliğindeki bilgiler hariç olmak üzere işletme ile ilgili finansal ve finansal olmayan bilgilerin, zamanında, doğru, eksiksiz, anlaşılabilir, yorumlanabilir, düşük maliyetle, kolay erişilebilir bir şekilde kamuya duyurulması yaklaşımıdır. Şeffaflık ilkesi çerçevesinde işletmelerin kamuyu aydınlatmalarının geliştirilmesi, işletme ile

menfaat ilişkisi içinde bulunan kesimlere bilgi akışının artırılması ve hızlandırılması amaçlanmıştır (Paslı, 2004: 76). Florini tarafından da şeffaflık “kuruluşlarca, kendilerinin değerlendirilmelerine yönelik ilgili bilginin serbest bırakılması” olarak tanımlanmıştır (Ann, 1999: 42).

Şirket hakkındaki nitel ve nicel bilgilerin yeteri kadar, doğru bir biçimde ve zamanında ilgili taraflara açıklanmasıdır. Nicel bilgiler daha çok mali tablolar sayesinde sağlanırken, nitel bilgiler dipnotlar ve özel raporlar ile sunulmaktadır. Bu bilgilerin arasında, sahiplik yapısı, organizasyon şeması gibi bilgiler sayılabilir. Şeffaflığın sağlanması güçlü bir açıklama politikasının varlığıyla mümkün olur. Eğer şirket şeffaf olmayı başaramaz ise hatta yanlış bilgilendirmede bulunursa sonuçları çok yıkıcı olabilir. Güvenilirliğini bir kez kaybeden bir şirketin yeniden güven kazanması oldukça emek ve zaman gerektirecek bir çaba olacaktır. Öte yandan şeffaflığın teşvik edilmesi için işletmeye maliyetinin çok fazla olmaması gerekir. Daha doğrusu, şeffaflığın getireceği faydaların, neden olduğu maliyetlerin üzerinde olması gerekir. Ayrıca işletmenin rekabet gücünün zarar görmemesi için ticari sır niteliği taşıyan bilgilerin açıklanmaması gerekir. OECD şeffaflık ilkesini; zamanında, eksiksiz ve doğru olarak, finansal durum, performans, ortaklık yapısı ve yönetim de dâhil olmak üzere şirketle ilgili tüm önemli konularda kamuya açıklama yapılması şeklinde açıklamaktadır.

Son dönemlerde yaşanan finansal krizler şeffaflık konusunun önemini açık bir biçimde ortaya koymuştur. Şeffaflığın yeterli düzeyde olmaması, söz konusu krizlerin ortaya çıkmasına neden olan ya da en azından ortaya çıkmalarına katkıda bulunan faktörlerden biri olarak gösterilmektedir. Finansal bilgilerdeki eksiklikler erken uyarı sistemlerinin etkin olarak işlemlerini engellemekte ve dolayısıyla gerekli önlemlerin alınamamasına neden olmaktadır. Buna paralel olarak, başta gelişmiş ülkelerde olmak üzere yalnızca mali piyasalarda değil, aynı zamanda daha geniş anlamda yönetim alanında da şeffaflığın artırılmasına yönelik düzenlemeler benimsenmektedir. Çünkü kötü yönetimin yarattığı negatif etkiler ele alındığında, şeffaflığın artırılmasının hem piyasaların etkin olarak işlemesi, hem de iyi yönetim anlayışının yerleştirilmesi yoluyla kamuoyunun yararına olacağı düşünülmektedir (Tuzcu, 2003: 26-30).

Basel Komite yayınladığı "Banka Şeffaflığının Artırılması" konulu dokümanda, bankada şeffaflığın olmaması halinde, yaptıkları işlemler ve performansları bakımından yönetim kurulu ve üst düzey yönetimin hesap verebilirliğini sağlamanın zor olacağını belirtmiş ve şeffaflığın güvenilir kurumsal yönetim uygulanmalarını güçlendireceği açıklanmıştır (BIS, 1998: 7).

1.5.3. Hesap Verilebilirlik İlkesi

Hesap verebilirlik ilkesi; şirket yönetimine ilişkin kural ve sorumlulukların açık bir şekilde tanımlanması, yönetim ile hissedar çıkarları arasındaki paralelliğin yönetim kurulu tarafından gözetilmesi olarak tanımlanmaktadır (TUSİAD, 2002: 36). Hesap verebilirlik yönetim işlevinin ve sorumluluklarının açıklanması, hissedar ve yöneticilerin taleplerinin sıraya konulmasının güvence altına alınması ve nesnel kararlar alındığının yönetim kurulları tarafından izlenmesidir. Hesap verebilirlik, alınan kararların doğruluğunu kanıtlama ve sorumluluğunu kabullenme gerekliliğine işaret etmektedir (Coşkun vd., 2005: 398).

Hesap verebilirlik, Millstein Raporunda, yönetimin işlevini ve sorumluluklarının açıklanması, hissedar ve yöneticilerin taleplerinin sıraya koyulmasını güvence altına alacak gönüllü çabaların desteklenmesi ve nesnel kararlar alındığının yönetim kurulları tarafından izlenmesidir denilmektedir (Millstein Report, 1998: 3). Şeffaflık ve hesap verebilirlik konusundaki tartışmalar, bankacılık, denetim, muhasebe standartları, ulusal mali uygulamalar gibi çok geniş alanlara yayılmakla birlikte bu tartışmaların odaklandıkları temel hedef; yönetim ve denetimde etkinliğin artırılması yoluyla daha iyi işleyen bir ulusal ve uluslararası sistemin inşa edilmesidir (Altın, 2006: 45).

Yönetimde bulunan kişilerle şirketin ve pay sahiplerinin menfaatlerinin her zaman aynı paralellikte ve doğrultuda olmasından kaynaklanan bir kurumsal yönetim ilkesidir (Pashı, 2004: 76). Hesap verebilirlik aslında yönetim kurulunun şirket sahiplerine hesap verme zorunluluğudur. Bu ilkeye göre, yönetim kurulu, yönetimle ilgili kural ve sorumlulukları açık bir şekilde tanımlamalı, yönetim ve hissedar menfaatleri arasındaki paralelliği de göz önünde tutmalıdır (Demirbaş ve Uyar, 2006:

23). Hesap verebilirlik ilkesi sayesinde pay sahipleri ve şirketle ilgili diğer kişiler, şirketle ilgili herhangi bir konuda sorgulama yapma hakkını elde ederler.

Hesap verebilirlik, karar veren ve faaliyette bulunan tüm kişilerin, verdikleri kararlar ve yaptıkları faaliyetlerden sorumlu olmaları ve hesap verme zorunluluğu ilkesidir. Hesap verebilirlik ilkesi, hem sorumluluk hem de şeffaflık ilkeleri ile iç içe olarak pay sahiplerinin ve işletme faaliyetleri ile ilgili tüm kesimlerin, işletme yönetiminin aldığı kararları ve yapılan uygulamaları sorgulamasını ve yargılamasını da sağlar. Hesap verebilirlik temelde, alınan kararların doğruluğunu kanıtlama ve sorumluluğunu kabullenme gerekliliğine işaret etmektedir (Öğreten, 2005: 23-27).

Hesap verilebilirlik ilkesi, şirket yönetiminin yapmış oldukları uygulamalarla ilgili olduğundan yönetim sıkı olarak denetlenmelidir. Bunun yöntemleri olarak başta genel kurullar gelmektedir. Yılda bir olağan yapılan ve gerektiği durumlarda olağanüstü yapılan toplantılarla yönetimin yapmış olduğu faaliyetleri kontrol etme imkânı vardır. Bununla birlikte iç ve dış denetimlerle şirket denetime tutulmakta ve tutulan raporlar sonucuna göre yönetimin başarısı ve ibrası gerçekleşmektedir. Basel Komitesi banka organizasyonu içinde hesap verilebilirliği yönetim kurulunun yetki ve sorumlulukların en az üst düzey yönetiminki kadar açıkça tanımlanması olarak görmektedir (Polat, 2006: 14).

Kurumsal Yönetim uygulamalarında şirket yönetiminin hissedarlara ve tüm paydaş gruplarına karşı hesap verme sorumluluğu bulunmaktadır. Ancak tek kek hissedarların haklarının korunması ve bilgilendirilmesi yerine hesap verme sorumluluğunun belirli kurallara bağlanması daha uygun bir yaklaşım olacaktır (Aktan, 2006: 1-34).

1.5.4. Sorumluluk

Sorumluluk, Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan White Paper çalışmasında doğruları teşvik eden ve yanlışları cezalandıran bir kontrol yöntemidir. Yönetimin temel sorumluluğu kuruma, doğru hedefler koymak ve bunları uygulamaktır şeklinde tanımlamıştır (White Paper, 2003: 23). Sorumluluk ilkesi, şirketin kanunlara ve toplumsal değerleri yansıtan düzenlemelere uygunluğunu güvence altına almaktır.

İşletme yönetiminin tüm faaliyetlerinin mevzuata, esas sözleşmelere ve işletme içi düzenlemeler uygun olmasını ve bunların denetlenmesin ifade etmektedir. Bu nedenle işletmelerin sorumluluğu pay sahipleri için kar elde etme ve işletme değerini en yükseğe taşımanın ötesine geçer ve işletme; müşterileri, tedarikçileri, sivil topluma ve sivil toplum kuruluşlarına karşı da bazı sorumluluklarını devamlı olarak zamanında ve yeterli biçimde yerine getirmesi de şirkete karşı duyulan güven için temel oluşturmaktadır. Sorumluluk ilkesi ile şirket faaliyetlerinin kanunlara ve toplumsal değerlere uygun bir biçimde gerçekleştirilmesine yönelik olarak yönetimin sorumluluğuna işaret edilmektedir (Millstein Report, 1998: 3).

Sorumluluk ilkesi, yönetim kurulunun ortaklık üzerinde etkin gözetim ve pay sahiplerine karşı yönetim kurulunun sorumluluk sağlaması amacını taşımaktadır. En geniş anlamda bu ilke şirket faaliyetleri ile ilgili mevzuata, toplumsal ve etik değerlere uygunluğunun sağlanması olarak tanımlanmaktadır.

Şirketler, bu ilkeyle ticari bir olgu olmakla beraber sosyal çevreyle bağlantılı bir organizasyon içine girmektedirler. Örneğin, çevreye duyarlı ve çevre dostu bir şirketin performansı daha da artacaktır. Çünkü çevre kirliliği önemli bir sorun olduğundan bunu önlemeye yönelik şirket faaliyetleri varsa (Atık su arıtma sistemi, baca filtresi gibi) ve çevreyi desteklemeye kaynak ayırlırsa, şirketin çalışması kamuoyu tarafından desteklenecek böylece şirket her ne kadar ek kaynak kullanmış olsa da, şirketin performansı artacaktır. Bununla birlikte eğitim, sanat ve spor gibi diğer alanlarda; şirket çalışanlarına, müşterilere, kredi verenlere, sivil toplum örgütleri ve diğer menfaat sahiplerine karşı hizmet vererek, her alanda bu menfaat sahipleriyle işbirliği yapılırsa şirketin sunduğu mal veya hizmete talep artacak ve böylece uzun vade de ayakta kalma şansı yüksek olacaktır (Polat, 2006: 15).

1.6. Kurumsal Yönetim Sistemleri

Kurumsal yönetim model ve uygulamaları çeşitli ülkelere göre farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar o ülkelerdeki toplumsal ve ekonomik değerlere ve ilkelere göre olmaktadır. Ülkelerdeki mülkiyet hakları, finansal sistem, firmalar arası bağlar, işgücünün temsil hakkı, sendikal haklar, yönetim ideolojileri, kariyer yolları gibi konular ülkelerdeki değişik kurumsal yönetim model ve uygulamalarında etkili

olmaktadır (Ülgen ve Mirze, 2004: 434). 12 Avrupa ülkesinde yapılan deneye dayalı çalışmada ülkelere göre değişen kurumsal yönetim farklılıklarının sahiplik yapılarının farklılığından kaynaklandığı sonucu bulunmuştur. Milli farklılıklar, ülkeleri farklı kurumsal yönetim sistemleri adapte etmeye yöneltmiştir (Sheila ve Daniel, 2004: 285).

Konuya ilişkin çalışmalar incelendiğinde, kurumsal yönetim sistemlerine ilişkin farklı sınırlandırmaların yapılmış olduğu görülmektedir. Örneğin; Paslı'nın 2004 yılındaki çalışmasına göre kurumsal yönetim sistemlerini; Anglo-Sakson Sistemi ve Kıta Avrupa'sı Sistemi olarak iki farklı biçimde ele almak mümkündür. Weimer ve Pape'nin 1999 yılındaki çalışmalarında yapmış olduğu daha geniş perspektifli bir sınıflandırmaya göre, kurumsal yönetim sistemleri; Anglo-Sakson, Alman, Latin ve Japon sistemleri olmak üzere dört grupta ele alınabilmektedir (Weimer ve Pape, 1999: 155).

1.6.1. Anglo-Sakson Kurumsal Yönetim Sistemi

ABD ve İngiltere gibi işletmenin varlık nedenini ve kime hizmet edeceğini pay sahipleri yaklaşımı ile ele alan ülkelerde uygulanan bu modelde, işletmenin pay sahiplerinin çıkarlarına ve amaçlarına hizmet etmesi gerektiği öne sürülür. Bu kurumsal yönetim modelinin oluşmasında mal ve faktör pazarları önemli roller üstlenmekte ve yöneticiler üzerlerinde bu piyasaların baskısını hissetmektedirler. Dolayısıyla model, rekabet ve piyasa sisteminin işletmenin pay sahiplerinin çıkarları doğrultusunda davranmaya zorlayacağı varsayımına dayalıdır. Bu nedenle bu kurumsal yönetim modeli pazara dayalı kurumsal yönetim modeli olarak da adlandırılmaktadır (Ülgen ve Mirze, 2004: 435). Bu yaklaşımda aynı zamanda yönetim kurulu, sürekli işletmenin yasal sahibi gibi yorumlanan, dağılmış hisse sahipleri ile belirlenen sermaye pazarı tarafından yönetiliyormuş gibi görünmektedir (Richard, 2005: 284).

Bu modelde kurumsal yönetim, işletme üst yönetimi ile hissedarlar arasındaki ilişkileri kapsamaktadır. Buna göre pay sahiplerinin vekili olarak yönetim kurulu, pay sahiplerinin çıkarları ve amaçları doğrultusunda işletmenin yönetilmesini temin üzere görevlendirilmiştir. Yöneticiler yönetim kuruluna, yönetim kurulu da pay

sahiplerine sorumludur. Bu kurumsal yönetim modelinde dış üyelerden kurulu yönetim kurulu, şeffaflık ve yönetici emek pazarı mekanizmaları etkin kurumsal yönetim mekanizmaları olarak işlemektedir. Hisselerin hızla el değiştirebildiği sermaye piyasalarında dağılmış durumdaki pay sahiplerinin işletme üzerindeki egemenliği ve kontrolü, ancak etkili bir dış üye ağırlıklı şeffaf yönetim kurulu ile sağlanabilmektedir (Ülgen ve Mirze, 2004: 435). Bu modelde yönetim kurulu, içsel (internal) kurumsal kontrole tabii tutulmamakta, ancak kendinin pazar karşısındaki sorumluluğu ile ilgili açık bilgiye sahip olmaktadır. Aktif Pazar kontrolü “çıkış” fonksiyonu ile ifade olunmaktadır (Ziolkowski, 2001: 284).

Kurumsal yönetim sistemlerinin Anglo-Sakson modeli esas olarak iki ülkede Büyük Britanya ve ABD mevcuttur. Bununla birlikte, diğer İngilizce konuşan kültürlerde geliştirilmiş olan kurumsal yönetim modellerini de Anglo-Sakson Modelleri ailesine dâhil etmek mümkündür. Mesela, Kanada, Avusturya, Yeni Zelanda, Singapur ve Büyük Britanya'nın eski ve mevcut kolonileri buna örnek olarak gösterilebilir. Bu modelin bilgisi kendi değerine ve dünya ekonomisine yapmış olduğu katkıya göre özel önem taşımaktadır. Bu model, şirketlerin hem pazar rekabeti, hem de hissedarlara geri dönüşlerin etkili olmasına odaklanmıştır (Ziolkowski, 2001: 284).

1.6.2. Kıta Avrupası Modeli

Alman sistemi olarak bilinen Kıta Avrupası sistemi şirket grubu temelli bir sistemdir. Kıta Avrupası sisteminde bankaların hâkimiyeti söz konusudur. Kıta Avrupası sisteminde bankalar şirketlere fon sağlayarak aynı zamanda fon sağladığı şirketlerin ortağı da olmaktadır. Kıta Avrupası anlayışında, işletme yönetiminde işletme hissedarları kadar diğer grupların talepleri de göz önünde bulundurulmaktadır. Bu nedenle de bu anlayış "kurumsal yönetimin paylaşımcı modeli" olarak da adlandırılmaktadır. Kıta Avrupasının çoğunda olduğu kadar Japonya'da da geçerli olan sistemdir. Kurumsal yönetim anlayışında önemli olan kavramlardan biri paydaşlardır. Paydaşlar, işletme faaliyetleri ile doğrudan veya dolaylı bir şekilde ilişki içerisindedir. Paydaşlar, işletmenin faaliyetlerinden olumlu veya olumsuz dışsallık elde eden kişi veya kurumlardır. Paydaşlar kavramına dâhil olan gruplar; işletmenin sahipleri ve yöneticileri, hissedarlar, çalışanlar, tedarikçiler,

müşteriler, rakipler ve devlettir. Paydaşlar kavramı, işletmenin faaliyetlerinden yarar sağlayan ve zarar gören bütün kişi ve kurumları kapsamaktadır (Aktan, 2006: 2-4).

Kıta Avrupası sistemi, anonim ortaklıkların idaresinde ve faaliyetlerinde kar elde etme ve bu karı pay sahiplerine dağıtma amacının yanında hissedar ve yöneticileri de kapsamak üzere bütün etkilenenlerin haklarını korumak, etkilenenlerin talep ve beklentilerinin karşılanması ve bu şekilde işletmenin paydaşları ile karşılıklı iletişimin sağlanmasını ifade etmektedir (Millstein Report, 1998: 27). Kıta Avrupası sisteminde işletmeye dayalı olarak toplumun çıkarlarını korumak kurumsal yönetimin temel amacını oluşturmaktadır. Bu yaklaşımda kısa dönemde işletmenin faaliyetlerinden paydaşların çıkarlarını korumak yerine uzun dönemli işletme stratejilerinin uygulanması önem daha büyük önem taşımaktadır. Bu sistem hissedarlar kadar diğer bütün paydaşların çıkarlarını göz önünde bulundurmaya gerektirmektedir. Hissedarlar kadar işletmenin iç ve dış paydaşlarını dikkate alarak topluma karşı sosyal sorumluluklarını yerine getirmesi gerektiğini düşünür. Bu yaklaşım işletmelerin sadece kâr amacıyla kurulduğu görüşünü reddeder (Tuzcu, 2003: 5).

Tablo 1.4. Anglo-Saxon ve Kıta Avrupası Kurumsal Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırılması

Kriter	Anglo-Saxon Sistemi (Piyasa Kontrolü)	Kıta Avrupa'sı Sistemi (Büyük Hissedar Kontrolü)
Ortaklık	Dağınık	Yoğunlaşmış
Ortak kimliği	Kurumsal yatırımcılar	Aileler, özel şirketler ve finansal kurumlar
Kontrol	Yönetim kurulunda	Büyük hissedarlarda
Yönetim kurulu	Dış üyeler etkin	İç üyeler ve büyük ortaklarla bağlantılı dış üyeler
Sermaye piyasaları	Likit	Göreceli olarak likit değil
Göreceli olarak likit değil	Gelişmiş	Kısıtlı
Karşılıklı hissedarlık	Kısıtlı	Yaygın
Kotalı şirket sayısı	Çok	Az
Hissedar-yönetici ilişkisi	Kısıtlı, kişisel değil	Yoğun
Yatırımcı ilişkisi	Yaygın	Yaygın değil
Şirket sahipleri ile grup içi şirketlerin uzun süreli ilişkisi	Yaygın değil	Yaygın
Yönetim faaliyeti açıklanması	Yaygın	Yaygın değil
Hissedar aktivizmi	Yaygın	Yaygın değil
En iyi uygulama kodu uygulaması	Etkin	Etkin değil

Kaynak: Kula, Veysel. (2006). *Kurumsal Yönetim Hissedarların Korunması Uygulamaları ve Türkiye Örneği*, İstanbul: Papatya Yayıncılık, s.44.

Tablo 1.4.'de Anglo-Saxson Sistemi ile Kıta Avrupası Sistemi arasında bir karşılaştırma yapılmıştır. Burada dikkat çeken en önemli unsur Anglo-Saxson sisteminin daha açık, anlaşılır ve hissedar merkezli bir yapı oluşturmasıdır. Kıta Avrupası sistemi, anonim ortaklıkların idaresinde ve faaliyetlerinde kar elde etme ve bu karı pay sahiplerine dağıtma amacının yanında hissedar ve yöneticileri de kapsam üzere bütün etkilenenlerin haklarını korumak, etkilenenlerin talep ve beklentilerinin karşılanması ve bu şekilde işletmenin paydaşları ile karşılıklı iletişimin sağlanmasını ifade etmektedir (Millstein Report, 1998: 27). Kıta Avrupası sisteminde işletmeye dayalı olarak toplumun çıkarlarını korumak kurumsal yönetimin temel amacını oluşturmaktadır. Bu yaklaşımda kısa dönemde işletmenin faaliyetlerinden paydaşların çıkarlarını korumak yerine uzun dönemli işletme stratejilerinin uygulanması önem daha büyük önem taşımaktadır. Bu sistem hissedarlar kadar diğer bütün paydaşların çıkarlarını göz önünde bulundurmaya gerektirmektedir. Hissedarlar kadar işletmenin iç ve dış paydaşlarını dikkate alarak topluma karşı sosyal sorumluluklarını yerine getirmesi gerektiğini düşünür. Bu yaklaşım işletmelerin sadece kâr amacıyla kurulduğu görüşünü reddeder (Tuzcu, 2003: 5).

1.6.3. Weimer ve Pape (1999)'ye Göre Kurumsal Yönetim Sistemleri

Weimer ve Pape (1999)'nin kurumsal yönetim sistemlerine yönelik sınıflandırması, diğer sınıflandırmalarla karşılaştırıldığında, daha tanımlayıcı ve gerçek uygulamalarla daha fazla örtüştüğü görülmektedir. Daha önceden de belirtildiği üzere; Weimer ve Pape (1999)'ye göre kurumsal yönetim sistemleri; Anglo- Sakson, Alman, Latin ve Japon sistemleri olmak üzere dört grupta ele alınabilmektedir (Öztürk ve Demirgüneş, 2005: 398). Weimer ve Pape (1999)'nin yapmış oldukları sınırlamada kurumsal yönetim sistemlerinde dokuz ortak unsur bulunmaktadır. Söz konusu unsurlar; piyasanın yönelimi, firma kavramı, yönetim kurulunun yapısı, yönetim kararları üzerinde etkili olan önemli çıkar grupları, menkul kıymet borsalarının ekonomi içerisindeki önemi, işletmeleri kontrol eden dışsal bir mekanizmanın varlığı/yokluğu ve etkinliği, sahiplik yoğunluğu, performansa dayalı ödüllendirme düzeyi ve ekonomik ilişkilerin süresi olarak sıralanmaktadır (Weimer ve Pape, 1999: 152-154).

Tablo 1.5. Kurumsal Yönetim Unsurları ve Sistemleri Arasındaki İlişkiler

UNSUR	ANGLO-SAKSON SİSTEMİ	ALMAN SİSTEMİ	LATİN SİSTEMİ	JAPON SİSTEMİ
<i>Yönelim</i>	Piyasa Yönelimli	Ağ Yönelimli	Ağ Yönelimli	Ağ Yönelimli
<i>Firma Kavramı</i>	Aracı Firma	Kurumsal Firma	Kurumsal Firma	Kurumsal Firma
<i>Yönetim Kurulunun Yapısı</i>	Tek Fonksiyonlu	İki Fonksiyonlu	İki Fonksiyonlu	Tek Fonksiyonlu
<i>Önemli Çıkar Grupları</i>	Hissedarlar	Bankalar, Çalışanlar	Holdingleler, Kamu, Aileler	Yerel Bankalar, Çalışanlar
<i>Menkul Kıymet Borsalarının Önem Derecesi</i>	Yüksek	Orta Seviye/Yüksek	Orta Seviye	Yüksek
<i>Kontrol Mekanizması Etkinliği</i>	Etkin	Etkin Değil	Etkin Değil	Etkin Değil
<i>Sahiplik Yoğunluğu</i>	Düşük	Orta Seviye/Yüksek	Yüksek	Düşük/Orta Seviye
<i>Performansa Dayalı Ödüllendirme Sistemi</i>	Yüksek	Düşük	Orta Seviye	Düşük
<i>Ekonomik İlişkilerin Süresi</i>	Kısa Vadeli	Uzun Vadeli	Uzun Vadeli	Uzun Vadeli

Kaynak: (Öztürk, M. B. ve Demirgüneş, K. (2005). Kurumsal Yönetim Bakış Açısıyla Entellektüel Sermaye”, *TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Orta Anadolu İşletmecilik Kongresi*, Ankara. S.399.)

Tablo 1.5. ile Anglo-Saxson, Alam, Latin ve Japon sistemleri karşılaştırılmış olup kurumsal yönetim sistemleri, piyasa yönelimli ve ağ yönelimli sistemler olmak üzere iki biçimde sınıflandırmak mümkündür. Piyasa yönelimli sistemde; hissedarlar yönetsel karar alma süreçlerinde etkin rol oynamakta olup, bunun bir sonucu olarak da kurumsal kontrole olanak sağlayan dışsal bir kontrol mekanizması oluşmaktadır.

1.7. Dünya’da Kurumsal Yönetim Uygulamaları

1990’lı yıllarda ABD’de bağımsız denetçiler ve muhasebe şirketlerine karşı açılan yolsuzluk davalarının sayısında hızlı bir artış olması ve bu şirketlerin büyük ölçüde zarara uğramalarının ardından, AICPA (American Institute of Certified Public Accountants-Amerika Sertifikalı Muhasebeciler Birliği), Jenkins Committee olarak adlandırılan özel bir finansal raporlama komitesi oluşturmuş ve bu komite tarafından 1994 yılında bir rapor yayınlanmıştır. Burada, finansal raporlamayı geliştirmek için, finansal bilgi kullanıcılarının ihtiyaç duyduğu bilgilerin ve sunulma zamanının ne

olması gerektiğini belirten standartların belirlenmesi önerilmiştir (Fraser ve Aileen, 1998: 13-14).

Kurumsal yönetim-performans ilişkisini araştıran çalışmalar farklı ülkelerde, farklı koşullarda, farklı zaman aralıklarında ve farklı örnek kütleleri dikkate alınarak yapılmıştır. Kurumsal yönetim standartları aynı bile olsa, her ülkede farklı kurumsal yönetim anlayışının ve uygulamasının olması doğaldır (Gürbüz, 2005: 11). Mitton (2002) 1997–1998 Doğu Asya krizinin önemli nedenlerinden bir tanesinin zayıf kurumsal yönetim olduğunu belirtmektedir. Johnson vd. (2000) zayıf kurumsal yönetim uygulamaları olan ülkelerde yatırımların getiri beklentisi düştüğü zaman, şirket üst yöneticileri tarafından mülksüzleştirilmenin-hortumlanmanın arttığını, bunun sonucunda yatırımcıların güven şokuna maruz kalmaları sömürüyü arttırarak az sermaye girişi çok sermaye çıkışına neden olduğunu belirtmişlerdir (Kulan, 2006: 88). Sonuç olarak yetersiz kurumsal yönetim uygulamaları finansal krizlerin hızını ve derinliğini arttırarak, yatırımcıların şirketler hakkındaki güvenilirlik algılamasını olumsuz yönde etkilemektedir.

1997–1998 yıllarında Asya ülkelerinde, 2000–2002 yıllarında WorldCom, Enron, ve Arthur Andersen gibi büyük Amerikan şirketlerinde yaşanan finansal raporlama skandalları yatırımcıların sermaye piyasalarına olan güvenlerinin sarsılmasına neden olmuştur. Yaşanan bu finansal skandalların temel nedeni olarak kurumsal yönetimdeki başarısızlıklar gösterilmektedir (Tuzcu, 2003: 1). Kurumsal yönetim, finansal raporlamaya güven kazandıran en önemli unsurlardan biri olarak görüldüğü için, güvenin yeniden kazanılabilmesi için kurumsal yönetim ilkelerine uygun olarak finansal raporlama yapılmalıdır. Etkin bir kurumsal yönetim sistemi kurularak, yatırım yapmak isteyen kişi ve kurumların hakları azami ölçüde korunmalıdır. Bu açıdan, finansal raporlama ile ilgili dünya çapında ortaya çıkan skandallardan sonra, uluslar arası düzeyde konuyla ilgili kurumların dikkatleri kurumsal yönetim üzerinde yoğunlaşmış ve bu konuyla ilgili birçok ülkede yeni düzenlemeler yapılmıştır.

Bu manada ilk olarak ABD’de Temmuz 2002’de Sarbanes-Oxley Yasası çıkarılmış; hemen ardından AB’nde “Avrupa’da Şirketler Kanunu için Modern Düzenleyici Hukuksal Çerçeve” başlıklı rapor hazırlanarak Kasım 2002’de Avrupa

Komisyonu'na sunulmuştur. Bu sırada Almanyada kurumsal yönetime ilişkin ilkelerin tümü derlenerek Mayıs 2003'te German Codex adı ile gözden geçirilmiş hali duyurulmuŐtur. İngiltere'de ise 1998'de yapılandırılan Combined Code, 2003'te gözden geçirilmiŐtir (Kayacan, 2010: 50).

Bu bölümde özellikle ABD, AB ve Asya lkelerinde son dönemde gerçekleştirilen kurumsal yeniden yapılandırma uygulamaları ile buna paralel olarak yasal ve düzenleyici çerçevede yapılan değişiklik ve düzenlemeler yer almaktadır.

1.7.1. Amerika Birleşik Devletlerinde Kurumsal Yönetime İlişkin Düzenlemeler ve Sarbanes Oxley Kanunu

ABD'nin Houston (Texas) merkezli Şirketi Enron, 1985'te iki doğal gaz Şirketinin birleŐmesiyle ortaya ıktı. Kısa süre sonra Amerikan enerji piyasalarının serbestleŐmesiyle geliŐti. Future sözleşmeler adeta onun adıyla anılır oldu. ABD'de 1980'lerin ortalarında petrol fiyatları istikrarlı biçimde düŐmeye baŐlamıŐtı. Doğal gaz alıcıları bu dönemde fuel-oil gibi alternatif ucuz enerji kaynaklarına yönelmeye baŐladılar. Tam bu sırada Enron nclĞindeki endüstri Şirketleri piyasanın kurallarından arındırılması (derelegation) için yoğun lobicilik faaliyetlerine giriŐmeye baŐladılar. Bunların sonucunda oluşturulan yeni piyasada da Enron (gelecekteki enerji teslimlerinde geçerli olacak fiyatlara garanti vererek) future sözleşmelere giriŐti. Hemen akabinde Enron, benzer fırsatı (future sözleşmeler) serbestleŐen elektrik piyasasında da edindi.1990'ların ikinci yarısında Enron, yeni piyasalara girerek faaliyetlerini genişletti. Enerjiye ilaveten, elik ve orman ürünleri gibi endüstriyel ürünlerin ticaretine başladı. Yaklaşık (10 yıl) kadar sonra Şirket, faaliyet alanlarını daha da geniŐletmiŐ reklam amaçlı yayımcılık, internet bandwidth hizmetleri ile (kötü hava Şartlarından kaynaklanan ekonomik riskleri sabitleyenler dahil) future sözleşmeler gibi geniş bir alana yayılmıŐtı. Sonuçta 1980'li yılların küçük çapta bir boru hattı Şirketi Enron, kısa bir sürede (2000 yılı) toplam geliri 100 milyar doları bulan dünyanın sayılı en büyük enerji Şirketlerinden biri haline gelmiŐti. Aynı yıl itibariyle temel verilerine bakıldığında toplam aktifleri 65.5 milyar dolar ve toplam çalışan sayısı 19.000'e yaklaŐmıŐtı. 2001 yılının Ekim ayında Şirketin denetçi firması Enron'un iŐtiraklerinden bir bölümündeki borç ve zararların Enron'un mali tablolarında yer alması gerektiğini kamuoyuna duyurduğunda bunun

anlamı; Enron'un dönem faaliyetlerinin 1 milyar dolarlık zararlarla sonuçlanmasıydı. Bu beklenmedik gelişme üzerine ABD'de bu konu ile ilgili soruşturmalar birbirini izledi. Soruşturmalarla birlikte Enron'un hisseleri ve bonoları değer kaybetmeye başladı ve şirket derecelendirmeleri aşağı çekildi. En büyük rakibi Dynegy'le olan birleşme görüşmeleri başarısızlıkla sonuçlandı. 02.12.2001 tarihine gelindiğinde Enron'un iflas başvurusunda bulunmaktan başka çaresi kalmamıştı. Bu başvurudan hemen sonra SEC (Securities and Exchange Commission- ABD Sermaye Piyasası Kurulu), soruşturmayı Enron'un denetçi firmasını içerecek şekilde genişletti. Soruşturmanın ilk ortaya çıkardığı sonuçlar açıklandığında gerçekten Enron da önemli şirket evraklarının imha edildiği hatta bu eylemlerin soruşturma sürecinde sürdüğü ortaya çıktı. 2002 yılında Mahkeme Arthur Andersen firmasını Enron soruşturmasında adaletin gerçekleştirilmesini engellemekten suçlu buldu ve böylece Arthur Andersen firmasının ömrü de noktalanmış oldu. 2002 yılı sonunda Adalet Bakanlığı Enron yöneticileri aleyhine kamu davası açmaya karar verdi. 2006 yılında kamu davası sonucunda jüri, yönetim kurulu başkanı ve CEO'sunu suçlu buldu (Özel, 2007: 1-3).

ABD'de Aralık 2001'de 7'inci en büyük enerji şirketi Enron'ın iflası, Haziran ayında Telekom şirketi Worldcom skandalı ardından diğer bir telekom şirketi Global Crossing'in iflası kurumsal sektöre ilişkin düzenlemelerin tekrar gözden geçirilmesi gereğini ortaya çıkarmıştır. Söz konusu olayların ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerini gidermek ve yatırımcıların tekrar güvenini kazanmak üzere Temmuz 2002'de Sarbenas-Oxley Kanunu adında bir kanun çıkarılmıştır. Yeni kanun Menkul Kıymet ve Döviz Komisyonu SEC'e kayıtlı tüm firmaları kapsamaktadır (Erdönmez, 2003: 25-26).

NewYork Borsası Sarbenas-Oxley Kanunu'nun çıkarılmasından sonra Ağustos 2002'de New York Borsasına kota olan firmalar için kurumsal yönetimi iyileştirmeye yönelik prensipler yayınlamıştır. Bunun dışında ABD'de kurumsal yönetim alanında yapılan başlıca düzenlemeler Treadway Raporu, Halka Açık Şirketler Gözetim Kurulu Raporu, Blue Ribbon Komitesi önerileridir.

Ayrıca, ABD'de kurumsal yeniden yapılandırmayı kolaylaştırmak için vergi avantajları getirilmiştir. Kurumların yeniden organizasyonu belli şartlar altında

vergiden muaf tutulmuştur. Örneğin birleşme veya devralma hisselerin değişimi suretiyle yapıldığı takdirde, söz konusu birleşme veya devralma vergiden muaf tutulmuştur. Birleşme veya devralma nakit karşılığı ya da kredi kullanılarak gerçekleştirildiğinde ise vergiye tabidir. Ayrıca, kurumsal ayrıştırmalar, firmanın bir bölümünün satılması, firma bölünmesi, ana firmayla bağlı firma arasında hisse senedi takası, sermaye artırılmadan yeni hisse senedi çıkarılması, hem firma hem de hissedarlar için vergiden muaf tutulmaktadır (Erdönmez, 2003: 26).

1.7.2. Avrupa Birliği Ülkelerinde Kurumsal Yönetim Anlayışına İlişkin Yapılan Düzenlemeler

AB (Avrupa Birliği) tarafından kurumsal sektörün yeniden yapılandırılmasına yönelik olarak Şirketler Kanunu tekrar ele alınarak, kurumsal yönetimin geliştirilmesini içeren bir dizi değişiklik üzerinde çalışmalara başlanmıştır. Avrupa Bakanlar Konseyi bu çalışmaları Şirketler Hukuku Uzmanları Çalışma Grubu (High Level Group of Company Law Experts) ile sürdürmektedir. ABD’de kabul edilen Sarbanes-Oxley Kanunu ile getirilen düzenlemeleri de göz önünde bulundurarak çalışmalarını sürdüren söz konusu grup, en son 4 Kasım 2002 tarihinde Avrupa’da Şirket Kanunu için Modern Düzenleyici Çerçeve (A Report of The High Level Group of Company Law Experts on Modern Regulatory Framework For Company Law in Europe) adında bir rapor hazırlayarak Avrupa Komisyonu’na sunmuştur. Avrupa Komisyonu söz konusu rapora cevaben 21 Mayıs 2003 tarihinde eylem planını açıklamıştır. Eylem planında Avrupa şirketler kanunu ve kurumsal yönetim konusunda neden yenilenme yapılma gereksinimi duyulduğu açıklanmaktadır. Plan’da bu alanda AB’nde gelecekte gerçekleştirilecek eylemlere ilişkin temel politika hedefleri açıklanmaktadır (Mazıbaş, 2005: 31).

AB ülkelerinin aldığı karar uyarınca gelecek on yıl içerisinde öncelikli konular arasında iş etiği, sosyal sorumluluk ve kurumsal yönetim konuları gelmektedir. Ancak AB ülkelerinde kurumsal yönetim kuralları konusunda birlik ve uyumdaki gelişme oldukça sınırlı kalmıştır. Çünkü kurumsal yönetim ilkeleri ülkeden ülkeye sahip olunan ekonomik ve sosyal ve kültürel şartlara göre oldukça farklılık gösterebilmektedir. Şirket kuruluşunda ve çalışanların denetim kurullarında yer almasındaki değişiklikler ve benzeri olgular, üye ülkelerin ulusal sistemlerinde

önemli etkide bulduklarından uyum amaçlı düzenlemelerin sonuçlandırılmasını güçleştirmektedir. Bu nedenlerle kurumsal yönetim ilkelerine uyum hızı, diğer düzenlemelere göre yavaş olmaktadır.

Avrupalı şirketlerin amacı, hissedarların beklentilerinin karşılanmasının yanında çalışanlar, borç verenler, sivil organizasyonlar ve toplum gibi şirketin paydaşı olarak nitelendirilen diğer kişi ve grupların taleplerinin de karşılanmasını ilke edinmektedir. Bu çerçevede, 2000 yılı Ocak ayında Almanya kurumsal yönetim ilkelerini geliştirmiştir. Şirket yönetiminde çalışanların resmi bir rolü olduğunu Kabul eden Almanya, kurumsal yönetimin paydaş modelinin bir örneğini teşkil etmektedir. Bu yaklaşım, şirket paydaşlarına kendilerini ifade etme imkânı sağlamakta ve şirket yönetimiyle ilgili kararlarda birçok beklentiye dikkate alarak hareket etmeye çalışmaktadır. Kurumsal yönetimin paydaş modelinin temsilcisi olan Avrupa'daki şirketlerde farklı bir uygulamaya daha gidildiği görülmektedir. Bu şirketlerde şirketin işçileri, borç verenleri, önemli ve büyük müşteriler, tedarikçiler gibi anahtar öneme sahip paydaşlarının, şirketle olan özel ilişkilerine bağlı olarak yönetim kurullarında temsil edildikleri görülmektedir. Üstelik şirketle ilişki halinde bulunan bu paydaşların sahip oldukları hisse miktarından bağımsız olarak bu temsil esası dikkate alınmaktadır (Abdioğlu, 2007: 68-69).

Fransa'da Societe Generale, genel direktörü ve başkanı Marc Vienot liderliğinde hazırlanan kurumsal yönetim raporları, 1995 ve 1996 da, Vienot I. ve II. Raporları olarak yürürlüğe girmiştir. AB komisyonu, ayrı bir ilkeler rehberi geliştirmeyip, OECD tarafından geliştirilen, Kurumsal Yönetim İlkeleri'ni rehber olarak referans göstermektedir (Aşçıgil, 2003: 116).

AB'de Şirketler Kanunu'nda kurumsal yönetimin geliştirilmesini içeren çalışmalara başlanmıştır. Avrupa Bakanlar Konseyi bu çalışmalarını Şirketler Hukuku Uzmanları Çalışma Grubu (High Level Group of Company Law Experts) ile sürdürmektedir. ABD'de kabul edilen Sarbanes-Oxley Kanunu'yla getirilen düzenlemeler de göz önünde bulundurularak çalışmalarını sürdüren grup, 4 Kasım 2002'de, Avrupa'da Şirketler Kanunu için Modern Düzenleyici Çerçeve Hakkında (A Report of The High Level Group of Company Law Experts on Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe) bir rapor hazırlayarak Avrupa

Komisyonuna sunmuştur. Raporda yönetim kurulunun yapısı ve fonksiyonları, muhasebe ve denetim uygulamaları gibi kurumsal yönetime ilişkin konular ele alınmıştır (Abdioğlu, 2007: 69).

Yapılan bu çalışmalarla birlikte, Avrupa'da yaşanan finansal raporlama problemleri sonucu, Avrupa Komisyonu'nun kurumsal yönetimin güçlendirilmesi ile ilgili olarak Avrupa Komisyonu 8. Direktifi (8th Company Law Directive) modernize eden bir yönerge (The Commission's Communication of 21 May 2003 on Modernising Company Law and Enhancing Corporate Governance in the European Union) hazırlamıştır. AB uygulamaları dışında bazı büyük AB ülkeleri kendi bünyelerinde bazı yasal düzenlemelere gitmişlerdir. Bunlardan en önemlisi İngiltere'dir. Yine AB ülkelerinden Almanya ve Fransa'da da Kurumsal Yönetim alanında ciddi düzenlemeler yapılmıştır.

1.7.3. İngiltere'de Kurumsal Yönetim Alanında Yapılan Düzenlemeler ve Cadbury Raporu

İngiltere'de 1992 yılında kurumsal yönetim alanında öneriler geliştirilmek üzere Adrian Cadbury başkanlığında "Cadbury Komitesi" oluşturulmuştur. Komite işletmede kurumsal şeffaflığın sağlanması amacıyla çeşitli öneriler sunmuştur. Komite aslında ilk olarak 1980'li yılların sonunda İngiltere'de bazı işletmelerde yaşanan hilelerden sonra bu işletmeleri kapsayacak şekilde kurulmuştur (Serinkaya, 2008: 46).

Cadbury Komitesi 1992 yılında "Kurumsal Yönetimin Finansal Görünüşü Üzerine Komite Raporu" adlı çalışmayı yayımlamıştır. Bu önerilerin ortak amacı gözetim kalitesini geliştirmek ve kurumsal yönetime işlerlik kazandırmaktır. Uygulama öncelikli olarak borsada işlem gören şirketler için oluşturulmuş ancak tüm diğer işletmeler için önerilmiş olup gönüllük temeline dayanmaktadır. Bununla birlikte işletmelerin 1993'ten sonra bu ilkelere uyup uymadıkları, uymamışlarsa nedenlerini açıklamaları istenmiştir. Yapılan araştırma bu durumun işletmelerin kurumsal yönetim ilkelerini uygulamalarına katkıda bulunduğunu göstermektedir (Demirbaş ve Uyar, 2006: 45-47).

Raporda sunulan tavsiyeler, istenilen ve ihtiyaç duyulan kalitedeki kurumsal yönetim anlayışının benimsenmesini kolaylaştırma amacındadır. Raporda, özellikle

halka açık şirketlerin kurumsal yönetim ilkelerine gösterdikleri uyumla beraber faaliyet konularındaki etkinliklerinin ve performanslarının artacağı vurgulanmıştır. Bununla birlikte, komite, söz konusu tavsiye niteliğindeki kodlara uyumun zorunlu kılınmamasının, kurumsal yönetim anlayışının gelişmesinde daha etkili olacağını belirtmiştir.

Deminor Ratings, Avrupa'da 300 büyük firmada kurumsal yönetime ilişkin araştırma yapmıştır. Buna göre; bir bütün olarak kurumsal yönetime ilgi giderek artmaktadır. İşletmelerin %74'ü etik kodları yayınlamıştır. Kurumsal yönetim beyanı yayınlama oranı %77 dir. İşletmelerin %68'inde yönetim kurulu üyelerinin en az biri bağımsızdır. Genel olarak kurumsal yönetim uygulamalarında İngiliz işletmeleri en iyi durumdadır. Bunu Fransız işletmeleri izlerken uygulama konusunda en zayıf durumda olanlar Alman ve İspanyol işletmeleridir (Çolak, 2005: 10-27).

1.7.4. Almanya'da Kurumsal Yönetim Düzenlemeleri

Almanya'da savaş sonrasında uzun vadeli sorumlulukların ve güvenin ön planda olduğu, sanayi firmaları ve bankalar arasında ilişkilere dayalı sözleşmelerin yapıldığı ve bankaların şirket yönetim kurullarında içsel hissedar olarak koltuk sahibi olduğu bir sistem geliştirilmiştir. Alman sistemi katılımcılar arasında bir uzlaşma oluşturarak ortak karar almayı amaçlamaktadır. Sanayi firmalarının denetim kurullarında bankaların temsilci bulundurulmasıyla kurumsal yönetimin içsel kontrolü gerçekleştirilmiştir (Deeg, 2001: 21).

Almanya da kurumsal yönetimin gelişmesine dönük bazı çalışmalar aşağıda sunulmuştur (Metiner, 2006: 25):

- 2005, Alman Kurumsal Yönetim Kodu'na İlişkin Değişiklikler (Amendment to the German Corporate Governance Code),
- 2005, Varlık Yönetim Şirketlerine İlişkin Kurumsal Yönetim Kodu (Corporate Governance Code for Asset Management Companies),
- 2003, Alman Kurumsal Yönetim Kodu'na İlişkin Değişiklikler (Amendment to the German Corporate Governance Code),

- 2002, Alman Kurumsal Yönetim Kodu (The German Corporate Governance Code),
- 2001, Baums Komisyonu Raporu (Baums Commission Report-Bericht der Regierungskommission Corporate Governance),
- 2000, Kurumsal Yönetim Kodu (German Code Of Corporate Governance),
- 2000, Borsaya Kote Şirketler için Kurumsal Yönetim Kuralları (Corporate Governance Rules for German Quoted Companies),
- 1998, DSW Tavsiyeleri (DSW Guidelines),

1.7.5. Fransa’da Kurumsal Yönetim Düzenlemeleri

Fransa’da kurumsal yönetime ilişkin iki tane en iyi uygulama kodu yayınlanmıştır. Bunlar 1995 yılında yayınlanan 1. Vienot Raporu ve 1999 yılında yayınlanan 2. Vienot Raporudur. En iyi uygulama kodlarının yanında başka düzenlemeler de yapılmıştır. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir (Yıldırım, 2007: 63):

- 2004, L’Association Française de la Gestion Financière’nın Değişiklik Teklifleri (Recommandations sur le gouvernement d’entreprise),
- 2003, Borsaya Kote şirketlerde Kurumsal Yönetim (The Corporate Governance of Listed Corporations),
- 1999, Vienot Raporu II (Vienot II Report),
- 1998, Kurumsal Yönetime İlişkin Tavsiyeler (Recommendations on Corporate Governance),
- 1995, Vienot Raporu (Vienot Report).

1.7.6. Asya Ülkelerinde Kurumsal Yönetim Anlayışı

21. Yüzyılın ilk on yılı içerisinde yaşanan gelişmeler neredeyse tüm yüzyılı etkileyecek potansiyele sahiptir. Asya kıtasının önemini artırdığı ve yeni yüzyılın dinamik ve belirleyici gücü olacağına dair ortak bir kanı vardır. Asya’nın sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel alanlardaki gelişimi, kıtanın küresel toplulma kucaklaşması açısından önem arz etmektedir. 1997 yılında başlayan Asya krizinden

sonra, Asya ülkelerinde iyi kurumsal yönetime olan ilgi artmıştır. Kamu kuruluşları kurumsal yönetimin ulusal rekabete, ekonomik ve finansal dengeye, büyümeye, iş yaratmaya, yoksulluğa çare oluşturmaya ve yüksek yaşam standartlarına etkilerini anlamaya çalışmışlardır. Özel kuruluşlar ise, kurumsal yönetimin daha iyi kurumsal performansa, yönetim başarılarına, sermayenin verimli kullanılmasına, maliyetin düşürülmesine ve girişimciliğe olan etkisi üzerinde durmuşlardır. Kurumsal yönetimin gelişmesi için eğitim kurumları, enstitüler, özel birlikler gibi birçok kuruluş ve kişi çalışmalar yapmıştır (Abdioğlu, 2007: 71).

Asya ülkelerinde yönetim kurullarının yapıları ile ilgili de birçok reform yapılmıştır. Reformların ilki yöneticilerin eğitimi, gönüllü kurallar, profesyonel davranışlarla ilgili beklentiler ve otorite yönetimi konularında olmuştur. İkincisi ise, yöneticilerin bağımsızlığı ile ilgili eksiklikleri gidermeye yöneliktir. Sonuncusu ise, hissedarların haklarının güçlendirilmesi konusunda olmuştur (OECD, 2003: 14).

1997 krizinden sonra, Asya’da en büyük kurumsal değişim, bankacılık sektöründe olmuştur. Endüstri gruplarını kontrol eden hissedarlar bankaları ele geçirmişlerdir. Para ve sermaye piyasalarının tekrar düzenlenmesi için yeni bankacılık kanunları ve düzenlemeleri, bankacılık işlemlerinin denetlenmesi ve kurumsal yönetim anlayışının bankacılık sektöründe yerleştirilmesi ile ilgili çalışmalar yapılmıştır.

Rusya birçok ekonomik kriz geçirmesine rağmen, bu ülkede kurumsal yönetimle ilgili çalışmalar çok eski değildir. Kapitalizmin başlamasıyla birlikte birçok kuruluş iyi kurumsal yönetimle ilgili çalışmalar yapmıştır. Bu doğrultuda kanun ve düzenlemelerde de bazı değişiklikler yapılmış ve kurumsal yönetimle ilgili standartlar geliştirilmiştir. Rusya’da 1995 yılında hissedarların hakları ile ilgili “Federal Kanun”da değişiklikler yapılmıştır. Aynı konuda 1996 yılında bir düzenlemeye daha gidilmiş olunmasına rağmen en kapsamlı değişiklik 1998 Rusya krizinden sonra 1999 yılında “Yatırımcı Koruma Kanunu”nda (Investor Protection Law) ve 2001 yılında “Federal Kanun”da yapılmıştır. Ayrıca hissedarların korunması ile ilgili profesyonel düzenlemeler de yapılmıştır. 1998 yılında ise “Rusya Muhasebe Reform Programı” (Russian Accounting Reform Programme) gerçekleştirilmiştir. Rusya’da çıkar gruplarının kurumsal yönetimdeki rolleri diğer ülkelere göre farklılık

taşımaktadır. Örneğin, işçilerin hakları işçi ve işveren sendikaları kanunları tarafından düzenlenmiştir. Bu kanunlara göre minimum ücret, sosyal korunma ve işle ilgili konularda temsil edilme gibi konular terk edilmiştir. İşçi hakları görüşmeler sonucunda firmalar tarafından belirlenmektedir. Bağımsız denetim kuruluşları da kullanılmaya başlanmıştır. Fakat bazı kuruluşlar dürüst çalışmamışlar ve bunlara “siyah denetçi kuruluşlar” (black auditor firms) adı verilmiştir. Bu kapsamda şeffaflıkta arttırılmıştır (OECD, 1999: 24).

Asya ülkelerinde kurumsal yönetim ilkeleri Anglo-Amerikan sistemi ile Alman modeli arasında karma bir model niteliğini taşımaktadır. Asya ülkelerinin çoğunda aileler, şirketlerde en büyük paya sahip grupların başında gelmektedir. Asya ülkelerinde şirket yapılanmalarında, Hong Kong, Hindistan, Malezya gibi ülkeler, İngiliz şirket modeli etkisi altında kalırken, Çin, Endonezya, Japonya, Kore ve Tayvan gibi ülkelerde Alman ve Hollanda kurumsal yönetim modellerinin benimsendiği görülmektedir (Varış vd., 2001: 67).

1.8. Uluslararası Kuruluşların Kurumsal Yönetim Anlayışına Katkıları

Küresel ekonomik dünya düzeni içerisinde bir ülkede meydana gelen gelişmeler sadece o ülkeyi değil, o ülkenin ekonomik bağlantısı olan ülkeler yoluyla tüm ekonomileri etkilediğinden uluslararası kuruluşların ülkelerin iyi yönetilmelerine olan ilgisi son yıllarda artan bir yoğunluk kazanmıştır.

Uluslararası kuruluşlar ile anlaşmalar imzalamak ve kuruluşların politika tavsiyelerini uyguladıklarını dünyaya duyurarak sermaye akımlarını ülkelere çekmek isteyen devletlerin de bu kuruluşlarla çalışmalarında artış görülmektedir. Kuruluşlar ise beklenmedik ülkelerde beklenmedik krizlerin oluşması ve bu krizlerin başka ülkelere, bölgelere de yayılma göstermesinin ardından çalışmalarında değişiklikler yapmış, faaliyetlerini güvenilir sinyaller verebilmek ve krizleri önleyebilmek için yeni alanları da içine alacak şekilde geliştirme yoluna gitmiştir (Abdioğlu, 2007: 73). Ekonomik olarak iyi yönetilen bir ülkede kriz ihtimali azalacağı, ülke refahı ile beraber vatandaşların yaşam kalitesi artacağından, uluslararası kuruluşlar, ülkelerin ekonomik olarak iyi yönetilmelerine destek

sağlayacak danışmanlık yapmaktadır. Bu yönlerle beraber kurumsal yönetim anlayışına ilgi her geçen gün artmaktadır (Gürbüz, 2005: 10).

1.8.1. Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD)

OECD; 14 Aralık 1960 tarihinde imzalanan Paris Sözleşmesi'ne dayanılarak, 1961'de kurulmuştur ve savaş yıkıntıları içindeki Avrupa'nın Marshall Planı çerçevesinde yeniden yapılandırılması amacıyla 1948 yılında kurulan Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü'nün (OEEC) doğrudan mirasçısıdır (Wikipedia, 2010). OECD'nin 27-28 Nisan 1998 tarihlerinde bakanlar düzeyinde yapılan toplantısında alınan kararlara istinaden, üye ülkelerin Kurumsal Yönetim konusunda görüşlerini toplayacak ve bağlayıcı olmayan bir takım ilkeler belirleyecek bir grup oluşturulmuştur. 1995 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde başlıca kurumsal yatırımcılar, yatırım temsilcileri, büyük şirketler, finansal aracılık kuruluşları ve üniversite temsilcileri Uluslararası Yönetişim Bilgi Ağı'nı (ICGN International Corporate Governance Network) kurmuştur. Bu kuruluş işletmelerin rekabet güçlerini artırmak, fon akışlarını etkinleştirmek, fon sahiplerini korumak için işletmelerin uyması gereken başlıca kurumsal yönetim ilkelerini belirlemiştir. Bu ilkeler 1999'da OECD'ye üye 29 ülke tarafından da benimsenmiş ve "OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri" adı altında kabul edilmiştir (Baraz, 2004: 764).

İlkeler, üye ve diğer ülke hükümetlerine ülkelerinde iyi kurumsal yönetime yönelik yasal, kurumsal ve diğer düzenleyici çalışmalarda danışmanlık etmek amacındadır. Ekonomik etkinliği artırmada temel bir unsur da, şirket yönetimi, yönetim kurulu, hissedarlar ve diğer hak sahipleri arasındaki ilişkileri içeren kurumsal yönetimdir. OECD kurumsal yönetim ilkeleri; hissedar hakları (pay sahipleri), hissedarlara (paydaşlara) eşit davranılması, kurumsal yönetimde ortakların rolü, kamuyu aydınlatma ve şeffaflık, yönetim kurulunun sorumlulukları olarak beş grupta özetlenebilir.

İlkeler evrimsel bir içeriğe sahiptir ve durumlarda meydana gelen önemli değişiklikler çerçevesinde tekrar gözden geçirilebilir. İlkelerin yaşayan birer belge olduğu düşünüldüğünde OECD ilkelerinde gelecek adım ilkelerin geniş bir ölçüde yayımını ve aktif bir şekilde kullanımını sağlamak olacaktır. Bu elbette sürekli

politik iletişimi gerektirmektedir. Bunu sağlayacak olanlar politika yapıcılar, düzenleyiciler ve standart oluşturuculardır. Düzenlemeler ilkelerin uygulanmasına yönelik pratik bir değişim oluşturacaktır. OECD aynı zamanda gelişmeleri gözlemleyerek ve yeni eğilimler tespit ederek dikkat edilmesi gereken alanları belirleyecektir. Geleceğe yönelik önemli bir iş olarak, OECD kurumsal yönetim üzerine uluslararası çıkar sahipleri iletişimine ev sahipliği yapacaktır. Bu iletişim şirketleri; yatırımcılar, servis sağlayıcılar, işçiler ve diğerleri ile ilkelerin özel sektörde uygulanmasına yönelik olarak aktif bir biçimde katılıma önemli bir fırsat sağlayacaktır (Abdioğlu, 2007: 77).

1.8.2. Treadway Commission Raporu (COSO)

COSO (Committee of Sponsoring Organizations), mali raporlamanın iş ahlakı, etkili iç kontroller ve kurumsal yönetim aracılığıyla kalitesinin artırılmasını amaç edinmiş gönüllü kuruluşların bir araya gelmesi ile oluşturulmuştur. Kurumsal yönetim ilkeleri de aynı çerçevede yönetim kurulunun şirket etiği, kanunlara ve standartlara uyumu ve iç kontrol ve finansal raporlama süreçlerinin gözetimi konularında sorumluluklarını belirlemektedir.

1985 yılında Hileli Mali Raporlama Üzerine Ulusal Komisyonu desteklemek amacıyla kurulan ve bu suretle de hileli finansal raporlamanın engellemesine yönelik kurullar oluşturmaya çalışan COSO, önerdiği iç kontrol modeli ile AB ülkeleri başta olmak üzere birçok gelişmiş ülkeye ilham kaynağı olmuştur. Komisyonun içinde beş ana destekleyici kuruluş vardır. Bunlar;

- Amerikan Muhasebeciler Birliği (American Accounting Association),
- Amerikan Sertifikalı Muhasebeciler Kurumu (American Institute of Certified Public Accountants),
- Finansal Yöneticiler Kurumu (Financial Executives Institute),
- İç Denetçiler Enstitüsü (Institute of Internal Auditors),
- Ulusal Muhasebeciler Birliği (National Association of Accountants- Institute of Management Accountants).

Her ne kadar yukarıda adı sayılan kurumlar tarafından oluşturulmuş olsa da, COSO bu beş organizasyondan bağımsız bir kuruluştur. Kurucu başkanın adı James C. Treadway olduğu için, kurumun popüler ismi Treadway Commission olarak da geçmektedir. Komisyon, 1987’ de finansal raporlarda hileye yol açan sebepleri açıklayan “*Report of the National Commissions on Fraudulent Reporting*” adlı raporu yayınlamıştır. Ayrıca komisyon;

- 1992’ de iç kontrol sisteminin oluşturulması ve etkinliğinin artırılması ile ilgili “*Internal Control - Integrated Framework*” adlı raporunu,
- 1996’ da finansal türev ürünlerindeki risklerin anlaşılmasıyla ilgili “*Internal Control Issues in Derivates Usage*” adlı raporunu,
- 1997’ de Amerika’daki halka açık şirketlerdeki SEC tarafından belirlenen hileli raporlardaki yönetim zafiyetlerini ortaya koyan “*Fraudulent Financial Reporting: 1987 – 1997, An Analysis of U.S. Public Companies*” adlı raporunu,
- Ocak 2001’ de COSO komitesinin projesi COSO tabanlı denetimin geliştirilmiş hali diyebileceğimiz “*Enterprise Risk Management: Conceptual Framework*” adındaki çalışmasını yayımlanmıştır.

COSO modeli iç kontrol sistemlerine ilişkin standartların temelini oluşturmaktadır. Bir iç kontrol modeli olan COSO, İç Denetçiler Enstitüsü tarafından yayımlanan “İç Kontrole İlişkin İşletme Raporunun Hazırlanmasında İç Denetçilerin Rolü” başlıklı raporda belirtildiği şekilde, denetim sürecine dâhil edilmiş bir modeldir. Modele göre iç kontrol sisteminin ana hedefleri; organizasyonun etkin ve etkili işler yapmasını, güvenilir mali raporlar hazırlamasını ve mevzuata uyumunu sağlamaktır. Kurumsal yönetimin esası organizasyonun iç ve dış paydaşlarının etkin bir kontrol sisteminden yarar sağlaması ve bu konuda hesap sormasıdır; bu yönüyle iç kontrol COSO raporunda kullanılan bir terimdir. COSO modeli; kontrol çerçevesi, risk değerlendirme, kontrol faaliyetleri, bilgi ve iletişim ile izleme üzere beş unsurdan oluşmaktadır.

1.8.3. Kurumsal Yönetim Dünya Bankası ve Uluslar arası Para Fonu (IMF)

Dünya Bankası, II. Dünya Savaşı'nın ardından 1945 yılında IBRD (International Bank for Reconstruction and Development- Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası) adıyla kurulmuş, 1947 yılında Milletlerin özerk uzman kuruluşlarından biri olma özelliği kazanmıştır. Günümüzde dünya devletlerinin 185'i Banka üyesidir. Bunlardan 11'i, Banka sermayesinin %55'ine sahiptir. Türkiye'nin sermayedeki payı ve oy gücü %0,5 düzeyindedir. Dünya Bankası Governörler Kurulu, İcra direktörleri Kurulu, Başkanlık organları tarafından yönetilmektedir. Governörler Kurulu, üye devletlerin atadıkları birer guvernör ve vekilinden oluşmakta ve yılda bir kez toplanmaktadır. İcra direktörleri Kurulu iki yıl için görevlendirilen 24 üyeli ve sürekli karar organıdır. Zaman içinde bir grup haline gelerek WB (World Bank-Dünya Bankası) adını alan kuruluşun bünyesinde beş ana kurum yer almaktadır. IBRD 1945 yılında kurulmuş olan ve gelişmekte olan ülkelerin kamu sektörüne kredi açan bölümdür. Türkiye kuruma 1947 yılında üye olmuştur. Kişi başına GSMH (Gayri Safi Milli Hasıla) dikkate alınarak yapılan dört gruplu sınıflandırmada Türkiye III. Grupta yer almakta, böylece 5 yıl geri ödemesiz 17 yıla kadar vadeli kredi kullanabilmektedir. Türkiye'nin sermaye ve oy gücü %0,5 düzeyindedir (Wikipedia, 2010).

IMF, dünya çapında finansal düzeni takip etmek, borsa, döviz kurları, ödeme planları gibi konularda denetim ve organizasyon yapmak, aynı zamanda teknik ve finansal destek sağlamak gibi görevleri bulunan uluslararası bir organizasyondur. 1944 yılında ABD'nin New Hampshire eyaletindeki Bretton Woods'da kurulan ve 1947'de fiilen çalışmaya başlayan milletlerarası ekonomik meselelerle uğraşan bir teşkilattır (Wikipedia, 2010).

IMF ve Dünya bankası, uluslararası ekonomik istikrarın tesisi için çalışmalarda bulunmaktadır. Bu kuruluşların yönetim konusuna yaklaşımları OECD uygulamalarının tersine makro düzeyde bir ülke ekonomisine odaklanmaktadır. Ancak kuruluşların ortak amacı özel sektörün daha rahat, kuralları belirli ve adil bir ortamda çalışabilmesi için ekonominin işlerliliğini artırmaktır. Dünya Bankası Başkanı, James Wolfenson'un ifade ettiği gibi "*şirketlerin yönetilmesi, ülkelerin*

yönetilmesi kadar önemlidir". Benzer şekilde kurumsal yönetim anlayışının önde gelenlerinden, Robert Monks'un ifadesiyle "is dünyası soluduğumuz havayı, içtiğimiz suyu etkilemektedir".

IMF, iyi yönetim konusunda makroekonomik istikrar ve sürekli büyümeye katkıda bulunması ve yöneticilerinde IMF'in bu alanda aldığı rolü desteklemeleri nedeniyle iyi yönetim konusuna önem vermektedir. IMF, üye ülkelerde iyi yönetime katkısını değişik yollarla sağlamaktadır. Bunlar;

- Devlet kurumlarının ve devletin faaliyetlerinde şeffaflığın sağlanması, ayrıca muhasebe, denetleme ve istatistik sistemlerinin geliştirilmesinde destek verilmesi,
- Politika önerileri yoluyla istikrarın sağlanması,
- Teknik danışmanlık yoluyla üyelere ekonomik politika oluşturma ve uygulama, etkin kurumlar oluşturma ve kamunun güvenilirliğinin geliştirilmesinde danışmanlık sağlamaktır.

Dünya Bankası, kurumsal yönetim terimini ilk defa Afrika'nın yapısal uyum programına bağlanmasına yönelik oluşturulması gereken siyasal ve hukuki kurumları tanımlarken kullanmıştır. Dünya bankası, kurumsal yönetimi şu şekilde tanımlamaktadır; bir ülkenin ekonomik ve sosyal kaynaklarını, kalkınma amaçlı bir bakış açısıyla yönetmede iktidarın kullanılma biçimidir. Daha açık bir ifadeyle iyi yönetim (good governance), açık ve öngörülebilir bir karar alma sürecinin; profesyonel bir bürokratik yönetimin; eylem ve işlemlerinden sorumlu bir hükümetin ve kamusal sürece aktif bir şekilde katılımında bulunan sivil toplum ve hukukun üstünlüğünün geçerli olduğu bir düzeni ifade eder (Abdioğlu, 2007: 80).

1.9. Türkiye'de Kurumsal Yönetim Uygulamaları

Son yıllarda başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Dünya'da birçok ülkede meydana gelen ve birçok kişiyi ilgilendiren şirket krizlerinden sonra önem kazanan Kurumsal Yönetim kavramı Türkiye'de de önem kazanmıştır. Kurumsal Yönetim kavramı çerçevesinde birçok önemli kurum ve kuruluş önemli düzenlemeler yapmış ve yapmaya devam etmektedir. Kurumsal yönetim, ülkelerin borsalarının ve

sermaye piyasalarının düzgün işlemesi için gerekli bir yönetim şeklidir. Ayrıca anonim ortaklıkların hissedarlar tarafından tercih edilebilir bir konuma gelmeleri ve hatta ek prim yükünü bile kabul etmeleri yine kurumsal yönetimin başarılı bir sonucudur. Bununla beraber hissedarlar dışındaki diğer menfaat gruplarının haklarının korunması da kurumsal yönetimin diğer bir iyi sonucudur (Polat, 2006: 19). Ülkemizde küçük firmaların, devlet ve aile işletmelerinin yoğunluğu, iyi kurumsal yönetim sistem ve uygulamalarının gelişmiş ülkelerin gerisinde kalmasına neden olmuştur (Yenigün, 2008: 40). Türk şirketlerinin dünya piyasalarında kendilerini kabul ettirebilmeleri, yabancı kuruluşların Türkiye'deki yatırımlarının önünün açılması, AB'ne girmeye hazırlanan ülkemizin Avrupalı şirketler karşısında rekabet gücü elde edebilmesi kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanmasıyla hız kazanacaktır (Topçu, 2006: 26). Kurumsal yönetim konusunun, dünya ile eş zamanlı olarak Türkiye'de de gündeme gelmesinin bir diğer nedeni, yine tüm diğer ülkelerin de önemle üzerinde durdukları bir konu olan, doğrudan sermaye yatırımlarının ülke ekonomisine kazandırılmasıdır. Kaynak temini ve üretim açısından çekici bir ülke konumunda olan Türkiye, kendine özgü yapısı ve piyasa koşulları ile yatırımcılara önemli avantajlar sunmaktadır. Oysaki doğrudan yabancı sermaye yatırımları açısından Türkiye, sahip olduğu olumlu piyasa özellikleri oranında başarılı olamamaktadır. Bu açıdan Türkiye, özellikle 1990'ların ikinci yarısından 2003'e kadar, düşük miktarda doğrudan yabancı sermaye çeken, yüksek faiz ödeyen ve "yatırımcı güveni" sorunu ile karşı karşıya olan bir ülke durumundadır (Ararat ve Uğur, 2003: 58-75). Belirtilen bu gelişmeler sonucunda, yapısal eksikliklerin ortadan kaldırılması için Türkiye'de bir takım kurumsal yönetim düzenlemeleri yapılmaya başlamıştır. Kurumsal yönetim alanında Türkiye'de kamuoyunun dikkatini çeken ilk metin, TÜSİAD'ın Aralık 2002'de yayınladığı "Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi" adlı, kurallardan oluşan rapordur. TÜSİAD Kurumsal Yönetim Çalışma Grubu tarafından hazırlanan tavsiye niteliğindeki bu çalışmanın, yönetim kurulunun yapısı, sorumlulukları ve işleyişi ile ilgili konulara değinen, OECD kurumsal yönetim ilkelerinden esinlenerek hazırlanmış, uygulanmaları gönüllülük esasına dayalı 15 ana maddeden oluştuğu görülür (TUSİAD, 2002: 32). Ancak, kurumsal yönetim konusunda Türkiye'de atılmış en önemli adım, 4 Temmuz 2003 tarihli Kurul kararı ile devreye giren "SPK

Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin yayınlanmasıdır. Kurumsal yönetim konusunda dünyada öncü durumunda olan OECD'nin hazırladığı ilkelerin giriş bölümünde belirttiği “One size does not fit all - Tek beden kıyafet dağıtırsan herkese uymaz” anlayışı ile Türkiye koşullarına göre uyarlanarak yayınlanan ilkeler kurumsal yönetimin gelişmesi açısından önemli olmuştur (Sıvacıoğlu, 2008: 140).

Türkiye’de kurumsal yönetime ilişkin hukuksal düzenlemelerin bazıları OECD ilkelerine benzerlik göstermektedir. Halka açık firmalar için kurumsal yönetimin hukuki alt yapısı Sermaye Piyasası Kanunu, diğer şirketler Türk Ticaret Kanunu ile düzenlenmiştir. Kurumsal yönetimin iyileştirilmesine ilişkin olarak son dönemde gerçekleştirilen düzenlemeler şöyle özetlenebilir (Erdönmez, 2003: 45);

- Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Mali Tabloların Düzeltilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ,
- Sermaye Piyasasında Konsolide Mali Tablolara ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Tebliğ,
- Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Hakkında Tebliğ’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ,
- Hisse Senetlerinin Kurul Kaydına Alınmasına ve Satışına İlişkin Esaslar Tebliği,
- Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliğinde yapılan düzenleme,
- Uluslararası Muhasebe Standartları Tebliği.

Türkiye’deki kurumsal yönetim çalışmalarının kilometre taşları aşağıdaki gibi sıralanabilir (TKYD, 2010):

- Aralık 2002, TÜSİAD Türkiye’de ilk kurumsal yönetim uygulama kodunu oluşturdu,
- Temmuz 2003 Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) “Kurumsal Yönetim İlkeleri’ni yayımladı,

- Aralık 2003 SPK, kurumsal yönetim derecelendirmesi ile ilgili düzenleme yayımladı,
- Ağustos 2004 Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) Kredi Kuruluşları Kanun Taslağı'nı yayımladı,
- Kasım 2004 SPK, İMKB'de işlem gören firmalardaki kurumsal yönetim uygulamalarını inceleyen araştırma sonuçlarını yayımladı,
- Aralık 2004 SPK, İMKB'de işlem gören şirketlerin kurumsal yönetim uyum raporlarının faaliyet raporları içerisinde yer almasını ve internet sitelerinde uyum raporlarını içeren bir yatırımcı ilişkileri bölümü açılmasını zorunlu hale getirdi,
- Şubat 2005 İMKB, kurumsal yönetim endeksi ile ilgili kuralları belirledi,
- Şubat 2005 SPK, OECD kurumsal yönetim ilkelerinde yapılan değişikliklerin ardından Kurumsal Yönetim İlkeleri'nde düzenlemeler yaptı,
- Mayıs 2005 TKYD ve Boston Consulting Group (BCG) "Türkiye Kurumsal Yönetim Haritası" araştırmasını tamamladı,
- Kasım 2005 Yeni Türk Ticaret Kanunu Tasarısı parlamentoya sunuldu,
- Kasım 2005 Kurumsal yönetim ilkelerini içeren Bankacılık Kanunu BDDK tarafından yayımlandı,
- Haziran 2006 SPK bağımsız denetim standartları ile ilgili düzenlemeleri hazırladı,
- Ekim 2006 OECD "Corporate Governance in Turkey: A Pilot Study" araştırma sonuçlarını açıkladı,
- Temmuz 2007 SPK, "Sermaye Piyasasında Derecelendirme Faaliyeti ve Derecelendirme Kuruluşlarına ilişkin Esaslar Tebliğ"i yenileyerek yayımladı,
- Ağustos 2007 İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi hesaplanmaya başlandı.

Bu kısımda Kurumsal Yönetim kavramı ile ilgili Türkiye’de yapılan çalışmaların ve düzenlemelerin neler olduğu ve hangi kurumlar tarafından yapıldığı incelenecektir.

1.9.1. Sermaye Piyasası Kurulu Tarafından Yapılan Çalışmalar

Temel amacı; Sermaye piyasalarının işleyiş kurallarını belirlemek, piyasadan fon kullanan şirketlerin belli kurallara uygun olarak en iyi şekilde yararlanmalarını sağlamak, sermaye piyasasına yatırım yapan tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarını korumak ve piyasaların adil ve etkin çalışmasını sağlamak olan SPK, 1981 yılında 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile kurulmuştur. Yetkilerini kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak kullanan, idari ve mali özerkliğe sahip düzenleyici bir kamu kurumudur. İlgili olduğu bakanlık, Başbakan tarafından görevlendirilen Devlet Bakanlığı’dır. Merkezi Ankara’da olan kurulun İstanbul’da bir temsilciliği bulunmaktadır. Kurul’un temel görevi; Sermaye piyasasının güven açıklık ve kararlılık içinde çalışmasını ve tasarruf sahiplerinin yani yatırımcıların hak ve yararlarının korunmasını sağlamaktır (SPK, 2009). Türkiye’de kurumsal yönetim ile ilgili düzenleyici çerçeveler, SPK öncülüğünde başlatılmıştır. SPK, dünyadaki gelişmelere paralel olarak, ilki Temmuz 2003 ve ikincisi Şubat 2005’te olmak üzere “Kurumsal Yönetim İlkeleri” ile ilgili iki bildirme yayınlamıştır. İlkelerin hazırlanmasında 1999 tarihli “OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri” başta olmak üzere, uygulamada genel kabul gören dış ülke örneklerinden yararlanılmıştır (Kargın, 2006: 81).

SPK’nın yayınlamış olduğu Kurumsal Yönetim İlkeleri incelendiklerinde, temel olarak OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri’nin temel alındıkları göze çarpmaktadır. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri’nin halka açık anonim şirketlerde “iyi kurumsal yönetim” mantığı ile bir dizi ilkeyi yaygınlaştırabilmek amacı ile 2003 yılında SPK’ca yayınlandığı ve Şubat 2005’de güncellendiği görülmektedir. Bu metnin hazırlanabilmesi için SPK, İMKB ve Türkiye Kurumsal Yönetim Forumu uzmanları bir araya gelmişler ve birçok akademisyen, kamu kurumu, özel sektör ve meslek grubu temsilcisinin görüş ve önerileri ile çalışma tamamlanmıştır. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri, model alındığı OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri’nin “uygula, uygulamıyorsan açıkla” ilkesini benimsediğinden, temelde gönüllülük

esasına dayanır. Ancak, ilkeler içerisinde yer alan kimi ifadeler var olan bir takım yasal düzenlemeler ile (Türk Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu) zaten yükümlülük niteliği taşımaktadırlar; geri kalanlar ise var olan yasal düzenlemelerin içerisinde ilkelerdir (Sıvacıoğlu, 2008: 140-141).

SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ile OECD ilkelerine göz attığımız zaman birbirine çok benzediğini görmekteyiz. Her iki metnin temelde benzer olmasına rağmen, oluşturulan çerçevenin şekli farklılıkları bulunmaktadır. OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri, temelde iki bölümden ve 12 başlıktan oluşmaktadır. Buna karşılık, SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri dört bölüm altında 27 başlık olarak düzenlenmiştir (Kayacan, 2005: 357).

1.9.2. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Tarafından Yapılan Çalışmalar

İMKB, menkul kıymetlerin güven ve istikrar içinde işlem görmesini sağlamak amacıyla 26 Aralık 1985'te kurulmuş, 3 Ocak 1986 tarihinde faaliyete geçmiştir. İMKB, kurulduğu günden bu yana Türk sermaye piyasalarının ve Türkiye ekonomisinin gelişimine katkıda bulunmaktadır. 91 sayılı KHK (Kanun Hükmünde Kararname) dikkate alınarak kurulan İMKB özerk ve mesleki bir kurum olup, kamu tüzel kişiliğini haizdir. İMKB yetkili olduğu konu ve alanlarda kendi yasal düzenlemelerini yapabilmektedir. İMKB Üyelerinden oluşan Genel Kurul, borsanın en üst karar organıdır. İMKB Yönetim Kurulu, Başkan ve dört üyeden oluşmaktadır. Başkan üçlü kararname ile atanırken, yönetim ve denetim kurulu üyeleri İMKB Genel Kurulu tarafından seçilmektedir (İMKB, 2010). İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi, Kurumsal Yönetim İlkeleri'ni uygulayan şirketlerin dâhil edildiği endekstir. İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi'nin amacı, hisse senetleri İMKB pazarlarında işlem gören ve kurumsal yönetim ilkelerine uyum notu 10 üzerinden en az 6 olan şirketlerin fiyat ve getiri performansının ölçülmesidir. Kurumsal Yönetim İlkelerine uyum notu, SPK tarafından belirlenmiş derecelendirme kuruluşları listesinde bulunan derecelendirme kuruluşlarınca, şirketin tüm kurumsal yönetim ilkelerine bir bütün olarak uyumuna ilişkin yapılan değerlendirme sonucunda verilmektedir. Kurumsal Yönetim Endeksi'nin hesaplanmasına, Kurumsal Yönetim derecelendirme notu 10 üzerinden en az 6 olan 5 şirketin Borsa'ya bildirilmesini takiben 31.08.2007 tarihinde başlanmıştır. Endeks başlangıç değeri, 29.08.2007 tarihindeki 48.082,17'dir. İMKB

Kurumsal Yönetim Endeksi kapsamındaki şirketlerin derecelendirme notlarına, şirketlerin Kamuyu Aydınlatma Platformu'ndaki açıklamalarından ulaşılabilmektedir (İMKB, 2010).

SPK'nın 7 Şubat 2005 tarihli toplantısında ise, kurumsal yönetim ilkelerinde değişiklik ve eklemeler yapılması ve ayrıca İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi Oluşturulması'na ilişkin kararlar alınmıştır. Bu kararlar, aslında OECD Kurumsal Yönetim Yönlendirme Komitesi'nin yaptığı değişikliklere dayanmaktadır. Türkiye'de henüz oluşturulma aşamasındaki “*Kurumsal Yönetim Endeksi*”nin, bu endekse sahip diğer ülke örneklerine benzer şekilde bireysel ve kurumsal, ulusal ve küresel yatırımcılara, hisse senetleri borsada işlem gören şirketlerin kurumsal yönetim eğilimi hakkında bilgi veren yararlı bir gösterge olması beklenmektedir (Gürbüz, 2005: 9).

Gerek kurumsal yönetim uygulamalarının, gerekse kurumsal yönetim uyum derecelendirmesi faaliyetinin yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla, teşvik edici nitelikte düzenlemeler yapılmasını yararlı gören Sermaye Piyasası Kurulu'nun, İMKB ile birlikte yürüttüğü çalışmalar sonucunda, Kurumsal Yönetim İlkelerinde yer alan prensipleri uygulayan şirketlere yönelik olarak İMKB bünyesinde Kurumsal Yönetim Endeksi adıyla ayrı bir endeks oluşturulmuş, endekse dâhil olmak için Derecelendirme Tebliği çerçevesinde derecelendirme yaptırma ve kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirme notunun en az 6 olması zorunluluğu getirilmiştir. Endekse dahil olacak şirketler için ise kotta kalma ve kayıta kalma ücretlerinde %50 indirim olanağı sağlanmıştır.

Türkiye'de kurumsal yönetim düzeyini sorgulayan, kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanma derecesini ve bu ilkelerin şirketlerin performanslarına yansımalarına ilişkin en kapsamlı çalışma İMKB Araştırma Müdürlüğü tarafından yapılmıştır. 1998–1999 dönemini araştıran ve aracı kurumların yanı sıra yaklaşık 275 adet borsa şirketini kapsayan çalışmada, öncelikle kurumsal yönetim ilkeleri konusunda genel bilgiler verilmiş, en yaygın referans niteliğindeki OECD kurumsal yönetim ilkeleri temel alınarak hazırlanan anketlerin değerlendirilmesi suretiyle İMKB'de işlem gören şirketlerin kurumsal yönetim uygulamaları ile piyasa karakteristikleri, piyasa ve finansal performansları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu

çerçeve, uluslararası literatürde sıkça kullanılan piyasa değeri (volatilite) birikimli düzeltilmiş getiriler piyasa performansını ölçmek için kullanılırken; finansal performansın tespiti için borçlanma, kârlılık, likidite oranları kullanılmıştır. Yapılan anket ile amaçlananın Türkiye’de Kurumsal Yönetim İlke ve Standartları’nın İMKB’de işlem gören şirketlerde ve İMKB üyesi kurumlarda uygulanma derecesini belirlemek ve bu ilkeleri uygulamanın şirket performanslarında etkisini irdelemek olduğu vurgulanmıştır. Aşağıdaki bölümlerde söz konusu çalışmanın sonuçları özetlenmektedir:

Ankete katılım %100’e ulaşmamakla birlikte genel görüşü yansıtacak yeterliliktedir ve anket sonuçları şu şekilde özetlenebilir:

- Anket değerlendirmesine alınan toplam 513 şirket ve aracı kuruluştan ankete katılan 358’inin %52 oranında kurumsal yönetim ilke ve standartlarına ilişkin çalışmaların farkında olduğu belirlenmiştir.
- Yönetim kurulu üyelerinin çoğunluğu, aynı şirketler grubu bünyesindeki çeşitli şirketlerde de görev almaktadır.
- Yönetim kurulu üyeleri ile başlıca ortaklar incelendiğinde, akrabalık ilişkileri dikkati çekmektedir. Bu durum, özellikle aracı kuruluşlarda yüksek düzeydedir.
- Türkiye’de yönetim kurulu üyelerine sağlanan mali haklar genelde performansa dayalı değildir.
- Üst düzey yönetici atamalarında şirketlerin ağırlıklı hissedarları/sahipleri karar verici konumdadır.
- Borsada işlem gören şirketlerde kamuyu aydınlatma oldukça gelişmiş düzeydedir.
- Şirketlerin tüm ortaklarla ilişkilerinde danışmanlık veya icracı rol üstlenen birimlerin oluşturulması henüz yaygınlaşmamıştır.
- Borsada işlem gören şirketlerde iç denetim birimi çoğunlukla oluşturulmamıştır. Aracı kuruluşlarda ise, mevzuatlarındaki zorunluluktan dolayı iç denetim daha yaygın şekilde uygulanabilmektedir.

- Şirket çalışanlarına hissedarlık olanaklarının genişletilmesine yönelik girişimler ile bu yoldaki uygulamalar etkin olmayıp, yaygınlık kazanmamıştır.
- Sermaye artırımlarında yönetim kurulunca mevcut ortakların rüçhan hakkını kısıtlama yetkisi fazla kullanılmamaktadır.
- Borsa şirketleri ve üyelerinin yalnızca %17'sinde oy hakları arasında farklı gruplar yaratılmıştır.
- Şirketlerde çalışanlara yönelik vakıf veya sandık uygulaması yeterli yaygınlıkta değildir.
- Başkan (Chairman) ve Operasyonel Faaliyetlerden En Üst Düzeyde Sorumlu Kişi (CEO) ayrımı yerleşmemiştir. Bu konudaki uygulama örnekleri sınırlıdır.
- Yönetim kurulu üyeleri arasında yönetimden bağımsız nitelikte üye uygulaması bulunmamaktadır.
- Yönetim kurulu üyelerinin aynı zamanda şirkette başka görevleri de bulunduğundan, yönetimin etkinliği ve performans denetimi güçleşmektedir.
- Genel müdür pozisyonunda görev yapanlar profesyonellerden oluşmakta ve çoğunlukla tek şirkette görev almaktadırlar.
- Genel müdür pozisyonundakilerle yönetim kurulu üyeleri arasında akrabalık ilişkisi üyelerde daha yoğun iken, ihraççı şirketlerde düşük düzeyde bulunmaktadır. Yönetim kurulu üyeleri, şirketlerde istedikleri bilgilere ulaşabilme olanağına sahiptirler.
- Ortaklarla ilişkilerin yürütülmesinde özel bir birim oluşturulması yaygınlık kazanmamıştır.
- TTK gereğince atanan yasal denetçilerin etkinliği geliştirilmelidir.
- İmtiyazlı hisse uygulamasına Borsa şirketlerinde diğerlerine göre daha sık rastlanmaktadır.

- Yönetim kurulunca mevcut ortakların rüçhan haklarını kısıtlama yetkisi sermaye yarıtımlarında fazla kullanılmamaktadır.
- İmalat sanayi ile mali sektör gruplarının her ikisinde de, yaklaşık olarak her beş şirketten birinde şirket içi teftiş birimi bulunmaktadır.
- Yaklaşık her 10 şirketten birinde çalışanlara yönelik vakıf ve sandık uygulaması mevcuttur.
- Mali sektörde oy hakları arasında farklılık yaratılması ve imtiyazlı hisseler oluşturulması, imalat sanayine göre daha fazladır.
- Şirket yönetim ilke ve standartlarını görece daha fazla uygulayan şirketlerin gerek finansal, gerekse piyasa getirisi performansı daha az uygulayanlara göre daha yüksektir.

1.9.3. Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği Tarafından Yapılan Düzenlemeler

Kurumsal yönetim alanında, TÜSİAD Aralık 2002’de “*Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu, Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi*” adlı kuralları yayınlamıştır. Gönüllülük esasına dayalı bu kurallar, on beş ana maddeden oluşmuştur ve yönetim kurulunun yapısı, sorumlulukları ve işleyişi ile ilgili konulara yer vermiştir. Kurumsal yönetimin bir şirkette oluşması için gerekli olan ana ilkeler ışığında hazırlanan rehber aşağıda sıralanan bölümlerden oluşmaktadır. Bunlar (TUSİAD, 2002: 1-39);

- Yönetim kurulu ve sorumlulukları,
- Yönetim kurulu üyeliği kriterleri,
- Yönetim kurulu üyelik yapısı,
- Yeni yönetim kurulu üyelerinin seçimi, davet ve intibakı,
- Yönetim kurulu başkanı ve icra başkanının (CEO) görevlerinin ayrılması,
- Yönetim kurulu başkanının rolü,
- Yönetim kurulunun üye sayısı ve karar alma mekanizması,

- Yönetim kurulunun görev süreleri ve toplantıları,
- Yeniden seçilme ve emeklilik,
- Yönetim kurulu üyelerinin ödüllendirilmesi,
- Yönetim kurulunun ve icra başkanının performanslarının değerlendirilmesi,
- Yönetim kurulunun hissedarlar, yatırımcılar, basın ve müşterilerle ilişkileri,
- Yönetim kurulunda oluşturulan komitelerin sayısı, yapı ve bağımsızlığı,
- Komitelerin faaliyet süresi, toplantıların sıklığı, uzunluğu ve gündemi,
- Yönetim kurulunun işleyişi açısından diğer önemli hususlar.

Bu maddelerde yer verilen yönetim kurullarının yapısı ve işleyişine ilişkin ilkeler, başta halka açık şirketler olmak üzere tüm şirketlerdeki gönüllü uygulamalar için bir kılavuz niteliğindedir. Şirket yapılanmalarının, kültürünün, stratejisinin, değerlerinin, iş süreçlerinin bir şirketten diğerine farklılık göstermesi nedeniyle bu maddelerde yer alan uygulamalar ana ilkelere ödün vermemek koşuluyla kurumların kendi ihtiyaçları doğrultusunda şekillenebilecektir.

TÜSİAD tarafından yayınlanan rehberde işletmelerin bünyesinde bir Kurumsal Yönetim Komitesinin kurulması öngörülmüştür. Kurulacak bu komitenin görevleri ise aşağıda sayılmıştır (TUSİAD, 2002: 26);

Aday Saptama, Gerekli sistematik arayış ve değerlendirme ölçüleri kullanarak ve en geniş açılımla yönetim kuruluna ve şirkete en önemli katkıları sağlayabilecek üyeleri saptamak,

Yönetim kurulu üyelerinin ve özellikle yeni seçilen üyelerin intibakını, şirketi tanımasını ve işlevlerini yerine getirebilmesi için gerekli eğitimini, teknik destek ve danışmalığı sağlamak.

Ödüllendirme, Yönetim kurulu üyelerinin ödüllendirilmesi yöntemleri (ücret, pirim, hisse senedi, emeklilik hakları v.s) gibi hususların ilkelerini ve ayrıntılarını saptayıp, yönetim kurulunun onayına sunmak

Kurumsal Yönetimin İşleyişi, Yönetim kurulunun işleyişi konusunda her türlü denetimi yapmak, iç politikaların ve yönetim kurulunda kurumsal yönetimin

ana ilkelerin uygulanıp uygulanmadığını tespit etmek, gerek yönetim kuruluna gerekse genel kurulda hissedarlara gerekli bilgileri vermek, tavsiye ve eleştirilerde bulunmaktır. Hissedarlardan gelebilecek her türlü eleştiriyi ve uyarıyı dikkate alıp, bunlara gerekli cevabı vermektir. SPK ve borsalar ile iletişimde, kurumsal yönetim hususlarının yerine getirildiği, bunlardan ayrılmalar var ise nedenlerini ve gerekli düzeltme tedbirlerini açıklamak, bunları yazılı bir şekilde gerekli mercilere iletmektir. Periyodik olarak yukarıda yer alan tüm hususlardaki sistem ve politikaları gözden geçirip, iyileştirme tavsiyelerinde bulunmak.

1.9.4. Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği Tarafından Yapılan Çalışmalar

TKYD, Kurumsal Yönetim anlayışının ülkemizde tanınmasına ve gelişmesine katkıda bulunmak, en iyi uygulamalarıyla hayata geçirilmesini sağlamak amacıyla 2003 yılından bu yana faaliyetlerini sürdürmektedir. Sayısı 500'e yaklaşan yönetim kurulu üyesi ve üst düzey yönetici, Türkiye'de kurumsal yönetimin geleceğini tartışmak ve buna ilişkin uygulamalara yön vermek amacıyla Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği'nde bir araya gelmiştir. TKYD yaptığı bazı çalışmalar şunlardır (TKYD, 2010):

Yönetim Kurulu Üyeliği İhtisas Programları, Yönetim Kurulu Üyeliği İhtisas Programları, şirketlerin yönetim kurulu üyeleri ve üst düzey yöneticilerine, Kurumsal Yönetim İlkeleri doğrultusunda artan sorumluluklarıyla ilgili bakış açısı kazandırmakta ve yönetim kurulu hedeflerinin belirlenmesi, hedefler doğrultusunda şirket performansının geliştirilmesi için gerekli bilgi ve araçları tanıtmaktadır.

Anadolu Seminerleri, Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği, Mayıs 2006 ve Mayıs 2007 tarihleri arasında sırasıyla Konya, Erzurum, Trabzon, Bursa, Gaziantep, Denizli, Adana, Ankara, Kocaeli ve İzmir, Diyarbakır, Kayseri, Antalya ve Eskişehir'de toplam 14 program düzenlemiştir. Bu programlara toplam 520 yönetim kurulu üyesi ve üst düzey yönetici katılmıştır. Programlar sınırlı sayıda yönetim kurulu üyesinin davet edildiği “Yönetim Kurulu Üyeliği ve Kurumsal Yönetim” konulu ihtisas programı ile Dünya Gazetesi'nin moderatörlüğünde genel katılıma açık olarak düzenlenen “Aile şirketlerinde kurumsallaşma, sorunlar ve çözüm

önerileri” başlıklı panelden oluşmaktadır.2006 yılında toplam sekiz eğitim programı düzenlenmiş, 2007 yılında toplam altı eğitim programı düzenlenmiştir.

Araştırma, TKYD, Türkiye’nin kurumsal yönetim alanındaki stratejik önceliklerini belirlemek üzere akademik araştırma çalışmaları yürütmektedir. Bu çerçevede, Boston Consulting Group işbirliğinde gerçekleştirilen Türkiye Kurumsal Yönetim Haritası araştırma projesi 2005 yılında yayımlanmıştır. Yönetim kurullarının ağırlıklı olarak icra niteliğinde faaliyetler yürütmekte olduğu ve şeffaflık konusundaki olumsuz algılama, araştırmanın temel bulguları olarak ön plana çıkmıştır. Araştırmadan bu yana ortaya çıkan önemli gelişmelerin etkisini ölçmek amacıyla, çalışma İstanbul Bilgi Üniversitesi işbirliği ile 2006 yılında yenilenmiştir.

Yayınlar, TKYD yayınları, iş dünyasını yakından ilgilendiren uluslararası araştırma ve raporları da okuyucuların dikkatine sunmaktadır. Bu çerçevede, “OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri”, OECD ile imzalanan protokol kapsamında Türkçe’ye çevrilmiş ve Capital Dergisi ile yurt çapında 26.000 kişiye dağıtımı sağlanmıştır. 2008 Ocak ayında ilk sayısı hazırlanan bin tirajlı “Kurumsal Yönetim Dergisi” konusunda tek süreli yayın olarak dünyada ve Türkiye’deki kurumsal yönetim ile ilgili tüm gelişmeler, araştırma bölümleri ve röportajlar ile aktarmaktadır. 2008 yılında toplam dört sayı üyelere ulaştırılmıştır. Deloitte Türkiye ile işbirliğinde “Kurumsal Yönetim Serisi” 2007-2008 yılında üyelere ulaştırılmaya devam etmiştir.

Çalışma Grupları, TKYD bünyesinde oluşturulan Sermaye Piyasaları Çalışma Grubu, Kurumsal Yönetim Uzmanlar Forumu, İçerik Geliştirme ve İşbirlikleri Çalışma Grubu, YOİKK Çalışma Grubu, Türk Ticaret Kanunu (TTK) Tasarısı Çalışma Grubu, Stratejik Yönetim Çalışma Grubu, Futbol Endüstrisi Çalışma Grubu ve Advocacy Çalışma Grubu düzenli toplantılarla yoğun faaliyetlerini sürdürmektedir.

1.9.5. BDDK Tarafından Yapılan Çalışmalar

Türk bankacılık sektörü için 1990’lı yıllar yüksek dalgalanmaların yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde bankalar yoğunluklu olarak kamu menkul kıymetlerine yatırım yapmış ve yüksek yabancı para açık pozisyonları ile çalışmışlardır. Bu aşırı risk alma eğilimi, Türk Lirasının büyük oranda değer

kaybettiği 1994 krizi ile ekonomiye ağır maliyetler yüklemiştir. Kriz, diğer yapısal sorunlar ile birleşerek oldukça şiddetli etkiler doğurmuş ve 1994-1999 döneminde 11 bankaya el konulmuştur. Bu dönemde bankacılık sektörünün düzenlenmesi ve denetlenmesinde parçalı bir yapı bulunmaktadır. Hazine Müsteşarlığı Bankacılık Kanununun uygulanmasından, bankacılığa ilişkin ikincil düzenlemelerin hazırlanmasında, yerinde denetimlerin gerçekleştirilmesinden ve bankalara yönelik idari ve cezai yaptırımların uygulanmasından sorumlu iken, Merkez Bankası da bankaların uzaktan gözetiminden ve tasarruf mevduatını sigorta eden Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun (TMSF) idare ve temsilinden sorumludur. 1999 yılında bankacılık sektörünün düzenlenmesi ve denetlenmesindeki bu parçalı yapının ortadan kaldırması ve sektöre ilişkin tek bir bağımsız denetleyici ve düzenleyici kurumun kurulması kararlaştırılmıştır. Buradaki temel amaç, düzenleme ve denetimin etkinliğinin artırılması ve bağımsız bir karar alma mekanizmasının oluşturulmasıdır. Bu gelişmelerin sonucu olarak, 4389 sayılı Bankacılık Kanunu ile Haziran 1999'da Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun (BDDK) kurulmasına karar verilmiş ve Kurum Ağustos 2000'de faaliyetlerine başlamıştır (BDDK, 2010: 5).

1.9.6. Yeni Türk Ticaret Kanununun Kapsamında Kurumsal Yönetim Alanında Yapılan Düzenlemeler

Türk Ticaret Kanunu'nda köklü değişiklikler içeren kanun tasarısı TBMM tarafından kabul edilmiştir. Yeni Türk Ticaret Kanunu 1535 madde ile 2 geçici maddeden oluşmaktadır. Anılan tasarı Bakanlar Kurulunca 9 Kasım 2005 tarihinde TBMM Başkanlığına gönderilmiştir. TBMM tarafından kabul edilerek yasalanan ve 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girecek olan yeni Türk Ticaret Kanunu Kanun ile kurumsal yönetim ilkeleri ile ilgili yeni düzenlemeler bulunmaktadır. (TMSK, 2009: 37-38).

Yeni Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ile aşağıdaki noktalarda kurumsal yönetim anlayışına katkı sağlanacağı düşünülmektedir (TKYD, 2010):

SPK'nın düzenlemelerde temel yetkisi; tasarı halka açık anonim şirketlerde, Sermaye Piyasası Kurulu'na (SPK), kurumsal yönetim ilkelerinin düzenlenmesinde, yönetim kurulunun yıllık kurumsal yönetim açıklamasının esaslarının belirlenmesinde ve şirketlerin bu ilkeler açısından derecelendirilmesinin kriterlerinin

konulmasında tekel yetkisi veriyor. Diğer kamu kurum ve kuruluşları, ancak SPK'nın görüşünü almak şartıyla sadece kendi alanları için geçerli olmak üzere ayrıntıya ilişkin sınırlı kurumsal yönetim düzenlemeleri yapabilirler. Bu suretle Türk uygulamasının muhasebe, denetleme, gözleme ve izleme standartları konulmasında olduğu gibi, bu alanda da çok başlıktan kurtarılması amaçlanmıştır. Tasarımın söz konusu kesin yönelişi OECD seminerinde uzmanlarca genel kabul görmüştür.

Yönetim kurulunun yönetim açıklaması; halka açık şirketlerde yönetim kurulunun her yıl yayınlamak zorunda olduğu, içeriği belirlenmiş kurumsal yönetim açıklaması yönetim kurulunun devredemeyeceği yetkileri arasında sayılmıştır. Bu rapor kendi kendini değerlendirme, kendi kendini denetleme, hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkelerinin açık ve özlu bir uygulamasıdır. Söz konusu değerlendirme hukuki içerik ve nitelik taşıyacağı için ilkelerin somutlaştırılması ve hukukleştirilmesi yaklaşımını etkili bir biçimde desteklemektedir. Ayrıca kendi kendini denetime anlamı bir kapı açmaktadır.

Erişim hakkı; her sermaye şirketi, yatırımcıların bilgi alacağı, bilgi toplumu hizmetlerine tahsis ettiği bir internet sitesi kuracaktır. Bu site dolayısıyla menfaat sahiplerine erişim (access right) hakkı tanınmıştır. Erişim hakkı tasarısının Türk hukukuna getirdiği, ağırlığı olan ve kendisine önemli beklentiler bağlanan bir açılamadır. Böylece, sermaye piyasası aktörleri, özellikle yatırımcılar ihtiyacını duydukları şirket bilgilerine, finansal tablolara, denetleme raporlarına, genel kurul toplantısı belgelerine ve açıklamalara herhangi bir engel olmadan ulaşabilecekler ve kararlarını bu bilgilere göre vereceklerdir.

Şirketler topluluğu; OECD Raporu'nda da belirtildiği gibi şirketler topluluğunun düzenlenmesi kurumsal yönetim ilkelerinin somutlaştırılmasının ve hukukleştirilmesinin odaklandığı başka bir alandır.

- Bu çerçevede bağlı şirketlerle kontrol eden şirketin her yıl yayımlayacakları ve bağlı şirketlerin birbirleriyle ve hâkim şirketle ve pay sahipleriyle ilişkilerini açıklayan bağlılık raporları,
- Açıklama yükümlülükleri,

- Hakim ortağın kontrol hakkını kötüye kullanmasından sorumlu olması,
- Bu uygulamadan kayba uğrayan pay sahibinin paylarının gerçek değeri ile kontrol eden şirket tarafından alınması zorunluluğu, bu konudaki önemli yaklaşımlardandır.

Finansal raporlama standartları; Yeni TTK, finansal tabloların UFRS’lerin özdeşi olan Türkiye Muhasebe Standartlarına göre hazırlanmalarını öngörerek OECD tarafından reform diye anılan bir somutlaştırmaya ve hukukileştirmeye daha gitmiştir. Tasarıya göre büyük ve orta ölçekli sermaye şirketleri finansal tablolarını bu standartlara uyarak hazırlayacaklar, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu küçük sermaye şirketler, şahıs şirketleri, tek kişi işletmeleri ve KOBİ’ler için özel standartlar koyacaktır.

Denetim; Kanun sermaye şirketlerinin uzman ve bağımsız denetçiler tarafından uluslar arası standartlara göre denetimini kabul etmiştir. Böylece Türkiye bir taraftan, dünya piyasaları ile ortak bir dil kullanarak rekabet gücü kazanacak ve bunun düzeyini her geçen gün yükseltecek diğer taraftan da denetleme alanında Uluslararası Denetim Standartları’na göndermede bulunarak somutlaştırmayı sürekli kılacaktır. Diğer taraftan denetleme ve kurumsal yönetimin en hassas noktalarından birini oluşturmaktadır.

Yönetim kurulu; Kanun’un yönetim kurulu düzeyinde getirdiği kapsam ve etkisi geniş yenilik, sorumluluk konusundadır. Çünkü yönetici olan veya olmayan yönetim kurulu üyeleri arasındaki sorumluluk farklılaşması tasarıda düzenlenerek farklılaşmanın belirgin hale gelmesinin altyapısı oluşturulmuştur. İkinci olarak yönetim kurulunun devredilemez yetkileri özel olarak gösterilerek organlar arası işlev ayrımı gerçekleştirilmiştir.

Genel kurul; genel kurulda temsilci aracılığıyla oy verme TK’da ki düzenlemenin aksine Borçlar Kanunu hükümlerinde farklı bir açıdan ele alınmıştır. Bu kurul ile pay sahiplerinin Genel Kurula katılamamalarından doğan “güç boşluğu” sorununun en az ve sakıncasız düzeye indirilmesi amaçlanmaktadır. Pay sahipleri demokrasisinin sürdürülebilir nitelik kazanması hedefine yönelik bu önlem ile

kurumsal yönetim merkez amacına yani pay sahibinin konumunun güçlendirilmesi noktasına ulaşabilecektir.

Pay sahiplerinin korunmaları; Genel Kurul'da kullanılacak pay sahipliği hakları listesi, özellikle birleşme, bölünme ve tür değiştirmede denetçi tayininde, şirketler topluluğunda hâkimiyetin kötüye kullanılmasında ve önemli kararların alınmasında tanınan dava, inceleme, denetleme ve itiraz hakları ile zenginleştirilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

BİLGİ VE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ

Küreselleşme ile birlikte sınırların ortadan kalkmasıyla işletmeler arasındaki rekabet de farklı boyutlara bürünmüştür. Önceleri sadece fiyat düşürme ve maliyet azaltımı politikalarını benimsemekte olan işletmeler günümüzde *bilgiye* yatırım yapmaya başlamışlardır. Bilgiye yapılan yatırımlar sonucunda ise işletmeler kaynaklarını daha etkin ve verimli kullanmakta ve rekabette bir adım öne çıkmaktadırlar. İçinde bulunduğumuz bilgi çağında temel amaç doğru, güvenilir, anlamlı ve ilgili bilgiye zamanında ulaşabilmektir. Bu amacın gerçekleşmesindeki temel anahtar unsur ise bilgi sistemleridir. Bilgi sistemleri barındırdıkları örgütsel bilginin toplanması, sınıflanması, özetlenmesi ve ilgililere iletilmesi amacını taşımaktadır. İşletmenin faaliyetlerinde başarıya ulaşabilmesi de stratejik bir varlık olarak nitelendirilen bilginin toplanması, üretilmesi, saklanması ve iletilmesiyle mümkün olmaktadır. Bilginin oluşturulması, akışı, korunması ve dağıtımını yönetimin en temel sorumluluğu haline gelmiştir. Bilginin örgüt içinde sistematik ve aktif olarak yönetim süreci ise bilgi yönetimi olarak adlandırılmaktadır. Yönetim bilgi sisteminin bir alt sistemi olan muhasebe bilgi sistemi ise işletmelerde meydana gelen her türlü değişimden direkt olarak etkilenmektedir. Kurumsal kaynak planlaması sistemlerinin işletmelerde kullanılmaya başlanmasıyla birlikte muhasebe bilgi sistemi de bu teknolojik ve örgütsel değişime ayak uydurmuştur. Gerek finansal bilgilerin oluşturulması sırasında bilgi işlem faaliyetlerinde ortaya çıkan değişimler gerekse muhasebe bilgi sisteminin teknolojik alt yapısındaki değişimler muhasebe bilgi sisteminde ortaya çıkan başlıca değişimlerdir.

Bu bölümde öncelikle bilgi kavramı ele alınacak, daha sonra bilgi sistemleri kapsamında; yönetim bilgi sistemi ve muhasebe bilgi sistemi ile ilgili bilgi verilecek,

muhasabe bilgi sistemi'nin fonksiyonları, bileşenleri, muhasabe sistemi geliştirme ilkeleri ve muhasabe bilgi sistemi veri üretme süreci açıklanacaktır.

2.1. Bilgi Kavramı

İnsanlık tarihi, uygarlık düzeylerini temsil eden ilkel çağ, tarım çağı, sanayi çağı ve bilgi çağı şeklinde bölümlendirilebilir. Çağları kendine özgü kılan toplumsal ve ekonomik nitelikleri ve koşullarıdır. Toplumsal ve ekonomik yapılar, çevresel ve kültürel öğeler tarafından biçimlendirilmektedir. Bilgi çağını biçimlendiren çevresel ve kültürel öğelerin başında; hızla gelişen teknoloji (özellikle bilgi ve iletişim teknolojileri), çapı ve boyutları genişleyen rekabet (küresel rekabet), bölgesel, ulusal gelenekleri aşan ulusal-üstü (supranational) ve etkileşimli (interactive) kültür gelmektedir (Öğüt, 2003: 5-6).

Daha 5–10 yıl öncesine kadar, insanlık tarihinin geçirdiği en önemli değişim ve dönüşüm süreci olarak sanayi devrimi ve ertesindeki yapısal değişim gündeme getirilirdi. Çünkü sanayi devrimi öncesi ve sonrasındaki yaşam biçimindeki değişim, insanlığın yaşadığı en köklü dönüşüm süreci idi. Sanayi devrimi ile ortaya çıkan yeni teknolojiler, yeni bir üretim ortamı ve yaşam biçimi yaratmıştı.

Sanayi devrimi bir seri teknolojik yeniliğin üretim alanında kullanılmasının ve bu yeniliklerin ekonomik, sosyal, politik ve kültürel alanlara yansımalarını kapsayan bir süreç olarak gerçekleşti. Bununla birlikte James Watt'ın 1765'te buhar makinesini bulması ve bunun enerji kaynağı olarak kullanılması, teknolojik açıdan; Adam Smith'in 1776'daki 'Milletlerin Serveti' adlı eseri, ekonomi bilimi açısından; 1789 Fransız devrimi, politik gelişmeler açısından belirleyici dönüm noktaları ve tarihler oldu.

Böylece sanayi devrimi, İngiltere'de başlayan teknolojik ve ekonomik devrimle, Fransa'da gerçekleşen politik devrimin ortak ürünü olarak gerçekleşti. Başka bir deyimle sanayi devrimi, bir ayağı teknolojik-ekonomik temele; diğer ayağı politik-ideolojik temele dayalı çifte devrim sonucunda tüm sosyal ve kültürel yapıyı sararak ve yeniden şekillendirerek gerçekleşti (Özçağlayan, 1998: 12).

Ekonomik büyüme ve kalkınma kavramları, İkinci Dünya Harbi ertesinden beri ekonomi dünyasında en çok kullanılan kavramlar arasındaydı. Ancak, sanayi

toplumundan bilgi toplumuna geçiş süreci öncesindeki kriz dönemi olan 1970’li yıllar ile 1980’lerde, bu kavramın yerine ‘istikrar’ kavramı n planı çıktı. 1990’lı yıllarda, bilgi teknolojisinin ve bilgi toplumunun istikrar kazanma eğilimi ile büyüme ve kalkınmaya olan yöneliminde yeniden bir canlanma başlamak üzeredir. Ancak bu dönemde büyüme ve kalkınmanın sanayi toplumunda olduğundan farklı bir biçimde gerçekleşmesi beklenmektedir (Erkan, 1998: 12).

Bilgi temelli değişim, yalnızca iş dünyasını kapsamamaktadır. Aynı zamanda, kamusal kurum ve kuruluşlar, bankalar ve sigorta şirketleri, stratejik savunma birimleri, özel ya da kamusal niversiteler ve gönüllü teşekküller gibi örgütler dünyasının kimi diğer birimleri de bilgi tabanlı toplumun isteklerine cevap verecek nitelikte olabilmenin çabası içine girmektedirler.

Bilgi ağında örgüt yönetimleri, insan kaynaklarının ve müşterilerinin gereksinimlerini, bu gereksinimlerin nasıl karşılanması gerektiğini sürekli olarak araştırmak ve değerlendirmek durumundadır. Diğer yandan, örgütlerin özel bir konuda teknolojik bilgi birikimi oluşturarak ve müşterilerin vizyonu ve değerlerini, kendi vizyon ve değerleri ile bütünleştirerek, kurumsal bilgiye dayanan rekabet stratejileri geliştirmeleri gerekebilir. 21. Yüzyılda örgütlerin rekabetçi yönetim stratejilerinin, bilgi ve telekomünikasyon teknolojileri, sektrsel yeniden yapılanmalar ve yeni sektrsel oluşumların etkisi altında olacağı ileri sürülmektedir (Tekin vd., 2003: 211-212).

Kişilerin ve kurumların hâkim olabilmek mücadelesinde bilgi, değerlendirilebilecek en önemli araçtır. Bilgi, bir lde bir varlığı sürdürme faktörü olarak yaşamımıza egemen olmuştur. İnsan bilgi işçisi olarak en gelişmiş sibernetik makinelerden çok daha etkin sentezleme kabiliyetlerine kavuşmuştur. Eğitilmiş insan, bilgi işçisi olarak bir problemler yumağını hızla zmler demetine dönüştürebilmek kabiliyeti kazanmıştır (Ekin, 1998: 24).

Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde, ‘İnsan aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin bütününe verilen ad, malmat’ (TDK, 2010) diye ifade edilen bilgi kavramı; Latince ‘informatio’ kökünden olup, biçim verme eylemi, biçimlendirme ve haber verme eylemi olarak tanımlanmaktadır. Bilgi, genel anlamda ‘düşünme, yargılama,

akıl yürütme, okuma, araştırma, gözlem ve deney sonucunda elde edilen düşünsel ürün' ya da 'öğrenilen şey' olarak tanımlanmıştır. Bilgi, alınıp satılan bir kaynak olarak da değerlendirilmektedir. Bilgi, belirli bir formda işlenmiş ve elde eden için anlamlı olan, yönetsel kararlar açısından gerekli olduğu varsayılan veya gerçek değeri olan veri demektir (Öğüt, 2003: 9). Bir diğer ifade ile bilgi, verilerin karar alma sürecine destek olmak için anlamlı bir duruma getirilmek üzere analiz edilerek işlenmesiyle ulaşılan sonuçlarıdır (Kaya, 2002: 15). Bilgi; alıcıya bir anlam ifade etmesi için sınıflandırmaya sokulmuş, kategoriye ayrılmış bir düzene yerleştirilmiş, genel ifadeye dönüştürülmüş ve benimsenmiş verilerdir. Yönetim açısından ise bilgi; belli amaçlara ulaşmak veya belli bir anlayışı geliştirmek için verilerin ya da ham bilgilerin bir işlem sonucunda yöneticiler açısından yararlı biçime sokulmuş şeklidir. Veri işleme süreci sonucunda elde edilen bilgi yerinde kullanılmayıp yönetim faaliyetleri ve karar almayı desteklemedikçe bir değer kazanmayacaktır (Kaya, 2002: 15).

Günlük yaşamımızda bilgi ve veri kavramlarının eş anlamlı olarak kullanılması yaygındır. Ancak veri kavramının da sözlük anlamı olarak aldığımızda, 'çeşitli durumların, gözlemlerin veya olayların sayısal veya alfabetik ya da sembollerle her türlü gösterimi' olarak tanımlanmaktadır (Erdoğan, 1998: 9).

Kimi zaman bilgi, kesin bir anlam ifade etmeyebilir. Bir karar için anlamlı olan bilgi, başka bir değerlendirme için ham veri demektir. Dolayısıyla, kullanacak olana bağlı olarak bilgi ve veri birbirinin yerini alacak biçimde tanımlanabilir. Herhangi bir uzman için bilgi olan bir değer, kurumun üst yöneticisi için ham veri anlamına gelebilir. Örneğin, ekonomik analizler yapan bir kurumda enflasyona etki eden faktörler, finansman uzmanı için değerli bir bilgi iken, o kurumun üst yönetimi için ham veridir. Üst yönetim için enflasyona etki eden faktörler değil, enflasyonun ne olduğu ya da olacağı önemlidir (Öğüt, 2003: 9).

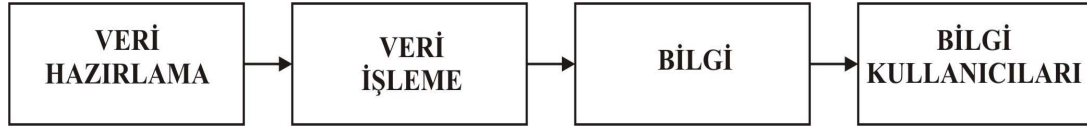
2.2. Bilgi Sistemleri

Bilgi sistemi, belirli hedeflere ulaşmak için verileri karar vericiler için anlamlı bilgilere çeviren insan gücü, programlar ve yönetsel süreçlerden oluşan bir dizidir. Bilgi sistemi, işletmelerde bilgi toplama, dönüştürme ve dağıtım işlevlerini yerine

getiren insan kaynakları, bilgisayarlar ve süreçlerden oluşur. Bilgi sisteminde teknoloji ve insan birlikte çalışır.

Bilgi sistemleri açısından veri iki aşamadan geçerek bilgiye dönüşür.

Şekil 2.1. Bilgi Sisteminin İşlevleri

Kaynak: (Atabey ve Diğerleri, M.Ata, Raif Parlakkaya ve Ali Alagöz; **Genel Muhasebe-Dönem Sonu İşlemleri**, Atlas Kitabevi, Konya 2004. S.8.)

Şekilde 2.1.'de görüldüğü gibi veri iki aşamadan geçerek bilgiye dönüşür ve kullanıcıya ulaşır. Bunlardan birincisi veri hazırlama, ikincisi ise verinin işlenmesidir. Veri işleme oluşan bilgi, haberleşme süreci ile bilgi kullanıcılarına iletilir.

Bilgi sisteminin birinci işlevi veri hazırlama ya da veri yaratmak olarak ifade edilir. Veri hazırlaması, işletmenin stok akış işlemleri, iş akış sistemleri ve para akış sistemleri gibi faaliyet sistemlerinin gerek kendi içlerinde, gerekse birbirleri arasındaki etkileşimlerden ve işletme ile çevresi arasındaki ilişkilerden doğan olayların gözlenmesi ve kaydedilmesi işlemlerinin kapsar.

Hazırlanan verilerin bilgiye dönüştürülebilmesi için, verilerin işlenmesi gerekir. Veri işleme, sisteme girilen verilerin anlamlı sonuçlara dönüşümünü sağlayacak; özetleme, çoğaltma, gruplama, sıralama, hesaplama ve karşılaştırma gibi işlemleri kapsar. Bilgi işleme aşamasının sonucunda ortaya çıkan bilgi, kullanıcılara iletilir. Bilgi sisteminin bu işlevi, raporlama ve dağıtım olmak üzere iki aşamada yerine getirilir. Raporlar, üretilmiş bilgilerden oluşan tablo, metin, grafik ya da bunların bileşiminden oluşur. Dağıtım ise, hazırlanan raporların çeşitli biçimlerde ve ortamlarda bilgi kullanıcılarına iletilmesi işlemidir.

Verilerin işlenmesinde kullanılan bilgi işlem yöntemleri üçe ayrılır.

El İle Bilgi İşlem Yöntemi: Bu yöntemde bilgi işleme ait bütün işlemler kâğıt, kalem, çeşitli defter ve dosyalar gibi bütünüyle el ile yürütülen araçlar ile yerine getirilir.

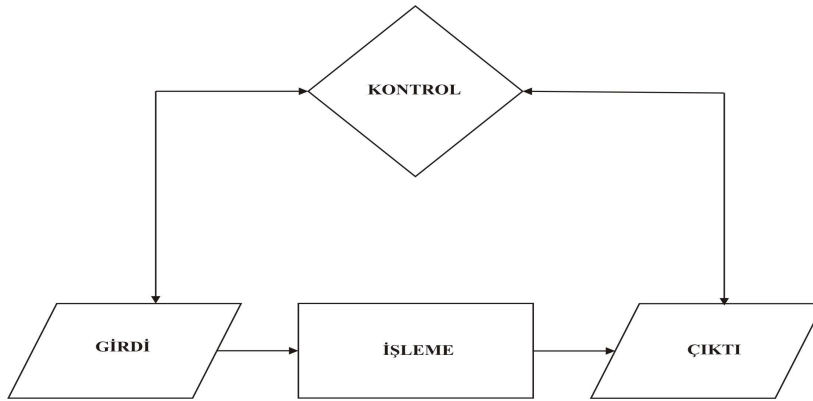
Makine İle Bilgi İşlem Yöntemi: Bu yöntemde bilgi işleme faaliyetleri, insan katkısı ve hesap makinesi, daktilo ve kasa kayıt makineleri gibi araçlar kullanılarak yürütülür.

Elektronik Bilgi İşlem Yöntemi: Bu yöntemde de bilgi işlem faaliyetleri bilgisayarlar aracılığıyla yerine getirilir (Atabey vd., 2004: 7-8).

Verilerin bilgi haline gelmesinde bir dönüştürme süreci söz konusudur. Bu dönüşüm bilgi işleme kavramı ile olmaktadır. Bilgi işleme, veriyi bilgiye dönüştürme süreci veya veriyi kullanabilir ve anlamlı kılan her türlü eylem olarak tanımlanabilir. Bilgi işleme sürecinde işlevsel öğeler sıralı biçimde bir araya gelerek amaca yönelik sonucu üretirler. Bu durumda bilgi işleme eylemine bir sistem olarak yaklaşabiliriz. Her sistem girdi, işleme ve çıktıdan oluşur (Öner, 1985: 27).

Sistem kavramı, önem taşıyan ek iki öğeyi daha içermektedir. Bunlar geribildirim (feed-back) ve kontroldür.

Şekil 2.2. Geribildirim Kontrol ve Sistem Kavramı

Kaynak: Erdoğan, Melih ve Nurten Erdoğan (1996). *Muhasebede Bilgisayar Kullanımı*, 1.Baskı, Boyut Matbaacılık, Eskişehir 1996

Şekil 2.2.'de geri bildirim dayalı kontrol ile sistemin ürettiği çıktı, girdi olarak sisteme geri verilerek sistemin amacından doğan durumların girdi ve işlem eylemleri üzerindeki düzeltmeler gerçekleştirilir ve gerekli öz denetim sağlanmış olur.

Bilgi işleme sistemi süreç olarak ele alındığında bu sürecin; verilerin derlenmesi, sınıflandırılması, sırlanması, hesaplanması, karşılaştırılması, özetlenmesi, saklanması ve raporlar biçiminde kullanıcı ve karar vericilere iletilmesi evrelerini görmekteyiz. (Erdoğan, 1998: 3).

Yöneticinin aldığı ve uyguladığı kararların bir sonucu olan finansal durum ve finansal sonuç, işletme ile ilgili tarafların alacağı kararlar için önemlidir. O halde yöneticilerin bilgi ve yeteneklerinin bir sonucu olan bu kararların ve bunların uygulamalarının finansal yapıda nasıl değişme yarattığının, finansal sonucun ne olduğunun nedenleri ile birlikte saptanması gerekir. Burada Yönetim Bilgi Sistemi ile Muhasebe Bilgi Sistemi ilişkisi ortaya çıkmaktadır (Cemalcılar ve Öncü, 1999: 4).

2.2.1. Yönetim Bilgi Sistemi

Yönetim bilgi sistemi çok farklı biçimlerde tanımlanmaktadır. ‘Yönetim Bilgi Sistemi’ kavramı üzerinde bir görüş birliği olmamakla birlikte, konusu herhangi bir kurumun idaresi için gerekli olan bilgiden teşkil etmektedir. Yaygın olarak bilgisayar temelli bilgi işleme sistemini ifade etmek için ise ‘Bilgi İşlem Sistemi’, ‘Karar-Bilgi Sistemi’ ya da ‘Bilgi Sistemi’ terimleri kullanılmaktadır.

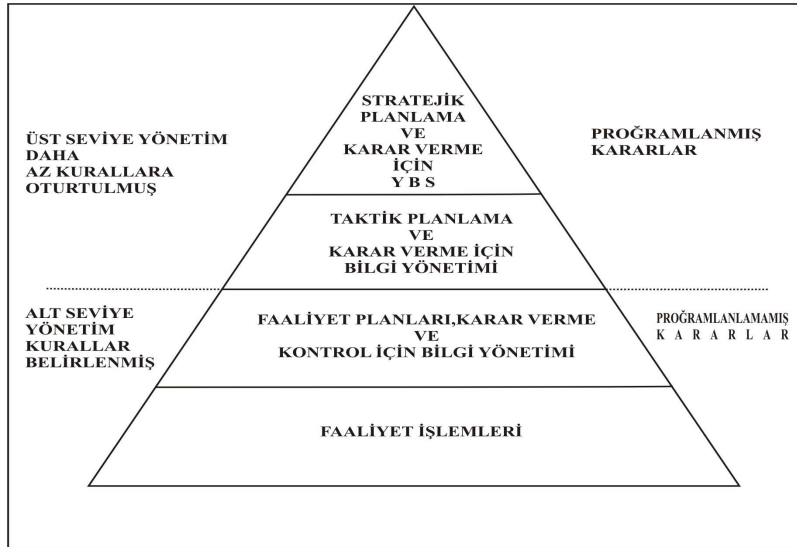
Bir kurumun, bir sistemin ya da bir mekanizmanın verimli çalışması; karakteristik parça ve birimlerinin hem bir bütün olarak hem de parça parça olarak ele alınıp, mevcut bilgilerinin değerlendirilerek geleceğe yönelik hedeflerinin bilinmesiyle sağlanır. Bu yüzden, bir kurumun geleceğine yönelik tüm hedeflerini belirlemeyi amaçlayan kararların verilmesine elle, makineyle ya da her ikisi ile yapılan yardıma yönetim bilgi sistemi denilmektedir (Çoban, 1997: 167).

Bir başka tanımda yönetim bilgi sistemi; işletme faaliyetlerinin planlanması ve kontrolü açısından çeşitli yönetim düzeylerine gerekli bilgileri üretmek için verilerin toplanması ve işlenmesi açısından organizasyon içerisindeki insan ve sermaye kaynaklarından oluşan bir settir (Titrek, 1997: 37).

Diğer bir tanımda da yönetim bilgi sistemi; Yönetime karar vermede yardımcı olacak çok miktardaki bilginin yapılandırıldığı bir sistem olarak nitelenebilir. Tipik olarak bilgi her hangi bir veri tabanı biçiminde tutulur ve genellikle orta kademe yöneticilerin organizasyonu gözleme ve denetlemesinde yararlanır.

Büyük ve entegre sistemlerin kurulmasının çok pahalı oluşu, işletmelerinin hantallığı ve umulan yararları her zaman sağlayamamaları nedeniyle, son yıllarda büyük ölçekli bilgi sistemlerinden bir uzaklaşma gözlenmektedir (Sayın ve Şen, 2000: 26).

Şekil 2.3. Yönetim Bilgi Sistemi

Kaynak: Çoban, Hasan (1997). *Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş*. İstanbul: İnkılap Kitabevi. s.169.

Yönetim bilgi sistemi Şekil 2.3.'de görüldüğü gibi bir piramit yapısında tanımlanabilir. En alt basamakta günlük faaliyetler, ikinci basamakta günlük faaliyet planlarını karar kılma işlemini ve kontrolü destekleyen bilgi kaynakları, üçüncü basamakta yönetimin kontrolü için taktik planlamaya ve karar vermeye yardımcı olacak bilgi sistemi kaynakları ve en üst basamakta ise üst yönetim tarafından politika belirlenmesine ve stratejik plan yapılmasına yardım eden bilgi kaynakları bulunmaktadır (Çoban, 1997: 167-168).

Yönetim bilgi sistemleri, işletmelerin faaliyetleri, faaliyet hacimleri, yönetim anlayışları, içinde buldukları diğer koşullara göre geliştirilen alt bilgi sistemlerinden oluşur. Tablo 6'da Yönetim Bilgi Sistemi'nin Alt Bilgi Sistemlerini göstermektedir.

Tablo 2.1. Yönetim Bilgi Sistemi'nin Alt Bilgi Sistemleri

ÜRETİM BİLGİ SİSTEMİ	PAZARLAMA BİLGİ SİSTEMİ	PESONEL (İNSAN KAYNAKLARI) BİLGİ SİSTEMİ	MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ
<ul style="list-style-type: none"> - Üretim Planlaması - Stok Kontrol - Mamul Geliştirme - Satın Alma 	<ul style="list-style-type: none"> - Pazar Araştırması - Satış Analizleri - Satış Planlaması - Satışlar ve Faturalama 	<ul style="list-style-type: none"> - İşçi ve İşveren İlişkileri - İşe Alma - Eğitim - Ücret Bordroları 	<ul style="list-style-type: none"> - Finansal Muhasebe - Maliyet Muhasebesi - Sorumluluk Muhasebesi - Satışlar – Alacaklar - Satın Alma – Borçlar - Stok İşlemleri - Bordro İşlemleri - Maliyet Yöntemi - Gelirler - Giderler

Kaynak: Atabey ve Diğerleri, (2004); *Genel Muhasebe- Dönem Sonu İşlemleri*, Atlas Kitabevi, Konya. s.9.

Tablo 2.1.'de Üretim Bilgi Sistemi, Pazarlama Bilgi Sistemi, Personel Bilgi Sistemi ve Muhasebe Bilgi sisteminin unsurları belirtilmiştir. Takip eden kısımda bilgi sistemleri açıklanmaya çalışılacaktır.

Üretim Bilgi Sistemi: Üretim işlevince kullanılacak olan bilgileri sağlayan bir yönetim bilgi sistemidir. Bu sistem içinde malzeme stoklarına ilişkin bilgiler ve maliyet bilgisi gibi ihtiyaç duyulan bilgilerin çoğu, muhasebe bilgi sisteminden sağlanır. Çevresel bilgiler ise hammadde ve yeni satıcı profili ile yeni üretim tekniklerini kapsar.

Pazarlama Bilgi Sistemi: Pazarlama işlevince kullanılacak olan bilgileri sağlayan bir yönetim bilgi sistemidir. Bu bilgilerin çoğu işletmenin muhasebe bilgi sistemince üretilen bilgilerdir. Satış özetleri ve maliyet bilgileri örnek olarak gösterilebilir. Diğer bilgiler ise işletmenin çevresinden derlenecektir; tüketim tercihleri verisi, tüketici profilleri ve rakip ürünler gibi.

Personel (İnsan Kaynakları) Bilgi Sistemi: İnsan kaynakları işlevince kullanılacak olan bilgileri sağlayan bir yönetim bilgi sistemidir. Bu bilgilerin çoğu, işletmenin muhasebe bilgi sisteminden elde edilir. Ücretler, ücretlerden kesilen vergiler ve kıdem tazminatları özetleri örnek olarak verilebilir. Hükümetin yaptığı yasal düzenlemeler, işçiliklere ilişkin genel istatistikler gibi bilgiler ise işletmenin dışarıdan sağlayacağı bilgilerdir.

Yönetim bilgi sisteminin alt sistemlerinden biri de Muhasebe Bilgi Sistemi (MBS)'dir. MBS, diğer alt bilgi sistemlerini önemli ölçüde etkileyen ve yönlendiren bir

özelliğe sahiptir. Muhasebe bilgi sistemi, yönetim bilgi sisteminin ihtiyaç duyduğu tüm bilgiyi ve yönetim bilgi sistemi için finansal muhasebe verilerinin dış raporlama ihtiyacını yerine getiren bir sistemdir (Atabey vd., 2004: 9-10).

Genel kabul gören yaklaşıma göre muhasebe bilgi sistemi, yönetim bilgi sisteminin bir alt sistemidir. Muhasebe bilgi sistemi diğer alt bilgi sistemlerinin önemli ölçüde etkileyen ve yönlendiren bir özelliğe sahiptir. Muhasebe bilgi sistemi, yönetim bilgi sisteminin gereksindiği tüm bilgiyi ve yönetim bilgi sistemi için finansal muhasebe verilerinin dış raporlama gereksinmesini yerine getiren bir sistemdir (Erdoğan ve Erdoğan, 1996: 63).

2.2.2. Muhasebe Bilgi Sistemi

Muhasebe bilgi sistemi, bir örgütün kaynaklarının oluşumu, bu kaynakların kullanılma biçimi, örgütün faaliyetleri sonucunda bu kaynaklarda meydana gelen artış ve azalışları ve örgütün finansal açıdan durumunu açıklayan bilgileri üreten, bunları ilgili kişi ve kuruluşlara ileten bir sistemdir. Bu süreç, karar alma durumunda olanların tutarlı karar alabilmeleri amacıyla varlıklar, kaynaklar ve faaliyet sonuçlarına ilişkin doğru ve güvenilir bilgileri zamanında sağlama amacına yönelik olarak faaliyet gösterir (Atabey vd., 2004: 10-11).

2.2.2.1. Muhasebe Bilgi Sistemi'nin Tanımı

Henry Fayol'a göre, işletmelerin temel fonksiyonları arasında sayılan, aynı zamanda bir görme organı olan muhasebe, nerede bulunduğunu ve nereye doğru gidildiğini her an bildirmek ve iktisadi durum hakkında doğru, açık ve kesin bilgiler vermekle görevlidir (Hiçşaşmaz, 1970: 86-87).

Optimum kar elde etme amacıyla hareket eden işletmelere ilişkin değer hareketlerini izleyen, saptayan ve yorumlayan tekniklerin tümü işletme ekonomisinin bir kolu olan muhasebenin konusunu oluşturmaktadır. Bir ölçü ve iletişim süreci olarak belirtilen muhasebe şu biçimde tanımlanabilir: Tamamen veya kısmen mali karakterde ve para ile ifade edilebilen işlemlere ait anlamlı ve güvenilir bilgileri sağlayacak biçimde verilerin ilgili kaynaklardan toplanmasına, doğrulukların saptanmasına, kaydedilmesine, tasnif edilmesine, raporlar halinde sunulmasına, analiz ve yorumlanmasına muhasebe denir (Koç, 1998: 1-2).

Diğer bir tanımda da muhasebe, bir örgütün kaynaklarının oluşumunu, bu kaynakların kullanılma biçimini, örgütün davranışları sonucu bu kaynaklarda meydana gelen artış veya azalışları ve örgütün finansal açıdan durumunu; ilgili kişi ve kuruluşlara ileten bir 'bilgi sistemidir' (Sevilengül, 1994: 9).

Bir bilgi sistemi olarak muhasebe, işletmede bağımlı olarak, değişen boyutlarda görev yüklenir. Bir kısım işletmeler muhasebeyi vergi matrahının belirlenmesine veya borç alacaklarının işlenmesine yetecek düzeyde uygularken, bir kısım işletmeler ise tüm ilgi gruplarının bilgi ihtiyacına verebilecek güçte bir muhasebe uygulamasını gerçekleştirmeye çalışır.

Günümüzde evrimsel bir süreç geçirmekte olan muhasebe, geleneksel olarak, işletme eylemlerini kayıtlama, sınıflama, özetleme ve raporlama işlevini korumaktadır. Bu işlev temelinde muhasebe, işletme içindeki ve dışındaki kişilere gereksindikleri finansal nitelikteki bilgileri sağlamayı amaçlar. Bu amacı yerine getirmeye yöneltilmiş muhasebe işlevi, ham veriyi finansal bilgiye dönüştüren bir grup bileşenden oluşacaktır ve bu, gerçek anlamda bir sistemdir. Nitekim, muhasebe alanında son otuz yıl içinde görülen önemli gelişmelerin başında muhasebenin bir sistem olarak ele alınması gelmektedir. Bu kavramın ortaya çıkması ve gelişmesinde en önemli iki etken, bilgisayarların çok küçük bir zaman aralığında çok büyük bir etkinlik sağlaması ve işletmeler ile örgütlenmelerini inceleyen birçok sosyal bilimcinin sistem yaklaşımını benimsemesidir (Erdoğan ve Erdoğan, 1996: 57-58).

Muhasebe günümüzde işletmelerin yönetim bilgi sistemine çok önemli katkıları bulunan bir bilgi sistemi niteliğindedir. Muhasebe bilgileri çoğunlukla finansal ölçülerle ifade edilir. Bununla birlikte muhasebe raporlarında bazen finansal biçimde ifade edilmeyen bilgilere de yer verilebilir. Muhasebe raporlarının yöneticiye, ihtiyaç duyacağı bilgileri ulaştırması gerekir. Gerçekte muhasebe finansal biçimde ifade edilebilen olaylarla ilgili bilgileri sistematik biçimde toplamak açısından çok gelişmiş bir sistemdir. Finansal muhasebe ve maliyet muhasebesinin literatürde ayrı ayrı sunulan amaçlarının bir araya getirilmesi ile muhasebenin temel amaçlarına ulaşılabilir. Şöyle ki (Urlu, 2002: 65-66); İşletmenin istenen belirli bir andaki varlıklarını, borçlarını ve öz sermayesini göstermek, İşletme faaliyetlerinin istenen zaman aralığındaki sonuçlarını, giderleri, gelirleri ve

karlarını saptayarak, ortaya koymak, İşletme faaliyetlerinin planlanmasında, kontrolünde ve bu alanda alınan kararlarda, gerekli olan bilgileri sunmaktır.

Muhasebe Bilgi Sistemi'nin açık bir sistem olması nedeniyle üretilen bilgiler, işletme içi ya da işletme dışı bilgi kullanıcılarına sunulur. İşletme dışı bilgi kullanıcıları çoğu zaman bilgi ihtiyaçlarını temel finansal tablo olarak ifade edilen bilanço ve gelir tablosundan karşılamaktadır. İşletme içi bilgi kullanıcıları ise finansal tabloların yanı sıra, diğer bazı özel raporlara da ihtiyaç duyarlar (Karakaya, 1994: 3-10). Muhasebe Bilgi Sistemi'nin kapsamını belirlemede aşağıdaki öğeler rol oynamaktadır (Esatoğlu, 1995: 53-54).

Muhasebe bilgi sistemi bir ekonomik birimin faaliyetini ve faaliyetinin sonuçları hakkındaki bilgileri sağlamaktadır. Bu ekonomik birim hukuki kişilikler içinde yer alan kişilikler olduğu gibi (A.Ş., Adi Ort. vb.) hukuki kişilik içindeki farklı birimleri (maliyet merkezi, sorumluluk merkezi, kar merkezi, şube vs.) de olabilmektedir.

Ekonomik birimler hakkındaki bilgilerden yalnız para ile ölçülebilen değerler muhasebe bilgi sistemine konu olmaktadır.

Ekonomik birimlerle ilgili ve para ile ölçülebilen veriler, Muhasebe Bilgi Sistemi içerisinde belirlenmekte, ölçülerek kaydedilmekte, sınıflandırılmakta, özetlenmekte ve yorumlanarak ilgili kişiye iletilmektedir.

Bilgileri alan ve kullanan kişiler ekonomik birimlerin yöneticileri veya işletme ile doğrudan veya dolaylı bir çıkar ilişkisi olan kişi ve kurumlar olmaktadır. İşletme yöneticileri iç kullanıcılar, diğerleri ise dış kullanıcılardır.

Muhasebe bilgileri çeşitli kullanıcılar tarafından farklı amaçlarla talep edilmektedir. Genel olarak kullanıcılar muhasebe bilgilerini ekonomik faaliyetlerin planlaması, kontrolü ve faaliyetlere ilişkin kararlarda kullanılmaktadır. Bu kullanıcıların bilgi gereksinimleri oldukça geniştir ve birbirinden farklılıklar göstermektedir. Dış kullanıcıların bilgi gereksinimi için genel amaçlı finansal tablo ve raporlar hazırlanmaktadır.

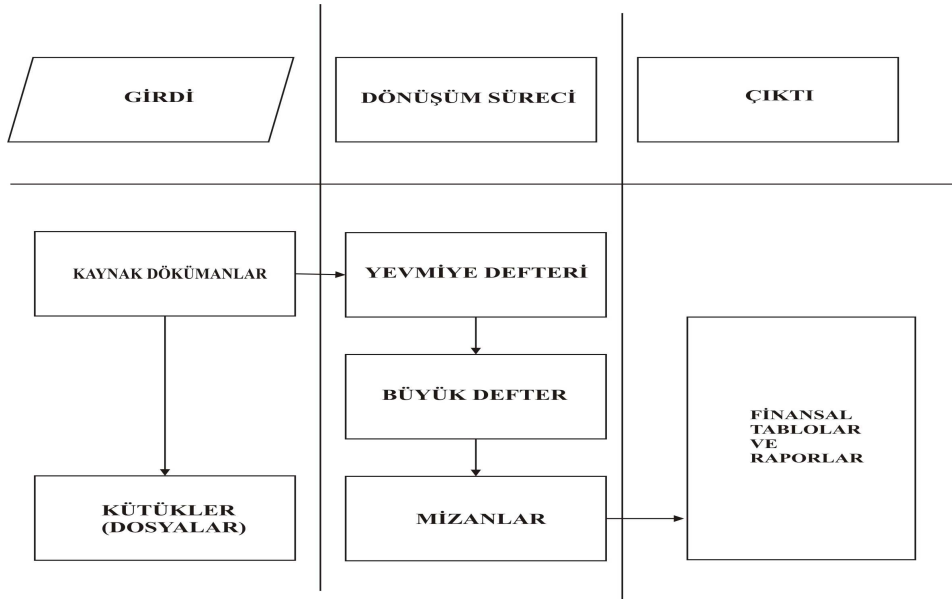
Sağlanan muhasebe bilgileri temel olarak kaynak dağılımı konularında karar almak için kullanılmaktadır.

Muhasebe Bilgi Sistemi'nde veri veya bilgiler, bütün sistemlerde olduğu gibi, 'Girdi-Dönüşüm Süreci-Çıktı' akışını takip eder. Bu akışa uygun olarak öncelikle veriler veya bilgiler sisteme dahil edilir. Veriler veya bilgilerin sisteme dahil edilmesinde belgeler kullanılır. Daha sonra bu veri ve belgeler, bir kayıt ortamı içinde bilgi işlem faaliyetleri ile çıktılara dönüştürülerek ilgili taraflara raporlar şeklinde sunulur.

Muhasebe Bilgi Sistemi'nin girdisi işletmede meydana gelen finansal nitelikteki işlem ve olaylara ilişkin muhasebe verileridir. Sisteme giren muhasebe verileri bir dizi işlem sürecinden geçirilerek çıktı olarak elde edilen tablo ve raporların içerikleri kullanıcıların ihtiyaçlarına göre, muhasebe bilgisi ya da bir başka işlem sürecine girecek yarı işlenmiş muhasebe verisi niteliğini kazanabilir (Atabey vd., 2004: 11).

Bir sistem olarak finansal muhasebe modeli şekil yardımıyla aşağıdaki biçimde gösterilebilir.

Şekil 2.4. Muhasebe Sisteminde Bilgi Akışı

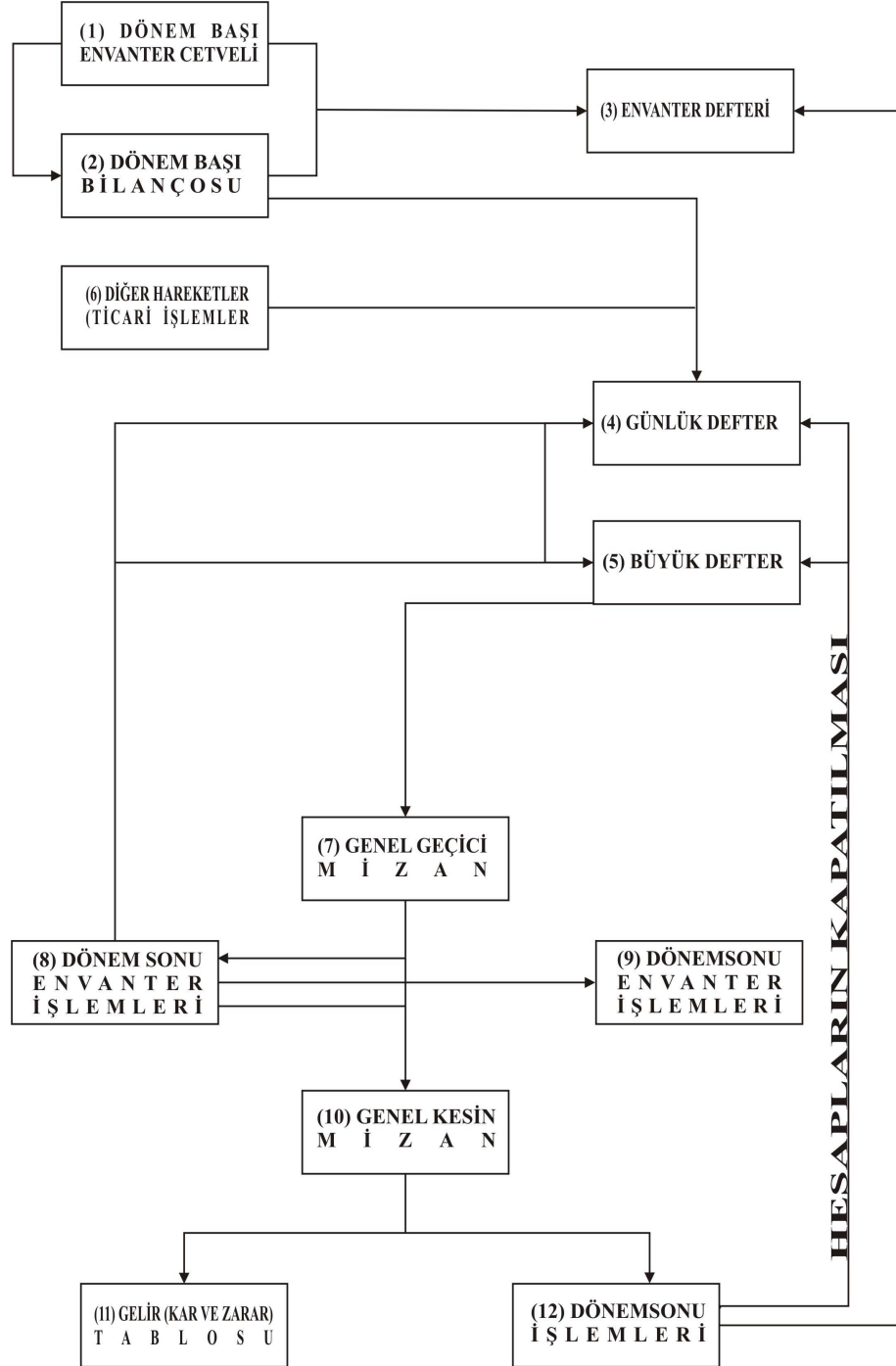

Kaynak: Atabey ve Diğerleri, (2004); *Genel Muhasebe- Dönem Sonu İşlemleri*, Atlas Kitabevi, Konya. s.12.

Şekilde 2.4.'de görüldüğü gibi muhasebe bilgi sistemi açık sistem olması dolayısıyla, bu sistemde üretilen bilgiler işletme içi ve işletme dışındaki bilgi kullanıcılarına çeşitli raporlar aracılığıyla iletilir.

Yukarıda Şekil 2.4.'de olarak gösterilen finansal muhasebe sisteminde işlem akışı ayrıntılı olarak aşağıda Şekil 2.5.'de de gösterilmektedir.

Şekil 2.5. Finansal Muhasebe Ayrıntılı Akış Şeması

Kaynak: Karakaya, Mevlüt (1994). *Muhasebe Bilgi Sistemi ve Bilgi Teknolojisi*. Ankara. s.57.

2.2.2.2. Muhasebe Bilgi Sisteminin Fonksiyonları

Muhasebe sistemi ilk olarak sayısız mali olaylar arasından ilgileneceği işlemleri seçmelidir. Ne kadar istekli olursa bile hiçbir muhasebe sisteminin tüm mali verileri kapsamı mümkün değildir. Uygun olaylar tanımlandıktan sonra bunların nasıl ölçüleceği tespit edilmelidir. Ölçme işlemi, mali olayların para cinsinden ifade edilmesidir. Kayıt ise işlemin karakterine göre izlenmek üzere saklanmasıdır.

Muhasebenin ikinci önemli işlevi olan verilerin iletilmesi de üç safhada olur. Bunlar; sınıflandırma, özetleme ve yorumlamadır. Mali verilerin sınıflandırılması, onların mantıki ve kullanışlı bir çatıya yerleştirilmesi demektir. Büyük rakam kümeleri, aralarında bazı ilişkiler kurulmadığı müddetçe pek az öneme haizdir.

Varlık-Sermaye çatısı, muhasebe verilerinin sınıflandırılmasında temel yapıyı sağlar. Sonra toplanan ve sınıflandırılan mali bilgiler belirli dönemlerde mali tablolar ve raporlar biçiminde özetlenmelidir. Bunlar muhasebe bilgi sistemi için gerekli ortamı sağlarlar. Mali tabloları ve raporları kullanacak olanlara, muhasebe sisteminin kullanılmasını ve sınırlarını bildirmek muhasebe bilgi sisteminin son halkasıdır. Bu sayede muhasebe sonuçlarını yorumlamak isteyenlere bu imkân sağlanmış olur (Ataman, 1995: 1-2).

İşletmenin mali sorumluluklarını yerine getirip getirmemesinde yöneticiler büyük bir önem taşımaktadır. Muhasebe bilgi sistemi, işletmenin, çeşitli kaynaklarından gelir elde etmesi ve bunların harcanması konusu ile yakından ilgilidir. Örneğin, vergi matrahı muhasebe kayıtlarından çıkarılmaktadır. Muhasebe bilgi sistemi, işletme sonuçları üzerindeki kamu payını ve bunun işletme faaliyetleri üzerinde etkileri konusunda oluşturduğu bilgiler ile üst yönetime karar vermesinde yardımcı olur.

Üretilen bir malın fiyatlandırılması da üst yönetim açısından büyük önem taşımaktadır. Fiyat, bir malın üretim maliyetini, üretici veya satıcı tarafından mal için yapılan taşıma, kredi açma, garanti verme, depolama gibi tüm hizmetlerin maliyetlerini ve karlılığını da içinde almaktadır. Fiyatlandırma kararlarının

alınabilmesi ve oluşturulmasında gerekli olan bütün bu bilgiler muhasebe bilgi sistemi tarafından aktarılmaktadır.

Yaşayan bir işletme de karar vericiler, bugünkü durumu dikkate almak zorundadırlar. Bugünkü koşullar bir seçeneğin lehinde olabilir. Bu duruma örnek olarak çok bilinen “yapma-satın alma” kararı verilebilir. Eğer bir parçayı satın alıyorsak veya satın alma yerine yapma olanaklarını düşünüyorsak, üretim kapasitesinin varlığı önem kazanmaktadır. Eğer üretirsek, parçayı yapmanın artan maliyetleri sadece dolaysız işgücü ve malzeme maliyetleri, enerji ve tedarik gibi, net etkileri olacaktır. Bu noktada, muhasebe bilgi sistemi karar vericiye ortalama üretim maliyeti kavramını sunarak karar vermesinde yardımcı olur.

Yönetime en uygun sermaye yapısını verecek kesin bir formül yoktur. Bu nedenle yönetici, muhasebe bilgi sisteminin kendisine sunduğu, satışların büyüme hızı, satışların düzenliliği, işletme varlıklarının yapısı, kredi durumu gibi önemli ölçütlerden yola çıkarak, en uygun sermaye yapısını oluşturmaya çalışır.

Görüldüğü gibi, muhasebe yalnızca bir kayıt tutma işlevi olmaktan çıkmış, bilgileri raporlayarak karar verme durumunda olan kişi ve gruplara sunma işlevini de üstlenmiştir. Önceleri yalnızca yılda bir kez bilânço düzenlenirken, günümüzde ara bilânçolara ve ek raporlara gereksinme duyulmaktadır. Muhasebenin bu işlevi nasıl yerine getireceği yasaların yanı sıra gerçekleştirilen muhasebe bilgi sistemi organizasyonu tarafından belirlenir (Koyuncu, 1999: 23-24).

2.2.2.3. Muhasebe Bilgi Sisteminin Bileşenleri

Muhasebe bilgi sisteminin amacı; işletme içi ve işletme dışı bilgi kullanıcılarının ihtiyaç duyduğu bilgileri üretmektedir. Muhasebe bilgilerinin kullanıcıları ve son yıllardaki gelişmelerin muhasebe bilgi sistemine etkileri de dikkate alınarak finansal muhasebe ve yönetim muhasebesi sistemi olarak ele alınabilir.

2.2.2.3.1. Finansal Muhasebe Bilgi Sistemi

İşletme dışında bulunan ve işletme ile ilgili bilgilere ihtiyaç duyan kişi ve kuruluşların bilgi ihtiyacı finansal muhasebe bilgi sistemi tarafından sağlanır. İşletme dışında bulunan kişi ve kuruluşların bilgi ihtiyacının karşılanmasında, bilânço ve

gelir tablosu gibi temel finansal tablolar ile fon akım tabloları, kar dağıtım tablosu, öz kaynak değişim tablosu gibi ek finansal tablolar kullanılır. Finansal muhasebe tarafından sağlanan bilgiler yalnız işletme dışında bulunan kişi ve kuruluşların değil, aynı zamanda işletme içi bilgi kullanıcılarının ihtiyaçlarını da karşılar (Atabey vd., 2004: 15).

İşletme içi bilgi kullanıcıları ise temel finansal tabloların yanında, diğer ek finansal tablolara da ihtiyaç duyarlar. Finansal muhasebe tarafından üretilen bilgiler çeşitli kişi ve kuruluşlar tarafından kullanılması nedeniyle geniş kapsamdadır. Bu nedenle finansal muhasebe tüm bilgi kullanıcılarının ihtiyacını karşılayacak kapsam ve nitelikte bilgi üretmelidir. Finansal muhasebe bu görevini yerine getirirken temel kavram ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak hareket etmelidir. Finansal muhasebe bu çerçevede içerisinde ele alınıp tüm bilgi kullanıcılarının bilgi ihtiyacını karşılayacak bilgi üretimine olanak sağlayan bir kayıt sisteminin geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Tüm bilgi kullanıcılarının ihtiyacını karşılayacak nitelik ve detayla bilgi üretimini karşılayacak kayıt sisteminin temeli ise hesap planına dayanmaktadır.

Muhasebe bilgi sistemi kayıt tutma işlerinden işletmenin düzenli bir biçimde yönetilmesine araç sağlamak ve finansal durum ve etkinliklerinin sonuçlarının rapor edilmesi için gerekli temeli oluşturacak hesap planı çerçevesinde işlemleri çözümlenme sınıflandırma ve kaydetme anlaşılmaktadır. Satın alma, teslim alma, depolama, üretim, satış, sevk etme, fatura alma, tahsilât ve ödeme faaliyetleri sonucunda işletmenin varlıkları, borçları ve öz sermayesinde ortaya çıkan değişimlerin izlenebilmesi için düzenlene belge ve raporlar muhasebe bilgi sisteminin önemli veri kaynaklarını oluşturur. Bunlar (Esatoğlu, 1995: 53-54);

- Satışlar, alacaklar ve tahsilât sistemi,
- Satın alma ve ödeme sistemi,
- Bordro sistemi,
- Üretim ve maliyet sistemidir.

2.2.2.3.2. Yönetim Muhasebesi Bilgi Sistemi

Muhasebe bir işletmenin faaliyetlerine ilişkin periyodik bilgileri sağlar. Bu bilgiler geleneksel muhasebe sisteminde tarihi verilerden elde edilebilir veya bütçeler ve standart maliyetler gibi gelecekle ilgili beklenti ve planları içerebilir. Son yıllarda işletmelerde stratejik planlama açısından gelecekle ilgili uzun dönemli bilgilerin elde edilmesi konusunda önemli çabalar harcanmaktadır. Muhasebe sistemleri yıllarca yönetimle ilgili çoğu bilgileri yönetimin ihtiyaç duyduğu biçimde üretmekte yetersiz kalmıştır.

İşletme yönetiminin devamlı gelişen ve değişen çevre ortamında faaliyetlerini rasyonel bir biçimde gerçekleştirebilmesi için muhasebe önemli bir yönetim aracı haline gelmiştir. Nitekim doğrudan kontrol sınırlarını aşan ve yoğun rekabet şartları altında faaliyet gösteren işletmelerde yöneticiler, ancak muhasebeden ve diğer bilgi sistemlerinden sağlanan, ihtiyaca uygun, güvenli ve zamanlı bilgilerin yardımıyla etkin bir yönetimi gerçekleştirebilir duruma gelmişlerdir. Bu durumda muhasebenin temel işlevlerinin, işletmede planlama ve kontrol faaliyetlerinde yönetime yorumlama ve karar verme yönünde yararlı bilgileri sağlama biçiminde geliştiği görülür. Bu işlevin yerine getirilebilmesi için de muhasebe uygulamaları geçmişe yönelik bir defter kayıt sistemi olmaktan çıkıp ileriye yönelik bilgileri de sağlamalıdır. Muhasebenin bu yönü ise yönetim muhasebesi sistemi olarak ele alınmaktadır (Karakaya, 1994: 58).

Finansal muhasebe temel mali tablolar ile işletme içi ve işletme dışındaki kullanıcılara bilgi sağlarken, bu bilgiler daha çok işletme dışındaki üçüncü kişiler tarafından kullanılmaktadır. İşletme yöneticileri ise bilgi sağlamada temel mali tablolar ve diğer tablolar ile birlikte diğer raporlara da ihtiyaç duyar. Yönetim muhasebesi işletme yöneticilerinin ihtiyaç duyduğu yararlı muhasebe bilgilerini sağlar (Üstün, 1992: 8-9). İşletme yöneticilerinin sağlıklı kararlar alabilmeleri için gereksinme duydukları sayısal bilgileri yönetim muhasebesi sağlamaktadır. Bu bakımdan, ilgili bilgilerin ham veri olarak toplanmasından başlayıp, sonuçta ihtiyaca uygun raporların düzenlenmesine kadar işletme yöneticilerini hedef alarak yürütülen tüm muhasebe çalışmaları, yönetim muhasebesini oluşturur (Büyükmirza, 2003: 29).

Yönetim muhasebesi bilgi sistemi, finansal muhasebe bilgi sisteminden önemli ölçüde farklılıklar taşır. Bu farklılıklar şunlardır (Atabey vd., 2004: 16).

- Yönetim muhasebesi daha çok işletme yönetimi için finansal nitelikteki bilgileri sağlar.
- Yönetim muhasebesi tarafından sağlanan bilgiler daha çok geleceğe yönelik bilgilerdir.
- Yönetim muhasebesi uygulamalarında muhasebenin temel kavramları ve genel kabul görmüş ilkelerine uygun olma zorunluluğu yoktur.
- Yönetim muhasebesi daha çok esnek ve ilgili verilerin toplanması ve bilgilerin üretilmesi üzerinde yoğunlaşır.
- Yönetim muhasebesi tarafından sağlanan bilgiler işletmenin belli bölümlerine yöneliktir.
- Yönetim muhasebesi ekonomi, matematik, istatistik gibi diğer disiplinlerle daha yakın ilişkiindedir.
- Yönetim muhasebesi genel muhasebe gibi yasal bir zorunluluk değil, yönetsel bir zorunluluktur.

2.2.2.4. Muhasebe Bilgi Sisteminin Unsurları

Etkin bir muhasebe bilgi sistemi için gerekli unsurlar mevcuttur. Bu unsurlar literatürde farklı şekillerde belirtilmektedir. Örneğin Romney ve Steinbart (2003) ile Sürmeli'ye (1978) göre bu unsurlar insan, haberleşme araçları, raporlar ve donanımlar seklindedir. Ancak hemen hemen hepsi ortak noktalarda birleşmektedir. Bu unsurları; belge sistemi, hesap planı, defter sistemi, personel, donanım ve etkin bir raporlama sistemi olarak saymak mümkündür. Bu unsurlar bir bilgi sisteminin olmazsa olmazlarıdır. Ayrıca bu unsurlar arasında bir bağ mevcuttur. Çünkü bilgi sistemleri bir bütün arz ettiğinden bir tane unsurda meydana gelen bir aksaklık, sistemin bütünü olumsuz bir şekilde etkiler. Bu bileşimler işletmenin koşullarına ve dolayısıyla muhasebe bilgi sisteminin kapsamına göre değişir. Bu unsurları aşağıda inceleyeceğiz.

2.2.2.4.1. Hesap Planı Sistemi

Muhasebeden beklenen bilgilerin istenildiği şekilde ve içerikte olabilmesi için, mali işlemlere ait verilerin düzenli ve etkin bir şekilde toplanması ve kaydedilmesi gerekir. Bilgilerin muhasebe kayıtlarına geçirilmesinde işletmenin büyüklüğüne, faaliyet konusuna ve yönetimin muhasebe bilgilerinden yararlanma derecesine göre çok sayıda hesap kullanılır. Muhasebe işlemlerinin kaydedilmesinde kullanılan, belirli bir sisteme göre hazırlanmış hesapların yer aldığı listeye tek düzen hesap planı denir. Türkiye'de bilanço esasına göre defter tutan tacirler 1 Ocak 1994 tarihinden itibaren yürürlüğe konan tek düzen hesap planını uygulamak zorundadırlar. Hesap planındaki kodlar ve hesaplar değiştirilemez, fakat işletmeler istediği hesapları seçip muhasebe kayıtlarında kullanabilirler.

Muhasebeden elde edilen bilgilerin raporlara kolaylıkla aktarılmasına ve istatistikî bilgilerin kolay ve çabuk olarak elde edilmesine olanak sağlayacak bir hesap planı oluşturulması gerekir (Yıldız, 2002, s.8). Genel anlamda hesap planı, muhasebe sisteminin çatısını oluşturur. Hesap planı, aynı tür işlemlerin aynı hesaplara kaydedilmesini sağlar. Bu hesaplar hesap grupları içinde toplanır. Hesap grubu içindeki bu hesaplar da yapılarına ve özelliklerine göre kısımlara ayrılırlar (Sürmeli vd, 2006, s.211).

Hesap planı, işletmenin yapısına ve şekline göre değişir. Örneğin eğer işletme bir banka ise veya bir sigorta şirketi ise hesap planı çok farklı olacaktır. Çünkü hizmet işletmelerinin bazılarının kendine has hesap planları mevcuttur. Ayrıca genel hesap planına göre bir hesap planı kullanan işletmenin işlemlerinin ayrıntı derecesine göre genel hesap planı paralelinde kendilerine bir hesap planı oluşturması mümkündür. Muhasebe bilgi sisteminin etkinliğini artırmak için hesap planı işlemlerin ayrıntı derecesini göstermesi açısından önemlidir.

Muhasebede hesap isimlerinin yanında hesap kodları da önemlidir. Çünkü mali işlemler bilgisayara hesap kodları vasıtasıyla tanıtılır. Bilgisayarlı muhasebede iyi bir hesap planı ile işe başlamak önemlidir. Çünkü hesap planı hem kayıt sistemini hem de raporlama sistemini etkilemektedir. Bütün girdiler ve bilgisayar çıktıları hesap planının sahip olduğu detaya göre oluşur. İşlemler, bilgisayara en alt hesap seviyesinde girilir. Bilgisayar, hesap planı çerçevesinde alt hesapları ait olduğu üst

hesaplarda ve ana hesaplarda toplar. (Tokaç, 2006, s.56). Hesap planı ne kadar detaylı olursa bilgisayardan o kadar detaylı bilgi alınabilir. Böylece yöneticilerin karar almada kullanacağı detaylı raporların alınması kolaylaşmış olur. Ancak hesaplar detaylandırılırken işletmenin ihtiyaç duyduğu veya duyacağı detaylandırma yapılmalıdır. Gereksiz detaylandırma emek ve zaman kaybına neden olup bilgisayarın hafızasında fazla yer işgal etmekten başka bir işe yaramaz ve raporların daha geç alınmasına neden olur.

Hesap planları ile bir işletmenin ilerideki gelişmeleri izlemek amacıyla girişeceği işleri gözlemlemeye yarayacak kayıtlar göz önünde tutularak muhasebe kayıtlarında kullanılacak ana ve yardımcı hesaplar saptanır ve sınıflandırılır. Hesap planlarının özelliğine göre bazı hesap sınıfları hem genel (finansal) muhasebeyi, hem de maliyet muhasebesini ilgilendirmektedir. İşletmelerin hesap planları işletmelere uygun olmalıdır. Küçük bir işletmede çok teferruatlı bir plan uygulamak, hemen hemen hiç çalışmayan yüzlerce hesabın planda yer alması sebebiyle planın kullanılmasını güçleştirir. Büyük bir işletmede ise fazla derinliği olmayan bir plan hazırlamak, ihtiyaç oldukça plana ilaveler yapma zorunluluğunu doğuracağından, planı systemsiz hale getirir. Bu nedenle hesap planı hazırlanırken işletmelerin bünyesi çok iyi analiz edilmeli, muhasebeden devamlı olarak istenecek bilgilerin neler olduğu önem sırasına göre tespit edilmelidir.

2.2.2.4.2. Belge Sistemi

Devletin vergi gelirlerini elde edebilmesi veya buna bağlı olarak, mükelleflerin de gelir ve giderlerini ispat edebilmeleri için belgelerin önemi büyüktür. Muhasebede veri ve tabloların güvenilir olması için işlemlerin objektif belgelere dayandırılması gerekir. Aksi halde yapılan kayıtlar kişilerin isteği doğrultusunda gerçekleşip, bilgilerin güvenilir olma ihtimali zayıflar ve kanıt imkânı ortadan kalkar. Ayrıca bir bilgi sistemi olan muhasebeden, doğru bilgiler temin edebilmek için başvurulmuş mali tabloların güvenilirliği ilk işlem olan kayıt esnasında, yararlanılan belgelerin güvenilirliğine bağlıdır.

Muhasebe bilgi sisteminin etkin çalışması belge sisteminin iyi organize edilmesine bağlıdır. İyi organize olmuş belge sisteminde belgeleri kimin

düzenleyeceği, bir belgenin düzenlendikten sonra hangi bölüme nasıl ulaştırılacağı bilinmelidir. Belge düzenleme yetkisi olan kişiler eğer bir prosedür çerçevesinde bunları gerçekleştirirse ortaya çıkan bir olumsuzlukta nereye başvurulması gerektiği bilineceğinden sorunun çözüm ihtimali de artar.

Muhasebe bölümü, işletmeyi gözlem, analiz, kayıt, sınıflandırma ve belli dönemler itibariyle raporlar halinde senteze tabi tutarak, işletmeyle ilgili olanlara ve yöneticilere bilgiler sunar. Muhasebe bölümü, diğer bölümlerin çalışmalarını doğrudan gözleyip, izleyemediği için bunları muhasebe belgeleriyle kendisine en iyi biçimde bildirmelerini ister. Bu belgeler yardımıyla haberdar olduğu olayları analitik bir biçimde kaydeder, izler ve belli dönemler sonunda işletmeyle ilgilenenlere ve en önemlisi yöneticilere sonuçları ihtiva eden tabloları sunar (Ceran, 1993, s.60).

Muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilgilerin güvenilir ve doğru olması temel koşuldur. Bu güvenilirlik ve doğruluk mali nitelikli işlemlerin, gerçek durumu yansıtan ve usulüne uygun olarak düzenlenmiş objektif belgelere dayandırılarak defterlere kaydedilmesiyle sağlanır (Ayboga, 2001, s.62). Muhasebe bilgilerinin gerek bu bilgilere ihtiyaç duyan kişi ve kuruluşlara yararlı olabilmesi, gerekse muhasebe kayıtlarının güvenilirliğinin kanıtlanabilmesi ve mali tablo ile raporların objektif bir şekilde hazırlanması için mutlaka belgelere dayandırılması gerekir. Muhasebenin objektif belge kavramı, muhasebe kayıtlarının gerçeğe uygun ve belirli ilkelerle düzenlenmiş objektif belgelere dayandırılması gereğini ifade eder. Ayrıca muhasebenin temel fonksiyonlarından olan kaydetme fonksiyonunun yerine getirilmesi için mali nitelikli işlemlerle ilgili bilgilerin toplanması gerekir. Bilgi toplama ise, işletme içinde ve dışında oluşabilecek sistemleştirilmiş bir bilgi ve belge akımı ile sağlanabilir (Atabey ve vd., 2004, s.4). Muhasebe bilgi sistemi içinde kullanılacak her türlü belgenin belirlenmesi, tanımlanması ve belge akış düzeninin kurulması, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve yasal düzenlemeler çerçevesinde muhasebe bilgi sisteminin organize edilmesine yönelik temel zorunluluklardandır (Şakrak, 1998, s.24).

2.2.2.4.3. Defter Sistemi

İşletmelerin yaptıkları işlemleri kayıt altına almaları gerekir. Defter tutma ile ilgili hiçbir yasal düzenleme olmasa bile, işletme için bu bir zorunluluktur. Çünkü işletme sahibi zaman zaman kendi mevcutlarını ve durumunu görmek isteyecektir. Satışlarını, borçlarını, stok miktarını, alacaklarını ve kar veya zararını görmek isteyip bunlara göre karar alma ve belli bir politika izleme ihtiyacı hissedecektir.

Yasal olarak tutulması zorunlu defterler kanunlarla belirlenmiştir. Bilanço esasına göre defter tutan birinci sınıf tüccarlar; yevmiye defteri (günlük defter), defter-i kabir (büyük defter) ve envanter defteridir (mevduat ve muvazene defteri). İkinci sınıf tüccarlarda ise bu defterler yerine işletme defteri tutmak yeterlidir (Atabey vd., 2004). Birinci sınıf tüccarlardan devamlı olarak imalat ile uğraşanlar ayrı olarak bir imalat defteri tutmalıdırlar. Fakat işletmeler, faaliyetlerini daha ayrıntılı takip etmek istiyorlarsa özellikle üretim işletmelerinde farklı yardımcı defterler kullanmak yararlı olmaktadır. Örneğin yönetimin karar almasında, üretim maliyetlerini yeterli ayrıntıda izleyebilmesi için tek imalat defteri yeterli olmamakta bunun yerine baslı basına bir maliyet muhasebesi sisteminin kurulması gerekir (Tokaç, 2006, s.63).

Muhasebe verilerinin bilgiye dönüşmesi için kayıt sisteminin mevcut olması gerekmektedir. Daha önceleri elle defterlere kayıt yapılıyorken bilgisayarların bütün işletmelerde kullanılması ile birlikte artık defterlere elle kayıt ortadan kalkmıştır. Ayrıca muhasebeciden beklenen asıl görev, işletmenin yönetimine ve bilgi sahibi olmak isteyen üçüncü kişilere bilgi sunmaktır. Bu nedenle ihtiyaç duyulan bilgileri zamanında ulaştırabilmek için bilgisayarlardan yararlanmak zorunluluk olmuştur.

Elle defter tutmada, işletmedeki faaliyetler yevmiye defterine ve defter-i kebir'e ayrı ayrı kaydedilirken bilgisayarlarda muhasebe fişine kayıt yapıldığında otomatik olarak yapılan kayıtlar yevmiye defterine ve defter-i kebir'e islenmektedir. Örneğin bir mal satışında satış miktarı ile satış fiyatı girildiğinde otomatik olarak satış faturasındaki tüm bilgiler doldurulur ve satışlar ile müşteri cari hesabı entegre çalıştığından, bilgisayar otomatik olarak müşteri cari hesabına borç, satışlara da alacak kaydetmektedir. Böylece ayrı bir hesaplama gereke kalmadan hızlı bir şekilde yevmiye ve büyük deftere kayıtlar yapılmaktadır.

Bilgisayarların muhasebede kullanılmaya başlanması ile birlikte eskiye oranla daha çok büyük defter hesabı açma olanağı ortaya çıktığından işlemler daha ayrıntılı bir şekilde kayıt edilmekte ve izlenmektedir. Ayrıca el ile hazırlanan bordroların bilgisayar yardımıyla düzenlenmeye başlanması ve stok kontrol işlemlerinin bilgisayar vasıtasıyla yürütülmesi de muhasebeye önemli katkılarda bulunmuştur (Ceran, 1993, s.158).

İster elle ister bilgisayar yöntemiyle kaydedilsin finansal nitelikli olaylar kaydedilirken üç çeşit muhasebe fişinden yararlanır. Bu muhasebe fişleri; kasa tahsil, kasa tediye ve mahsup fişleridir. Kasa tahsil fişleri elde edilen hâsılâtın tahsil edilmesi durumunda muhasebe defterlerine kaydının yapılması için kullanılan fişlerdir. Kasa tediye fişi, yapılan ödemelerin muhasebe kayıtlarına aktarılması için kullanılan fiştir. Mahsup fişi ise, kasa ile ilgisi olmayan diğer işlemlerin, muhasebe defterlerine aktarılmasını sağlar.

Bilgisayar ile kayıt yönteminde işlemler doğrudan muhasebe fişlerine yazılır, böylece işlem otomatik olarak ilgili defterlere kayıt edilmiş olur. Muhasebe fişleri muhasebe verilerini içeren evrakları tek tek işlemek yerine, evrakları birleştirerek defterlere kaydolmasını sağlar. Ancak muhasebe fişlerini kullanmak organizasyon açısından gerekli görülse de yasal olarak veya muhasebe ilkeleri gereği kullanma zorunluluğu yoktur. Bilgisayara dayalı sistemlerde muhasebe fişleri kesilirken aynı zamanda defterlere aktarma işlemi de gerçekleşmiş olduğundan başlangıçta yapılan bir işlem hatasının sonradan ortaya çıkarılması çok güçtür. Bu nedenle daha verilerin giriş aşamasında kontrol mekanizmasını çalıştırmak gerekmektedir. Bu amaçla birçok işletmede olduğu gibi, tıpkı manüel sistemdeki gibi muhasebe fişleri, elle düzenlenmekte ve gerekli kontroller yapıldıktan sonra fişler bilgisayar operatörü tarafından bilgisayara girilmektedir. Bazı işletmelerde ise belgeler, direkt olarak bilgisayarda muhasebe fişi düzenlemek suretiyle muhasebeleştirilmekte, fiş çıktıları bilgisayardan elde edilip kontrolleri yapıldıktan sonra işlemlerin yevmiye ve büyük deftere aktarılması komutu verilmektedir (Doyrangöl vd, 1997, s.20). Ayrıca belgelerin üzerine önceden hesap numaralarının ve kısa açıklamaların yazılması, ekran basında muhasebe kaydının doğrudan bilgisayara geçirilmesine olanak sağlar. Yani belgelerin üzerine borçlu ve alacaklı hesap numaraları ile kısa açıklamaların

önceden muhasebe yetkilisi tarafından kaydedilmesi, bilgisayar operatörlerinin muhasebe fişlerini düzenlemelerine imkân sağlayarak kolaylık sağlar (Argun, 1998, s.53).

Bilgisayarlı muhasebe sisteminin etkili olabilmesi için seçilecek olan bilgisayarların gelecekteki gelişmelere uyabilecek, kapasitesi genişletilebilecek, çok kullanıcı sistemlere dönüşebilecek tipte olması gerekmektedir. Muhasebe paket programlarının birçoğunun içeriği birbirine yakın olmasına rağmen seçilecek olan programın işletmeye en uygun olması gerekir. İşletmenin gelecekte yapılabilecek değişikliklerine uygun olmalıdır. Program hızlı çalışmalı ve kullanım kolaylığı olmalıdır. Ayrıca detaylı bilgiler verebilecek raporların hazırlanmasına olanak sağlamalıdır.

2.2.2.4.4. Donanım ve Yazılım

Donanım; bilgisayarlı muhasebede donanımın doğru seçilmesi önemlidir. Bunun için donanım hakkında çok iyi bilgiye sahip olmak gerekir. İşletmeler bilgisayar alırken bilgisayara yaptırmayı düşündükleri işleri tespit edip ona göre donanım belirlemelidirler. Ayrıca teknoloji sürekli değiştiğinden tespit edilecek donanımın gelecekteki gelişmelere uyabilecek ve genişletilebilecek nitelikte olması gerekir. Kullanılacak yazılım da göz önüne alınarak her türlü paket programın kullanılabilceği hızlı donanımlar seçilmelidir.

İşletmelerde satın alınacak donanımı belirleyen en önemli faktörler bilgisayara yaptırılacak işlerin çeşidi ve hacmidir. Plansız bir seçim sonucu işi göremeyecek kadar küçük, ya da iş hacminin çok üstünde kapasitesi olan bir donanım satın alınması söz konusu olabilir. Her iki durumda da işletme zarara uğrar. Bu durumda işletme, mutlaka işi bilen ve donanımdan anlayan uzmanların yardımına başvurmalıdır.

Yazılım; bütün bilgisayarların çalışabilmesi için donanım ve yazılımdan oluşan iki bileşene sahip olması gerekir. Yazılım olmaksızın donanım işlevsiz kalır. Muhasebe açısından uygun donanımın belirlenmesinden sonra uygun yazılımın da belirlenmesi gerekir. Bir işletme için özel olarak bir genel muhasebe paket programının yazdırılması hem zaman kaybına hem de daha fazla mali yüke sebep

olur (Tokaç, 2006, s.65). Bu nedenle hazır genel muhasebe paket programlarının kullanılması daha mantıklıdır. Alınacak muhasebe paket programlarının da işlevleri önemlidir. İşletmenin kayıt ve raporlama sistemine uygun olmalıdır. Muhasebede bilgi çok önemli olduğundan veri ve sistem güvenliğinin olması gerekir. Donanımda olduğu gibi gelecekteki değişikliklere ve gelişmelere elverişli olması gerekir. Programın kullanımı kolay ve hızlı olmalıdır. İşletmenin ihtiyaç duyduğu bilgileri sağlayacak detaylı hesap planının uygulanmasına olanak sağlamalıdır.

2.2.2.4.5. Personel Sistemi

Personel organizasyonu da işletmenin verimliliği ve muhasebenin etkinliği için önemli bir unsurdur. Çünkü işletmenin yapısına göre hazırlanacak hesap planını, kullanılacak belgeleri ve defter kayıt yöntemlerini çalışanlar organize etmektedir. Bu nedenle diğer muhasebe bilgi sistemi unsurlarının etkinliği de tamamen işletme personelinin kapasitesine bağlıdır.

Personel organizasyonunda önemli bir konu da personelin yeterliliğidir. Personel, yapacağı işin en iyisini yapabilen yeterli mesleki yeterliliğe sahip kişilerden oluşturulmalıdır. Bu nedenle personel seçimine özen gösterilmelidir. İşletme ve muhasebe departmanı için ayrıca önem arz eden işlemler için en nitelikli ve bilgili kişiler atanmalıdır. Muhasebe elemanlarının mesleki anlamda ve işletmenin yapısına uygun olarak pratik alanda yetiştirilmesi gerekir. Bu anlamda muhasebe elemanlarına gerek hizmet içi eğitim gerekse dışarıdan uzman gözetiminde düzenli aralıklarla eğitim hizmetleri verilmelidir.

İnsan kaynağı muhasebe bilgi sisteminin temelidir. Çünkü muhasebe, uzmanlık bilgisine dayanarak yerine getirilen bir alandır. Dolayısıyla muhasebeci, gerekli uzmanlık bilgisi olan, muhasebe, işletme, iktisat, yönetim, üretim, pazarlama, finans, mali ve diğer mevzuat v.b. bilgilere sahip olmalı ve bu bilgisini en iyi şekilde yerine getirecek gerekli donanıma ve donanımı kullanma yeterliliğine sahip olmalıdır. Muhasebecilerin yeterliliklerinin ve niteliklerinin geliştirilerek kalitelerinin artırılmasının temeli, eğitim ve görgülerdir (Kalmış ve Yılmaz, www.isletme.istanbul.edu.tr-08.11.2006)

2.2.2.4.6. Etkin Bir Raporlama Sistemi

Muhasebe bilgi sisteminin nihai ürünü olan işlenmiş bilgi, kullanıcılara raporlar vasıtasıyla sunulmaktadır. Muhasebe raporları, bilgi sisteminin son aşamasında gerçekleştiği için, bundan önceki aşamalarda yapılan organizasyon faaliyetleri çok önemlidir. Çünkü bilgi sistemine veri girişini sağlayan, örneğin herhangi bir belgede yanlış bulunan bir bilgi, raporların tamamen yanlış hazırlanmasına sebep olabilir. Bu nedenle titizlikle hazırlanan ayrıntılı bir rapor ortaya çıkartılsa bile yanlış veri girişi sebebiyle beklenen amaç hâsıl olmaz. Bu nedenle etkin bir raporlama sisteminin temelini, muhasebe organizasyonunun başlangıç aşaması oluşturur. Ayrıca kontrol mekanizmasının iyi işlemesi de raporlama sisteminin etkinliğine katkıda bulunmaktadır.

Muhasebe bilgi sisteminden yararlanan gruplar, işletme içi ve işletme dışı diye ikiye ayrılır. Bilgi sisteminden yararlanan bu çıkar grupları, kendileri için yararlı bilgileri mali tablolar sayesinde elde ederler. O halde hazırlanan raporlar da işletme içi ve işletme dışı diye ikiye ayrılmaktadır. İşletme içi raporlar, yöneticilerin karar alması için sunulan bilgileri içerirken, işletme dışı raporlar da işletme dışındaki üçüncü kişileri ilgilendiren bilgileri içerir.

İşletme içi raporlar, işletmedeki yönetim kademelerinin bilgi ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik hazırlanan raporlardır (Savsar, 2005, s.58). Ancak işletmenin yönetim kademesi de kendi içinde ikiye ayrılır. Bu yönetim düzeyleri, üst yönetim düzeyi ve yürütücü(uygulayıcı) yönetim düzeyi olmak üzere ikiye ayrılır. Bu iki yönetim düzeyinin bilgi gereksinimleri farklıdır. Üst yönetim düzeyi, işletmeyi bir bütün olarak değerlendireceği için işletmenin faaliyet sonuçları ile ilgili aylık, üç aylık ya da yıllık raporlara ihtiyaç duyar.

İşletme içi raporlar, iç bilgi kullanıcılarına yönelik karar alma ve kontrol süreci için gerekli olan sorumluluk raporları, bütçeler, sapma analizi, maliyet-hacim-kar analizleri, performans raporları ve özel amaçlı çeşitli raporlardan oluşur (Sürmeli vd., 2006, s.203).

İşletme yöneticileri muhasebe raporlarından aldıkları bilgilerle işletmenin geçmişini değerlendirebileceği gibi, bu bilgileri gelecekle ilgili planlarında da

kullanabilir. Geçmiş dönem faaliyetlerini planlananla gerçekleşenin arasındaki farklara bakarak değerlendirebilir. Geleceği ise geçmiş dönem verilerinden yola çıkarak ülke ekonomisi ve işletmenin bulunduğu sektörün de durumu dikkate alınarak gelecekle ilgili bütçeler hazırlayarak değerlendirebilir.

Gelecekle ilgili bir değerlendirme ya da plan yapılmak isteniyorsa, işletme bütçeleri kullanılmalıdır. Özellikle küçük işletmeler için nakit bütçeleri çok önemlidir. Bir nakit bütçesi, tahmini olarak dışarıya ve içeriye olan para akısını gösterir. Küçük işletmelerin başarısızlık sebeplerinden bir tanesi de, nakit akısını yönetememeleri olduğu için, bir nakit bütçesi doğru müdahalenin yapılması için erken uyarı sistemi sunmaktadır (Romneysteinbart, 2003, s.34).

Muhasebe bilgi sisteminin ürettiği bilgilerden işletme dışında bulunan ve işletmenin yaptıkları faaliyetlerle ilgili bilgi sahibi olmak isteyen kişilere yönelik düzenlenen muhasebe raporları ise dış raporlardır. Dış raporlar, muhasebe ilkelerine bağlı olarak düzenlenen bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu, fon akım tablosu, öz sermaye değişim tablosu ve kar dağıtım tablosu gibi raporlardır. Aynı zamanda bu raporlardan işletme yönetimi de faaliyetlerini değerlendirmek ve gelecekle ilgili plan ve program yapmak için kullanmaktadır.

Muhasebe bilgi sisteminin sayılan unsurlarının her biri birbirine zincirleme bağlıdır. Çünkü bu unsurlarda meydana gelen bir eksiklik, veri girişinden başlayarak bilgi haline dönüşene kadar mevcut olan bilgi işleme sisteminin etkinliğini kıracaktır. Bu nedenle muhasebe bilgi sisteminin iyi organize edilebilmesi için bu unsurların gelişen teknoloji ile birlikte işletmenin, işletme yönetiminin ve üçüncü kişilerin de ihtiyaçları göz önüne alınarak bütün bir yapı oluşturulması gerekmektedir.

Muhasebe bilgi sistemi, işletme faaliyetlerinin verimliliğinin ve etkinliğinin sağlanmasına ve arttırılmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Bu sistemin temeli işletmede bölümler arası koordinasyonu sağlamak ve toplanan bilgileri diğer işletme departmanları ile ortak bir kurgu içinde kullanıcılara sunmaktır. Muhasebe bilgi sistemi, işletmeyi bir bütün olarak değerlendirip her bir departmanla işbirliği içinde faaliyetlerinin yürütülmesini sağlayan bir sistemdir. Bu açıdan işletmenin

sürekliliğinin sağlanması ve ortak bir kültürün oluşması açısından muhasebe bilgi sistemi son derece önemlidir.

Etkin bir muhasebe bilgi sistemi, işletmede kurum kültürünü oturtmaktadır. Kurum kültürü de işletmelerin kurumsallaşmasının bir gereğidir. Bu açıdan işletmelerin kurumsallaşması için muhasebe bilgi sisteminin iyi organize edilmesi gerekmektedir. Ayrıca kurumsal bir şirkette bilgi sisteminin iyi işlemesi ve bilgi akışının çok hızlı olması, iletişimde etkinliği artırmaktadır. Bu nedenle iletişimin hızlı işlemesi karar mekanizmalarını hızlandırmakta ve denetimi de etkin hale getirmektedir. Tüm bunların sonucunda kişilerden bağımsız ve etkin bir işletme yapısı ortaya çıkmaktadır. Bu da muhasebe bilgi sisteminin, kurumsallaşma üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu açıdan üçüncü bölümde uygulamalı bir şekilde muhasebe bilgi sisteminin, kurumsallaşma üzerindeki etkisi araştırılmıştır.

İşletme yöneticileri muhasebe raporlarından aldıkları bilgilerle işletmenin geçmişini değerlendirebileceği gibi, bu bilgileri gelecekle ilgili planlarında da kullanabilir. Geçmiş dönem faaliyetlerini planlananla gerçekleşenin arasındaki farklara bakarak değerlendirebilir. Geleceği ise geçmiş dönem verilerinden yola çıkarak ülke ekonomisi ve işletmenin bulunduğu sektörün de durumu dikkate alınarak gelecekle ilgili bütçeler hazırlayarak değerlendirebilir.

Muhasebe bilgi sisteminin sayılan unsurlarının her biri birbirine zincirleme bağlıdır. Çünkü bu unsurlarda meydana gelen bir eksiklik, veri girişinden başlayarak bilgi haline dönüşene kadar mevcut olan bilgi işleme sisteminin etkinliğini kıracaktır. Bu nedenle muhasebe bilgi sisteminin iyi organize edilebilmesi için bu unsurların gelişen teknoloji ile birlikte işletmenin, işletme yönetiminin ve üçüncü kişilerin de ihtiyaçları göz önüne alınarak bütün bir yapı oluşturulması gerekmektedir.

Etkin bir muhasebe bilgi sistemi, işletmede kurum kültürünü oturtmaktadır. Kurum kültürü de işletmelerin kurumsallaşmasının bir gereğidir. Bu açıdan işletmelerin kurumsallaşması için muhasebe bilgi sisteminin iyi organize edilmesi gerekmektedir. Ayrıca kurumsal bir şirkette bilgi sisteminin iyi işlemesi ve bilgi akışının çok hızlı olması, iletişimde etkinliği artırmaktadır. Bu nedenle iletişimin hızlı işlemesi karar mekanizmalarını hızlandırmakta ve denetimi de etkin hale

getirmektedir. Tüm bunların sonucunda kişilerden bağımsız ve etkin bir işletme yapısı ortaya çıkmaktadır.

2.2.2.5. Muhasebe Bilgi Sistemi Geliştirme İlkeleri

Sistem geliştirme çabaları, işletmenin muhasebe bilgi sisteminin kurulması veya tamamlanması için sistemin tasarımından kullanılmasına kadar ve daha sonra kontrol edilmesi dahil adım adım yapılacak bütün işlemleri kapsar. Sistem belirli bir amaca varmak, eylemi gerçekleştirmek için yapılması gerekli işlemleri yapmak üzere birbirine bağımlı bir araya getirilmiş unsurların oluşturduğu yapı ve çalışma düzenidir. Bütün bunların beklenildiği etkiyi meydana getirmesi, diğer bir ifadeyle, sistemin yapısının ve çalışma düzeninin sağlanması ancak sistemin tasarımı sırasında uyulacak bir takım ilkelerle mümkündür.

Muhasebe bilgi sisteminin veya herhangi bir alt bilgi sisteminin başarısını belirleyecek olan belli başlı muhasebe bilgi sistemini geliştirme ilkeleri şunlardır (Sürmeli, 1998: 203).

- Uygun Maliyet İlkesi,
- Raporlama İlkesi,
- İnsan Etkeni İlkesi,
- Örgüt Yapısı İlkesi,
- Esnek Olma İlkesi,
- Açık ve Anlaşılabilir Olma İlkesi,
- Veri Biriktirme ve Süreçleşme İlkesi,

2.2.2.5.1. Uygun Maliyet İlkesi

Muhasebe bilgi sistemi, Yönetimin gereksinmelerine uygun olarak, tutarlı bir şekilde bilgi sağlamak ve iç kontrolü olurlu kılmak amacıyla uygun bir maliyet ilkesi ile geliştirilmelidir. Uygun maliyet ilkesi, muhasebe bilgi sistemi geliştirme ilkelerinin en önemlisidir. Uygun maliyetin saptanması oldukça karmaşık bir sorundur. Genellikle iki biçiminde ortaya çıkar. Birincisi; personel, haberleşme araçları, formlar ve donanım (bilgi işlemde kullanılan araçlar) gibi sistem öğelerine

harcanacak olan ve parayla ifade edilebilecek görünür maliyetlerdir. İkincisi; ara sıra ortaya çıkabilecek ve önceden kestirilemeyen görülmeyen maliyetlerdir. Uygun maliyetin ölçüsü, sistem için harcanan parayla, sistemin işletmeyi sağlayacağı ölçülebilir yararların karşılaştırılmasına bağlıdır.

2.2.2.5.2. Raporlama İlkesi

Muhasebe bilgi sistemi, içe ve dışa yönelik etkin bir raporlama düzeni sağlayacak şekilde geliştirilmelidir. Bilindiği gibi muhasebe bilgi sisteminin ana amacı, bütün bilgi sistemlerinde olduğu gibi, bilgi sağlamaktır. Bu bilgilerin etkin bir şekilde ilgili yerlere iletilmesi, ancak raporlarla olur.

Muhasebe bilgi sistemi genellikle işletme içi eylemlere yönelik bir bilgi sistemidir. Ancak dış raporlamayı da (devlete, ortaklara, kredi kurumlarına ve kamuya) içeren bilgi sistemidir. Bu nedenle iç ve dış raporlamanın sistem içinde birlikte düşünülmesi gerekir. Nitekim sistemin yalnızca dış raporlamaya veya yalnızca iç raporlamaya yönelik olması gerçeklerle bağdaşmaz. Çünkü iç ve dış bilgi kullanıcıları tarafından istenecek bilgiler aynı muhasebe bilgi sisteminden sağlanır.

2.2.2.5.3. İnsan Etkeni İlkesi

Muhasebe bilgi sistemi, insancıl etkenleri dikkate alarak geliştirilmelidir. Çünkü sistemin etkinliğinden insanlar sorumludur. Muhasebe bilgi sisteminin çalışmasından sorumlu kişiler sistemin sosyal yapısını oluşturur. Benimsenilmeyen bir sistemin çalışma olanağı yoktur. Etkin bir muhasebe bilgi sistemi, ancak belirli temellere dayalı sağlam bir sosyal yapı ve bu sosyal yapıyı oluşturan kişilerin sistemi benimsemeleriyle mümkündür.

2.2.2.5.4. Örgüt Yapısı İlkesi

Muhasebe bilgi sistemi, belirli ve açıkça tanımlanmış bir örgüt yapısı içinde işlev görecektir şekilde geliştirilmelidir. Örgüt içindeki yeri ve buna bağlı olarak yetki ve sorumlulukları iyi tanımlanmış bir yöneticinin, bilgi gereksinmelerinin neler olabileceği saptanamaz. Yine aynı şekilde iyi tanımlanmamış bir örgüt, karar merkezlerinin, kontrol noktalarının, çalışma alanlarının doğru olarak saptanmasına olanak tanınmaz. Dolayısıyla bunlara yönelik bilgi gereksinmeleri karşılanamaz. Bu

açıdan sağlıklı bilgi akışı gerekli yerlere gerekli bilginin verilmesi ancak tanımlanmış bir örgüt yapısı içinde gerçekleşir.

2.2.2.5.5. Esnek Olma İlkesi

İşletme dinamik ve açık bir sistemdir. Dinamik bir sistem olarak işletme sürekli bir gelişme süreci içinde olur. Açık bir sistem olarak ise, işletme değişen iç ve dış koşullardan sürekli etkilenir. Dolayısıyla işletme, gerek gelişme sürecinden gerekse iç ve dış koşullardan doğan değişikliklerle karşı karşıya kalır. İşletmenin yeni bilgi ve kontrol gereksinmelerine cevap vermek, ancak değişikliklere uyum sağlayan esnek bir sistemle mümkün olabilir. Esnek bir sistem ise, değişiklikler karşısında yeni baştan düzenleme gerektirmeksizin yeni gereksinmelere yalnızca yeni bir takım eklerle cevap verebilen bir sistemdir.

2.2.2.5.6. Açık ve Anlaşılabilir Olma İlkesi

Bir sistemin etkin olması, karmaşık olmasını gerektirmez. Açık ve anlaşılabilir işlemlere dayalı bir sistem kişiler tarafından karmaşık bir sisteme nazaran daha çabuk öğrenilebilir. Buna bağlı olarak işlemler daha kolay bir şekilde yapılır. İşletmelerdeki açıklık ve anlaşılabilirlik sistemin çalışmasından sorunlu kişilerin sistemi izleyebilmelerini kolaylaştırır. Açık ve anlaşılabilir bir sistem, ancak sistemin veya alt sistemlerinin ve sistem içindeki işlemlerin iyi bir şekilde tanımlanmasıyla sağlanır.

2.2.2.5.7. Veri Biriktirme ve İşleme İlkesi

Muhasebe bilgi sisteminin geliştirilmesi ile ilgili bu ilke, 'girdi-işleme-çıkı' şeklinde akışlarıyla ilgilidir. Muhasebe bilgi sisteminden istene etkinliğin sağlanması, başka bir deyişle anlamlı, zamanlı ve ilgili yönetsel bilgilerin elde edilmesi verilerin sistemdeki ilk kayıtlarına bağlıdır. Bu bakımdan ilk kaydın doğruluk ve ayrıntı derecesi oldukça önemlidir. Bu ekonomik olayın ortaya çıkması durumunda, bilgi işleme konu olacak verinin doğru ve gerekli ayrıntılarla ilk kayıtlarının yapılması gerekir.

2.2.2.6. Muhasebe Bilgi Sistemi'nin Yönetim Bilgi Sistemi İçindeki Yeri ve Önemi

Genel muhasebe; işletmede meydana gelen ekonomik ve mali olayları para cinsinden toplayıp, kaydedip, sınıflandırmak ve özetlemektir (Akdoğan, 2000: 27). Genel muhasebenin alt dallarından olan ve yürütülmesi yasal bir zorunluluk olan finansal muhasebe ile yönetimin sayısal bilgi gereksinimlerinden kaynaklanan yönetim muhasebesinin ortak yönleri bulunmaktadır. Gerçekten, bir kere, geçmişe ait, parayla ölçülen ve kanıtlayıcı belgelerden sağlanan finansal muhasebe verilerinden büyük bir kısmına yönetim muhasebesinde de gereksinim duyulmaktadır (Büyükmirza, 2003: 34).

Finansal muhasebe çalışmalarının büyük kısmı yönetim muhasebesinde de yürütülmek durumunda olduğuna göre, hem üçüncü kişilere, hem de yöneticilere gerekli bilgileri sağlayabilecek tek bir muhasebe bilgi sistemi kurularak, aynı işleri iki kez yapmaktan kurtulmak olanaklıdır. İşin ekonomik yönü de bu olanaktan yararlanılmasını gerektirir. İşte bu nedenle, uygulamada finansal muhasebe bilgi sistemi ile yönetim muhasebesi bilgi sistemi ayrı ayrı bilgi toplayan, bunları ayrı ayrı işleyen ve sonuçları ayrı ayrı raporlayan iki bağımsız bilgi sistemi halinde değil, tek bir ana muhasebe bilgi sistemi içinde bütünleşmiş biçimde karşımıza çıkar (Büyükmirza, 2003: 35).

Bilgisayar destekli çalışmalarla, kurumun kapasite kullanımının genişlediği bilinmektedir. İdareyi ve karar mekanizmasını destekleyecek olan bilgi sistemi fikri bilgisayar sistemlerinin kullanıma girmesinden önceye dayanmaktadır. Bilgisayar destekli çalışmalar kurum kapasitelerinin kullanımını o kadar genişletmiştir ki, bu etkin yönetim bilgi sistemine yeni bir anlam getirmiştir (Çoban, 1997: 168).

2.2.2.7. Muhasebe Bilgi Sisteminde Veri Üretme Süreci

Muhasebede bilgi üretme süreci işletmenin varlıklarını veya kaynaklarını etkileyen veya kaynaklarının etkileyen ve parayla ifade edilebilen ekonomik olay ve işlemlerin meydana gelmesi ile başlar. Bu süreç; finansal tablo, rapor vb. muhasebe çıktılarının elde edilmesi ile son bulur. Söz konusu işlem veya olaylar işletmenin çevresi ile olan ilişkilerinden meydana gelebileceği gibi işletme içi ilişkiler sonucu da meydana gelebilir.

Muhasebede, bilgi üretme süreci; verilerin toplanması ve işlenmek üzere hazırlanması, veri işleme ve çıktıların elde edilmesi aşamalarından oluşur (Karakaya, 1994: 43).

2.2.2.7.1. Verilerin Toplanması ve İşlenmek Üzere Hazırlanması

Muhasebe bilgi üretme sürecinde yapılacak ilk işlem, meydana gelen işlem ve olaylara ilişkin verilerin toplanmasıdır. Toplanan veriler kaynak dokümanlara kaydedilir. Kaynak dokümanlar genellikle daha önceden hazırlanmış matbu formları ifade eder. Bunlar işlem veya olayların özelliğine göre her işletmede farklı şekillerde hazırlanabilir. Bir işletmede kaynak dokümanlarda örnek olarak, satış faturası, sipariş formları, işçi çalışma kartları vb. gösterilebilir. Bilgisayar ve iletişim teknolojisinde meydana gelen gelişmeler sonucu muhasebe verilerinin toplanmasında önemli derecede hız sağlanmıştır. Çevrim içi (on line) veri girişi sayesinde muhasebe verileri kaynağında toplanarak sisteme doğrudan girişi sağlanabilmektedir (Sevilengül, 1994: 17).

Bu aşamada kaynak dokümanlara kaydedilen verilerin doğrulanması, birleştirilmesi, sınıflandırılması gibi işlemler yapılarak kütükleri (dosyaları) oluşturulur. Kütük mantıksal olarak birbiriyle ilişkileri olan kayıtların oluşturduğu bir settir. Kayıt ise mantıksal olarak birbiriyle ilişkileri bulunan verilerin oluşturduğu bir settir.

2.2.2.7.2. Verilerin İşlenmesi

Veri işleme sonucunda ana kütükler oluşturulur. İşlem kütükleri genellikle geçici nitelikte olmasına rağmen işlem kütükleri daimi niteliktedir. İşlem kütüklerinin, periyodik olarak işlenmesine karşılık, ana kütüklerdeki kayıtların son durumu yansıtacak şekle getirilmesi kütük işlemlerini oluşturmaktadır. Bir başka ifade ile meydana gelen bir işlem veya olay sonucu değişikliklerin ana kütükte meydana getireceği değişimleri yansıtma işlemi kütük işlemlerini ifade etmektedir. Bu işlemler yeni bir kaydın eklenmesi, mevcut bir kaydın silinmesi ya da değiştirilmesi şeklinde olabilir.

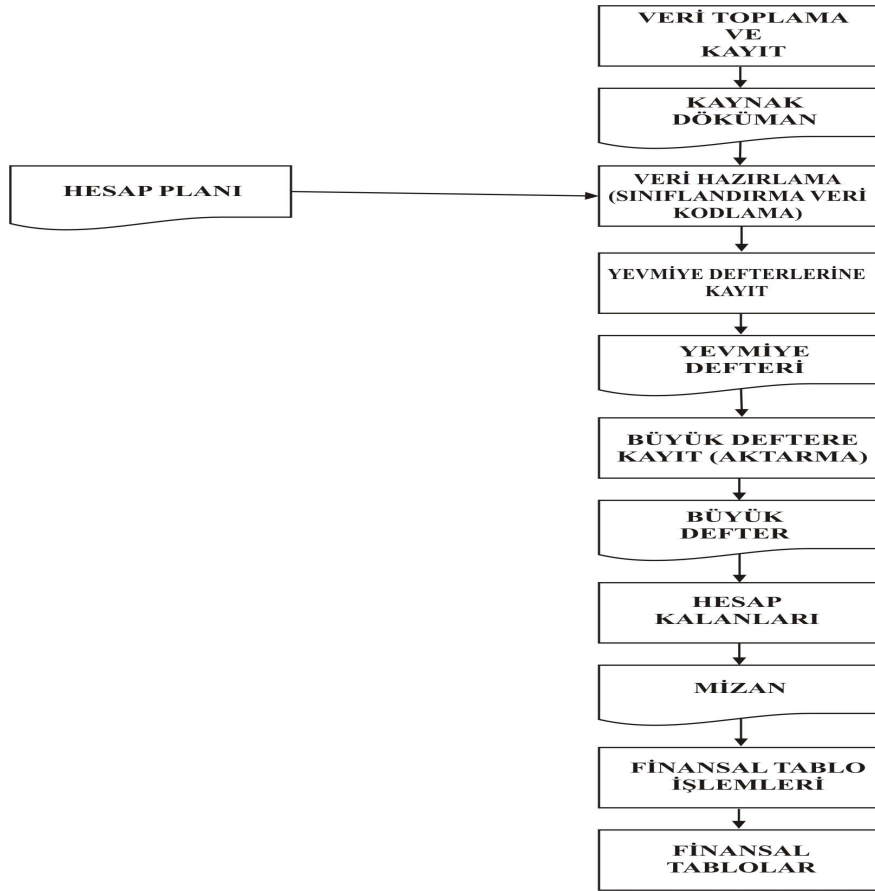
2.2.2.7.3. Çıktı ve Raporların Elde Edilmesi

Muhasebe sürecinde son işlem, ana kütüklerde saklanan bilgilerin derlenmesi ve bilgi çıktılarının dokümanlar veya raporlar şeklinde elde edilmesidir.

Yukarıda açıklanan, muhasebede bilgi üretme süreci çift taraflı kayıt yöntemi açısından incelenebilir. Kaynak dokümanlarda toplanan veriler hesap planında geliştirilen kodlamaya göre yevmiye defterine kaydedilir. Yevmiye defteri bir işlem kütüğünü oluşturur. Yevmiye defterine kaydedilen veriler büyük deftere aktarılır. Büyük defter ana kütük niteliğindedir. Yevmiye defterine kaydedilen verilerin büyük deftere aktarılması ile ana kütükteki kayıtlar son durumu gösterir konuma gelir. Dolayısıyla bu aktarma işlemi bir kütük işlemidir. Büyük defter kayıtlarının son durumunu özet ve toplu bir biçimde gösterilmesi ile mizanlar elde edilmiş olur. Mizanlarda yer alan verilerden hareketle finansal tablolara ve diğer raporlara ulaşılır (Karakaya, 1994: 44-45).

Aşağıda Şekil 2.6.'da muhasebe bilgi işlem süreci gösterilmektedir. Muhasebe bilgi işlem süreci veri toplama ve kayıt ile başlamakta, daha sonra toplanan veriler sınıflandırmaya tabi tutulmaktadır. Yevmiye defterlerine kaydedilen muhasebe bilgileri en son finansal tablolar oluşturmak suretiyle tamalanır.

Şekil 2.6. Muhasebe Bilgi İşlem Süreci

Kaynak: Karakaya, Mevlüt (1994). *Muhasebe Bilgi Sistemi ve Bilgi Teknolojisi*. Ankara, s.47.

Muhasebe Bilgi İşleme sürecinde yapılan başlıca işlemler şunlardır (Atabey vd., 2004: 112);

- İşe yeni başlayan işletmelerde kuruluş envanteri ve kuruluş bilançosunun düzenlenmesi ve bunların envanter defterine kaydı,
- Öteden beri işe devam eden işletmelerde dönem başı bilançosunun düzenlenmesi ve envanter defterine kaydı,
- Muhasebe fişleri kullanılan işletmelerde kuruluş ve dönem başı bilânçosunu muhasebe fişine, buradan yevmiye defterine kayıt, muhasebe fişi kullanılmıyorsa doğrudan kuruluş veya dönem başı bilânçosundan yevmiye defterine kayıt (açılış kaydı),
- Açılış kaydının büyük deftere geçirilmesi,

- Günlük iŖlemlerin muhasebe fiŖi kullanım durumuna göre muhasebe fiŖlerinden veya doğrudan yevmiye defterine kaydedilmesi buradan büyük deftere geçirilmesi,
- Her ay sonunda aylık mizanların düzenlenmesi, aralık ayı mizanı bütün yılı kapsadığından genel geçici mizandır,
- Muhasebe dıŖı envanter iŖlemleri ve bunların envanter defterine kaydı,
- Envanter kayıtlarının yapılması,
- Kesin mizan çıkarılması,
- Hesapların kapatılması,
- Gelir Tablosu ve dönem sonu bilnosunun düzenlenmesi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KURUMSAL ŞEFFAFLIK VE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ

Kurumsal yönetim ilkelerinin dört temel ilkesinden biri olan şeffaflık ulusal ve uluslararası platformda her geçen gün önemini arttırmaktadır. Finansal ve operasyonel olduğu kadar, mülkiyet ve yönetim konularında da yeterli şeffaflığın sağlanmasının, iyi bir kurumsal yönetim sistemi ve sonuçta etkin işleyen sermaye piyasaları ve iyi bir muhasebe bilgi sisteminin gerekli olduğuna değindikten sonra burada şeffaflığı sağlamaya yönelik olarak hangi mekanizmaların kullanılabileceği ya da istenen şeffaflık düzeyine ulaşılmasını destekleyecek kurumsal altyapının neler içerdiği hususlarına değinilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda konu aşağıda; zorunlu kamuyu aydınlatma ve şeffaflık yükümlülükleri, ulusal ve uluslararası muhasebe ve finansal raporlama standartları, tek düzen muhasebe uygulamaları, bağımsız denetim standartları ve uygulama, iç kontrol ve risk yönetimi ve kurumsal yönetim derecelendirmesi ve kurumsal yönetim endeksi başlıkları altında ele alınmıştır.

3.1. Kurumsal Şeffaflık

Kurumsal yönetimin dört temel ilkesinden biri olan şeffaflık, son yıllarda sermaye piyasalarında önemini artırmıştır. Şeffaflığın şirket düzeyinde benimsenmesi, yatırımcı haklarının korunması ve kamu güveninin kazanılması için bir gerekliliktir. Şirketler uluslararası alanda kabul görmüş ilkeleri ve rehber niteliğindeki prensipleri izleyerek, kurumsal şeffaflık derecelerini arttırabilmektedirler. Kurumsal şeffaflık muhasebe uygulamaları ile doğrudan ilişkidir. Güvenilir, kapsamlı ve karşılaştırılabilir finansal tablolar ancak uluslararası alanda kabul görmüş muhasebe standartlarının benimsenmesi ile sunulabilir. Uluslararası muhasebe standartlarında yer alan uygulamalar, sadece genel amaçlı finansal bilgilerin sunulmasına ilişkin olup, kurumsal şeffaflığın gerektirdiği ilave

finansal ve finansal olmayan bilgilerin açıklanması konusunda yetersiz kalmaktadır (Poray, 2008: 17).

3.1.1. Şeffaflığın Tanımı

Denis ve Mc Connell kurumsal yönetimi, “*bir şirketin kendi çıkarlarını gözetken yöneticilerini, şirketin hisse sahipleri için şirketin değerini maksimize edecek kararlar almaya teşvik eden, kurumsal ve piyasa bazlı mekanizmalar seti*” olarak tanımlamaktadır. Kurumsal yönetim çalışmaları 70 ve 80’li yıllarda ABD’de ortaya çıkmış, 90’lı yılların başından itibaren ABD dışındaki ülkelerde görülmeye başlanmıştır. Başlangıçta büyük ekonomilere sahip ülkeler (Japonya, Almanya, İngiltere) kurumsal yönetim uygulamalarına ilgi göstermiştir. Daha yakın zamanlarda ise gelişmekte olan piyasalarda kurumsal yönetimin önemi anlaşılmaya başlanmıştır (Poray, 2008: 19).

Asya krizinin ardından IMF, OECD ve Dünya Bankası temsilcileri ile gelişmiş ve gelişmekte olan yirmi üç ülkenin, uluslararası mali sistemin güçlendirilmesi genel amacı doğrultusunda oluşturulmasına karar verdiği üç gruptan biri olan Şeffaflık ve Sorumluluk Çalışma Grubunun (Working Group on Transparency and Accountability) Raporu’nda şeffaflık “mevcut durum ve olaylara ilişkin bilginin ulaşılabilir, somut ve anlaşılabilir olması süreci” olarak tanımlanmıştır. Rapor’a göre şeffaflık piyasa katılımcılarını piyasadaki beklentiler hakkında bilgilendirmekte, belirsizlik zamanlarında piyasalarda istikrarın sağlanmasına yardımcı olmakta ve uygulanacak politikaların etkinliğinin artırılmasına katkıda bulunmaktadır (Working Group, 2009).

Yukarıda ifade edildiği üzere kurumsal yönetim anlayışı içinde şeffaflık; işletmenin finansal performansı, yönetimi ve hissedarlık yapısı hakkında yeterli, doğru ve kıyaslanabilir bilginin zamanlı bir şekilde kamuoyu ile paylaşılması şeklinde ifade edilebilir. Bir başka deyişle şeffaflık; ticari sır niteliğindeki bilgiler dışında işletme ile ilgili finansal ve finansal olmayan bilgilerin, zamanında, doğru, eksiksiz, anlaşılabilir, yorumlanabilir, düşük maliyetle, kolay erişilebilir bir şekilde kamuya duyurulması yaklaşımıdır. Şeffaflık ilkesi bağlamında işletmelerin kamuyu aydınlatmalarının geliştirilmesi, işletme ile menfaat ilişkisi içerisinde bulunan bütün

kesimlere bilgi akışının sağlanması ve hızlandırılması amaçlanmıştır (Paslı, 2005: 74-76).

Şeffaflık, kamunun bilme hakkı ile şirketin saklama hakkının kesişme noktasında yer almaktadır. Kamunun bilme hakkı, menfaat sahiplerinin şirketin yönetimi, faaliyetleri ve stratejileri ile ilgili bilgi sahibi olma hakkını ifade eder. Şirketin saklama hakkı ise, şirket ile ilgili tüm bilgilerin toplanmasının, kullanımının ve açıklanmasının kontrolünü elinde tutma hakkını ifade eder (Borgia, 2005: 21).

Kurumsal şeffaflık, aktif (tasdik edilerek açıklanmış) veya pasif (elde edilebilir ancak genellikle istek üzerine ifşa edilen); aynı zamanda tek taraflı (şirketten menfaat sahiplerine) veya karşılıklı (menfaat sahiplerinin tepkisine cevap vererek) olabilmektedir. Kurumsal yönetim amaçları için şeffaflık, şirketlerin menfaat sahiplerine sağladıkları bilginin doğruluğu ve erişilebilirliği ile belirlenir. Bilginin doğru olması, kapsamlı ve ilgili bilgiler ile şirketin durumunun güvenilir olarak sunulmasını ifade etmektedir. Kapsamlı veriler, şirketin sahiplik yapısı, performansı ve yönetimi ile ilgili tam bilgi sağlayan verilerdir. İlgili veriler, menfaat sahiplerine istedikleri bilgilerin sunulmasını sağlayan verilerdir. Bilginin erişilebilir olması, bilginin menfaat sahipleri tarafından kolaylıkla elde edilebilirliğini ifade eder. Ortalama bir menfaat sahibi elde ettiği bilgiyi anlayabilmeli ve önemini kavrayabilmelidir. Bu yüzden bilginin aynı zamanda açık olması da gerekmektedir (Poray, 2008: 21).

Şirketlerin etkin bir kurumsal yönetime sahip olması için örgüt yapısı içinde kurumsal değerlerin ve stratejik amaçların oluşturulması gerekir. Çünkü stratejik amaçların veya kurumsal değerlerin oluşmadığı bir kurumun faaliyetlerini sürdürmesi oldukça güçtür. Bu nedenle, yönetim kurulu şirket faaliyetlerine ilişkin stratejileri oluşturmalıdır. Ayrıca yönetim, hem kendisi hem üst düzey yönetim ve hem de diğer personel adına kurumsal değerlerin oluşturulmasında öncülük etmelidir. Bu değerlerin kurum içinde ve dış işlemlerde rüşvet ve yozlaşmanın önüne geçilmesine yönelik olması önem taşımaktadır. Yönetim kurulu üst düzey yönetimce kurumsal yönetimin kalitesinin düşmesine yol açacak davranış, eylem ve ilişkilerin önlenmesine yönelik gerekli politikaları uygulamalıdır. Yönetim kurulu hissedarlara

karşı şeffaflık ve şirket içinde şeffaflık olmak üzere iki yönlü şeffaflıktan sorumludur (Uyar, 2004: 155-169).

Florini 1999'da ise birbirinden tamamen farklı alanlardaki pek çok şeffaflık tanımında, şeffaflığın her zaman "hesap verebilirlik" kavramı ile yakından ilişkili olduğu ifade edilmekte ve buradan hareketle şeffaflık "kuruluşlar tarafından kendilerini değerlendirmeye imkân veren bilgilerin açıklanması" olarak tanımlanmaktadır. Ancak şeffaflığın kendinden beklenen faydayı sağlayabilmesi için,

- Şeffaflık sunması istenen tarafların (örneğin şirketlerin) gerekli bilgiyi sağlama isteğine ve becerisine,
- Bilgiyi kullanacak tarafların da, bu bilgiyi sağlayanı genel kabul görmüş ilkelere,
- Kriterler çerçevesinde değerlendirebilecek yeteneğe, sahip olmaları gerekmektedir (Florini, 1999: 6).

3.1.2. Şeffaflık ve Kamuyu Aydınlatmada Düzenlemelerin Yeri ve Önemi

Kurumsal şeffaflığın yerine getirilmesi sürecinde, şeffaflık kavramının tamamlayıcısı olarak karşımıza kamuyu aydınlatma (disclosure) kavramı çıkmaktadır. Kamuyu aydınlatma, kurumsal şeffaflık ilkelerine uygun olarak sermaye piyasalarını düzenleyici kurumların zorunlu tuttuğu finansal bilgilerin ve bu bilgilerin dışında kalan diğer finansal ve finansal olmayan bilgilerin, şirketler tarafından kamuya açık ve anlaşılır bir şekilde sunulmasıdır (Poray, 2008: 23).

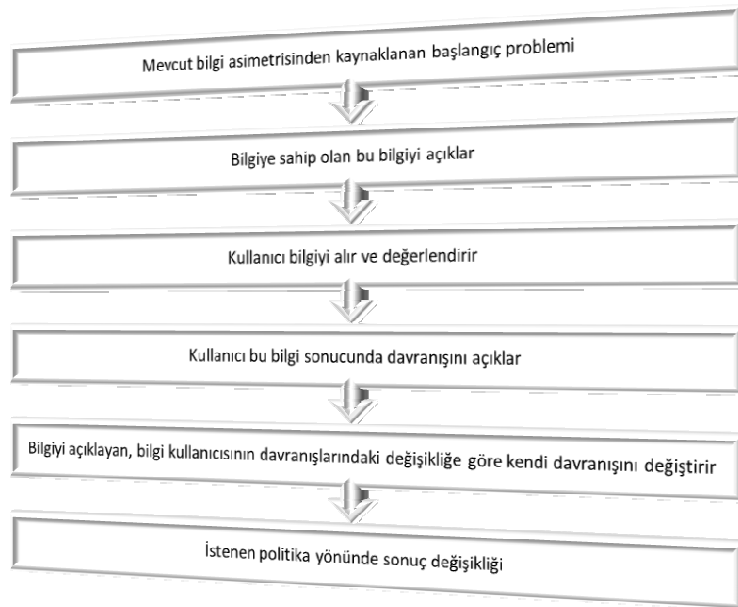
Şeffaflık yatırımcı güveninin artırılmasında çok önemli bir rol oynamaktadır. Yüksek yatırımcı güveni ise, güçlü bir sermaye piyasasının oluşumu ve gelişimi için olmazsa olmaz bir konudur. Şeffaflık ve kamuyu aydınlatma, başarılı kurumsal yönetimin özelliklerinden biri olmakla birlikte doğrudan muhasebe uygulamaları ile de yakından ilişki içerisindedir (Aktaş ve Doğanay, 2007: 3).

Kamuyu aydınlatma kavramı kabaca şirketler tarafından üretilen bilanço, gelir tablosu ya da faaliyet raporu gibi pek çok değişik formattaki bilginin kamuya sunulmasını ifade eder. Bu saydığımız ve genellikle açıklanmaları düzenlemelerle zorunlu kılınmış bilgi kaynakları dışında, şirketlerin gönüllü olarak yaptıkları basın

açıklamaları, şirket raporları ya da internet sitesi yoluyla duyurulan şirkete yönelik tahminler gibi bilgilerin kamuya sunulması da bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bu noktada, gönüllü kamuya açıklama kavramını, çeşitli düzenlemeler ile mecburi hale getirilmiş olanların dışında yapılan tüm açıklamaları kapsamak üzere kullanmakta olduğumuzu belirtmekte yarar bulunmaktadır. Gerek zorunlu, gerekse gönüllü olsun kamuyu aydınlatma uygulamalarında sağlanan tüm gelişmeler sonuçta toplam şeffaflığın artmasına yardımcı olacaktır (Deren, 2006: 66-67).

Temelde bir düzenleme aracı olarak zorunlu kamuyu aydınlatma açıklamaları, piyasada asimetrik bilgi probleminin varlığına işaret eder. Bu yüzden, etkin bir düzenleme sistemi, kamuya açıklama yapma yükümlülüğü olan tarafın, bu bilgiyi kullanacaklara söz konusu asimetriyi en azından bir miktar düzelterek nitelikte ve yeterlikte bilgiyi sunmasını sağlamayı amaçlar. O halde geçerli bilginin sunulmasının sağlanması, başarılı bir düzenleme sisteminin olmazsa olmaz koşuludur. Açıklanan bilgi; hem kamuya açıklama yapan tarafı, hem açıklanan bilginin kullanıcısı olan tarafı davranışlarında değişiklik yapmaya yönlendirir. Bu durum Şekil 3.1.'de özetlenmektedir.

Şekil 3.1. Kamuyu Aydınlatma Sisteminde Düzenleyicinin Performansı

Kaynak: Weil, David, (2002), The Benefits and Costs of Transparency: A Model of Disclosure Base Regulation, Transparency Policy Project, John F. Kennedy School of Government, Harvard University, <http://ssrn.com/abstract=316145>. s.34.

Şekil 3.1.'de kamuya açıklanan bilginin istenen yönde sonuç değişikliği yaratabilmesi için de bilgilendirmelerin nasıl ve hangi zamanlarda yapılacağına dair kuralların belirlenmesi ve buna uygun düzenlemelerin yapılması gösterilmektedir. Ancak şeffaflığın artırılmasına yönelik yapılacak düzenlemelerde ortaya çıkacak fayda ve maliyetler arasında denge sağlayıcı yaklaşımlar benimsenmelidir.

Kamuyu aydınlatmanın, sermaye piyasalarının gelişimi açısından önemi şu şekilde özetlenebilmektedir (Poray, 2008: 25-26):

- Kamuyu aydınlatma, yatırımcıların korunması için güçlü bir araçtır. Sermayenin çekilmesine ve piyasalara olan güvenin artırılmasına yardımcı olur,
- Zayıf kamuyu aydınlatma, sermaye piyasalarında etik olmayan davranışlara ve piyasa bütünlüğünün (market integrity) bozulmasına neden olur. Bu durum sadece şirketlere değil, bir bütün olarak ekonomiye de zarar verir,
- Yetersiz ve açık olmayan bilgiler sermaye piyasasının işleyişine zarar vererek sermaye maliyetini artırabilir,
- Güvenilir ve zamanlı bilgi, şirket bünyesindeki karar alıcıların güvenini artırır ve doğrudan büyümeyi ve karlılığı etkileyen başarılı şirket kararları almalarını mümkün kılar,
- Açıklanan bilgiler, şirketin hisse senedi fiyatına yaptıkları doğrudan etkinin yanında, şirket dışındaki karar alıcıların (menfaat sahipleri, yatırımcılar ve borç verenler), şirket ile ilgili bilgi toplama inisiyatiflerine etki ederek fiyatı dolaylı olarak da etkilerler,
- Açıklanan bilgilerin niteliği ve niceliği arttıkça, şirketin değeri hakkındaki belirsizlikler ortadan kalkar,
- Daha kaliteli kamuyu aydınlatma ile şirket daha uzun dönemli yatırımcıları çekebilir, daha geniş anlamda analiz imkânı sağlanır, yönetimin kredibilitesi ve hesap verebilirlik düzeyi artar.

Bu süreçte, öncelikle şeffaflığın artırılmasının ekonomik faydanın artmasını sağlayıp sağlamayacağına karar verilmeli ve eğer şeffaflığın artırılmasının gerekli

olduğuna karar verilmişse daha sonra da kamuya açıklanacak bilgilerin neler olacağı ve bu bilgilerin hangi kurumlarca ve nasıl açıklanacağına ilişkin yükümlülükler belirlenmelidir. Son aşamada ise düzenleyici politikalar ve kurumsal altyapı ilgili piyasanın koşullarına göre şekillendirilmeli, bu kapsamda muhasebe politikaları dâhil tüm kamuyu aydınlatma uygulamalarının nihai hedef olarak sunulan bilginin ‘‘Güvenilirliği’’ni artırmaya yönelik olarak geliştirilmesine zen gösterilmelidir (Vishwanath ve Kaufmann, 2010: 7).

3.2. şeffaflığı Artırmaya Yönelik Mekanizmalar

Bu kapsamda konu aşağıda; zorunlu kamuyu aydınlatma ve şeffaflık yükümlülükleri, ulusal ve uluslararası muhasebe ve finansal raporlama standartları, bağımsız denetim standartları ve uygulama, iç kontrol ve risk değerlemesi ve kurumsal yönetim derecelendirmesi ve kurumsal yönetim endeksi başlıkları altında ele alınmıştır.

3.2.1. Zorunlu Kamuyu Aydınlatma ve şeffaflık Yükümlülükleri

Kullanıcılar kendilerine sunulan bilgilerin ‘‘güvenilir’’ olduğuna inanmadıkları sürece kamuya yapılan açıklamalar etkin olamayacak ve dolayısıyla sonuçta ulaşılmak istenen şeffaflık hedefine de ulaşılamayacaktır. Bilgileri yatırımcılar açısından güvenilir kılmanın en etkin yollarından biri yasal olarak zorunlu kamuyu açıklama yükümlülükleri getirmek ve bunlara uymayanlar için de yaptırım mekanizmaları öngörmektir. Gelişmiş sermaye piyasalarında özel sektör kurumlarının yasal olarak düzenlenmemiş olsa da gönüllü olarak ‘‘güvenilir’’ açıklamalar yapma istek ve amaçları mevcuttur. Ama özellikle gelişme süreçlerini tamamlamamış piyasalarda bu kadar önemli bir konunun sadece gönüllü uygulamalara terk edilmesi mümkün olmayıp, dürüst çalışan şirketler ile diğerleri arasında ayırım yapılabilmesine imkân verecek şekilde yasal düzenlemelerle desteklenmiş kamuyu aydınlatma mekanizmalarının ve etkin denetim süreçlerinin geliştirilmesi bir zorunluluktur.

Nitekim en gelişmiş sermaye piyasalarına sahip olduğu bilinen Amerika’da da 2000’li yılların başında yaşanan Enron skandalını takiben 2002 yılında yürürlüğe giren ve Amerikan kurumsal yönetim sistemi açısında bir kilometre taşı olarak kabul

edilen Sarbanes-Oxley Kanunu ile temelde sermaye piyasalarına duyulan güvenin yeniden tesis edilebilmesi için piyasaya tam, doğru, zamanında ve güvenilir bilgilendirmeler yapılması yoluyla kurumsal şeffaflığın artırılmasını amaçlamaktadır. Kanun, genel hatlarıyla, bilanço dışı işlemler, sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek konumdaki kişilerin (insiders) hisse senedi pozisyonları, iç kontrol sistemleri ve geleceğe dönük (proforma) finansal bilgilerin sunulması gibi konularda yeni zorunlu kamuya açıklama yükümlülükleri öngörmektedir.

Benzer şekilde Aralık 2004'te kabul edilen AB'nin Şeffaflık Direktifi'nde de şeffaflığı artırmak yoluyla sermaye piyasalarının etkinliğinin artırılması amaçlanmakta ve bu amaca da ihraççılarla yatırımcılar arasındaki bilgi akışı artırılarak ulaşılmaya öngörülmektedir. Bu yüzden Şeffaflık Direktifi'nde periyodik ve sürekli kamuyu aydınlatma yükümlülüklerine ilişkin bir dizi asgari standart öngörülmektedir. Bunların başlıcaları periyodik kamuyu aydınlatma kapsamında yıllık ve altı aylık faaliyet raporlarının yayınlanma zamanları ile içeriklerine ilişkin asgari şartlar, sürekli kamuyu aydınlatma kapsamında ise ortağa sahip olduğu hisseler nedeniyle oy hakkının %5'ten %75'e kadar her beş puanlık değişiminde ihraççıyı durumdan haberdar etme yükümlülüğü (bu yükümlülük ortaklar dışında herhangi bir anlaşma ya da teminat gösterme gibi ilgili maddede belirtilen nedenlerle bu oranlarda oy hakkına sahip olan diğer kişiler için de geçerlidir), bu yükümlülüğün yerine getirilmesi için yapılacak açıklamaların içermesi gereken asgari hususlar başlıkları altında toplanmaktadır (Deren, 2006: 74-75).

Kamuya açıklanan bilgiler tarafsız olmalıdır. Şirketle ilgili tarafların bir veya birkaçının bilgi alma ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yapılan bilgi açıklamaları kabul edilemez. Şirketler hiçbir şart altında kendi aleyhlerine sonuçlar doğurabilecek bile olsa açıklanması gereken bilgilerin açıklanmasında tereddüt etmemelidir. Ancak kamuya açıklanan şirket bilgilerinin de ticari sır kapsamında olmaması ve şirketin rekabet gücünü engelleyerek zararına neden olabilecek sonuçlar doğurmaması önem taşır. Kamuya duyurulması gerekli olan bilgiler 6 başlık altında toplanmaktadır. Bunlar (SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri);

- Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları,

- Şirket ile Pay Sahipleri, Yönetim Kurulu Üyeleri ve Yöneticiler Arasındaki İlişkilerin Kamuya Açıklanması,
- Kamunun Aydınlatılmasında Periyodik Mali Tablo ve Raporlar,
- Bağımsız Denetimin İşlevi,
- Ticari Sır Kavramı ve İçerden Öğrenenlerin Ticareti,
- Kamuya Açıklanması Gereken Önemli Olay Ve Gelişmeler.

Bu İlkeler içerisinde yer alan periyodik mali tablo ve raporlar ifadesi ile, yıllık ve ara dönem mali tablolar ile yıllık ve ara dönemler itibarıyla hazırlanacak bağımsız denetim raporu, sermaye yeterliliği tabloları ve benzeri raporlar kastedilmektedir. Kamuya açıklanacak bilgiler, periyodik mali tablo ve raporların içinde yer alabileceği gibi, bunlardan bağımsız ayrı bir rapor olarak yönetim kurulunun yorum ve analizini de içeren bir değerlendirmeye yer verilerek de sunulabilir.

3.2.1.1. Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları

- Kamuya açıklanacak bilgiler, açıklamadan yararlanacak kişi ve kuruluşların karar vermelerine yardımcı olacak şekilde, zamanında, doğru, eksiksiz, anlaşılabilir, yorumlanabilir, düşük maliyetle kolay erişilebilir ve eşit bir biçimde kamunun kullanımına sunulur
- Kamunun aydınlatılması ile ilgili olarak bir bilgilendirme politikası oluşturulur ve kamuya açıklanır.
- Şirketin sermaye piyasası araçlarının değerine etki etme ihtimali bulunan gelişmeler mevzuat ile belirlenen süre içerisinde zaman geçirmeksizin kamuya duyurulur.
- Şirketin finansal durumunda ve/veya faaliyetlerinde önemli bir değişiklik olması halinde veya yakın bir gelecekte önemli bir değişikliğin ortaya çıkmasının beklendiği durumlarda, ilgili düzenlemelerde yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla, kamuoyu bilgilendirilir.
- Şirketin kamuya yapmış olduğu açıklamalar ile ilgili olarak sonradan ortaya çıkan değişiklikler ve gelişmeler sürekli olarak güncellenerek kamuya duyurulur.

- Yönetim kurulunun, bu İlkelerde yer alan prensiplerin uygulanıp uygulanmadığını, uygulanmıyor ise gerekçesini ve bu prensiplere tam olarak uymama dolayısıyla meydana gelen çıkar çatışmalarına ilişkin bilgileri içeren tek taraflı irade beyanına ve varsa buna ilişkin uyum raporuna, yıllık faaliyet raporunda yer verilir ve kamuya açıklanır.
- Kar payı dağıtım politikası faaliyet raporunda yer alır ve bilgilendirme politikası çerçevesinde kamuya açıklanır.
- Oluşturulan etik kuralları bilgilendirme politikası çerçevesinde kamuya açıklanır.
- Sermaye piyasası araçları yabancı borsalarda kota olan şirket, yurt dışında açıklamakla zorunlu tutulduğu bilgileri yurt içinde bir zorunluluk bulunmayan hallerde dahi, bu bilgilerin anlaşılmasını kolaylaştırıcı bilgilendirme notu ile birlikte, yurt dışı borsalar ile eşzamanlı olarak yurt içinde de kamuya açıklar.
- Proforma mali tablolar ve raporlar dâhil, kamuya yapılacak açıklamalarda yer alan geleceğe yönelik bilgiler, tahminlerin dayandığı gerekçeler ve istatistikî veriler ile birlikte açıklanır. Bilgiler, dayanağı olmayan abartılı öngörüler içeremez, yanıltıcı olamaz ve şirketin finansal durumu ve faaliyet sonuçları ile ilişkilendirilir.
- Kamunun aydınlatılmasında, şirkete ait internet sitesi aktif olarak kullanılır.
- Şirket, mevzuat gereği yapması gereken açıklamalarla sınırlı kalmayarak, pay sahipleri ile diğer menfaat sahiplerinin kararlarını etkileyebilecek her türlü önemli bilgiyi kamuya açıklar.

3.2.1.2. Şirket ile Pay Sahipleri, Yönetim Kurulu Üyeleri ve Yöneticiler Arasındaki İlişkilerin Kamuya Açıklanması

- Mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bir kişi veya grubun şirket sermayesinde veya oy haklarındaki payının şirketin sermayesinin veya oy haklarının %5, %10, %25, %33, %50 ve %66,67'sine ulaşması, aşması veya bu oranların altına inmesi durumları şirket tarafından öğrenildiği anda zaman geçirmeksizin kamuya açıklanır.

- Şirketin gerçek kişi nihai hâkim pay sahibi/sahipleri dolaylı ve karşılıklı iştirak ilişkilerinden arındırılmak sureti ile kamuya açıklanır. Şirketin ortaklık yapısı, sadece gerçek kişi pay sahiplerinin isimlerinin, pay miktarı ve oranları ile hangi grup paya sahip olduklarına ilişkin bilgilerin yer aldığı bir tablo haline getirilir ve bu tabloya faaliyet raporunda ve mali tablo dipnotlarında yer verilir.
- Yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve sermayenin doğrudan ya da dolaylı olarak %5'ine sahip olan pay sahipleri, şirketin sermaye piyasası araçları üzerinde yapmış oldukları işlemleri kamuya açıklarlar.
- Şirketin Yönetim Kurulu üyeleri, yöneticiler ve şirket sermayesinin doğrudan ya da dolaylı olarak en az %5'ine sahip olan pay sahipleri; pay sahibi olduğu grup şirketleri ile grup şirketi olmamakla beraber, şirketin önemli miktarda ticari ilişki içerisinde bulunduğu şirketlerin sermaye piyasası araçlarında gerçekleştirdikleri alım ve satım işlemlerini derhal kamuya açıklarlar.
- Yönetim Kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve şirket sermayesinin doğrudan ya da dolaylı olarak en az %5'ine sahip olan pay sahiplerinin, sermayesinin %5'inden fazlasına sahip olduğu veya bu orana bağlı kalmaksızın, yönetim kontrolünü elinde bulundurduğu veya yönetiminde etkisinin olduğu şirketlerle şirket arasındaki ticari ve ticari olmayan iş ve işlemler kamuya açıklanır.
- Pay sahipleri, şirket yönetiminde etkinlik sağlamak için oy sözleşmeleri yapabilirler. Şirket bu amaçla imzalanmış oy sözleşmelerinin varlığının öğrenilmesi halinde konu hakkındaki bilgileri derhal kamuya açıklar.

3.2.1.3. Kamunun Aydınlatılmasında Periyodik Mali Tablo ve Raporlar

- Periyodik mali tablo ve mali tablo dipnotları, şirketin gerçek finansal durumunu gösterecek şekilde hazırlanır ve kamuya açıklanır.
- Faaliyet raporu, kamuoyunun şirketin faaliyetleri hakkında her türlü bilgiye ulaşmasını sağlayacak ayrıntıda hazırlanır.

3.2.1.4. Bağımsız Denetimin İşlevi

- Bağımsız denetim kuruluşları ve bu kuruluşlarda istihdam edilen denetim elemanlarının bağımsızlığı esastır. Bağımsızlık ilkesi; bağımsız denetim faaliyetlerinin, bağımsız denetçinin mesleki takdir ve tarafsızlığını zedeleyebilecek nitelikteki herhangi bir ilişki, çıkar veya etkiden etkilenmeksizin yürütülmesini ifade eder.
- Bağımsız denetim kuruluşları belirli aralıklarla rotasyona tabi tutulur.
- Bağımsız denetim faaliyeti ile danışmanlık faaliyetleri birbirinden ayrılır.

3.2.1.5. Ticari Sır Kavramı ve İçerden Öğrenenlerin Ticareti

- Ticari sır niteliğindeki bilgilerin belirlenmesinde, şirketin şeffaflığı ile çıkarlarının korunması arasındaki denge gözetilir.
- İçerden öğrenilen bilgilerin kullanımının önlenmesi için gerekli her türlü tedbir alınır. Şirketin sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek nitelikteki bilgiye ulaşabilecek konumdaki yöneticilerin ve hizmet aldığı diğer kişi/kurumların listesini hazırlar ve bilgilendirme politikalarında yer alan esaslar çerçevesinde kamuya duyurur.

3.2.1.6. Kamuya Açıklanması Gereken Önemli Olay Ve Gelişmeler

- Şirket aleyhine ve/veya şirket tarafından önemli tutarlarda bir davanın açılması veya açılmış olan bir davanın karara bağlanması,
- Şirket faaliyetlerinin bir bölümü veya tamamının dışarıdan kişi veya kuruluşlarca yerine getirilmesi (faaliyet aktarımı) hususunda bir anlaşma yapılması,
- Alacakların önemli bir bölümünün tahsilinin şüpheli hale gelmesi,
- Ana şirkette, iştirak/bağlı şirketlerde ve müşterek yönetime tabi şirketlerde yönetim ve sermaye ilişkisi bakımından önemli değişiklik olması,
- Sermaye piyasası araçlarının kayda alınmasından sonra halka arzından önce kamuya açıklanmış olan bilgilerde bir değişiklik olması veya yeni bir gelişmenin ortaya çıkması,
- Şirketin son 5 işgünü içinde hisse fiyatında %25'ten fazla azalış veya artış olması,

- Şirketin öncelikli faaliyet konularındaki değişiklikler,
- Bağımsız denetim şirketinin değişmesi veya görevden çekilmesi, bağımsız denetim sözleşmesinin feshi,
- Şirket özel durum açıklama formlarında veya diğer rapor ve belgelerde daha önce kamuya açıklanmamış esas sözleşme veya iç düzenleme değişiklikleri,
- Şirketin gelirlerinin oluşumunda önemli paya sahip bir müşteri ve/veya faaliyetlerinde önemli bir paya sahip olan tedarikçi ile olan iş ilişkisinin, bir önceki döneme göre önemli ölçüde azalması/artması veya sona ermesi,
- Bir yükümlülüğün ifa edilmemesi veya artmasına sebep olan ve şirket için önemlilik arz eden doğrudan veya şarta bağlı önemli yükümlülükler neden olan olaylar,
- Önemli tutarda, olağanüstü bir zararın veya karın ortaya çıkması ya da şirketin karlılığını veya zararını önemli ölçüde etkileyebilecek her türlü bilgi,
- Derecelendirme kuruluşunun şirket ve sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak verdiği derecelendirme notu ile buna ilişkin değişiklikler,
- Şirketin ihraç ettiği menkul kıymetin işlem gördüğü borsanın kotasyon şartları karşısındaki durumunun değişmesi, kotasyon şartlarından birini yerine getirememesi veya borsa kotundan çıkarılması,
- Şirketin finansal yükümlülüklerini zamanında yerine getirememesi, aciz halinde bulunduğunu gösteren emarelerin ortaya çıkması, borçlarının ertelenmesi veya yeniden yapılandırılması talebinde bulunması,
- Şirketin konkordato talebinde bulunması, işasının istenmesi veya mahkemenin şirketin işasına karar vermesi, tasfiye sürecine girmesi,
- Şirketin çağrıda bulunarak hisse senedi veya vekalet toplamaya karar vermesi; çağrıda bulunarak hisse senedi toplanması yükümlülüğünün ortaya çıkması ve bu konuda yapılacak işlemler.

3.2.2. Ulusal ve Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları

Para ve sermaye piyasalarının dünya çapında entegrasyonu bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Bu zorlukların başında da ortak bir işletme dili olan muhasebenin, bu piyasalara uygun olması gerekmektedir. Gerçekten de Uluslar arası

Finansal Raporlama Standartları (UFRS-IFRS) ülkeler arasında muhasebe biliminde birbirlerine yakın değerlendirme ve sınama ölçüleri getirerek ortak bir işletme dili oluşturmaktadır (Örten vd., 2007).

Muhasebe standartları, finansal bilgilerin, üretilmesi ve ilgililere üretilmesi sürecinde uyulması gereken genel kurallardır. Muhasebe standartları, muhasebe tekniği ve mesleğin gelişmesine büyük katkıda bulunurken, ortaya çıkabilecek sorunlar için çözüm yolları ve tekniklerini de ortaya koyarlar (Atabey vd., 2004: 38).

Bu bağlamda, şeffaflığın ve hesap verilebilirliğin güçlendirilmesi, finansal piyasaların, ürünlerin ve katılımcıların durumlarına uygun olarak düzenlenmesi ve denetime tabi tutulması, finansal piyasalarda sağlamlığın ve bütünlüğün artırılması şeklinde özetlenebilecek hedefler belirlenmiş; bunlardan şeffaflığın ve hesap verilebilirliğin güçlendirilmesi hedefine ulaşılması amacıyla alınması gereken acil tedbirler aşağıdaki gibi sıralanmıştır (TMSK, 2009);

- Küresel muhasebe standartlarıyla ilgili kilit öneme sahip kuruluşlar, özellikle finansal sıkıntıların yoğun olduğu dönemlerde likit olmayan ve karmaşık varlıkların değerlemesini de dikkate alarak menkul kıymetlerin değerlemesine ilişkin rehberlik geliştirme konusunda çalışmalıdırlar,
- Muhasebe standartlarının belirlenmesinden sorumlu kuruluşlar, bilanço dışı varlıklara ilişkin muhasebe ve bilgi açıklama standartlarındaki zayıflıkların ele alınmasına yönelik çalışmalarını geliştirmelidirler,
- Düzenleyici kurumlar ve muhasebe standartlarının belirlenmesinden sorumlu kuruluşlar, karmaşık finansal enstrümanlar hakkında piyasa katılımcılarını daha fazla bilgilendirmelidirler,
- Küresel muhasebe standartlarıyla ilgili kilit öneme sahip kuruluşlar yüksek kalitede tek bir küresel standart seti oluşturulması hedefi doğrultusunda yoğun olarak çalışmalıdırlar,
- Düzenleyici kurumlar, denetim kurumları ve muhasebe standartlarının belirlenmesinden sorumlu kuruluşlar, yüksek kaliteli muhasebe standartlarını geliştirmek ve uygulamada tutarlılık sağlamak için kendi aralarında ve özel sektörle süreklilik temelinde beraber çalışmalıdırlar,

- Finansal kurumlar, uluslararası en iyi uygulamalarla tutarlı olarak, raporlamalarında geliştirilmiş risk bildirimleri yapmalı ve tüm kayıplara ilişkin süreklilik arz edecek şekilde bildirimde bulunmalıdırlar. Düzenleyici kurumlar, finansal kurumların finansal tablolarının, (bilanço dışı faaliyetler dahil) şirket faaliyetlerinin durumunu tam olarak, doğru bir şekilde ve zamanında yansıtmasını ve bunların tutarlı ve düzenli bir şekilde raporlanmasını sağlamaya çalışmalıdırlar.

Muhasebe kayıtlarında ve finansal raporlama alanlarında uluslar arası düzeyde uyumu sağlamak amacıyla 1973 yılında ülkemizin de üyesi olduğu Uluslar arası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) oluşturulmuştur. Bu kurul tarafından 1975 yılından bu yana belirli olanlarla ilgili geliştirilen standartlar yayınlanmaktadır.

IASB, 2001 yeniden yapılanarak, International Accounting Standart Board (IASB)'a, Uluslar arası Muhasebe Standartları da IASB'ın çıkaracağı Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları (IFRS)'na dönüşmüştür. IASB tarafından yayınlanan UMS, IFRS olarak adlandırılmıştır. IASB'nin amacı, uluslararası alanda kabul görmüş muhasebe standartları üretmektir. IASB, bazı Uluslararası Muhasebe Standartlarında değişiklikler ve düzenlemeler yapmakta, bazı Uluslararası Muhasebe Standartlarını, IFRS olarak adlandırılan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile değiştirmekte ve yeni standartlar hazırlamaktadır. IASB, finansal tablolarda, şeffaf ve karşılaştırılabilir bilgiyi sağlayan, tek ve yüksek kalitede, anlaşılabilir ve uygulanabilir, küresel muhasebe standartları geliştirmeyi amaçlamaktadır. Kurul ayrıca, ulusal muhasebe standardı belirleyicileri ile birlikte çalışarak, dünya genelinde muhasebe standartlarını birbirine yakınlaştırmayı da amaçlamaktadır. IASB, finansal raporlama standartlarını, dünyada etkin olarak uygulanabilecek nitelikte, basit ve anlaşılabilir olarak hazırlamaktadır. Ayrıca, IASB'nin en önemli görevlerinden biri de, ortaya çıkan uygulama sorunları karşısında, güncelleme ihtiyacı gerektiğinde, standartlarda gerekli görülen değişiklikleri yapmaktır. IASB'nin görevleri şunlardır;

- Kaliteli, şeffaf ve anlaşılır uluslararası muhasebe standartları geliştirmek,
- Ulusal muhasebe standartlarını ve uluslararası muhasebe standartlarını birbirine yaklaştırmak,

- Taslakları (Exposure Draft) çıkartmak ve geliştirmek,
- Uluslararası Finansal Raporlama Yorum Komitesi (IFRIC) tarafından oluşturulan yorumları onaylamak,
- Oluşturulmakta olan bir standartla ilgili ulusal standartları ve uygulamaları gözden geçirmek,
- Büyük projelerde görüş almak üzere uzmanlardan oluşan komiteler kurmak,
- Büyük projelere, önceliği olan işlere ve gündeme ilişkin Standart Danışma Konseyi (SAC)'ne danışmak,
- Her bir proje için şart olmamakla beraber, standartlar oluşturulmadan önce, standardın her çevrede uygulanabilir ve işleyebilir olduğundan emin olmak için hem gelişmiş ülkelerde hem de gelişmekte olan pazarlarda saha analizi (field test) yapmak.

Ayrıca Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Vakfı (IASCF), 8 Mart 2001 tarihinde, kar amacı gütmeyen bir vakıf olarak kurulmuştur. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu, IASC Vakfının Standart belirleyici organı niteliğindedir. Vakfın temel amacı (TMSK, 2010);

- Dünyadaki sermaye piyasaları katılımcılarına ve ekonomik açıdan karar veren diğer finansal tablo kullanıcılarına yardımcı olmak amacıyla finansal tablolarda ve diğer finansal raporlamalarda yüksek kalitede, şeffaf ve karşılaştırılabilir bilgi sağlamayı gerektiren yüksek kaliteli, anlaşılır, uygulanabilir tek bir küresel muhasebe standartları setini kamunun çıkarını gözetererek geliştirmek,
- Standartların kullanımını ve titizlikle uygulanmasını teşvik etmek,
- (a) ve (b) ile ilgili amaçları yerine getirirken, uygun oldukça küçük ve orta ölçekli işletmelerin ve gelişmekte olan ekonomilerin kendilerine özgü gereksinimlerini göz önünde bulundurmak,
- Ulusal muhasebe standartları ile Uluslararası Muhasebe Standartları ve Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları arasında yüksek kalitede çözümler getirecek yakınsama sağlamaktır.

Ülkemizde muhasebe standartları alanındaki gelişmelere bakıldığında; muhasebe standartlarının gelişiminin devletin yönlendirmesiyle gerçekleştiği, ilk düzenleme/ uygulamaların ekonomik ve siyasi olarak ilişkilerimizin yoğun olduğu ülkeler örnek alınarak aktarılan yasalar ile bu ülke uygulamalarının etkisinde gerçekleştiği görülmektedir. Ayrıca TÜRMOB bünyesinde bulunan Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK)'nun da muhasebe standartları alanında önemli katkıları olmuştur.

Ülkemizde de uzun yıllar boyunca farklı işkollarında farklı muhasebe uygulamalarının gerçekleştirilmesi, uygulamada tekdüzeliğin sağlanamamasına neden olmuştur. Bu sorunu ortadan kaldırmak için Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu; 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na 18.12.1999 tarih ve 4487 sayılı Kanunla eklenen Ek-1'inci madde ile kurulmuş bulunmaktadır. Kurul, 07.03.2002 tarihinde ilk toplantısını yaparak faaliyete geçmiş olup, buna ilişkin kararı 14.04.2002 tarih ve 24726 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Öte yandan, 2499 Sayılı Kanun'un Ek 1' inci maddesinde; Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar ile Kurulca belirlenecek standartların uygulama nitelik ve kapsamına ilişkin usul ve esasların Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelik aracılığıyla belirleneceği ifade edilmektedir. Bu kapsamda "Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun Çalışmalarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" 16/03/2004 tarih ve 25404 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olup, Kurul halen söz konusu yönetmelik çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

TMSK; kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip bir kuruluş olup, Başbakanlığın ilgili kuruluşu niteliğindedir. Öte yandan Kurul, son olarak Maliye Bakanlığı ile ilişkilendirilmiş bulunmaktadır. Kurulun temel görevi; denetlenmiş finansal tabloların sunumunda finansal tabloların ihtiyaca uygun, gerçek, güvenilir, dengeli, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir nitelikte olmaları için ulusal muhasebe ilkelerinin gelişmesi ve benimsenmesini sağlayacak ve kamu yararı için uygulanacak ulusal muhasebe standartlarını saptamak ve yayımlamaktır.

Türkiye Muhasebe Standartlarının, uluslararası alanda geçerlilik kazanması yani IFRS'e uyumlu olduğunun kabul edilmesi ancak IFRS setindeki Standartların

tamamına uyumlu olabilmesi ile mümkün olabilmektedir. TMSK ile IASCF arasında yapılan telif ve lisans anlaşmaları çerçevesinde, TMSK tarafından resmi bir Türkçe çeviri yapılmış olup gelişmelere paralel olarak güncelliği sürekli olarak sağlanmaktadır (TMSK, 2010).

3.2.2.1. Yayınlanan Standartlar

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Setinin Türkiye’de yayımlanma hakkı, Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Vakfı ile yapılan anlaşma çerçevesinde Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu’na aittir. Kurul, söz konusu Seti Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS/IAS) ile Uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları (TMS/TFRS) şeklinde yayımlamaktadır. Ayrıca Set, Kurulun izni olmadan Resmi Gazete dışında kağıt ve elektronik ortamda veya başka bir suretle yayımlanamaz, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz (TMSK, 2010). Bu çerçevede kurul tarafından şu ana kadar yayınlanan TMS/TFRS 2010 Seti aşağıda Tablo 3.1.’de verilmiştir.

Tablo 3.1. TMS/ TFRS Seti

TFRS 1 Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması
TFRS 2 Hisse Bazlı Ödemeler
TFRS 3 İşletme Birleşmeleri
TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri
TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler
TFRS 6 Maden Kaynaklarının Araştırılması ve Değerlendirilmesi
TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalar
TFRS 8 Faaliyet Bölümleri
TFRS 9 Finansal Araçlar
TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu
TMS 2 Stoklar
TMS 7 Nakit Akış Tablosu
TMS 8 Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar

TMS 10 Raporlama Döneminden (<i>Bilanço Tarihinden</i>) Sonraki Olaylar
TMS 11 İnşaat Sözleşmeleri
TMS 12 Gelir Vergileri
TMS 16 Maddi Duran Varlıklar
TMS 17 Kiralama İşlemleri
TMS 18 Hasılat
TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar
TMS 20 Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması
TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri
TMS 23 Borçlanma Maliyetleri
TMS 24 İlişkili Taraf Açıklamaları
TMS 26 Emeklilik Fayda Planlarında Muhasebeleştirme ve Raporlama
TMS 27 Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar
TMS 28 İştiraklerdeki Yatırımlar
TMS 29 Yüksek Enşasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama
TMS 31 İş Ortaklıklarındaki Paylar
TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum
TMS 33 Hisse Başına Kazanç
TMS 34 Ara Dönem Finansal Raporlama
TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü
TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar
TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar
TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme
TMS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller
TMS 41 Tarımsal Faaliyetler

Kaynak: TMSK; "Türkiye Muhasebe Standartları Seti",

http://www.tmsk.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=22&Itemid=69, e.t.22,07.2010.

3.2.2.2. Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Standartlar

Taslak çağdaş dünyanın paylaştığı ortak muhasebe raporlama dilini esas almıştır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Uluslararası Denetim Standartları'nın uygulanması taslakta kurala bağlanmıştır. Bu şekilde öncelikle AB ve giderek tüm çağdaş dünya ile Türkiye'nin entegrasyona girmesini amaçlamaktadır. Bu temel ilke Bağımsız Denetim Derneği'nin kuruluşundan beri esas aldığı temel ilkedir. Küreselleşen bir dünyada ortak dil, tüm aktörlerin ortak ihtiyacını ve beklentisini oluşturmaktadır. Taslakta gerek AB müktesebatına uygun ve gerekse başta A.B.D. olmak üzere uluslararası düzenlemelere ve uygulamalara uyum bu konuda büyük ölçüde sağlanmıştır. Bu çerçevede gerçekten hukuki bir büyük reform başlıyor denilebilir (Dural, 2010: 29).

Küreselleşmenin getirdiği hızlı değişim, fırsat ve tehditler Türkiye'nin dışa açılma sürecini hızlandırmıştır. Bu süreç tüm dünya ülkeleri gibi ülkemizin de sosyal, ekonomik ve hukuksal yapısını derinden etkilemiştir. Para, sermaye piyasaları başta olmak üzere mal ve hizmet piyasaları bölgesel ve küresel boyut kazanmıştır. Bu açılımın neticesinde de ülkemizin bazı alanlarda kendini yenilemesi, rekabet ve ilişki içerisindeki ülkeler ve topluluklara kendisini uyarlamak zorunluluğu hâsıl olmuştur. Hiç kuşkusuz bu süreç tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizi de ticaret hukuku alanında reform yapmaya zorlamıştır. Bu bağlamda ticaret kanunu değişimini zorunlu kılan faktörler;

- AB süreci,
- Muhasebe mesleğindeki skandallar,
- Teknolojik gelişim,
- İç dinamiklerdir.

AB Hukuk düzeninin tamamı Topluluk Müktesebatı olarak isimlendirilir. AB'ye üye olmanın temel koşulu, topluluk müktesebatına uyum sağlanması, müktesebatın bütün bölümlerinin kabul edilmesi ve yürürlüğe konulmasıdır. Topluluk bünyesinde muhasebe dünyasındaki gelişmelere paralel şekilde, tek muhasebe dilinin kullanımını yaygınlaştırmaktadır. Topluluğa girmek isteyen Türkiye'nin de tek muhasebe dilini benimsemesi elzemdir.

Küresel etkili muhasebe ve denetim skandalları, yatırımcıların şirketlere, finansal bilgilere ve bu şirketlerin denetimini yapan bağımsız denetim şirketlerine olan güveni sarsmış, denetim ve kamusal yönetişimin tekrar gözden geçirilmesini gerektirmiştir. TTK ile Sarbanes Oxley Yasası temel alınarak yatırımcıların, bilgi kullanıcıların doğruyu bilgiyi, daha şeffaf bir şekilde alması, muhasebe ve denetim mekanizmalarının etkinliğinin artırılması, mali yapıların gizlilik ilkesinden çıkarılması planlanmıştır.

Belgelerin elektronik ortamda oluşturulması ve saklanması, şirketlerde organların toplantılarına ilişkin çağrıların eposta ile yapılması, toplantıya katılma, öneri sunma ve oy kullanma gibi işlemlerinin elektronik ortamda yapılması şeffaflığı arttırmıştır. Ayrıca internet üzerinden veri transferleri, bankacılık işlemleri, gümrük maliye beyannameleri, SSK bildirgesi işlemleri yapılabilmektedir. İnternet ortamının hukuksal alt yapısı için birçok kanunda uyarlamalar yapılmıştır.

Yabancı sermayenin özendirilmesi, çok uluslu şirketlerin ülkemizde daha fazla yatırım yapmaya başlamaları, uluslararası ticaretin gelişmesi, uluslararası finans olanakları, Türk taahhüt firmalarının uluslararası ihalelerde başarı kazanıp yurt dışında hizmet sunmaları ve bankacılık sektörümüzdeki yolsuzluklar gibi faktörler Ticaret Kanunu değişimini zorunlu kılan dinamiklerdir. Söz konusu faktörler bağımsız denetim ortamının oluşmasına ve gelişmesine de neden olmuştur.

Kanun'un genel gerekçesinde belirtildiği gibi, bir ülkenin sermaye ve kredi piyasalarının, uluslararası piyasaların bir parçası olabilmesi, ülkenin yabancı sermayeyi çekebilmesi, rekabet piyasasında güç olarak yer alabilmesi için tam şeffaflığa dayalı, Uluslararası Muhasebe Standartlarına göre çıkarılmış finansal tablolara ve Uluslararası Denetim Standartlarına göre hazırlanmış denetim raporlarına ihtiyacı vardır. Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda da bu husus ekseninde Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu müteaddit defalar zikredilmiştir. Özellikle derpiş edilmesi gereken hususlar Avrupa ve dünyada uygulana gelen UFRS ya da UMS'lerin ülkemiz uyarlaması olan Türkiye Muhasebe Standartlarından söz edilmesi ve artık Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun muhasebe standart ve politikalarının belirlenmesinde bir otorite olarak kabul edilmesidir. Kanununun 88. maddesinde Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun

yetkisi vuzuha kavuşturulmuş olup; “Gerçek ve tüzel kişilerin gerek ticarî defterlerini tutarken, gerek münferit ve konsolide finansal tablolarını düzenlerken, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan, Türkiye Muhasebe Standartlarına, kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara aynen uymak ve bunları uygulamak zorunda olduğu, yapılan düzenlemelerin, uygulamada birliği sağlamak ve finansal tablolara uluslararası pazarlarda geçerlilik kazandırmak amacıyla, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına tam uyumlu olacak şekilde, yalnız Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından belirlenip, yayımlanacağı, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunca, değişik ölçütteki işletmeler ve sektörler için, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları tarafından farklı düzenlemelere izin verildiği hâllerde özel ve istisnâ standartların konulabileceği ve bunları uygulayanların da söz konusu durumu finansal tablo dipnotlarında açıklayacakları, kanunlarla, belirli alanları düzenlemek ve denetlemek üzere kurulmuş bulunan kurum ve kurulların, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olmak ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun onayını almak şartıyla, kendi alanları için geçerli olacak standartlar ile ilgili olarak ayrıntıya ilişkin, sınırlı düzenlemeleri yapabilecekleri, uygulamada, Türkiye Muhasebe Standartlarında hüküm bulunmayan hâllerde, ilgili oldukları alanlar itibarıyla belirtilen ayrıntıya ilişkin düzenlemelere, anılan düzenlemelerde de hüküm bulunmadığı hâllerde dünyada yaygın uygulaması bulunan genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinin uygulanacağı” şeklinde ifade edilmiştir.

Kanun şeffaflığın ve açıklığın bir gereği olarak uluslararası muhasebe standartlarını, yeni adıyla uluslararası finansal raporlama standartlarını ve uluslararası denetim standartlarını gündeme getiren bir kanundur.

Yukarıda ifade edilen ve Kanunda 88. madde başta olmak üzere TMS ve TMSK’ya atıf yapılarak, finansal tabloların Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile uyumlu olan Türkiye Muhasebe Standartları’na uygun olarak düzenlenmek zorunda olduğu, ayrıca bu kapsamda konsolide mali tabloların hazırlanması zorunluluğunun da getirildiği açıklanmıştır.

Yevmiye defteri, defteri kebir ve envanter defterine ilişkin hükümlerde TMS ve TMSK'dan bahsedilmiştir. Yılsonu şirketlerce yapılacak değerlendirme hususunda Madde 78'de, finansal tablolarda yer alan varlıklar ile borçların TMS'de öngörülen ilkeler dikkate alınmak üzere değerlendirme ilkelerinin geçerli olacağı, madde 79'da ise varlıklar ile borçlara uygulanacak değerlendirme ölçülerinin düzenlendiği görülmektedir. Madde 69'da finansal tabloların yılsonu düzenlenmesinde TMS'ye uygun, açık ve anlaşılır olması, faaliyetin gerekli kıldığı sürede çıkarılması gerektiği yer almaktadır.

Madde 398 ve devamı maddelerinde Uluslararası Muhasebe Standartları, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, Türkiye Muhasebe Standartları başta olmak üzere Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun bir otorite olarak zikredilip şahsında, ulusal ve uluslararası nitelikteki düzenleme ve standartlara işaret edilmiş ve uyum zorunluluğu getirilmiş olmasının olumlu bir adım olarak nitelendirildiği, standartların sürekli değişim ve gelişim süreci içinde olması nedeniyle, bu tip bir atılım uygulama yorumları da dâhil uygulama ve kavramsal çerçevede birlik sağlama açısından olumlu görüldüğü, Kanunu'nun ruhuna uygun olarak muhasebe standartları ve amaca uygun "gerçek" denetim konusunda adım atılmış olmasının olumlu görüldüğü, finansal tablolar, birleşme, bölünme, tür değiştirme, sermayenin artırılması ve azaltılması gibi işlemlerin özel denetim kapsamına alınmasının, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve kurumsal yönetim ilkeleri açısından katkı sağlayıcı yenilikler olarak değerlendirildiği ifade edilebilir (Çelebi ve Çoşkun, 2010).

3.2.2.3. Muhasebe Standartları Açısından Kurumsal Şeffaflık

Finansal bilgilerin hazırlanması ve sunumunda güvenilir yol haritaları çizen muhasebe standartlarında, UMSK tarafından yayınlanan UFRS, Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) tarafından yayınlanan Amerikan genel kabul görmüş muhasebe standartları, Muhasebe Standartları Kurulu (ASB) tarafından yayınlanan İngiliz genel kabul görmüş muhasebe standartları şirketlerin açıklayacakları finansal bilgiler "genel amaçlı finansal tablolar" olarak sınırlandırılmıştır. Bu kurumların (UMSK, FASB, ASB) bakış açısına göre, finansal raporlama ile sağlanan bilgiler doğası gereği finansaldır ve finansal olmayan bilgilerin finansal tablolarda veya eklerinde sunulmasına gerek yoktur. Bu bilgiler, özel amaçlıdır ve bireysel kullanıcılara yönelik özel bilgilerin hazırlanışı ve sunuşu muhasebe standartlarında

yer almamaktadır. Muhasebe standartlarında, şirketin değerini artırıcı finansal olmayan bilgilerin (örneğin entelektüel sermaye, müşteri ilişkileri, inovasyon, kurumsal itibar vb.) sunumuna dair açıklamalar bulunmamaktadır. Şirketler, muhasebe standartlarının bu eksikliklerinden dolayı, gönüllü olarak yapılacak açıklamaları içeren modeller geliştirmeye başlamışlardır. Bu modeller sayesinde, şirketler, muhasebe standartlarına dayalı finansal raporlarının yanında, destekleyici bilgileri de açıklamaktadırlar. Bu gönüllü açıklamalardaki gelişmeler, uluslararası sermaye piyasalarında iyi karşılanmıştır, zira menfaat sahipleri ile şirket arasındaki bilgi asimetrisinin azaltılmasına katkıda bulunmaktadır.

UMSK tarafından yayınlanan Kavramsal Çerçeve’de finansal tabloların, *“çeşitli kullanıcıların ekonomik kararlar verirken faydalanmaları için işletmenin finansal durumu, faaliyet sonuçları ve finansal durumundaki değişiklikler hakkında bilgi sağlamak”* olarak belirtilen amacı, özel amaçlı bilgilerin standartların kapsamı dışında tutulduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Belirtilen bu amaç için hazırlanan finansal tablolar, kullanıcıların büyük bir kısmının ortak ihtiyaçlarını karşılar. Finansal tablolar, çoğunlukla, geçmişteki işlemlerin etkisini gösterir ve finansal olmayan bilgileri içermezler; bu nedenlerle kullanıcıların ekonomik kararlar alırken ihtiyaç duyacağı bilgilerin tamamını sağlamazlar.

Kavramsal Çerçeve’de, muhasebe standartlarının, genel amaçlı finansal tabloların hazırlanması ve sunulmasına yönelik olduğu belirtilmekte ve genel amaçlı finansal tablolar, *“en az yılda bir kez yıllık olarak hazırlanıp sunulmakta ve geniş bir kullanıcı yelpazesinin ortak ihtiyaçlarına cevap vermek durumunda olan finansal tablolar”* olarak tanımlanmaktadır. Genel amaçlı finansal tablolarda yer alacak bilgilerin *“anlaşılabilirlik, ihtiyaca uygunluk, güvenilirlik ve karşılaştırılabilirlik”* özelliklerini taşıması gerektiği belirtilmektedir.

Kavramsal Çerçeve’de kullanıcıların bazılarının, finansal tablolarda yer alan bilgilerin dışında ilave bilgilere ihtiyaç duyabileceği ifade edilerek; bu ilave finansal ve finansal olmayan bilgileri kapsayan raporlar *“özel amaçlı finansal raporlar”* olarak adlandırılmakta ve özel amaçlı finansal raporların Kavramsal Çerçeve’nin kapsamı dışında olduğunun altı çizilmektedir (Poray Arsoy, 2008: 17).

3.2.3. Tek Düzen Muhasebe Uygulamaları

Bu düzenleme ile bilanço usulünde defter tutan gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin faaliyet ve sonuçlarının sağlıklı ve güvenilir bir biçimde muhasebeleştirilmesi, mali tablolar aracılığı ile ilgililere sunulan bilgilerin tutarlılık ve mukayese edilebilirlik niteliklerini koruyarak gerçek durumu yansıtmasının sağlanması ve işletmelerde denetimin kolaylaştırılması ve şeffaflığın artırılması amacıyla yapılmıştır.

Bir işletmenin faaliyet ve sonuçları ile doğrudan ilgili olan kesim sadece o işletmenin sahip veya ortakları değildir. İşletmelerle doğrudan ilgili olan işletme sahip veya ortaklarının yanısıra o işletme ile ticari, mali ve ekonomik ilişkiler kuran işletmeler veya toplum bireyleri, kredi, finans ve yatırım kuruluşları ile çeşitli kamu kurum ve kuruluşları işletmenin faaliyet ve sonuçları ile ilgilenmekte ve bu konuda sağlıklı ve güvenilir bilgi sahibi olmak istemektedirler. İşletmelerin faaliyet ve sonuçları konusunda bilgi kaynağı ise o işletmenin muhasebe kayıt ve belgeleri ile bunlara dayanılarak hazırlanmış mali tablolardır.

Muhasebe bilgilerinin sunulduğu mali tablolara dayanılarak karar alma durumunda bulunan ilgililerin karar almalarında en önemli etken, bu bilgilerin sağlıklı, mukayese edilebilir ve şeffaf nitelikte olmasıdır. Makro açıdan milli gelir hesapları ve benzeri istatistiklerin çıkarılmasında, kalkınma planlarının hazırlanmasında, ulusal ve uluslararası sermaye hareketlerinin düzenlenmesinde, ekonomik faaliyetlerin Devlet tarafından kontrol edilmesi ve yönetilmesinde muhasebede tekdüzeliğin sağlanması büyük önem arz etmektedir. Kaldı ki, mali tablolar aracılığı ile ilgililere sunulan bilgilerin denetlenmesinin gerekli olduğu hallerde, tekdüzen hesap planı uygulamasının denetimin iş yükünü azaltacağı ve kolaylaştıracağı da açıktır. Yapılan düzenleme;

- Muhasebe bilgilerinin karar alma durumunda bulunan ilgililere yeterli ve doğru olarak ulaştırılmasına,
- Farklı işletmeler ile aynı işletmenin farklı dönemlerinin karşılaştırılmasına,

- Mali tablolarında yer alan hesap adlarının tüm kesimler için aynı anlamı vermesine,
- Muhasebe terim birliğinin sağlanması suretiyle anlaşılabilir olmasına,
- İşletmelerle ilgililer arasında güven unsurunun oluşturulmasına yöneliktir.

Yapılan düzenlemede öngörülen usul ve esaslara uyulması zorunlu olup, ilgili mevzuat hükümleriyle aykırılığın mali rapor ve beyannamelerinin düzenlenmesi sırasında giderilmesi işletmelerin sorumluluğundadır. Bu düzenleme kapsamında bulunan işletmeler, muhasebe sistemlerini bu Tebliğ ve Eki'nde öngörülen kurallara uygun olarak yürüteceklerdir.

3.2.3.1. Muhasebe Usul ve Esasları

Bu düzenlemede, muhasebe usul ve esasları aşağıda belirtildiği şekilde beş bölüm halinde açıklanmıştır;

3.2.3.1.1. Muhasebenin Temel Kavramları

Kavramlar, muhasebe biliminin ve muhasebede geçen olgu ve işlemlerin ortak özelliklerini kapsayan soyut ve genel nitelikte olmalıdır. Kavram, ilke ve standartlar ekonomik topluluktaki taraflar arasında bir uzmanlaşmayı ifade eder. Bunlar evrensel nitelikte olup, sağlıklı bir muhasebe sürecinin yürütülebilmesine imkan tanır (Atabey vd., 2004: 25-26). Bu çerçevede muhasebenin temel kavramları şunlardır;

- Sosyal Sorumluluk Kavramı,
- Kişilik Kavramı,
- İşletmenin Sürekliliği Kavramı,
- Dönemsellik Kavramı,
- Parayla Ölçülme Kavramı,
- Maliyet Esası Kavramı,
- Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı,
- Tutarlılık Kavramı,
- Tam Açıklama Kavramı,
- İhtiyatlılık Kavramı,
- Önemlilik Kavramı,

- Özün Önceliği Kavramı.

Muhasebe bilgilerinin üretilmesinde kullanılan kaynaklardan biri olan muhasebenin temel kavramları, muhasebe faaliyetlerinin yürütülmesinde ve bunların sonuçlandırılmasında anlamlı bilgiler sunan temel esaslardan oluşmaktadır. Bu kavramların temelini oluşturan “sosyal sorumluluk” kavramı muhasebenin görevini yerine getirme hususundaki sorumluluğunu belirtmekte ve muhasebenin kapsamını ve amacını göstermektedir (Atabey, Yılmaz ve Ay, 2005:242).

Muhasebenin sosyal sorumluluğu, görevini yerine getirirken ilgili kişi ve kuruluşlara karşı sorumluluğunun farkında olmasını, bu sorumluluğun muhasebe organizasyonunda, muhasebe uygulamalarının yürütülmesinde ve finansal tabloların düzenlenmesinde ve sunulmasında, belli kişi ve grupların değil, toplumun tüm kesiminin çıkarlarının gözetilmesini ve dolayısıyla bilgi üretiminde gerçeğe uygun, tarafsız ve dürüst davranılması gereğini kapsamaktadır. (Atabey ve diğ., 2004:27). Kurumsal yönetim ilkelerinden kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık ilkesi sosyal sorumluluk bilinci ile yapılması gerekir. Muhasebe sosyal sorumluluk görevini yerine getirirken hukuki sorumluluktan daha geniş kapsamlı bir sorumluluğu yerine getirerek, toplumsal çevrenin amaçlarına ulaşmasında ihtiyaç duyulan bir araç görevini üstlenmektedir. Muhasebe işletmelere ait finansal nitelikteki bilgileri üretilen raporlara da, finansal sonuçları itibariyle toplumun tüm kesimini ilgilendiren etkiler oluşturur (Marşap, 1999:178). Muhasebenin, bu sorumluluğu tam olarak yerine getirebilmesi için dayandığı temel yol, gösterici kurumsal sorumluluk anlayışıdır.

İşletmelerin sosyal sorumluluklarını, kurumsal yönetim ilkeleri doğrultusunda yerine getirebileceği açıktır. Muhasebenin sosyal sorumluluk kavramı ve kurumsal yönetim ilkeleri aynı sonuca hizmet etmektedir. Bu bağlamda, AICPA da (American Institute of Certified Public Accountants- Amerika Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü) mesleki davranış ilke ve kuralları ile (bağımsız ve tarafsız olma, kamu çıkarı gözetme, dürüst bir şekilde mesleki sorumlulukları yerine getirme, muhasebe bilgilerinin üretim sürecindeki kaynaklara göre özenli çalışma, müşterini bilgilerinin saklanması v.b.) sosyal sorumlulukların çerçevesini çizmektedir (Yılmaz, 2006:729-738).

3.2.3.1.2. Muhasebe Politikalarının Açıklanması

Mali tablolar işletmenin sürekliliği, tutarlılık ve dönemsellik kavramlarına dayanılarak hazırlanmış ise bunların açıklanması istenmez. Ancak bu kavramlardan ayrılmaların mevcut olması hallerinde, mali tabloların dipnotlarında nedenleri ile birlikte açıklanmalıdır. İhtiyatlılık, özün önceliği ve önemlilik kavramları muhasebe politikalarının seçimini ve uygulamasını yönlendirmelidir. Mali tabloların içerdiği bütün önemli muhasebe politikaları anlaşılır ve kısa olarak açıklanmalıdır. Kullanılan muhasebe politikalarıyla ilgili açıklamalar mali tablolarla bütünlük oluşturur. Kullanılan önemli muhasebe politikalarının açıklanması mali tabloların bütünlüğü ve tamlığı için temel ilkedir. Politikalara ilişkin açıklamalar işletme yönetimi tarafından muhasebe departmanına toplu olarak verilmelidir. Bilanço ve gelir tablosundaki ve diğer tablolardaki yanlış veya gerçeğe uygun olmayan işlemler, muhasebe politikalarının açıklanması veya dip notlarda belirtilmesi suretiyle düzeltilmiş olamaz. Düzeltme ancak, muhasebe kayıt ve tekniğine uygun olarak yapılır ve mali tablolara yansıtılır. Mali tablolar, dönemler itibariyle karşılaştırılabilir nitelikte olmalıdır. Mali politikalarda, cari dönem veya gelecek dönemlerde önemli etki yaratan veya yaratabilecek bir değişiklik yapılmış ise durum nedenleri ile birlikte açıklanmalı ve bunun mali tablolara olan etkileri gösterilmelidir.

Mali tablolar ilkeleri, temel mali tabloların düzenlenmesinde işletmeler tarafından uygulanacak kuralları ifade eder. Bu düzenlemede yer almayan konularda, daha sonra yayımlanacak muhasebe standartlarına, yoksa muhasebe kavramlarına uygun olarak öncelikle, işletmenin içinde bulunduğu sektörde söz konusu işletme büyüklüğü için yaygın olarak kullanılan, bunun da uygulanmadığı hallerde uluslararası standartlarda benimsenen esaslara uyulur.

Mali tabloların hazırlanmasında esas alınan kavram ve ilkeler ile Türk Ticaret Kanunu ve ilgili diğer mevzuat hükümlerinin farklı uygulamalara yer verdiği durumlarda, işletmeler söz konusu mevzuat hükümleri uyarınca istenilen bilgileri sağlayacak şekilde gerekli düzenlemeleri yaparlar. Ancak, bu düzenlemeler bu bölümde yer alan ilkeler çerçevesinde düzenlenecek mali tabloların tekliği ilkesini değiştiremez. Mali Tablolar aşağıdaki tabloları içerir;

- Bilanço

- Gelir Tablosu
- Satışların Maliyeti Tablosu
- Fon Akım Tabloları
- Nakit Akım Tablosu
- Kâr Dağıtım Tablosu
- Öz Kaynaklar Değişim Tablosu

Bu tablolardan, bilanço ve gelir tablosu dipnotları ve ekleri ile birlikte temel mali tabloları, diğerleri ise ek mali tabloları oluşturur. Mali tabloların amaçları ve özellikleri şöyledir;

- Yatırımcılar, kredi verenler ve diğer ilgililer için karar almada yararlı bilgiler sağlamak.
- Gelecekteki nakit akımlarını değerlendirmede yararlı bilgiler sağlamak.
- Varlıklar, kaynaklar ve bunlardaki değişiklikler ile işletme faaliyet sonuçları hakkında bilgi sağlamak.

Mali tablolarda yer alan bilgilerin karar vericiler tarafından en iyi şekilde ve süratle kullanılabilmesi için bu tabloların anlaşılabilir, ihtiyaca uygun, güvenilir, karşılaştırılabilir olması, zamanında düzenlenmesi gerekir. Mali tabloların hazırlanmasında esas alınan kavram ve ilkeler ile Türk Ticaret Kanunu ve ilgili diğer mevzuat hükümlerinin farklı uygulamalara yer verdiği durumlarda, işletmeler söz konusu mevzuat hükümleri uyarınca istenilen bilgileri sağlayacak şekilde gerekli düzenlemeleri yaparlar. Ancak, bu düzenlemeler bu bölümde yer alan ilkeler çerçevesinde düzenlenecek mali tabloların tekliği ilkesini değiştiremez. Eşanlı ve gerçek zamanlı raporlamanın beş unsuru aşağıda sıralanmaktadır (Anderson, 2002:5).

- Güvenilir bir sistemin oluşturulması,
- Finansal bilginin kamuya açıklanmasında gerekli tüm yöntemlerin kullanılması,
- Finansal ve finansal olmayan tüm bilgilerin kamuya açıklanması,
- Kurumsal hesap verebilirlik, yönetsel sorumluluk ve güçlü bir risk yönetimi,

- Şeffaf ve sürekli bir kamuyu aydınlatmadır.

Mali tablolar işletmeler hakkında verilen kararlarda temel bilgi kaynağıdır. İşletme faaliyet sonuçları mali tablolarda raporlandığından, mali tabloların şeffaf olması kamunun aydınlatılması açısından son derecede önemlidir. Kamunun aydınlatılması ve şeffaflığın tam olarak sağlanabilmesi için, bilginin erişilebilir, ilgili, nitelikli, güvenilir olması ve bilgiyi kullanacak olanların da sunulan bilgiye ulaşabilme ve kullanabilme yetkisine sahip olması gerekmektedir (Örerler, 2005:1-8). Bu kapsamda şirket ile ilgili bilgilerin kamuya açıklanmasında, yasal düzenlemelerde öngörülenlere ek olarak, basın bültenleri, elektronik veri dağıtım kanalları, elektronik posta gönderileri, cep telefonu üzerinden iletişim (wap ve benzeri teknolojiler), pay sahipleri ve potansiyel yatırımcılarla yapılan toplantılar, medya kuruluşları veya broşürler aracılığıyla ya da internet sitesi üzerinden yapılan duyurular gibi kamuyu aydınlatma araç ve yöntemleri de kullanılmalıdır (SPK, 2005:21). Mali Tablolar aşağıdaki tabloları içerir :

- Bilanço
- Gelir Tablosu
- Satışların Maliyeti Tablosu
- Fon Akım Tabloları
- Nakit Akım Tablosu
- Kâr Dağıtım Tablosu
- Öz Kaynaklar Değişim Tablosu

Bu tablolardan, bilanço ve gelir tablosu dipnotları ve ekleri ile birlikte temel mali tabloları, diğerleri ise ek mali tabloları oluşturur. Takip eden kısımda bu tablolar kısaca açıklanacaktır.

Bilanço; bir işletmenin belli bir tarihte sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların sağladığı kaynakları gösteren mali tablodur. Bilançonun düzenlenmesinde, mali tablolar ilkelerinde verilmiş açıklamalar esas alınır. Bilançonun aktifinde yer alan varlıklar, paraya dönüşme hızlarına göre en çok likitten en az likit değere doğru, pasifinde yer alan kaynaklar ise en kısa vadeli kaynaktan en uzun vadeli kaynağa doğru sıralanırlar. İşletmeler bilançolarının bir örneğini sağlayarak

karşılaştırılmalarında kolaylık sağlamak ve anlam birliği oluşturmak amacıyla, ek formlardaki tipleri bilançolarının düzenlenmesine esas alırlar.

Varlıklar, dönen ve duran olarak adlandırılan iki grupta toplanır. Dönen varlıklar grubunda, bir yıl veya işletmenin normal faaliyet dönemi içinde paraya çevrileceği veya kullanılacağı tahmin edilen varlıklar toplanır. Duran varlıklarda ise, normal şartlar altında bir yıl içinde elden çıkarılması düşünülmeyen veya yararları bir yılda tükenmeyecek olan varlıklar yer alır. Kaynaklar, kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklarla özkaynaklardan oluşur. Kısa vadeli yabancı kaynaklar bir yıl içinde ödenmesi gereken; uzun vadeli yabancı kaynaklar ise bir yıldan sonra ödenecek olan borçlardan oluşur. Özkaynaklar ise işletme sahip veya ortakları tarafından işletme kişiliğine tahsis edilmiş kaynakları oluşturur.

Gelir tablosu; işletmenin belli bir dönemde elde ettiği tüm gelirler ile aynı dönemde katlandığı bütün maliyet ve giderleri ve bunların sonucunda işletmenin elde ettiği dönem net kârını veya dönem net zararını kapsar. Gelir tablosunun düzenlenmesinde Mali Tablolar İlkelerinde verilmiş açıklamalar esas alınır. Bu tablonun düzenlenmesinde esas faaliyetlerden sağlanan gelir ile süreklilik gösteren diğer olağan faaliyetlerden sağlanan gelir ayrı gösterileceği gibi, süreklilik göstermeyen olağandışı gelirler de ayrı olarak gösterilir. Buna göre, esas faaliyetler için yapılan giderler ile süreklilik gösteren diğer olağan faaliyet giderleri ve süreklilik göstermeyen olağandışı giderler ayrı ayrı gösterilir.

İşletmeler, gelir tablolarının bir örnekliliğini sağlayarak karşılaştırılmalarında kolaylık sağlamak ve anlam birliği oluşturmak amacıyla ek formlardaki biçimde düzenlerler. Gelir Tablosu hesapları arasında mahsup yapılamaz. Tabloda "diğer" başlığı altında gösterilen gelir ve gider unsurlarının ait oldukları grubun toplam tutarının % 20'sini aşması halinde, bu kalem ayrı bir başlık altında ayrıca gösterilir. Tutarı olmayan kalemler gelir tablosunda yer almaz.

Satışların Maliyeti Tablosu; gelir tablosundaki satışların maliyeti kısmı işletmenin dönem içindeki stok hareketleri ile satılan mamül, ilk madde ve malzeme ile ticari mal gibi maddelerin ve satılan hizmetlerin maliyetini göstermek üzere ayrı

bir tablo halinde düzenlenir. Bu tablo, gelir tablosunun ekini oluşturur ve gelir tablosunu tamamlar.

Fon Akım Tablosu; İşletmenin, belirli bir hesap döneminde sağladığı fon kaynaklarını ve bunların kullanım yerlerini gösteren tablodur. Bu tabloda, fon kavramı tüm finansal araçları kapsar.

Fon akım tablolarının düzenlenme amacı, bir işletmenin yatırım ve finansman faaliyetlerini ve dönem içindeki finansal durumdaki değişikliklerini kapsayan bilgilerin, mali tablo kullanıcılarına sunulmasıdır. Tablolar, işletmenin nakit veya işletme (çalışma) sermayesini doğrudan etkileyen finansman ve yatırım faaliyetlerinin bütün önemli yönlerini açıklayarak;

i) İşletmenin dönem boyunca faaliyetlerden sağladığı fonları, yatırım ve finansman faaliyetlerini özetler,

ii) Dönem boyunca finansal durumda meydana gelen değişiklikleri açıklar.

Nakit Akım Tablosu; bir faaliyet dönemi içinde işletmede ortaya çıkan nakit akışlarını açıklamayı amaçlayan bir tablodur. Bu tablo aracılığıyla işletmenin dönem içindeki nakit giriş ve çıkışlarını, kaynakları ve kullanım yerleri itibariyle izlemek olanaklı olmaktadır. Böylece dönem içinde oluşan net nakit artış ve azalışının nedenleri ile birlikte görülmesi, buradan hareketle de işletmenin nakit yaratma gücünün ölçülmesi ve gelecekteki para gereksiniminin tahmini sağlanmaktadır.

Net İşletme (Çalışma) Sermayesindeki Değişim Tablosu; işletmenin belirli bir hesap döneminde, net işletme sermayesinin kaynaklarını ve kullanım yerlerini gösteren tablodur. Bu tabloda, fon kavramı dönen varlıklar ile kısa vadeli yabancı kaynaklar farkını belirten net işletme (çalışma) sermayesini kapsar.

Kar Dağıtım Tablosu; işletmenin dönem kârının dağıtım biçimini gösteren tablodur. Kâr dağıtım tablolarının düzenlenme amacı, özellikle sermaye şirketlerinde dönem kârından, ödenecek vergilerin, ayrılan yedeklerin ve ortaklara dağıtılacak kâr paylarının açıkça gösterilmesi ve şirketlerin hisse başına kâr ile hisse başına temettü tutarının hesaplanmasıdır.

3.2.3.2. Muhasebe Uygulama Genel Tebliği'nin Kurumsal Yönetim İlkeleri Açısından Önemi

Toplumların genel tercihi şeffaflıktan yana olmakla birlikte şeffaflığın iktisadi rasyoneli de bulunmaktadır. Nitelikli, güvenilir ve doğru zamanlı bilginin sunulması hem kaynakların etkin dağılımını sağlamada hem de verimlilik ve büyüme üzerinde olumlu etki yaratmada önemli bir role sahiptir. (Alparslan, 2002: 5). Şeffaflığın artırılması arzu edilmekle birlikte, piyasa katılımcıları birtakım nedenlerle istenilen düzeyde bilgiyi sağlamakta isteksizlik gösterebilmektedir. Bu nedenlerden birincisi, bilginin toplanması, kamuoyuna duyurulması ve ilgili gruplara yayılması işlemlerinin kaynak ve zaman gibi maliyetlere neden olmasıdır. İkincisi, stratejik nedenlerdir. Örneğin, şirket daha fazla bilgi açıklamanın kendisine rekabette zarar getireceği düşüncesindeyse bu bilgiyi kamuoyuyla paylaşmama yönünde karar alabilir. Üçüncüsü de dışsal faktörlerdir. Şirket hakkındaki bir bilginin açıklanmasının bu şirketle değer açısından ilişkili bir başka şirketin değerlendirilmesi için de kullanılabilmesi ekonomik verimliliği tehlikeye sokabilir. Bir diğer deyişle artan şeffaflığın piyasalardaki dalgalanmayı artırma ihtimali de mevcuttur (Alparslan, 2002:5).

Şeffaflığın artırılmasına yönelik düzenlemelerde ortaya çıkacak maliyet ve faydaları dengelemek için aşağıdaki noktalara dikkat etmek gerekmektedir:

- Birinci olarak, şeffaflığı artırmaya karar vermeden önce ekonomik faydayı artırıp artırmadığına bakılmalıdır. Eğer, ekonomik fayda artacak ise, şeffaflığı iyileştirmeye karar verilmelidir.
- Daha fazla şeffaflığa karar verilecekse, ikinci aşamada kamuoyuna sunulacak bilgiler ile kurumsal yükümlülüklerin neler olacağı konularına açıklık getirilmelidir.
- Üçüncü aşama, düzenleyici politikaların özel kurumlar ve piyasa koşullarına göre yeniden şekillendirilmesidir. Bu aşamada, kamuoyu bilgilendirmeleri ve muhasebe uygulamalarının bilginin niteliğini ve güvenilirliğini artırmaya yönelik olmasına dikkat edilmelidir (Alparslan, 2002: 7).

Muhasebe Uygulama Genel Tebliği ve Uluslararası ve Ulusal Muhasebe standartlarının uyumu ve uygulanması, mali tabloların güvenilirliğini ve karşılaştırılabilirliğini artırarak şeffaflığı ve dolayısıyla da kurumsal yönetimi olumlu yönde etkilemektedir. Finansal bilgilerdeki yeterlilik sadece şirketler için değil ülke ekonomisi açısından da önem arz etmektedir.

Çünkü finansal bilgilerin yeterli düzeyde olması muhtemel finansal krizlerin önceden görülmesine ve düzeltici tedbirler alınmasına da yardımcı olmaktadır. Öte yandan, finansal bilgilerin yetersizliği ve finansal göstergelerin şeffaf olmaması mali krizler konusundaki erken uyarı sistemlerinin etkin işlemlerini engellemekte ve dolayısıyla gerekli önlemlerin alınmamasına neden olabilmektedir.

Muhasebe Uygulama Genel Tebliği şeffaflığı artıracak biçimde düzenlense de bu tek başına yeterli değildir. Asıl önemli olan standartlara uyumun sağlanmasıdır. Genel yaklaşım, standartlara uyumun piyasa disiplini içinde gerçekleştirilmesidir. Piyasada karar alıcılar, şirketlerin işlerini etkin bir biçimde yönetmesine yaptıkları tercihlerle katkıda bulunurlar. Karar alıcılar, iyi kurumsal yönetim uygulamasına sahip şirketleri kötü olanlardan ayrı tutmak suretiyle şirketleri şeffaflık ve yönetim konusundaki uygulamalarından dolayı mükâfatlandırarak, onları şeffaflık ve yönetim uygulamaları konusunda teşvik ederler. Aslında şeffaflık ile piyasa disiplini arasındaki ilişki yukarıda ifade edildiği gibi tek yönlü olmayıp iki yönlüdür. Yani bir yandan “piyasa disiplini şeffaflığı ve kurumsal yönetimi artırır” demek mümkünken bir başka açıdan da muhasebe standartlarına uyum ve uygulamadaki başarı ile sağlanan şeffaflığın ve bunun kurumsal yönetim üzerindeki olumlu etkisinin piyasa disiplinini güçlendirdiğini söylemek de mümkündür (Alparslan, 2002: 12-13).

Muhasebe uygulama genel tebliğine uyum, şeffaflık ve kurumsal yönetim uygulamaları sadece piyasa disiplinine terk edilerek de halledilemez. Bu konularda, daha önce de ifade edildiği gibi, hükümetler (yasalar ile); menkul kıymet alanındaki düzenleyiciler, menkul kıymet borsaları (kamuoyuna bilgi verilmesi ve listeleme gibi yükümlülükler yoluyla); denetçiler (yönetim kurulu, üst düzey yönetim ile gözetim ve denetim otoritelerine bilgi verilmesine ilişkin denetim standartları yoluyla); ilgili sektördeki birlik ve dernekler (sektörün çalışma ilkeleriyle ilişkili

çalışmalar, etkin kurumsal yönetim uygulamalarının yayınlanması konusunda mutabakat sağlanması yoluyla) uygun teşvikler sağlayabilirler.

3.2.4. Bağımsız Denetim Standartları ve Uygulama

Bağımsız denetim, finansal bilgilerin doğruluğunu kamu yararına onaylama fonksiyonu ve muhasebe standartları konusunda yanlış uygulamaları önleyici görevi ile kurumsal yönetim sisteminin etkin işleyişinde kilit rol oynamaktadır.

Yönetimin vazgeçilmez unsurlarından olan denetim olgusu, aynı zamanda çağdaş örgütlenme anlayışının önemli bir aracıdır. Örgütlerin yapısı ve hizmet alanları genişleyip çalıştırdıkları görevlilerin sayısı arttıkça etkin bir denetime duydukları ihtiyaçta artmaktadır. Öte yandan denetim fonksiyonu yeterince çalışmayan örgütlerde, çalışanlardan beklenen verimin tam olarak sağlanması çok güç hatta imkânsızdır (Saran, 1997: 962).

Denetim; ekonomik faaliyet ve olaylarla ilgili iddiaların, önceden saptanmış ölçütlere uygunluk derecesini araştırmak ve sonuçları ilgi duyanlara bildirmek amacıyla tarafsız olarak sistematik bir şekilde kanıt toplama ve bu kanıtları değerlendirme sürecidir (Dabbağoğlu, 1998: 10).

Denetim bilgi güvenliğini veya iktisadi faaliyet ve işlemlerin doğruluğunu temin etmeye yönelik bir işlemdir. Doğruluk kavramı ise, belirli kavramlara bağlanmadığı sürece objektif olmaktan uzaktır. Bu kuralları şu unsurlar oluşturur (Özer, 1997: 8);

- Kanuni düzenlemeler (kanunlar, kararnameler, yönetmelikler, tebliğler, yönergeler, genelgeler v.s.)
- Muhasebe İlke, Usul ve Esasları (Uluslar arası muhasebe standartları ve ulusal hukukta yer alan düzenlemeler.)
- Teknik düzenlemeler (Yapılan işin teknik özellikleri ve uyulması gereken teknik kurallar.)
- Özel hukuk düzenlemeleri (işletmelerin kendi içlerinde veya birden çok işletmenin kendi aralarında yaptıkları anlaşmalar, işletme yönetimince belirlenen ve uyulması gereken yönergeler.)

3.2.4.1. Denetiminin Amaçları

3568 sayılı meslek kanunu ile ilgili yönetmeliklerle saptanan denetim çalışma usul ve esaslarında denetimin amacı, firma kurum ve kuruluşlarının; sahiplerine, ortaklarına, alacaklılarına ve kredi kuruluşlarına, işçi ve işveren kuruluşlarına, devletin ekonomik ve idari birimlerine, mali tablolarında yer alan kayıtların gerçeğe uygun, doğru ve güvenilir olduğunu ortaya koymak' olarak açıklanmıştır (Maliye Hesap Uzmanları Derneği, 1996: 341).

Ülkemizde bağımsız denetim adına yapılan yasal düzenlemeleri beş grupta özetlemek mümkündür (Başpınar, 2004: 45);

- 3568 sayılı Kanun ve YMM müessesesi,
- Sermaye Piyasası Kanunu ve bağımsız denetim,
- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu ve bağımsız denetim,
- Bankalar Kanunu ve bağımsız denetim,
- Sigorta Murakabe Kanunu ve bağımsız denetim.

Toplumu oluşturan kişi ve kuruluşlar, işletmelerle farklı nedenlerle yakından ilgilenmektedirler. İşletmenin çıkar çevresi kendi yararları doğrultusunda, işletme ile ilgili olarak çeşitli kararlar almak durumundadırlar (Bozkurt, 2000: 19). Bu kararların alınmasında da doğru ve güvenilir bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar. Bu nedenle de söz konusu işletmeye ilişkin olarak yararlandıkları mali tabloların gerçeği yansıtır olmasını beklemektedirler. Bu bağlamda denetimin de temel amacı; denetime tabi birimin mali durumunun, faaliyet sonuçlarının ve finansal durumdaki değişikliklerin finansal tablolara, genel kabul görmüş muhasebe standartlarına ve denetim standartlarına uygun olarak yansıtılıp yansıtılmadığının saptanmasıdır (Veral, 1999: 19). Bu temel amaç altında muhasebe denetiminin amaçlarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür;

- Güvenilir Bilgi Sağlamak
- Hata ve Hileleri Ortaya Çıkarmak ve Önlemek
- Yönetime Önerilerde Bulunmak

3.2.4.2. Genel Kabul Görmüş Denetim Standartları

Bu standartlar denetim uygulamasına yön veren genel kurallardır. Bunlar, denetim uygulamasının çıktı sonuçlarının belirli düzeyde kaliteye sahip olmasını sağlamaya yönelik olarak geliştirilmişlerdir.

Denetim Standartlarının Amaçları; Genel Kabul Görmüş Denetim Standartlarını bir kılavuz olarak kullanan denetçi denetim görüşüne ulaşmak için müşteri işletme ile ilgili yeterli ve güvenilir bilgi toplar. Bu bilgiler muhasebe sistemi incelenerek, sistemin nasıl çalıştığı araştırılarak, belgeler incelenerek, varlıklar yerinde görülerek, belirli veriler yeniden hesaplanarak, sorular sorularak ve diğer çeşitli yollara başvuruyla elde edilir. Kanıt niteliğindeki bu bilgilerin elde edilmesi için başvuru yollarına denetim işlemleri adı verilir (Güredin,1994: 25).

Denetim çalışmalarının kalitesini kontrol altında tutabilmek amacı ile oluşturulan ve denetçinin uyması gereken temel kurallara, genel kabul görmüş denetim standartları denir. Bu standartlar denetim sürecinde uyulması gereken asgari standartlardır ve özellikleri şunlardır (Güredin,1994: 35);

- Denetim çalışmalarının kalitesini üst seviyede tutabilmesi,
- Denetçilerin niteliklerini, sorumluluklarını, yapmaları gereken çalışmaların neler olması gerektiğini genel düzeyde belirleyen kurallar olması,
- Denetçilere yol göstermeyi amaçlayan kılavuz olmasıdır. Bu niteliği ile kısıtlayıcı özelliğe sahip değildir. Denetim çalışmalarında uyulması gereken asgari standartlar olma özelliğine sahiptirler. Bundan sonrası her denetçinin kendisine bırakılmıştır. Örneğin, ilgili standart denetçiden çalışmalarını planlamasını istemektedir. Ancak planlamanın içerik ve kapsamı denetçiye bırakılmıştır.

Denetim Standartlarının Oluşturulması; Yabancı yatırımcıların finansal tabloları analiz etme aşamasında yaşadıkları en büyük güçlük karşılaştırılabilir olmamasıdır (Bilginoğlu, 1993: 32). Bunun yanında da farklı muhasebe ilkelerine göre düzenlenmiş finansal tablolar yatırım sermayesinin yanlış yönlendirilmesine neden olmaktadır. Bu da finansal tabloların düzenlenmesi sırasında belli uluslararası

normların uygulanması fikrini ortaya çıkarmıştır. Bu standartların amaçları arasında, denetim çalışmasının kalitesini üst düzeyde tutma, denetçinin niteliklerini sorumluluklarını, yapmaları gereken çalışmaların neler olması gerektiğini genel düzeyde belirleme ve denetçilere yol gösterme gibi hususlar sayılabilir (Bozkurt, 2000: 34).

IFAC'ın (International Federation of Accounts) IASC (Uluslararası Denetim Uygulamaları Komitesi) tarafından yürütülen, Uluslararası Denetim Standartları çalışmaları bulunmaktadır. İlk standart 1974'de kabul edilmiş olup, 1975 yılında yürürlüğe girmiştir ve bu standarttan sonra 30 standart daha yayımlanmış ve bunların 10 tanesi revize edilmiştir. IASC uygulama sırasında ortaya çıkan problemler olursa bunları değerlendirir ve gerekli güncelleştirmeleri yapar. Bu şekilde yayımlanmış standartlar revize edilmiş standartlardır. IASC'nin muhasebe politikaları açısından ülkeler üzerinde hiçbir yaptırım gücü bulunmamaktadır.

IFAC tüm dünya da olduğu gibi Türkiye'de de muhasebe ve denetim uygulamalarına önemli etkisi olan bir kurumdur. Bu kurum kapsamında kurulan değişik komitelerde hem muhasebe standartları, hem meslek mensuplarının etik kuralları hem de Uluslar arası Denetim Standartları (International Standards on Auditings) belirlenmekte, bu kurumun değişik komisyonlarında kabul gören düzenlemeler tüm ülkelerde kaynak belgeler olmaktadır (Bozkurt, 2000: 30).

Türkiye'de ilk kez, Sermaye Piyasası kurulunun 18.06.1988 tarihinde yayınlanan tebliği ile denetleme ilke ve kuralları hukuki düzenleme olarak kabul edilmiştir. Temelde, bu kurallar, sermaye piyasası mevzuatına tabi olan kuruluşlarda yapılacak bağımsız denetim çalışmalarının sermaye piyasası mevzuatı açısından geçerliliğini sağlamak için kabul edilmiştir. Ancak, bu standartların belli ölçüde eksik ve yanlış çevirilere dayanılarak hazırlandığı anlaşıldığından standartların hazırlanması işinde Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odalar Birliğinin (TÜRMOB) yoluyla görev üstlenmesi uygun bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. 01.06.1989 tarihinde 3568 sayılı meslek yasasının kabul edilmesiyle, TÜRMOB oluşturuluncaya kadar oluşturulan Geçici Kurul tarafından yapılan Çalışma Usul ve Esasları Hakkında yönetmelik hükümlerinde denetim standartlarına yer verildiği görülmektedir. Ancak, bu

hükümlerde yer alan standartların uluslar arası denetim standartları düzeyinde olmadığı görülmüş ve muhasebe ve denetim standartları ile ilgili çalışmalar yapıp, bu alanlarda faydalı verilerin ortaya konmasını sağlamak üzere TÜRMOB tarafından denetim standartlarının düzenlenmesi çalışmalarına başlanmıştır. Bu amaçla muhasebe ve denetim standartları için bir alt komite (TMUDESK- Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Komitesi) oluşturulmuştur. Ancak, muhasebe standartlarında belli bir aşama kat edilmesine karşın denetim standartları alanında amaca uygun ve genel kabul gören bir sonuca henüz ulaşamamış olup çalışmalar devam etmektedir (Aksoy, 2002: 107).

Genel Kabul Görmüş Denetim Standartları; Genel Standartlar, Çalışma Sahası Standartları ve Raporlama Standartları olmak üzere üç ana grupta toplanır. Bunlar;

- **Genel Standartlar**

- Mesleki Eğitim ve Yeterlilik
- Bağımsız Davranma
- Mesleki Özen

- **Çalışma Sahası Standartları**

- Planlama ve Yardımcıların Gözlenmesi Standardı
- İç Kontrol Sisteminin İncelenmesi Standardı
- Kanıt Toplama Standardı

- **Raporlama Standartları**

- Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerine Uygunluk Standardı
- Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerinde Değişmezlik İlkesi
- Açıklama Standardı
- Görüş Bildirme Standardı

3.2.4.3. Kurumsal Yönetimde Şeffaflığın Artırılması için Bağımsız Denetime İhtiyaç Duyulma Nedenleri

Mali Bilginin İletilme İhtiyacı; Bağımsız denetim kuruluşlarınca yapılan denetim sonucunda, şirketlerin gerçek mali görünümü ortaya koyulmaktadır. Yaşanmış olan şirket skandallarında ise bağımsız denetim kuruluşlarıyla birlikte hareket eden şirket yönetimleri gerçek durumlarını saklamışlar ve fon sağlayanlara

hatalı mali tablolar vermişlerdir. Kurumsal yönetim anlayışında şirketlerin, bağımsız denetim kuruluşları tarafından denetlenmiş mali tablo bilgilerinin gerçeği yansıtır bir biçimde iletilmeleri önemli bir konu olmaktadır. Bundan dolayı bağımsız denetim kuruluşlarının mali tabloları iletilmesi konusunda gerçeği yansıtır bir şekilde hareket etmesini sağlayıcı yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Şirket Yönetimi İle Menfaat Sahipleri Arasındaki İletişimin Gözden Geçirilme İhtiyacı; Kurumsal yönetim anlayışı çerçevesinde şirket yönetiminin menfaat sahiplerine sunmuş olduğu raporların “kontrol edilmesi” ile ilgili olarak üç tane soru akla gelmektedir. Bunlar:

- Raporlardaki bilgiler neden güvenilir olmayabilir?
- Raporları kullananlar için bilgilerin güvenilir olması neden bu kadar önemli olmaktadır?
- Raporları kullananlar bilgiyi neden kendileri denetlemezler?

Sorulmuş olan bu soruların cevapları olarak beklentilerin çatışması, hatalı sonuçlar, uzaklık ve karışıklık olarak verebiliriz.

Beklentilerin Çatışması; Şirketler tarafından hazırlanmış olan bu mali raporlar yöneticilerin etkisiyle hazırlanmış olduklarından dolayı bu raporlar yöneticilerin istediklerini gösterir bir şekilde hazırlanma ihtimali vardır. Bunun nedeni, şirket yöneticilerinin performanslarının yüksek olduğunu göstermek veya yapılmış olan usulsüzlükleri gizlemektir. Böylece mali raporları hazırlayanlar ile kullanan menfaat sahipleri arasında potansiyel olarak bir beklenti çatışması olduğu görülmektedir. Bundan dolayı şirketlerin mali tabloları güvenilir ve bağımsız bir kuruluş tarafından denetlenmelidir ki bu potansiyel çatışmaların önüne geçilebilsin. Bu durumun önüne geçebilecek olan kuruluş ise bağımsız denetim kuruluşudur.

Hatalı Sonuçlar; Hazırlanmış olan bu raporların güvenilirliğine göre hareket edebilecek olan menfaat sahipleri sonuçta ciddi bir mali kayıpla karşılaşabilirler. Bundan dolayı menfaat sahipleri hazırlanmış olan mali raporlar bilgilerine dayalı kararlar almadan önce bilgilerin güvenilir ve gerçekçi olup olmadığından emin olmak istemektedirler. Menfaat sahipleri bu durum karşısında şirketler hakkındaki

kararlarını, şirketlerin mali tablolarının belirli aralıklara bağımsız denetimden geçmiş olması durumunda verebilmektedir.

Uzaklık; Hissedarlarla şirketlerin kurulmuş olduğu merkezler arasında fiziki olarak da uzaklıklar olabilir. Özellikle halka açık şirketlerde bu durum olmaktadır. Halka açık şirketlerden ise hisse senetleri borsaya kote edilmiş şirketlerde ise hissedarlar farklı yerleşim yerlerinde bulunabilmektedir. Uluslar arası büyük şirketler için bu durum daha da komplikedir. Çünkü yatırımcılar farklı ülkelerdeki şirketlere yatırım amacıyla fon sağlayıp hisse senedi almaktadırlar. Fakat aradaki fiziki uzaklıktan dolayı şirketteki bilgilere kolay ulaşamamaktadır. Bu durum karşısında ise yatırım yapmaları ancak kamuya açıklanmış olan güvenilir ve gerçek mali raporların incelenmesiyle olmaktadır. Bununla beraber diğer menfaat grupları içinde fiziki uzaklık geçerlidir. Aynı şekilde şirketle ilgili olan menfaat grupları da fiziki uzaklıktan dolayı şirketten güvenilir bilgileri alamayabilirler.

Karışıklık; Tüm menfaat grupları şirketlerin yapmış oldukları işleri, kayıtları, raporları ve muhasebe sistemini inceleyip denetleyecek bir güvenilir kuruluşa ihtiyaç duymaktadırlar. 144 Yapılacak bu denetim de, şirketler hakkında menfaat grupları tarafından karar verileceği için gerekli ehliyet ve bilgiye sahip olan bağımsız ve kalifiye denetmenler tarafından yapılmalıdır. Bu denetimi yapacak olan da bağımsız denetim kuruluşlarıdır. Bağımsız denetim kuruluşlarınca yapılan denetim sonucunda şirketlerin muhasebe sistemleri denetlenmekte, karışık olan bu muhasebe sistemlerindeki varsa noksanlıkları ortaya konmakta ve mali raporları kamuya açıklanmaktadır. Böylelikle menfaat grupları, şirketler hakkındaki kararlarını doğru olarak verebileceklerdir (Polat, 2006: 99-102).

3.2.5. İç Kontrol ve Risk Yönetimi

Modern is dünyasında iç kontrol hem özel sektörde hem kamu sektöründe tüm dünyaya yayılan bir kavram haline gelmiştir. Bir kurumda tüm faaliyetler iki sistemli bir yapıda gerçekleştirilir. Birincisi; belirlenen hedeflere ulaşılması için tasarlanmış yönetim sistemi, diğeri ise yönetim sisteminin içine yerleştirilmiş kontrol sistemidir. Kontroller yönetim sisteminin hedeflerine ulaşmasına güvence sağlamak için tasarlanmış kurallar, yöntemler ve yapılardan oluşur. Bu kontroller, faaliyetlerin

yalnızca bir safhasıyla sınırlanmamıs, kurumun tüm fonksiyonlarına ve yapılarına yayılmıştır. Dolayısıyla, tüm faaliyetler iç kontrolün kapsamında yer alır. Kontroller, yönetimin isteklerinin yerine getirilme olasılığını artırır ancak bunu sağlayabilmesi için kontrollerin kısıtlayıcı olmaması gerekir. Modern yönetim anlayışı, kontrolleri kısıtlamalar bütünü olarak algılamaktan ziyade kendisine yardım eden bir kavram olarak görme eğilimindedir (Saltık, 2007: 58).

İç Kontrol Sistemi, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayımlanan X/16 seri/sıra numaralı Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetleme Hakkında tebligın 28. maddesinde su şekilde tanımlanmıştır; “İç Kontrol Sistemi, yönetim politikalarına uymak da dahil olmak üzere, işlerin düzenli ve etkin yürütülmesi, varlıkların korunması, hata, hile ve usulsüzlüklerin önlenmesi ve belirlenmesi, muhasebe kayıtlarının doğru ve eksiksiz olması ve mali bilgilerin güvenilir olarak zamanında derlenmesi amacıyla işletmede uygulanan organizasyon planı ve bunlara ilişkin tüm yöntemleri içerir (Aktaş, 2005).

3.2.5.1. İç kontrol Sisteminin Amaçları

İç Kontrol sisteminin amaçları aşağıdaki gibi sıralanabilir;

İşletme Varlıklarını Korumak ve Her Türü Kayıpları Önlemek; İşletmelerin fiziksel varlıkları çalınmaya, yanlış kullanılmaya ve tahribata uygun durumdadır. Yönetim bu olumsuzlukları önlemeye yönelik kontrol unsurlarını oluşturmak zorundadır. İç kontrol yapısının temel amacı bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Muhasebe Verilerinin Doğruluğunu ve Güvenilirliğini Sağlamak; Yönetimin işletmedeki bilgi sistemi aracılığı ile karar alması konusunda önemli dayanağı muhasebe verileridir. Sağlıklı karar almanın yolu, doğru ve dürüst bilgiyi elde etmekten geçmektedir. Çeşitli nedenlerle muhasebe verilerinin doğru ve dürüst olmama olasılığı bulunmaktadır. Bu nedenle iç kontrol yapısında oluşturulan politika ve prosedürler olabildiğince bu bilgilerin doğru ve dürüst olmasını sağlamaya yönelmektedir.

İşletme Faaliyetlerinin Etkinliğini Arttırmak; Yönetimlerin temel amaçlarından birisi, işletme faaliyetlerinin etkin bir biçimde yürütülmesini sağlayabilmektir. Bir işletmenin başlangıçta belirlediği amaç ve hedeflere ulaşma

derecesi, onun faaliyetlerindeki etkinliği göstermektedir. Oluşturulan iç kontrol yapısı bu etkinliği en st düzeye çıkartmayı amaçlamaktadır.

Yönetim Politikalarına Bağlığı Sağlama; Yönetim sürekli olarak çalışanlarına uymaları gereken kuralları bildirmektedir. Ancak bunlara uygulama aşamasında hangi düzeyde uyulduğu şüphesi her zaman taşınmaktadır. Bu bağlamda oluşturulacak kontroller, çalışanların yönetim politikalarına zorunlu olarak uymalarını sağlamaya yönelmektedir (Köroğlu ve Uçma, 2006: 2).

İç kontrol sistemi bu saydığımız amaçları gerçekleştirmek için kullanılan bir araç, yöntemdir. Başarıya ulaşılmasında kesin bir güvence sağlamaz, eğer sistem yeterli düzeyde islerse işletmenin amaçlarına ulaşılmasına büyük ölçüde yardımcı olur ve makul bir güvence sağlar.

3.2.5.2. Risk Değerlemesi

Her kurum ekonomik ömrünün tüm dönemlerinde i ve dış kaynaklı birçok riskle karşı karşıya kalmaktadır. Bazı işletmeler, risk faktörlerini önceden tespit edip analiz ederek, önlemini alıp tehlikeleri bertaraf etmekteyken, bazıları ise tehlike anında çözüm üretme yoluna gitmektedir.

Risk değerlendirmesi, değişen koşulları devamlı takip ederek fırsatları, riskleri tespit ve analiz etmek ve koşulların değişmesine bağlı olarak meydana gelen risklerle basa çıkabilmek üzere i kontrolde sürekli değişiklik yapmayı ifade eder.

Bir risk değerlendirme sürecinde her bir ticari faaliyet hedefi, en st seviyeden (örneğin; “kar eden bir işletme yönetmek”) en alt seviyeye kadar (örneğin; “nakdi muhafaza etmek”) belgelenir ve daha sonra hedefe ulaşmayı tehlikeye düşüren ya da engelleyen her bir risk tanımlanarak, önem sırasına göre düzenlenir (Alpman, 2010: 2).

3.2.5.3. İç kontrol ve Risk Değerlemesinin Kurumsal Yönetimde Şeffaflığın Artırılması Açısından Önemi

şirketin iç kontrol sistemi, pay sahipleri ve diğer menfaat sahipleri ile şirket yöneticilerinin çıkarlarının önceliklendirilmesi sürecinde kullanılabilir bir başka kurumsal yönetim mekanizmasıdır. İç kontrol, bir şirketin, finansal tablolarının güvenilirliğini sağlama, operasyonların etkinliğini kontrol etme ve kanun, kural ve düzenlemeler ile şirketin amaç ve hedeflerine uyumu denetleme amaçlarına ulaşmada

“makul” seviyede teminat veren bir işlemler dizisi olarak tanımlanabilir. İç kontrol, risk yönetimi, kontrol ve yönetim süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek suretiyle şirketin amaç ve hedeflerine ulaşmasına katkı sağlar. Ayrıca şirketlerin iyi bir iç kontrol sistemine sahip olmaları bağımsız denetim kalitesini de olumlu yönde etkilemektedir.

Bir şirket açısından faiz oranı riski, piyasa riski ya da döviz kuru riski gibi finansal risklerin yanı sıra çevresel riskler, siyasi riskler ve düzenleme riskleri gibi başlıklar altında toplanabilecek pek çok risk söz konusudur. Dolayısıyla etkin işleyen iç kontrol sistemlerinin bir bileşeni de şirketin amaçlarına ulaşmasıyla ilgili olarak karşı karşıya olduğu risklerin belirlenmesi ve analizidir. İyi bir iç kontrol mekanizmasının varlığı, şirketin karşı karşıya olduğu risklerin etkin olarak yönetilmesini sağlamak suretiyle şeffaflığın artırılmasına katkıda bulunmaktadır. Öte yandan, şirket yönetiminin öngörülebilir riskler başlığı altında karşı karşıya olduğu risklere ilişkin kamuya açıklama yapması da kurumsal şeffaflığın artmasına katkıda bulunmaktadır (Derin, 2006: 75).

3.2.6. Kurumsal Yönetim Derecelendirmesi ve Kurumsal Yönetim Endeksi

Türkiye’de geçtiğimiz 10 yıl içerisinde “Kurumsal Yönetim” konusunda bir çerçevenin oluştuğu görülmektedir. Kurumsal yönetim alanındaki gerek teorik çalışmalar, gerekse uygulamalar sürekli artmış SPK’nun temelde borsada işlem gören şirketler için yayınladığı Kurumsal Yönetim İlkeleri’nin yasal bir nitelik kazanmasıyla konu önemini daha da artırmıştır (Kayacan,2006:41). Ayrıca İMKB tarafından Kurumsal Yönetim Endeksi’nin oluşturulması bu sürecin daha da hızlı gelişmesini katkı sağlamıştır.

Kurumsal Yönetim Endeksi çerçevesinde kurumsal yönetim derecelendirmesi kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanma derecesini gösteren önemli göstergelerden biridir. Şirketler ne kadar iyi yönetilirse yönetilsin bu durum kamuya açıklanmadıkça piyasa açısından bir anlam taşımayacaktır. Bu nedenle derecelendirme, kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanma seviyesinin kamuya açıklanmasının en doğru ve etkin şeklidir. Aynı zamanda bu şeffaflığın artırılması açısından da çok önemlidir.

3.2.6.1. Kurumsal Yönetim Derecelendirmesi

İyi kurumsal yönetim, sadece işletmeler için değil aynı zamanda bir bütün olarak ekonomi ve ekonomik gelişme için de çok önemlidir. Bu yüzden, kurumsal yönetim kalitesi devamlı olarak geliştirilmeli ve teşvik edilmelidir. Bununla birlikte, ölçülemeyen şey geliştirilemez. Dolayısıyla da kurumsal yönetim kalitesini ölçecek bir modele ihtiyaç vardır (Argüden vd., 2007: 5). Yaşanan finansal skandallar da yalnızca kredi derecelendirmesi sonuçlarının kamuyu aydınlatmada ve şirketlerin risk durumu ve geri ödeyebilirlik durumlarına ilişkin bilgiler vermede yeterli olmadığını göstermiştir. Bu çerçevede yatırımcılar, şirketlerin finansal durumu kadar yönetimin kalitesi, yönetim süreçleri, iç kontrol mekanizmaları, finansal olmayan verileri de içeren kurumsal yönetim uygulamalarının kalitesini de irdelemek istemektedirler. Şirketlerde kurumsal yönetim anlayışının ve uygulamalarının kalitesi kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi ile mümkün olabilmektedir (Toraman ve Abdioğlu, 2008: 101).

Kurumsal yönetim ilkelerinin gerek uluslararası piyasalarda gerekse ülkemizde öneminin giderek artması sonucunda, ilkelerin uygulanma durumunu belirleyecek kuruluşlara ve farklı şirketlerin kurumsal yönetim uygulamaları arasında karşılaştırma yapılmasını sağlayacak standart ölçütlere ihtiyaç duyulmuş, bu da **“kurumsal yönetim derecelendirmesi”** kavramını beraberinde getirmiştir. Kurumsal yönetim derecelendirmesini; geleneksel kredi derecelendirmesinden farklı olarak şirketlerin mali durumlarını değil yönetim kalitelerini sorgulayan ve ortakların haklarını gözeten bir bakış açısına sahip derecelendirme faaliyeti olarak nitelendirmek mümkündür. Bu nedenle, kurumsal yönetim derecelendirmesi, niceliksel (quantitative) değil niteliksel (qualitative) esasların öne çıktığı bir derecelendirme türüdür. Bunun nedeni ise kurumsal yönetim kavramının niteliksel olması, rakamlarla değil daha çok davranış biçimleriyle açıklanmasıdır (Sandıkçıoğlu, 2005: 9). Diğer bir ifadeyle kurumsal yönetim derecelendirmesinde şirketlerin belli bir finansal ya da ticari performans göstermesini beklemek yerine kurumsal yönetim adına güncel uygulamalar dikkate alınarak karşılaştırmalı değerlendirme yapmak tercih edilmektedir. Bu nedenle kurumsal yönetim derecelendirmesinde karşılaşılan en önemli sorunlardan biri, sayısal olmayan

değişkenlerin sayısal sembollerle ifade edilmesinin güçlüğüdür. Yani nitelik olarak değerlendirilebilecek bir değişkeni sayısal hale getirip ifade etmek oldukça güçtür. Örneğin, kaliteli olmak, adil olmak, iyi olmak ile ilgili kurallara ne ölçüde uyulduğunu ortaya koymak bazen tartışmaları da beraberinde getirir.

Kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi SPK'nun Seri: VIII, No:40 sayılı tebliğinde, “ortaklıklar ve sermaye piyasası kurumlarının Kurulca yayımlanan Kurumsal Yönetim İlkelerine uyumun derecelendirme kuruluşları tarafından bağımsız, tarafsız ve adil olarak değerlendirilmesi ve sınışıandırılması faaliyeti” olarak tanımlanmıştır.

Kurumsal yönetim derecelendirme notu, kurumların hissedar haklarına verdikleri önemin, kamuyu aydınlatma faaliyetlerinin, menfaat sahipleri ile ilişkilerinin ve yönetim kurullarının genel kredibilitesi hakkındaki bir görüştür. Bu görüş, şirketin kendi çıkarları ve mal varlığına, hissedarlarına, menfaat sahiplerine, kamuya ve çevresine karşı taşıdığı riskleri tartar (SAHA, 2009: 23). Dolayısıyla kurumsal yönetim ilkeleri temelinde faaliyet gösteren kurumların bu yöndeki değerlendirme sonuçları, kurum içi ve dışı tüm paydaşların güvenini güçlendirmek için önemli bir araçtır (Argüden vd., 2007: 36). Kurumsal yönetim derecelendirmesinin doğal bir sonucu olan “not” (Kurumsal Yönetim Notu / Skoru- Corporate Governance Score) bir anlamda şirketin yönetişiminin pay sahiplerinin çıkarlarına ne derecede hizmet ettiğinin bir değerlendirmesidir. Genelde, notların 1’den 10’a kadar verildiği sistemde 10 puan OECD’nin - ya da Türkiye konseptinde SPK’nun yayınladığı kurumsal yönetim ilkelerine uyumun mükemmel derecede olduğunu gösterir. Diğer bir ifadeyle, 1’e yakın notlar, şirketin SPK kurumsal yönetim ilkelerine uymada daha zayıf olduğunu, 10’a yakın olması ise uyumun daha güçlü olduğunu ifade etmektedir. Genel olarak derecelendirme kuruluşları tarafından verilen notlar ve anlamları aşağıdaki Tablo:1’de özetlenmiştir.

Kurumsal yönetim derecelendirmesinde bir bütün olarak tüm ilkelere uyum ile “**pay sahipleri**”, “**kamuyu aydınlatma ve şeffaflık**”, “**menfaat sahipleri**” ve “**yönetim kurulu**” ana bölümleri itibarıyla ayrı ayrı olmak üzere, 1 ile 10 arasında not verilir ve bunların toplamı olarak da Genel Şirket notu tahsis edilir. Toplam

derecelendirme notunu belirlemede her bir alt başlık için SPK talimatları doğrultusunda aşağıdaki ağırlıklar kullanılmaktadır:

- Pay Sahipleri: %25
- Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık: %35
- Menfaat Sahipleri: %15
- Yönetim Kurulu: %25

Kurumsal yönetimin bu dört temel ilkesi, performans ölçümü ve geliştirilmesi esasına dayalı olarak birbirleriyle ilişkilendirilmekte ve böylece, şirketlerin hissedarları için değer yaratırken, toplumsal değerlerle de uyumlu olması beklenmektedir (Deloitte, 2007: 2).

Tablo 3.2. Türkiye’de Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Derecelendirmesi Yetkisi Almış Kuruluşlar

	Türkiye’de Kurulan ve SPK Tarafından Yetkilendirilen Derecelendirme Kuruluşları	Türkiye’de Derecelendirme Faaliyetinde Bulunması Kurulca Kabul Edilen Uluslararası Derecelendirme Kuruluşları
Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Derecelendirmesi	<p>1- TCR Kurumsal Yönetim ve Kredi Derecelendirme A.Ş. (http://www.turkkredirating.com/)</p> <p>2- Saha Kurumsal Yönetim ve Kredi Derecelendirme Hizmetleri A.Ş. (http://www.saharating.com/)</p> <p>3- Kobirate Uluslararası Kredi Derecelendirme ve Kurumsal Yönetim Hizmetleri A.Ş. (http://www.kobirating.com/)</p>	<p>1-RiskMetrics Group Inc. (http://www.riskmetrics.com/) (ISS Corporate Services)</p>

Kaynak: SPK,(2009), <http://www.spk.gov.tr/indexcont.aspx?action=showpage&menuid=6&pid=10&subid=1>, e.t.16.6.2009.

Kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi konusunda Türkiye’de kurulmuş ve yetkilendirilmiş şirketler Tablo 3.2.’de de görüldüğü gibi dört tanedir. Bunlardan üç tanesi Türkiye’de kurulmuş ve yetki belgesi almış, diğeri ise yurt dışında kurulmuş olmakla birlikte SPK’nca yetkilendirilmiştir.

3.2.6.2. Kurumsal Yönetim Endeksi

Gerek kurumsal, gerekse bireysel yatırımcıların borsa verilerini takip etmeleri açısından ve sermaye piyasalarındaki gelişmeler doğrultusunda, şirketlerimizdeki

kurumsal yönetim uygulamalarının önemi kadar, söz konusu endeks kapsamında bulunan şirketlerin derecelendirme çalışmaları da büyük önem taşımaktadır. Ayrıca söz konusu süreçlerin değerlendirilmesi öncelikle, kurumsal yönetim uygulamalarının gerek yaygınlaşması ve gerekse iyileştirme çalışmaları ile diğer şirketlerin bu yöndeki faaliyetleri için önemli bir veri kaynağı ve birikim sağlamaktadır (Salepçioğlu, 2009: 28).

SPK'nun 10 Aralık 2004 tarihli toplantısında, kurumsal yönetim ilkelerine uyumun sağlanması amacıyla, hisse senetleri İMKB'de işlem gören şirketlerin, 2005 yılında yayımlanacak 2004 yılına ilişkin faaliyet raporlarından başlamak üzere Kurumsal Yönetim Uyum Raporunun açıklanmasını istemiştir. Bu bağlamda bugün birçok şirket kurumsal yönetim uyum beyanını kamuya açıklamış bulunmaktadır. Ayrıca, SPK'ı şirketlerin kurumsal yönetim uyum beyanlarının şirket yıllık faaliyet raporlarında ayrı bir bölüm olarak yer almasını istemektedir. Bununla birlikte, SPK'ı kurumsal yöneticilerinde yer alan prensiplerden şirketlerce uyulanlar ve uyulmayanlar belirtilerek, uyulmayanlar hakkında uymama gerekçeleri ile bu ilkelere tam olarak uymama nedeniyle meydana gelen çıkar çatışmalarıyla ilgili bilgilerin açıklanmasını istemektedir (Toroman ve Abdioğlu, 2008: 102)

İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi'nin amacı, hisse senetleri İMKB pazarlarında (Gözaltı Pazarı hariç) işlem gören ve kurumsal yönetim ilkelerine uyum notu 10 üzerinden en az 6 olan şirketlerin fiyat ve getiri performansının ölçülmesidir. Kurumsal Yönetim İlkelerine uyum notu, SPK tarafından belirlenmiş derecelendirme kuruluşları listesinde bulunan derecelendirme kuruluşlarınca, şirketin tüm kurumsal yönetim ilkelerine bir bütün olarak uyumuna ilişkin yapılan değerlendirme sonucunda verilmektedir (İMKB Kurumsal Yönetim İndeksi, 2010).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE İSTANBUL MENKUL KIYMETLER BORSASINA KAYITLI İLK 100 ŞİRKETTE KURUMSAL YÖNETİM, ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI VE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN KULLANIM DÜZEYİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ticari hayatta, işletme faaliyetlerini etkileyen ve işletme faaliyetlerinden etkilenen çıkar grupları nezdinde bir takım ilke ve kuralların yerleşmesi ve uygulama alanı bulması, son derece önem arz etmektedir. Kurumsal yönetim anlayışı, barındırdığı ilkeler ile beraber, işletme çıkar gruplarına ve dolayısıyla bir bütün olarak topluma hitap eder niteliktedir. Şirket skandallarının yarattığı finansal krizlerden sonra, gerek iş ve gerekse finans dünyası, kurumsal yönetim anlayışı ve uygulamalarının geliştirilmesine çok sıkı bir biçimde odaklanmıştır. Şirketlerde, kurumsal yönetim anlayışının en etkili bir biçime uygulanabilmesi ve kurumsal yönetim ilkelerinden biri olan kurumsal şeffaflığın sağlanabilmesi ve artırılabilmesi için etkin bir muhasebe bilgi sistemine ihtiyaç vardır. Kurumsal yönetim anlayışının, başta yönetim kurulu olmak üzere, muhasebe birimince benimsenip uygulanmaya yönelik çabalar içerisinde olunması, şeffaflığın artırılması açısından önemli olacaktır. Muhasebe bilgi sistemi şirketlerde; kurumsal yönetim anlayışının hayata geçirilmesi, devamlılığının sağlanması ve şeffaflığın artırılması açısından önemli bir rol oynamaktadır.

İMKB-100 endekste işlem gören şirketlerde, kurumsal yönetim anlayışı kapsamında, muhasebe bilgi sisteminin rolünü ve bu anlayışa etki eden diğer unsurları ele aldığımız bu çalışmada öncelikle araştırmanın amacı ile dayandığı yöntem açıklanacak ve daha sonra çalışmanın hipotezleri ortaya konacaktır. Yapılan analizler sonrası elde edilen bulgular sunulacak ve hipotezler çerçevesinde değerlendirilecektir.

4.1. Araştırmanın Amacı

Küresel rekabetin artmasıyla birlikte, ülkelerin kurumsal yönetim sistemlerinin finansal ve üretim piyasalarındaki performansı önemlilik arz eder bir hal almıştır. Muhasebe bilgi sistemi şeffaflığın sağlanması, şirket hesaplarının ilgili düzenlemelere uygun bir şekilde takip edilebilmesi, şirketlerin performanslarını istikrarlı bir şekilde sağlamaları ve başarısız duruma düşmemeleri için, önemli bir araçtır. Zira Muhasebe ile ilgili taraflar kurumsal yönetimin iyileştirilmesi konusunda, kurumsal yönetim kodlarının önemini vurgulayarak, şirketlerin kurumsal yönetim kodlarına uymaları konusunda kamuoyunu aydınlatmaları gereğine işaret etmekte, şirketlerin, muhasebe bilgi sisteminin ne derece etkin olduğu konusunda, kendi değerlendirmelerini de kamuoyuna açıklamalarını önermektedir. Şirket verimliliğinin ve etkinliğinin sağlanabilmesi için kurumsal yönetim ilkelerinin yerleşmesinde ve şeffaflığın artırılmasında bir araca ihtiyaç duyulmaktadır. Muhasebe bilgi sistemi, bu noktada kullanılacak esas ve güçlü bir araçtır.

Dolayısıyla, etkin kurumsal yönetim yapısı kurmak isteyen şirketlerin, iyi bir muhasebe bilgi sistemi yapısına sahip olmaları gerekmektedir. Açıklanan bu nedenlerle birlikte, İMKB-100 endeksine kayıtlı şirketler üzerinde bir araştırma tasarlanmıştır. Bu araştırmanın amacı; İMKB'na kota olmuş, ülke içerisinde, farklı coğrafyalarda ve çok farklı sektörlerde faaliyet gösteren, halka açık şirketlerde görgül verilere dayalı olarak, kurumsal yönetim anlayışı kapsamında, muhasebe bilgi sisteminin, muhasebe standartlarının ve kurumsal derecelendirme notunun rolünü ortaya koymak ve bu anlayışa etki eden muhasebe bilgi sistemi uygulamalarının ilgili olduğu unsurları belirlemektir.

4.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu deneye dayalı çalışma için veri toplama yöntemi olarak, anket tekniği kullanılmıştır. Anket yöntemi, belirlenen hedef kitle hakkında genel bir kanıya varılmak istendiğinde, hedef kitlenin tümü ya da seçilecek örneklem üzerinde yapılan genel bir incelemeyi kapsamaktadır (Türker, 2006: 11). Anket yöntemi, belirlenen hedef kitle hakkında genel bir kanıya varılmak istendiğinde, hedef kitlenin tümü ya da seçilecek örneklem üzerinde yapılan genel bir incelemeyi kapsamaktadır.

Anket soruları hazırlanırken birçok farklı çalışmadan ve anket uygulamalarından yararlanılmış ve özellikle SPK tarafından 2004 yılında kurumsal yönetim ilkelerinden şirketlerin haberdar olmalarını sağlamak ve şirketlerin kurumsal yönetimin neresinde olduklarını anlamak amacıyla yapılan ve 249 şirketin cevaplandığı anket baz alınmıştır.

Kurumsal yönetim ilkelerinin geçmişinin çok uzun yıllara dayanmaması nedeniyle, geçmiş dönem verileri ile kıyaslama yaparak bir takım sonuçlara ulaşmak, bugün için mümkün olmamaktadır. Bu nedenle genel olarak durum tespitine yönelik araştırmalar yapılmaktadır.

Anket soruları hazırlanırken, her sorunun araştırmanın ana konusu veya hipotezi ile doğrudan ilişkili olması ve soru kâğıdının, bir iç bütünlüğe sahip olması gerekmektedir (Seyidoğlu, 1997: 36). Bunun için, anket soruları hazırlanırken konu ile ilgili kişilerin fikirleri alınmış, soru kâğıdında yer alan ilgisiz sorular çıkarılmış, benzer sorular gruplandırılmış ve soruların mantıki bir bütünlük içerisinde sunulmasına gayret edilmiştir.

Bu anket, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme anabilim dalında “Bir Kurumsal Yönetim Enstrmanı Olarak Stratejik Şeffaflık ve Muhasebe Bilgilerinin Rolü (Bir Uygulama)” başlıklı doktora tezinin uygulama kısmına veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Toplamda 79 firmaya bu anket çalışması uygulanmış ve Anketin genelinde 5’li likert ölçeği kullanılmıştır. Tüm analizler SPSS 15 istatistik paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında yapılmıştır.

Araştırmaya esas teşkil eden anket formu, anketi cevaplayacak kişilere hitaben yazılmış bir ön bilgi yazısı ile başlamakta demografik bilgiler ile ilgili sorular hariç, dört bölümde, toplam 160 sorudan oluşmaktadır. Ankette araştırma katılımcılarına yöneltilen soruların bazıları “Evet” ve “Hayır”dan, bazıları “Evet”, “Hayır” ve “Kısmen Var”’dan ve diğer sorular beşli likert ölçeği sorularından (Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Kesinlikle Katılıyorum) ve diğerleri birbirinden farklı seçenekli sorulardan oluşmaktadır. İlk bölümde kurumsal yönetim ilkelerinin İMKB’de uygulanma düzeyleri araştırılmış olup son kısımda ankete katılanların görüşlerine yer verilmiştir. Anket formunun ikinci bölümünde

kurumsal derecelendirme notu ile ilgili sorulara yer verilmiş öncelikle şirketlerin kurumsal derecelendirme notlarının olup olmadığı sorulmuş daha sonra kurumsal derecelendirme notu ile ilgili katılımcıların görüşleri araştırılmıştır. Üçüncü bölümde katılımcılara şirkette muhasebe bilgi sistemi uygulamaları ile ilgili 38 soru sorulmuş ve son kısımda da muhasebe bilgi sistemi ile kurumsal yönetim ilkeleri ile ilgili katılımcıların görüşleri araştırılmıştır. Dördüncü ve son bölümde muhasebe standartları ile ilgili sorular ve katılımcıların görüşleri yer almaktadır. Likert Ölçeği, konu ile ilgili çeşitli yargıları, cevaplayıcının ne derecede tasvip edip etmediğini saptayarak, kişilerin tutumlarını belirlemeyi amaçlamaktadır (Kurtuluş, 1996: 351). Bir diğer ifadeyle; likert ölçeği, bireylerin toplam puanlar skalası üzerindeki yerlerini belirlemeyi amaçlayan ölçektir (Özdamar, 2004: 139). Araştırma sonucunda elde edilen cevaplar Excel programı yardımı ile bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS, e-wiews ve Rats gibi istatistiki ve ekonometrik analiz programları yardımı ile analiz edilmiştir. Araştırma verilerinin toplanması amacıyla hazırlanan ankette yer alan her bir soru, bir değişken olarak tanımlanmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenlerini, kurumsal yönetim anlayışı kapsamında muhasebe bilgi sistemi, kurumsal derecelendirme notu ve muhasebe standartları, bağımlı değişkenini ise, kurumsal yönetim anlayışı oluşturmaktadır.

Kurumsal yönetim mekanizmaları, şirket bünyesinde, kurumsal yönetim uygulamalarının hayata geçirilmesinde ve uygulamasında en etkin grubu oluşturmaktadır. Bu amaçla anket formu kurumsal yönetim anlayışı ve muhasebe bilgi sistemi ile ilgili en yakın kişilere gönderilerek sağlıklı sonuçlar elde edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada, veri ve bilgilerin toplanmasında, örneklem grubunu oluşturan 100 şirketin genel müdür yardımcısı, muhasebe müdürü, finans müdürü veya iç denetim birim sorumlularına kendileri ile ön bir telefon görüşmesi yapılarak, elektronik posta aracılığı ile ulaşılmaya çalışılmıştır.

Anketin hazırlanması, ön değerlendirmelerinin yapılması, güvenilirlik analizlerinin yapılması ve sonuçlarının değerlendirilmesi ve tamamlanması aşamalarının tamamında Bursa'da faaliyet gösteren bir anket şirketi ile birlikte çalışılmış olup %79 oranında geri dönüşüm sağlanmıştır. Anketler telefon, fax,

elektronik posta ve yüz yüze görüşme şeklinde yapılmıştır. Bu çerçevede, araştırma ile ilgili olarak 79 şirket değerlendirmeye alınmıştır.

4.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları

Araştırmanın kapsamını, İMKB-100 endeksine kayıtlı şirketler oluşturmaktadır. İMKB-100 endekste yer alan halka açık şirketlerin, ilişkili olduğu çok sayıda kişi, grup ya da kurum bulunmaktadır. Özellikle İMKB’de işlem gören şirketler çok büyük bir kitlenin ilgisini üzerlerine çekmektedirler. İMKB’de işlem gören şirketlerin bu özelliğinden dolayı işletme uygulamaları, başta şirket hissedarları olmak üzere şirket çalışanları, şirket müşterileri, sivil toplum örgütleri, tedarikçiler, aracılar ve bunun gibi işletme faaliyetiyle ilgili ve devletin de içerisinde yer aldığı diğer kişi, grup veya kurumlarca da izlenmektedir. Bu nedenle, İMKB’de işlem gören halka açık şirketlerin, diğer halka açık şirketlere oranla daha farklı bir öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Son derece geniş bir kitleye yönelik sorumluluklar taşıyan bu şirketlerin şirket uygulamaları son derece önem arz etmektedir ve incelenmesi gerekmektedir.

Ulusal pazarda yer alan şirketler, İMKB tarafından belirlenmiş kotasyon şartlarını tümüyle taşıyan şirketlerdir. Ancak, İMKB’de, yatırımcıların borsadaki fiyat hareketlerini incelerken kullandıkları endeks, İMKB’de işlem gören bu şirketlerin fiyat değişimlerini gösteren İMKB tüm endeksi yerine, İMKB-100 endekstir. Bunun, son derece makul bir nedeni bulunmaktadır. Sermaye piyasalarının değerlendirilmesinde kullanılan iki önemli göstergeden biri piyasa değeri, diğeri ise, piyasada işlem gören şirketlerin oluşturduğu işlem hacminin parasal karşılığıdır. İMKB-100 endeksinde işlem gören şirketler, en yüksek piyasa değerine sahip şirketlerden oluşmaktadır. Bu yönüyle, İMKB-100 endeksinde işlem gören şirketlerin piyasa değerleri toplamı, İMKB’de işlem gören 300 kadar şirketin yaklaşık %90’nına karşılık gelmektedir. Söz konusu bu 100 şirketin piyasada oluşturduğu para hareketi, benzer şekilde tüm işletmelerin yaklaşık %90’nına ulaşmaktadır.

Ana kütlenin seçiminde, İMKB-100 endeksinde yer alan şirketlerin işlem hacimlerinin genişliği, sermaye piyasasını temsil edici niteliği, faaliyet konuları ve

büyükliklerin etkin bir muhasebe bilgi sistemini gerektirecek unsurlar içermesi ve yaşanan değişimlerin öncüsü olma özelliği dikkate alınmıştır. Bu nedenlerle, İMKB-100 endeksinde yer alan şirketler hedef kitle olarak seçilmiştir. Söz konusu şirketlerin, belirtilen açılardan incelenmesi, kurumsal yönetim anlayışı ve şeffaflık açısından muhasebe bilgi sistemi, kurumsal derecelendirme notu ve muhasebe standartları açısından rolünü ortaya koyması ve bu anlayışa etki eden iç denetim uygulamalarının ilgili olduğu unsurları belirlemek açısından önem taşımaktadır. Açıklanan bu nedenlerle sermaye piyasasını temsil edici niteliği ve yaşanan değişimlerin öncüsü olma özelliğini taşıyan İMKB’de yer alan şirketlerden 01.01.2010 ve 21.08.2010 tarihleri arasında işlem gören en yüksek piyasa değerine sahip ilk yüz şirket araştırma kapsamına alınmıştır.

4.4. Araştırmanın Hipotezleri

Hipotez istatistiksel anlamda, bir tesadüfi değişkenin dağılımıyla ilgili yapılan varsayım olarak tanımlanmaktadır (Kurtuluş, 1989: 69). Hipotez, ortaya çıkmış ve çıkacak belirli davranışlar, olgular veya olaylar hakkında varsayım niteliğinde yapılan açıklamalardır. Hipotez, araştırmacının araştırma problemindeki değişkenler arasındaki ilişkilerden beklentilerini ifade etmektedir. Null (Sıfır) hipotezleri genel olarak var olmadığı tezi üzerine kurulmaktadır. Geleneksel olarak Null hipotezi “Ho” olarak sembolize edilmektedir. Her Null hipotezine karşılık mutlaka bir alternatif hipotez vardır. Alternatif hipotez “H1” olarak sembolize edilmektedir.

Bu bağlamda çalışmada alternatif hipotezler test edilmiştir. İstatistiksel analizler sonucunda “kabul” ya da “ret” edilen hipotezler alternatif hipotezlerdir. Biraz önce belirtilen araştırmanın amaçları çerçevesinde geliştirilen hipotezleri şu şekilde sıralamak mümkündür.

Hipotez 1: Araştırma kapsamında ankete katılan İMKB 100 endeksinde yer alan şirketlerde ki SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanma derecesi etkindir.

Hipotez 2: Ankete katılan İMKB 100 şirketlerinde Muhasebe Bilgi Sistemi uygulamaları etkindir.

Hipotez 3: Ankete katılan İMKB 100 şirketlerinde Muhasebe Standartlarının algılanması ve uygulanması etkindir.

Hipotez 4: Ankete katılan İMKB 100 şirketlerinde SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Muhasebe Bilgi Sistemi arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

Hipotez 5: SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin İMKB 100 endeksinde ankete katılanlar açısından değerlendirilmesi olumludur.

Hipotez 6: Uluslar arası Muhasebe Standartları, İMKB 100’de ankete katılan şirketlerde SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden Şeffaflığın sağlanması ve artırılması açısından önemlidir.

Hipotez 7: Muhasebe Bilgi Sistemi, İMKB 100’de ankete katılan şirketlerde SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden Şeffaflığın sağlanması ve artırılması açısından önemlidir.

4.5. Araştırma Kapsamında Yer Alan Şirketlerin ve Katılımcıların Özellikleri ve Değerlendirmeler

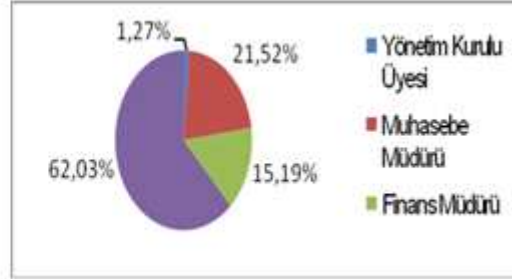
Anket formunda yer alan 9 adet soru, ankete katılan şirketlerin ve çalışanların temel özelliklerini ortaya koymaya yönelik sorulardan oluşmaktadır. Katılımcıların profillerinin belirlenip tanımlanmasında, frekans dağılımından yararlanılarak, katılımcılara ait tanımlayıcı bilgiler açıklanmaya çalışılmaktadır. Araştırma kapsamında yer alan şirketlere ve katılımcılara yönelik değerlendirmeler, yanıtların frekans dağılımları ve yüzdeleri ile birlikte algılamada kolaylığı sağlamak amacıyla şekilsel gösterimler eşliğinde aşağıda ele alınmıştır.

4.5.1. Araştırmaya Katılan Yöneticinin Firma İçindeki Görevi

Kurumsal yönetim anlayışı ve iç denetim faaliyeti, şirket faaliyetlerinden etkilenen ve bu faaliyetleri etkileyebilecek konumda olan kişi ve gruplar arasındaki ilişkileri içermektedir. Bu nedenle araştırma sorularının, mümkün olduğunca şirketin politika ve stratejilerinin saptanmasında etkili olan, orta ve üst düzey yöneticiler ve uygulamanın içerisinde olup yön veren kişilerce cevaplandırılması araştırmanın güvenilirliği açısından önem taşımaktadır. Araştırma anketini yanıtlayan kişilerin, işletme içerisindeki pozisyonlarını gösteren tablo ve şekil incelendiğinde; katılımcıların %1,3’ü yönetim kurulu üyesi, %21,5’i muhasebe müdürü, %15,2’si finans müdürü ve %62’si de diğer şekilde oluşmuştur.

Tablo 4.1. Katılımcıların Firmadaki Görevi

Cevap	f	(%)
Yönetim Kurulu Üyesi	1	1,27%
Muhasebe Müdürü	17	21,52%
Finans Müdürü	12	15,19%
Diğer	49	62,03%
Toplam	79	100,00%

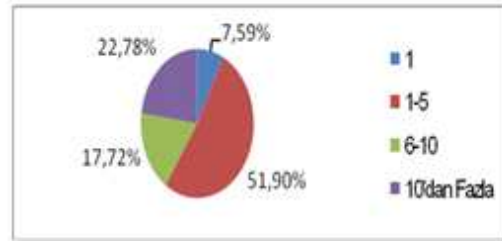
Şekil 4.1. Katılımcıların Firmadaki Görevi

4.5.2. Katılımcıların Firmadaki Görev Süreleri

Araştırma katılımcılarının şirkette buldukları görev süresi, şirket içerisinde gerçekleşen faaliyetlerden haberdar olma, araştırmaya yönelik olarak sağlanacak bilgilerin güvenilirliği ve çalışanın şirket tarafından benimsenmesi açılarından ilgili olduğu düşünülmektedir. Aşağıda yer alan tablo da, araştırma katılımcılarının şirketteki görev süresi, frekans dağılımları ve yüzdeleri ile birlikte verilmiştir. Bu durum Sekil 4.2.'de de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Katılımcının Firmadaki Görev Süresi

Cevap (Yıl)	f	(%)
1	6	7,59%
1-5	41	51,90%
6-10	14	17,72%
10'dan Fazla	18	22,78%
Toplam	79	100,00%

Şekil 4.2. Katılımcının Firmadaki Görev Süresi

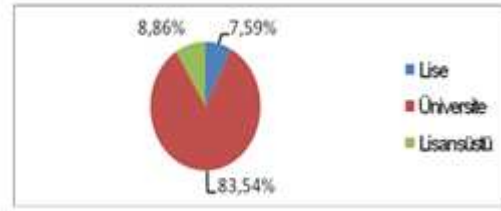
4.5.3. Araştırma Katılımcılarının Eğitim Düzeyi

Araştırma katılımcılarının eğitim düzeyi, katılımcının şirket bünyesinde gerçekleştirilen uygulamalara yakınlık derecesi, uygulamaların farkındalığı ve verilen bilgilerin güvenilirliği açısından önem taşımaktadır. Aşağıda yer alan Tablo 4.3.'de araştırma katılımcılarının eğitim düzeyleri, frekans dağılımları ve yüzdeleri ile birlikte yer almaktadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere araştırma katılımcılarının, %83,5'i üniversite mezunu olup, bunların %7'i yüksek lisans düzeyinde bir eğitim almışlardır. Katılımcıların %6'sı da lise mezunudur. Bu durum Sekil 4.3.'de de gözlemlenebilmektedir.

Tablo 4.3. Katılımcının Eğitim Düzeyi

Eğitim Düzeyi	f	(%)
Lise	6	7,59%
Üniversite	66	83,54%
Lisansüstü	7	8,86%
Toplam	79	100,00%

Şekil 4.3. Katılımcının Eğitim Düzeyi

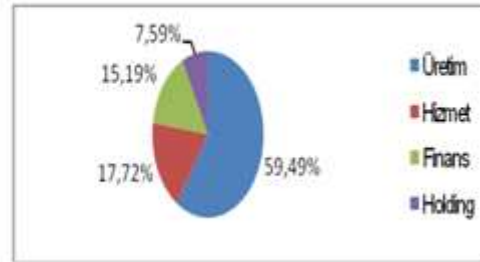
4.5.4. Araştırmaya Katılan Şirketlerin Faaliyet Konularına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan 47 şirketin %59,5'i üretim, %17,7'si hizmet, %15,2'si finans ve %7,6'sı holding şeklinde faaliyet göstermektedir. Aşağıda yer alan Tablo 4.4.'de, frekans dağılımları ve yüzdeleri ile birlikte, şirketlerin faaliyet konularına göre dağılımları yer almaktadır. Bu durum, Şekil 4.4.'de de gösterilmektedir.

Tablo 4.4. Şirketlerin Faaliyet Konuları

Faaliyet Konuları	f	(%)
Üretim	47	59,49%
Hizmet	14	17,72%
Finans	12	15,19%
Holding	6	7,59%
Toplam	79	100,00%

Şekil 4.4. Şirketlerin Faaliyet Konuları

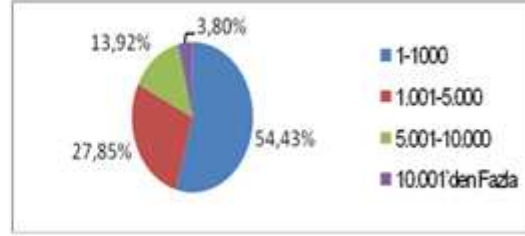

4.5.5. Araştırmaya Katılan Şirketlerdeki Çalışan Sayısı

İMKB'de faaliyet gösteren firmaların ülke ekonomisine birçok yönden katkısı vardır. Bu katkılardan en önemlilerinden bir tanesi istihdan oluşturma kabiliyetleridir. Anketimize katılan firmalara baktığımızda Tablo 4.5.'de; firmalardan %54,4'ünde 1-1.000, %27,8'inde 1.001-5000, %13,9'unda 5.001-10.000 ve %13,92 unda ise 10.000'den daha fazla çalışan vardır. Bu durum Şekil 4.5.'de de gösterilmektedir.

Tablo 4.5. Şirketlerdeki Çalışan Sayısı

Çalışan Sayısı	f	(%)
1-1000	43	54,43%
1.001-5.000	22	27,85%
5.001-10.000	11	13,92%
10.001'den Fazla	3	3,80%
Toplam	79	100,00%

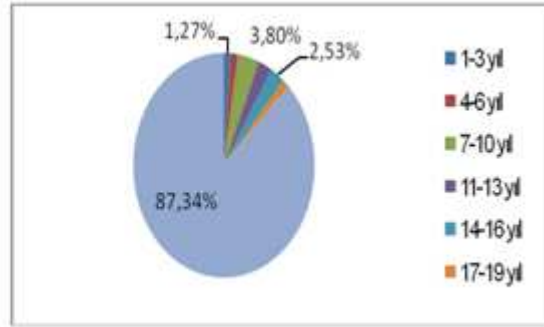
Şekil 4.5. Şirketlerdeki Çalışan Sayısı

4.5.6. Araştırmaya Katılan Firmaların Faaliyet Süreleri

Araştırmaya katılan firmaların faaliyet süreleri aşağıda Tablo 4.6.'da ve Şekil 4.6.'de görülmektedir. Ankete katılan firmalardan %87,3'ü 20 ve üzeri yıldır faaliyet göstermektedir.

Tablo 4.6. Firmaların Faaliyet Süreleri

Faaliyet Süresi	f	(%)
1-3 yıl	1	1,27%
4-6 yıl	1	1,27%
7-10 yıl	3	3,80%
11-13 yıl	2	2,53%
14-16 yıl	2	2,53%
17-19 yıl	1	1,27%
20 ve üzeri	69	87,34%
Toplam	79	100,00%

Şekil 4.6. Firmaların Faaliyet Süreleri

4.5.7. Araştırmaya Katılan Firmaların İMKB'de Bulunma Süreleri

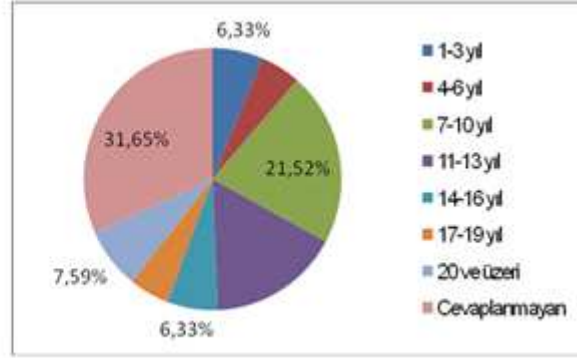
Şirketlerin piyasa değerlerinin büyüklüğü, sermaye piyasasının büyüklüğü ve gelişmişliği ile yakından ilgilidir. İMKB'nin, yaklaşık olarak 23 yıllık geçmişi düşünüldüğünde, Türk sermaye piyasasının gelişmiş ülke borsalarına nazaran, oldukça yeni ve gelişim aşamasında olan bir borsa olduğu anlaşılmaktadır. İMKB'de işlemler, 1986 yılında 40 şirket ile başlamıştır. Aşağıda yer alan Tablo 4.7.'de, frekans dağılımları ve yüzdeleri ile birlikte araştırmaya dâhil şirketlerin, İMKB'de işlem görme süreleri, yedi ayrı dönem içerisinde verilmektedir. Ankete katılan şirketlerden %6,3'ü 1-3 yıl arası, %5,1'i 4-6 yıl arası, %21,5'i 7-10 yıl arası, %16,5'i 11-13 yıl arası, %6,3'ü 14-16 yıl arası, %5,1'i 17-19 yıl arası ve %7,6'sı da 20 yıl ve üzeri bir süredir İMKB'de işlem görmektedir. Bu durum, Şekil 4.7.'de de

görülebilmektedir. Araştırmaya katılan firmalardan %31,6'sı bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 4.7. Firmaların İMKB'de Bulunma Süreleri

Faaliyet Süresi	f	(%)
1-3 yıl	5	6,33%
4-6 yıl	4	5,06%
7-10 yıl	17	21,52%
11-13 yıl	13	16,46%
14-16 yıl	5	6,33%
17-19 yıl	4	5,06%
20 ve üzeri	6	7,59%
Toplam	54	68,35%
Cevaplanmayan	25	31,65%

Şekil 4.7. Firmaların İMKB'de Bulunma Süreleri

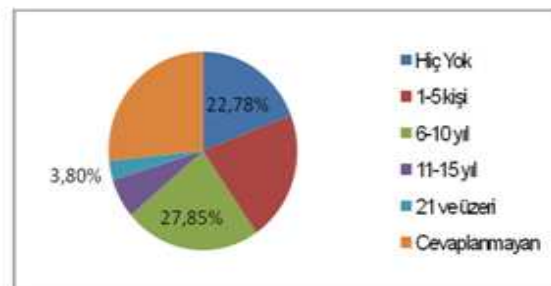
4.5.8. Ankete Katılan Firmalardaki İç Denetçi Sayısı

Şirketlerin faaliyet hacimlerinin gün geçtikçe büyümesi, işlemlerin parasal boyutlarının milyar veya trilyon ile ifade edilmesi, mali işlemler üzerinde hâkimiyetin sağlanabilmesi için iç denetim birimlerine olan gereksinim artmıştır. Bu aynı zamanda etkin bir muhasebe sistemi ve şeffaflığın artırılması için çok önemlidir. Ankete katılan firmalardan 10'u bu soruya cevap vermemiştir. Kalan firmaların %22,8'i iç denetim birimi olmadığını belirtmiştir. Sermaye yapıları ve ülke ekonomilerine etkileri göz önüne alındığında iç denetçi bulundurulmaması düşünülmeli ve eleştirilmesi gereken bir durumdur. İç denetçi sayıları Tablo 4.8. ve Şekil 4.8.'de görülmektedir.

Tablo 4.8. Firmalardaki İç Denetçi Sayısı

Denetçi Sayısı	f	(%)
Hiç Yok	18	22,78%
1-5 kişi	20	25,32%
6-10 yıl	22	27,85%
11-15 yıl	6	7,59%
21 ve üzeri	3	3,80%
Toplam	69	87,34%
Cevaplanmayan	25	31,65%
Genel Toplam	79	100,00%

Şekil 4.8. Firmalardaki İç Denetçi Sayısı

4.6. Araştırmaya Katılan Şirketlerde Kurumsal Yönetim Anlayışının Uygulanması

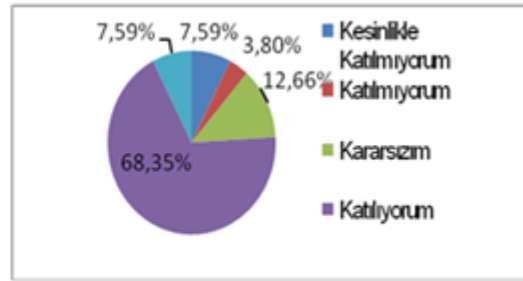
4.6.1. Kurumsal Yönetim Çerçevesi

Kurumsal yönetim uygulamaları çerçevesinde ankete katılanların görüşlerini almak için bu kısımda 7 soru sorulmuş olup verilen cevaplar şu şekildedir;

Soru 1:SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri Türk Piyasalarına Uymaktadır.

Ankete katılanların %7,59'u Kesinlikle Katılmıyorum, %3,80'i Katılmıyorum, %12,66'sı Kararsızım, %68,35'i Katılıyorum ve %7,59'u Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

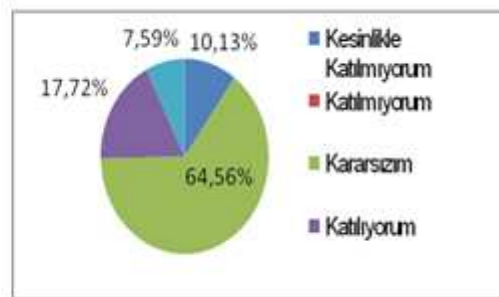
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	6	7,59%
Katılmıyorum	3	3,80%
Kararsızım	10	12,66%
Katılıyorum	54	68,35%
Kesinlikle Katılıyorum	6	7,59%
Toplam	79	100,00%

Soru 2:SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri Saydam ve Etkin Bir Piyasa Oluşturulması İçin Yardımcı Olacaktır.

Ankete katılanların %10,13'ü Kesinlikle Katılmıyorum, %64,56'sı Kararsızım, %17,72'si Katılıyorum ve %7,59'u Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

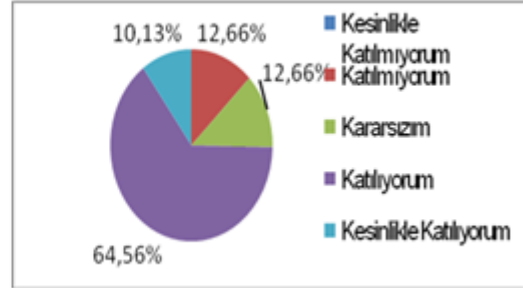
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	8	10,13%
Katılmıyorum	0	0,00%
Kararsızım	51	64,56%
Katılıyorum	14	17,72%
Kesinlikle Katılıyorum	6	7,59%
Toplam	79	100,00%

Soru 3:Türkiye'de ki Hukuki Yapı ve İş Çevreleri, Genel Olarak Kurumsal Yönetim İlkelerinin Uygulanmasına Uygundur.

Ankete katılanların %12,66'sı Katılmıyorum, %12,66'sı Kararsızım, %64,56'sı Katılıyorum ve %10,13'ü Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

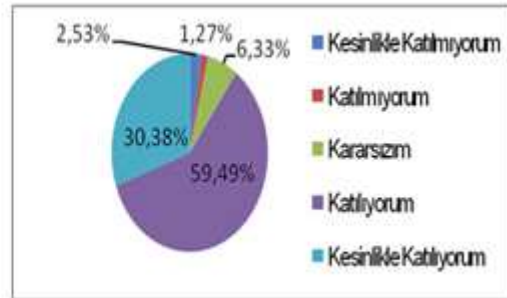
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	10	12,66%
Kararsızım	10	12,66%
Katılıyorum	51	64,56%
Kesinlikle Katılıyorum	8	10,13%
Toplam	79	100,00%

Soru 4:Şirketimiz Kendi Çıkarları Kadar, Vergi Ödemenin Dışında, Kamu Çıkarlarını da Gözetmektedir.

Ankete katılanların %2,53'ü Kesinlikle Katılmıyorum, %1,27'si Katılmıyorum, %6,33,2ü Kararsızım, %59,49'u Katılıyorum ve %30,38'i Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

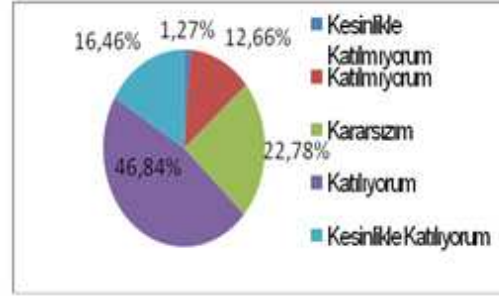
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	2	2,53%
Katılmıyorum	1	1,27%
Kararsızım	5	6,33%
Katılıyorum	47	59,49%
Kesinlikle Katılıyorum	24	30,38%
Toplam	79	100,00%

Soru 5:Türkiye'de Denetim, Teftiş ve İcra Kurumları Görevlerini Yapabilmek İçin Tam Yetki ve Güce Sahiptirler ve Objektif Olarak Çalışmaktadır.

Ankete katılanların %1,27'si Kesinlikle Katılmıyorum, %12,66'sı Katılmıyorum, %22,78'i Kararsızım, %46,84'ü Katılıyorum ve %16,46'sı Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

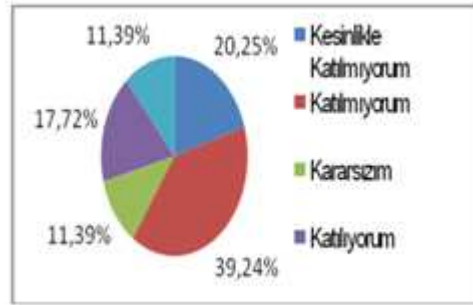
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1,27%
Katılmıyorum	10	12,66%
Kararsızım	18	22,78%
Katılıyorum	37	46,84%
Kesinlikle Katılıyorum	13	16,46%
Toplam	79	100,00%

Soru 6:Türkiye’de Eski Moda, Geleneksel Yöntemlerle İş Yapmak Tüm Yönetmeliklere Bağlı Kalmaktan Daha İyi Sonuç Verir.

Ankete katılanların %20,25’i Kesinlikle Katılmıyorum, %39,24’ü Katılmıyorum, %11,39’u Kararsızım, %17,72’si Katılıyorum ve %11,39’u Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

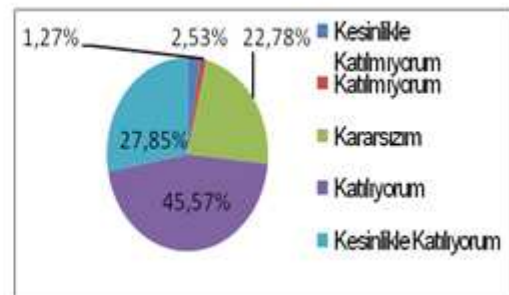
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	16	20,25%
Katılmıyorum	31	39,24%
Kararsızım	9	11,39%
Katılıyorum	14	17,72%
Kesinlikle Katılıyorum	9	11,39%
Toplam	79	100,00%

Soru 7:Artan Piyasa Rekabeti ve AB’ye Katılım, Türkiye’de Yönetim İlkelerinin Uygulanmasında da Artışa Sebep Olacaktır.

Ankete katılanların bu soruya verdiği cevaplara bakıldığında katılanların %45,6’sı katılıyorum demiştir. Ankete katılanların çok az bir kısmı toplam %3,8’i kesinlikle katılmıyorum veya katılmıyorum demiştir.

Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	2	2,53%
Katılmıyorum	1	1,27%
Kararsızım	18	22,78%
Katılıyorum	36	45,57%
Kesinlikle Katılıyorum	22	27,85%
Toplam	79	100,00%

Bu kısımda ki sorulara verilen cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların büyük bir kısmı olumlu cevaplar vermiştir. Ankete katılanların büyük bir çoğunluğu kurumsal yönetim anlayışı ile ilgili bilgi sahibidir ve bunun Türk piyasalarına uyacağını belirtmiştir.

4.6.2. Pay Sahipleri ve Uygulama

Anonim şirketlerin yapısı içinde pay sahiplerinin özel bir yeri ve önemi bulunmaktadır. Zira pay sahibi sermayedar olarak ekonomik anlamda şirket malvarlığının mülkiyetine sahiptir. Bunun bir sonucu olarak malvarlıksal hakları olduğu kadar, malvarlıksal haklarının kullanımını sağlamak bakımından yönetsel hakları da bulunmaktadır.

Pay sahiplerinin şirket yapısı içindeki önemine karşın, kurumsal yönetime ilişkin çeşitli ülkelerin düzenlemeleri (kod, rehber, rapor vb.) incelendiğinde, pay sahiplerine ilişkin hakların daha ziyade, bilgi alma, genel kurula etkin bir şekilde katılım ve pay sahiplerinin eşit işleme tabi tutulması konu başlıkları altında ele alındığı, hatta bazı düzenlemelerde pay sahiplerine yer verilmediği, yalnızca yönetim kurulunun yapısı, hesap verebilirliği ve sorumluluğu konularına değinildiği görülmektedir.

Ülkemiz açısından konuya bakıldığında, pay sahiplerinin haklarını kullanmakta etkin olmadıkları, şirket yönetimi ile yeterli düzeyde iletişim ve etkileşim içinde bulunamadıkları genel olarak Kabul edilmekte, pay sahiplerinin hakları ile ilgili düzenlemelerde çeşitli eksiklikler olduğu hususunda da görüş birliği bulunmaktadır.

Bu durum mevzuatımız ile OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri arasında farklılıklar doğmasına yol açmaktadır. Bu nedenle İlkeler hazırlanırken, mevzuatımız ile OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri arasındaki uyumu en üst düzeyde sağlayacak esaslar belirlenmeye çalışılmış; bu İlkeleri benimseyecek şirketlerin esas sözleşme ve iç düzenlemelerinde pay sahiplerinin haklarını geliştirecek ve koruma altına alacak hükümlere yer vermeleri önerilmiştir.

Bazı ülkelerde pay sahiplerinin genel kurulda bulunmadan, teknolojik olanaklardan faydalanarak uzaktan erişim ile oy kullanmaları olanak dâhilinde iken, ülkemizde bu yönde bir uygulama yapılabilmesi, ancak bu konuda mevzuatta

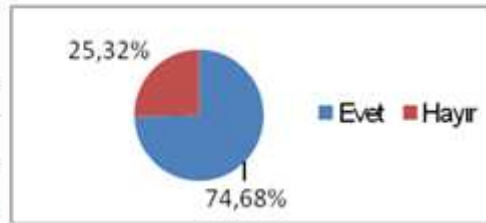
yapılabilecek yeni düzenlemeler (Türk Ticaret Kanunu vb.) ile mümkün olabilecektir (SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri).

SPK kurumsal yönetim ilkelerinden pay sahipleri ile ilgili kısmın İMKB 100 şirketleri tarafından algılanması ve bu ilkede yer alanların uygulanmasının araştırılması ile ilgili bu kısımda ankete katılanlara “evet” ve “hayır” olmak üzere toplam 7 soru sorulmuştur. Ankete katılanların verdikleri cevaplar aşağıda Tablolar ve Şekiller olarak sorular ile birlikte gösterilmiştir.

Soru 1:Şirket Pay Sahipliği Haklarının Kullanımının Kolaylaştırılmasını Sağlamak İçin “Pay Sahipleri İle İlişkiler Birimi” Bulunmakta mıdır?

Ankete katılanların %74,7’si Evet ve %25,3’ü de Hayır cevabı vermiştir.

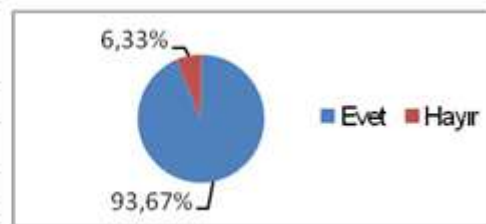
Cevap	f	(%)
Evet	59	74,68%
Hayır	20	25,32%
Toplam	79	100,00%

Soru 2:Hissedarlarımız, Hisselerini Kolaylıkla Transfer Edebilmekte veya Devredebilmekte midir?

Ankete katılanların %93,67’si Evet ve %6,33’ü de Hayır cevabı vermiştir.

Cevap	f	(%)
Evet	74	93,67%
Hayır	5	6,33%
Toplam	79	100,00%

Soru 3:Hissedarlarımız Şirketle İlgili Bilgi ve Dokümanları Zamanında ve Düzenli Olarak Almakta mıdır?

Ankete katılanların tamamı Evet diye cevabı vermiştir.

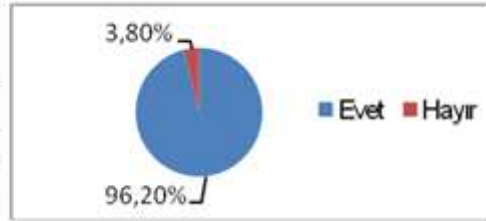
Cevap	f	(%)
Evet	79	100,00%
Hayır	0	0,00%
Toplam	79	100,00%

Soru 4: Yatırımcı ilişkileri bölümünüz ve hissedarlarınızın doğrudan ulaşabilmeleri için ayrı bir telefon numaranız veya web siteniz var mıdır?

Ankete katılanların %96,20'si Evet ve %3,80'i de Hayır cevabı vermiştir.

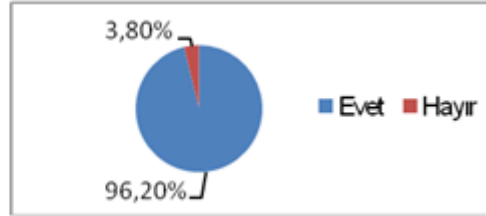
Cevap	f	(%)
Evet	76	96,20%
Hayır	3	3,80%
Toplam	79	100,00%

Soru 5: Hissedarlarınız genel kurul toplantısına, kolaylıkla katılabilmekte ve oy verebilmekte midir?

Ankete katılanların %96,20'si Evet ve %3,80'i de Hayır cevabı vermiştir.

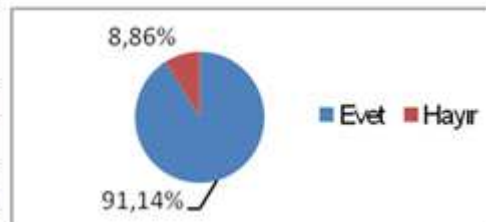
Cevap	f	(%)
Evet	76	96,20%
Hayır	3	3,80%
Toplam	79	100,00%

Soru 6: Tüm hissedarlarınıza, kanuni değişiklikler, yeni hisse basma izni/yetkisi, olağandışı işlemler gibi ana kurumsal değişiklikler ile ilgili kararlar hakkında yeterli ve gerekli bilgiler verilmekte midir?

Ankete katılanların %91,14'ü Evet ve %8,86'sı da Hayır cevabı vermiştir.

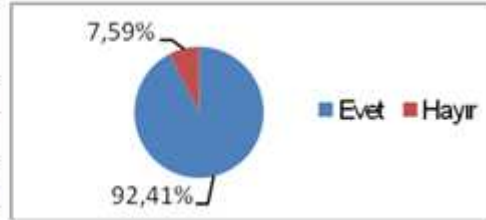
Cevap	f	(%)
Evet	72	91,14%
Hayır	7	8,86%
Toplam	79	100,00%

Soru 7: Tüm hissedarlarınız, ana faaliyet konunuzdaki temel stratejik değişimler ile ilgili yeterli ve gerekli bilgi sahibi olabilmekte midir?

Ankete katılanların %92,41'i Evet ve %7,59'u da Hayır cevabı vermiştir.

Cevap	f	(%)
Evet	73	92,41%
Hayır	6	7,59%
Toplam	79	100,00%

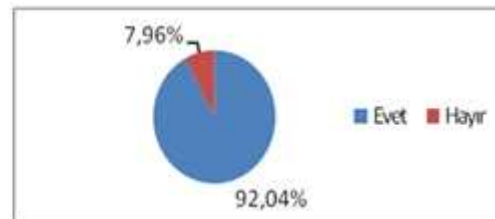
Tablo 4.9. Pay Sahipleri ve Uygulama

Pay Sahipleri ve Uygulama	Cevaplar	
	Evet	Hayır
1)Şirket pay sahipliği haklarının kullanımının kolaylaştırılmasını teminen “pay sahipleri ile ilişkiler birimi” bulunmakta mıdır?	74,68%	25,32%
2)Hissedarlarınız, hisselerini kolaylıkla transfer edebilmekte veya devredebilmekte midir?	93,67%	6,33%
3)Hissedarlarınız şirketle ilgili bilgi ve dokümanları zamanında ve düzenli olarak almakta mıdır?	100,00%	0,00%
4)Yatırımcı ilişkileri bölümünüz ve hissedarlarınızın doğrudan ulaşabilmeleri için ayrı bir telefon numaranız veya web siteniz var mıdır?	96,20%	3,80%
5)Hissedarlarınız genel kurul toplantısına, kolaylıkla katılabilmekte ve oy verebilmekte midir?	96,20%	3,80%
6)Tüm hissedarlarınıza, kanuni değişiklikler, yeni hisse basma izni/yetkisi, olağandışı işlemler gibi ana kurumsal değişiklikler ile ilgili kararlar hakkında yeterli ve gerekli bilgiler verilmekte midir?	91,14%	8,86%
7)Tüm hissedarlarınız, ana faaliyet konunuzdaki temel stratejik değişimler ile ilgili yeterli ve gerekli bilgi sahibi olabilmekte midir?	92,41%	7,59%
TOPLAM	92,04%	7,96%

Tablo 4.10. Pay Sahipleri ve Uygulama

Cevap	(%)
Evet	92,04%
Hayır	7,96%
Toplam	100,00%

Şekil 4.9. Pay Sahipleri ve Uygulama

Pay sahipleri ve uygulama kısmı genel olarak değerlendirildiğinde ankete katılanların %92,04'ü Evet ve %7,59'u da Hayır diye cevap vermiştir. Ankete katılanların verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde SPK kurumsal yönetim

ilkelerinden pay sahipleri ile ilgili olan ilkelerin uygulanma ve algılanma derecesi oldukça yüksektir.

4.6.3. Menfaat Sahipleri ve Hakları

Menfaat sahibi, işletmenin hedeflerine ulaşmasında ve faaliyetlerinde ilgili olan herhangi bir kimse, kurum veya çıkar grubu olarak nitelendirilmektedir. Bu kişi veya grupların işletme ile sözleşmeye dayalı bir ilişkisi olabileceği gibi, ilişkinin sözleşmeye dayanmadığı durumlar da olabilir. Şirketle ilgili menfaat sahipleri pay sahipleri ile birlikte çalışanları, alacaklıları, müşterileri, tedarikçileri, sendikaları, çeşitli sivil toplum kuruluşlarını, devleti ve hatta şirkete yatırım yapmayı düşünebilecek potansiyel tasarruf sahiplerini de içerir. Ancak, pay sahipleri İlkeler içerisinde ayrı bir bölüm olarak ele alındığından, bu bölümde menfaat sahibi kavramı daraltılarak, esas itibarıyla şirket ile doğrudan ilişki içerisinde bulunan üçüncü kişileri ifade etmek üzere kullanılmıştır.

Menfaat sahipleri şirketin iyi bir şekilde yönetilmesinden ve sermayenin korunmasından yarar sağlarlar. Şirket faaliyetlerinin, kamuyu aydınlatma ilkeleri çerçevesinde dürüst, güvenilir ve kamuya açık olması da, menfaat sahiplerinin şirketin durumu hakkında bilgilenmelerini temin eder. Bu anlamda kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanması, menfaat sahipleri için önem arz etmektedir.

Şirket, menfaat sahipleri ile işbirliği içerisinde olmanın uzun dönemde kendi menfaatine olacağını dikkate alarak, menfaat sahiplerinin mevzuat, karşılıklı anlaşma ve sözleşmelerle elde ettikleri haklarına saygı duymalı ve bu hakları korumalıdır. Bu hakların korunması esnasında, şirket ile menfaat sahipleri ve menfaat sahiplerinin kendi arasında oluşabilecek çıkar çatışmalarının en aza indirilebilmesini teminen, dengeli yaklaşımlar içerisinde olmalı ve bu haklar, birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmelidir.

Ülkemiz mevzuatında olduğu gibi, incelenen çeşitli ülke örneklerinde de menfaat sahiplerinin haklarının genellikle mevzuat (borçlar kanunu, icra-iflas kanunu, iş kanunu vb.) ile korunduğu tespit edilmiştir. Bu çerçevede, genel olarak, menfaat sahiplerine ilişkin konulara kurumsal yönetimle ilgili düzenlemelerde ayrı bir bölüm olarak yer verilmediği görülmekle birlikte, ayrı bir başlık halinde ele

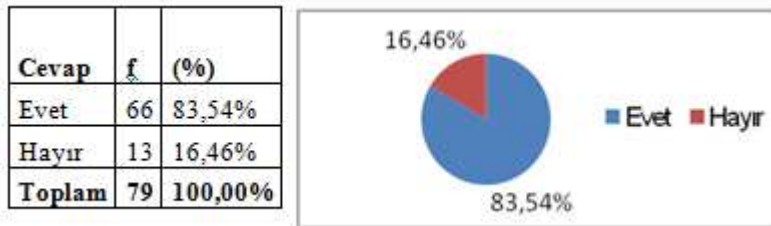
alındığı örnekler de mevcuttur. Örneğin, çalışanların şirket yönetimine katılımı ile ilgili olarak AB’nde çeşitli düzenlemeler yapılmakta olup, çalışanların şirket yönetimine katılımı hususu, kurumsal yönetim ilkelerinde de giderek daha fazla gündeme gelmektedir.

Bu bölümde genel olarak menfaat sahiplerine yönelik temel şirket politikası üzerinde durulmuş, menfaat sahiplerinin şirket yönetimine katılımının desteklenmesi ve şirket sermayesinin korunmasına özen gösterilmesi vurgulanmış, menfaat sahiplerinin yeterli düzeyde bilgilendirilmeleri ve şirketin menfaat sahipleri ile ilişkileri konularında tavsiyelerde bulunulmuştur (SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri).

SPK kurumsal yönetim ilkelerinden menfaat sahipleri ile ilgili kısmın İMKB 100 şirketleri tarafından algılanması ve bu ilkede yer alanların uygulanmasının araştırılması ile ilgili bu kısımda ankete katılanlara “evet” ve “hayır” olmak üzere toplam 7 soru sorulmuştur. Ankete katılanların verdikleri cevaplar aşağıda Tablolar ve Şekiller olarak sorular ile birlikte gösterilmiştir.

Soru 1: (Pay Sahipleri, Çalışanlar, Alacaklar, Müşteriler, Tedarikçiler, Sendikalar, Devlet... gibi) Menfaat Sahiplerinin Haklarının Korunması İle İlgili Şirket Politikaları ve Prosedürleri Oluşturulmuş mudur?

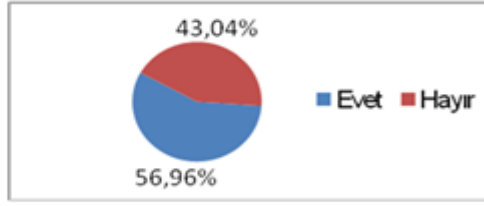
Ankete katılanların %83,54’ü Evet ve %16,46’sı da Hayır cevabı vermiştir.

Soru 2: Şirketin İç Düzenlemelerinde veya Esas Sözleşmesinde Şirket Çalışanlarının Şirket Yönetimine Katılımını Destekleyici Mekanizma ve Modeller Geliştirilmiş veya İç Düzenlemelerde ya da Esas Sözleşmede Yer Almamakla Birlikte Herhangi Bir Şekilde Şirket Çalışanları Yönetime Katılmakta mıdır?

Ankete katılanların %56,96’sı Evet ve %43,04’ü de Hayır cevabı vermiştir.

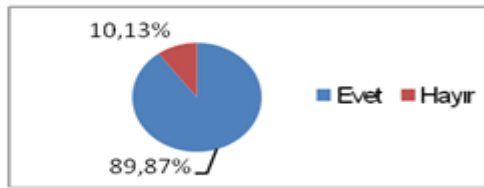
Cevap	f	(%)
Evet	45	56,96%
Hayır	34	43,04%
Toplam	79	100,00%

Soru 3: Personel Alımına ve Terfi Mekanizmasına İlişkin Yazılı Olarak Belirlenmiş Kriterler Var mıdır?

Ankete katılanların %89,87'si Evet ve %10,13'ü de Hayır cevabı vermiştir.

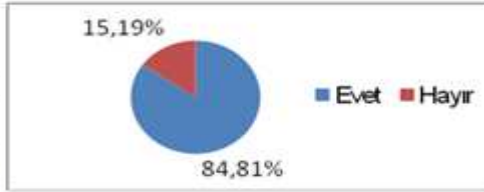
Cevap	f	(%)
Evet	71	89,87%
Hayır	8	10,13%
Toplam	79	100,00%

Soru 4: Çalışanların bilgi, beceri ve görgülerini arttırmalarına yönelik eğitim planları ve politikaları oluşturulmuş mudur?

Ankete katılanların %84,81'i Evet ve %15,19'u da Hayır cevabı vermiştir.

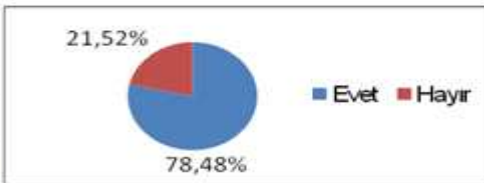
Cevap	f	(%)
Evet	67	84,81%
Hayır	12	15,19%
Toplam	79	100,00%

Soru 5: Şirketin finansal imkânları, ücret, kariyer, eğitim, sağlık gibi konularda çalışanlara yönelik bilgilendirme toplantıları yapılarak görüş alışverişinde bulunulmakta mıdır?

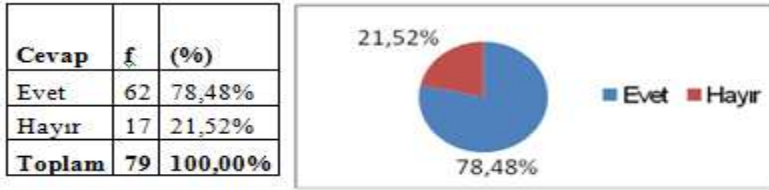
Ankete katılanların %78,48'i Evet ve %21,52'si de Hayır cevabı vermiştir.

Cevap	f	(%)
Evet	62	78,48%
Hayır	17	21,52%
Toplam	79	100,00%

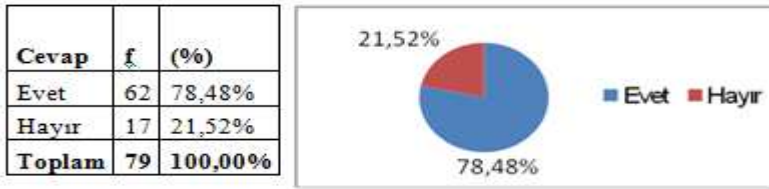
Soru 6: Şirket çalışanlarının görev tanımları ve dağılımı ile performans ve ödüllendirme kriterleri belirlenmiş ve çalışanlara duyurulmuş mudur?

Ankete katılanların %81,01'i Evet ve %18,99'u da Hayır cevabı vermiştir.

Soru 7: Şirketin sosyal sorumluluk konusunda kamuya açıklanmış politikaları var mıdır?

Ankete katılanların %78,48'i Evet ve %21,52'si de Hayır cevabı vermiştir.

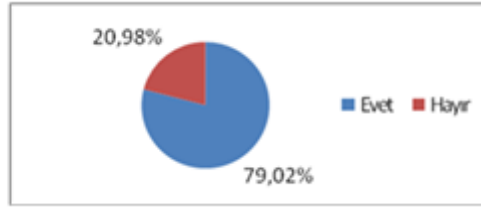

Tablo 4.11. Menfaat Sahipleri ve Hakları

Menfaat Sahipleri ve Hakları	Cevaplar	
	Evet	Hayır
1)(Pay sahipleri, çalışanlar, alacaklar, müşteriler, tedarikçiler, sendikalar, devlet... gibi) menfaat sahiplerinin haklarının korunması ile ilgili şirket politikaları ve prosedürleri oluşturulmuş mudur?	83,54%	16,46%
2)Şirketin iç düzenlemelerinde veya esas sözleşmesinde şirket çalışanlarının şirket yönetimine katılımını destekleyici mekanizma ve modeller geliştirilmiş veya iç düzenlemelerde ya da esas sözleşmede yer almamakla birlikte herhangi bir şekilde şirket çalışanları yönetime katılmakta mıdır?	56,96%	43,04%
3)Personel alımına ve terfi mekanizmasına ilişkin yazılı olarak belirlenmiş kriterler var mıdır?	89,87%	10,13%
4)Çalışanların bilgi, beceri ve görgülerini arttırmalarına yönelik eğitim planları ve politikaları oluşturulmuş mudur?	84,81%	15,19%
5)Şirketin finansal imkânları, ücret, kariyer, eğitim, sağlık gibi konularda çalışanlara yönelik bilgilendirme toplantıları yapılarak görüş alışverişinde bulunulmakta mıdır?	78,48%	21,52%
6)Şirket çalışanlarının görev tanımları ve dağılımı ile performans ve ödüllendirme kriterleri belirlenmiş ve çalışanlara duyurulmuş mudur?	81,01%	18,99%
7)Şirketin sosyal sorumluluk konusunda kamuya açıklanmış politikaları var mıdır?	78,48%	21,52%
TOPLAM	79,02%	20,98%

Tablo 4.12. Menfaat Sahipleri ve Hakları

Cevap	(%)
Evet	79,02%
Hayır	20,98%
Toplam	100,00%

Şekil 4.10. Menfaat Sahipleri ve Hakları

Menfaat sahipleri kısmı genel olarak değerlendirildiğinde ankete katılanların %79,02'si Evet, %20,98'i de Hayır cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre SPK kurumsal yönetim ilkelerinden menfaat sahipleri ile ilgili olan ilkelerin uygulanma ve algılanma derecesi yüksektir. Fakat pay sahipleri ilkesi ile karşılaştırıldığında oran daha düşük çıkmıştır.

4.6.4. Yönetim Kurulu

Yönetim kurulu, genel kurulda pay sahiplerinin kendisine vermiş olduğu yetki doğrultusunda, mevzuat, esas sözleşme, şirket içi düzenlemeler ve politikalar çerçevesinde yetki ve sorumluluklarını kullanır ve şirketi temsil eder.

Yönetim kurulu bir şirketin stratejik karar alma, temsil ve en üst seviyede yürütme (yönetim) organıdır. Yönetim kurulu kararlarını alırken ve bunları uygularken, şirketin piyasa değerinin mümkün olan en üst seviyeye çıkarılmasını hedefler. Yönetim kurulu bunun bilinci içerisinde şirket işlerini, pay sahiplerinin uzun vadeli ve istikrarlı bir kazanç sağlamasını temin edecek şekilde yürütür. Bunu yaparken, pay sahipleri ile şirketin büyüme gereği arasındaki hassas dengenin de bozulmamasına özen gösterir.

Yönetim kurulu üyeleri görevlerini rasyonel şekilde ve iyi niyet kuralları çerçevesinde, şirketin çıkarları ile pay ve menfaat sahipleri arasındaki hassas dengeyi gözeterek yerine getirirler. Yönetim kurulu üyeleri, şirket hakkındaki gizli ve kamuya açık olmayan ve/veya ticari sır niteliğindeki bilgileri, ilgili mevzuatı da dikkate alarak, kendi, eşleri ve üçüncü kişilerin çıkarları için kullanmazlar.

Yönetim kurulu, etkinliğinin en üst düzeyde olmasını ve her türlü çıkar çatışmasından ve etkiden uzak, karar alma, yürütme ve temsil görevlerini bağımsız bir şekilde yerine getirmesini sağlayacak şekilde oluşturulur. Yönetim kurulu

üyelerinin yetenek, beceri ve deneyim düzeyleri ile bağımsızlık derecesi, yönetim kurulunun performans düzeyini ve başarısını belirlemekte ve şirketin hedefe ulaşmadaki başarısını doğrudan etkilemektedir.

Yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin, şirketin, pay ve menfaat sahiplerinin çıkarlarını her şeyin üstünde tutabilme ve kararlarda tarafsız olabilme avantajına doğal olarak sahip oldukları kabul edilmektedir. Bu çerçevede bağımsız üyelerin yönetim kurulunda çoğunlukta bulunması, bir şirkette kurumsal yönetimin doğru ve tarafsız olarak uygulanmasının önemli unsurlarından bir tanesidir. Ancak ülke uygulamalarına bakıldığında, bu konunun her ülkenin özgün koşulları çerçevesinde farklı değerlendirildiği de bir gerçektir. Ülkemiz uygulamaları da dikkate alınarak, İlkelerde bağımsızlığa ilişkin kriterlere yer verilmiş ve yönetim kurulunun sayısının ikiden az olmamak üzere, en az üçte birinin bu kriterleri sağlayan bağımsız üyelerden oluşması tavsiye edilmiştir. Hiç kuşkusuz ülkemize özgü koşullardaki değişiklikler ile birlikte bu sayının ve oranın artırılması hedeflenmelidir. Diğer taraftan İlkelerde yönetim kurulu tarafından oluşturulacak komitelerin başkanlarının bağımsız üye olması önerildiğinden, ikiden fazla komite oluşturulması durumunda, yönetim kurulundaki bağımsız üye sayısı buna uygun olarak arttırılmalıdır.

Yönetim kurulu ve yöneticiler, şirketin misyonu ve vizyonu çerçevesinde, bir şirketin belirlemiş olduğu hedeflere ulaşmasında esas sorumludur. Bu itibarla, yönetim kurulu ve yöneticiler şeffaf bir şekilde performans değerlendirmesine tabi tutulmalı ve ödüllendirme veya göreve son verme bu esaslar çerçevesinde gerçekleştirilmelidir.

Görevlerini gerektiği gibi yerine getirmemeleri nedeni ile şirketi ve dolayısıyla pay sahiplerini zarara uğratan yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler, sebep oldukları zararı şirkete ve pay sahiplerine ödemelidirler. Bu yol ile hem şirketin kayıpları engellenebilir, hem de bu kişilerin kendilerinden beklendiği şekilde sorumlu hareket etmeleri sağlanabilir.

Yönetim kurulu çalışmalarını daha sağlıklı yürütebilmek için komiteler oluşturabilir. Bu komitelerin oluşumu, yapısı ve çalışma ilkeleri, yönetim kurulunun

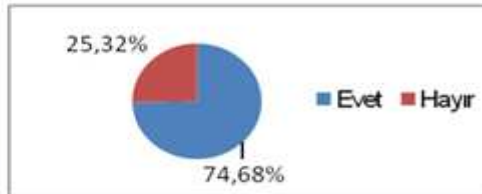
profesyonel bir yaklaşımla ve sağlıklı bir şekilde çalışmasını ve böylelikle şirketin kurumsal yönetim ilkelerine göre işleminin temelini oluşturur. Komitelerin başkanları bağımsız yönetim kurulu üyelerinden seçilmelidir. Diğer taraftan, her bir komiteyi oluşturan üyelerin, çoğunluğunun, icrada görevli olmayan yönetim kurulu üyeleri arasından ve şeffaf bir şekilde seçilmesi kurumsal yönetimin işlemesi açısından önemlidir. Birçok ülkede, denetimden sorumlu komite, kurumsal yönetim komitesi, stratejik planlama komitesi, insan kaynakları ve ödüllendirme komitesi, uzlaşma komitesi ve etik komitesi adları altında çeşitli komiteler kurulduğu gözlemlenmektedir (SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri).

SPK kurumsal yönetim ilkelerinden yönetim kurulu ile ilgili kısmın İMKB 100 şirketleri tarafından algılanması ve bu ilkede yer alanların uygulanmasının araştırılması ile ilgili bu kısımda ankete katılanlara “evet” ve “hayır” olmak üzere toplam 7 soru sorulmuştur. Ankete katılanların verdikleri cevaplar aşağıda Tablolar ve Şekiller olarak sorular ile birlikte gösterilmiştir.

Soru 1: Yönetim kurulunun oy hakları eşit midir?

Ankete katılanların %74,68'i Evet ve %25,32'si de Hayır cevabı vermiştir.

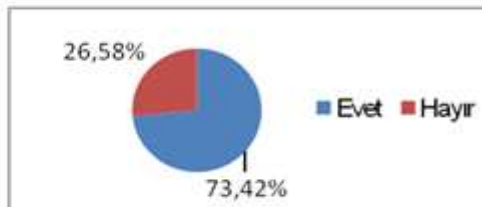
Cevap	f	(%)
Evet	59	74,68%
Hayır	20	25,32%
Toplam	79	100,00%

Soru 2: Yönetim kurulu üyelerine olumlu /olumsuz veto hakkı tanınmış mıdır?

Ankete katılanların %73,42'si Evet ve %26,58'i de Hayır cevabı vermiştir.

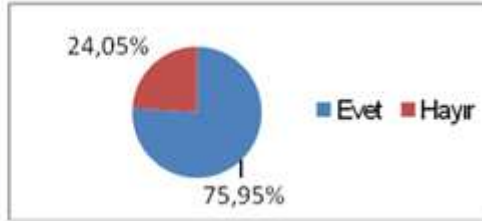
Cevap	f	(%)
Evet	58	73,42%
Hayır	21	26,58%
Toplam	79	100,00%

Soru 3: Şirket esas sözleşmesinde pay ve menfaat sahiplerinin yönetim kurulunu toplantıya davet etmelerini sağlayacak düzenlemeler bulunmakta mıdır?

Ankete katılanların %75,95'i Evet ve %24,05'i de Hayır cevabı vermiştir.

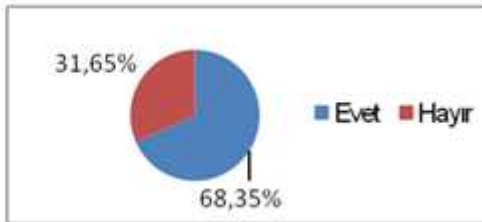
Cevap	f	(%)
Evet	60	75,95%
Hayır	19	24,05%
Toplam	79	100,00%

Soru 4: Yönetim kurulunda, nitelikleri esas sözleşme ile belirlenmiş ve görevini hiçbir etki altında kalmadan icra etme yeteneğine /potansiyeline sahip bağımsız üyeler bulunmakta mıdır?

Ankete katılanların %68,35'i Evet ve %31,65'i de Hayır cevabı vermiştir.

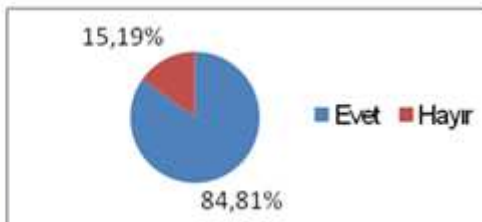
Cevap	f	(%)
Evet	54	68,35%
Hayır	25	31,65%
Toplam	79	100,00%

Soru 5: Yönetim Kurulunun yetki ve sorumlulukları şirket esas sözleşmesinde yer almakta mıdır?

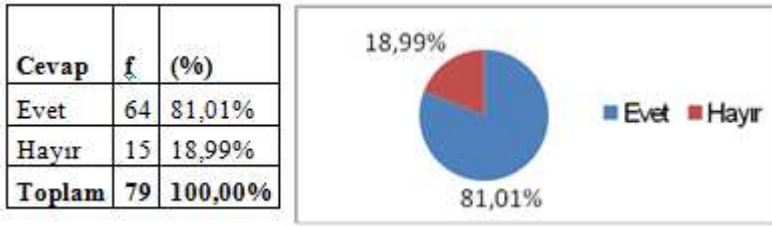
Ankete katılanların %84,81'i Evet ve %15,19'u da Hayır cevabı vermiştir.

Cevap	f	(%)
Evet	67	84,81%
Hayır	12	15,19%
Toplam	79	100,00%

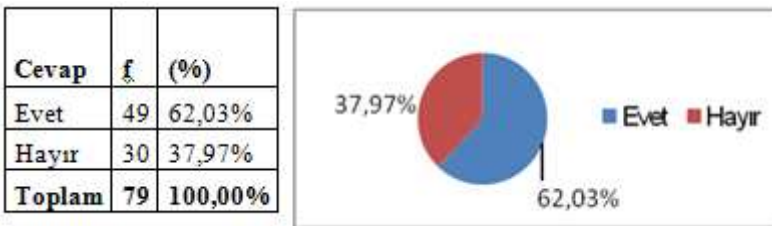
Soru 6: Yönetim Kurulu üyeleri arasında görev dağılımı yapılmış mıdır? Görev dağılımına faaliyet raporunda yer verilmiş midir?

Ankete katılanların %81,01'i Evet ve %18,99'u da Hayır cevabı vermiştir.

Soru 7: Yönetim Kurulu üyelerinde bulunması gereken niteliklere (bilgi, beceri, tecrübe, eğitim) şirket esas sözleşmesinde yer verilmekte midir?

Ankete katılanların %62,03'i Evet ve %37,97'si de Hayır cevabı vermiştir.

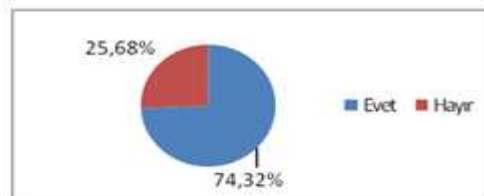
Tablo 4.13. Yönetim Kurulu

Yönetim Kurulu	Cevaplar	
	Evet	Hayır
1)Yönetim kurulunun oy hakları eşit midir?	74,68%	25,32%
2)Yönetim kurulu üyelerine olumlu /olumsuz veto hakkı tanınmış mıdır?	73,42%	26,58%
3)Şirket esas sözleşmesinde pay ve menfaat sahiplerinin yönetim kurulunu toplantıya davet etmelerini sağlayacak düzenlemeler bulunmakta mıdır?	75,95%	24,05%
4)Yönetim kurulunda, nitelikleri esas sözleşme ile belirlenmiş ve görevini hiçbir etki altında kalmadan icra etme yeteneğine /potansiyeline sahip bağımsız üyeler bulunmakta mıdır?	68,35%	31,65%
5)Yönetim Kurulunun yetki ve sorumlulukları şirket esas sözleşmesinde yer almakta mıdır?	84,81%	15,19%
6)Yönetim Kurulu üyeleri arasında görev dağılımı yapılmış mıdır? Görev dağılımına faaliyet raporunda yer verilmiş midir?	81,01%	18,99%
7)Yönetim Kurulu üyelerinde bulunması gereken niteliklere (bilgi, beceri, tecrübe, eğitim) şirket esas sözleşmesinde yer verilmekte midir?	62,03%	37,97%
TOPLAM	74,32%	25,68%

Tablo 4.14. Yönetim Kurulu

Cevap	(%)
Evet	74,32%
Hayır	25,68%
Toplam	100,00%

Şekil 4.11. Yönetim Kurulu

Yönetim kurulu kısmı ile ilgili sorulan sorulara ankete katılanların %74,32'si Evet ve %25,68'si de Hayır diye cevap vermiştir.

4.6.5. Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık

Pay ve menfaat sahipleri şirketin yönetimi, finansal ve hukuki durumu ile ilgili olarak düzenli ve güvenilir bilgiye erişim ihtiyacı duyarlar.

Kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ilkesi, pay ve menfaat sahiplerine, şirketin hak ve yararlarını da gözeterek bir şekilde, zamanında, doğru, eksiksiz, anlaşılabilir, analiz edilebilir, düşük maliyetle kolay erişilebilir bilgilerin sunulmasını amaçlar.

Şirket, kamuya açıklamada bulunurken, mümkün olan en basit kavram ve terimleri kullanır, ikilem yaratacak belirsiz ifadelerden kaçınır. Teknik terim kullanması gereken yerlerde, herkesin kolayca anlamasına imkân verecek şekilde açıklamalar da beraberinde verilir.

Kamuya açıklanan bilgiler tarafsız olmalıdır. Şirketle ilgili tarafların bir veya birkaçının bilgi alma ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yapılan bilgi açıklamaları kabul edilemez. Şirketler hiçbir şart altında kendi aleyhlerine sonuçlar doğurabilecek bile olsa açıklanması gereken bilgilerin açıklanmasında tereddüt etmemelidir. Ancak kamuya açıklanan şirket bilgilerinin de ticari sır kapsamında olmaması ve şirketin rekabet gücünü engelleyerek zararına neden olabilecek sonuçlar doğurmaması önem taşır.

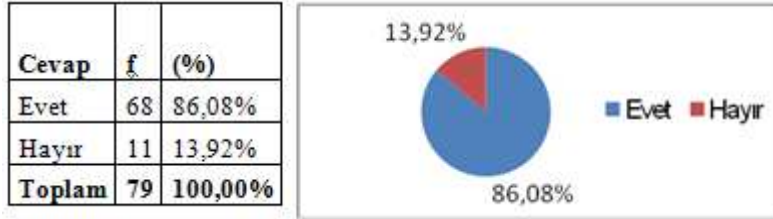
Bu İlkeler içerisinde yer alan periyodik mali tablo ve raporlar ifadesi ile, yıllık ve ara dönem mali tablolar ile yıllık ve ara dönemler itibarıyla hazırlanacak bağımsız denetim raporu, sermaye yeterliliği tabloları ve benzeri raporlar kastedilmektedir. Kamuya açıklanacak bilgiler, periyodik mali tablo ve raporların içinde yer alabileceği gibi, bunlardan bağımsız ayrı bir rapor olarak yönetim kurulunun yorum ve analizini de içeren bir değerlendirmeye yer verilerek de sunulabilir.

SPK kurumsal yönetim ilkelerinden kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık ile ilgili kısmın İMKB 100 şirketleri tarafından algılanması ve bu ilkede yer alanların uygulanmasının araştırılması ile ilgili bu kısımda ankete katılanlara “evet” ve “hayır”

olmak üzere toplam 18 soru sorulmuştur. Ankete katılanların verdikleri cevaplar aşağıda Tablolar ve Şekiller olarak sorular ile birlikte gösterilmiştir.

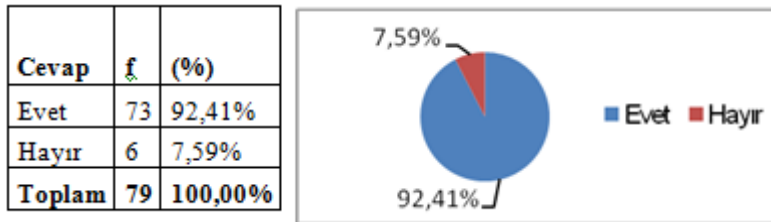
Soru 1: Şirketiniz kamunun aydınlatılmasında yapılacak bildirimlerden sorumlu ve imza yetkisine haiz iki yöneticiye sahip midir?

Ankete katılanların %86,08'i Evet ve %13,92'si de Hayır cevabı vermiştir.

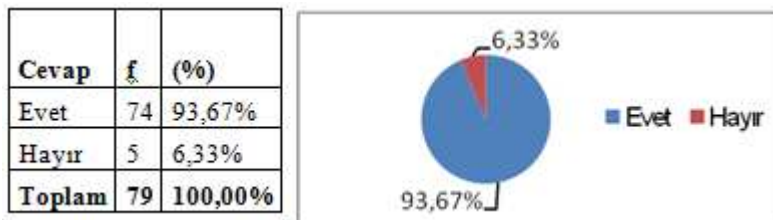
Soru 2: Pay sahipleri ile ilişkiler birimizde çalışan bir personel münhasıran kamuyu aydınlatma ile ilgili her türlü hususu gözetmek ve izlemek üzere görevlendirilmiş midir?

Ankete katılanların %92,41'i Evet ve %7,59'u da Hayır cevabı vermiştir.

Soru 3: Şeffaflık ilkesine uygun olarak, uygulanan muhasebe politikaları ve faaliyet sonuçları gerçeğe uygun şekilde kamuya açıklanmakta mıdır?

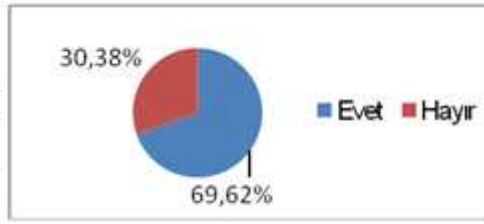
Ankete katılanların %93,67'si Evet ve %6,33'ü de Hayır cevabı vermiştir.

Soru 4: Yönetim Kurulu, bilgilendirme politikası olarak adlandırılabilir ilkeler bütünü hazırlayarak, genel kurulda pay sahiplerinin bilgisine sunmakta ve kamuya açıklamakta mıdır?

Ankete katılanların %69,62'si Evet ve %30,38'i de Hayır cevabı vermiştir.

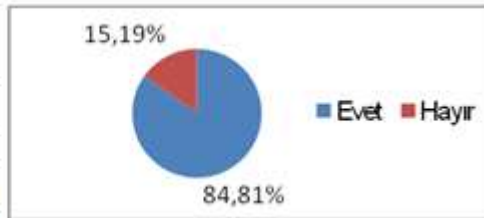
Cevap	f	(%)
Evet	55	69,62%
Hayır	24	30,38%
Toplam	79	100,00%

Soru 5: Şirketin sermaye piyasası araçlarının değerine etki etme ihtimali bulunan gelişmeler mevzuat ile belirlenen süre içerisinde zaman geçirmeksizin kamuya duyurulmakta mıdır?

Ankete katılanların %84,81'i Evet ve %15,19'u da Hayır cevabı vermiştir.

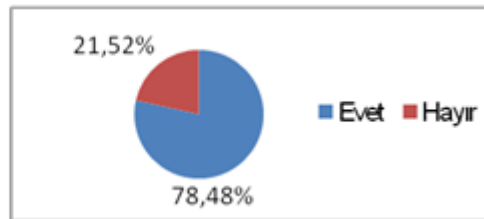
Cevap	f	(%)
Evet	67	84,81%
Hayır	12	15,19%
Toplam	79	100,00%

Soru 6: Şirketin finansal durumunda ve/veya faaliyetlerinde önemli bir değişiklik olması halinde veya yakın bir gelecekte önemli bir değişikliğin ortaya çıkmasının beklendiği durumlarda, ilgili düzenlemelerde yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla, kamuoyu bilgilendirilmekte midir?

Ankete katılanların %78,48'i Evet ve %21,52'si de Hayır cevabı vermiştir.

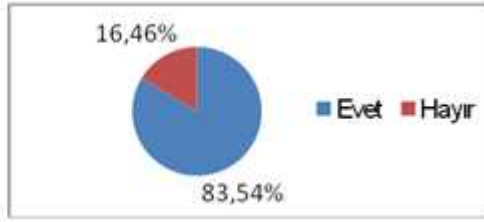
Cevap	f	(%)
Evet	62	78,48%
Hayır	17	21,52%
Toplam	79	100,00%

Soru 7: Şirketin kamuya yapmış olduğu açıklamalar ile ilgili olarak sonradan ortaya çıkan değişiklikler ve gelişmeler sürekli olarak güncellenerek kamuya duyurulmakta mıdır?

Ankete katılanların %83,54'ü Evet ve %16,46'sı da Hayır cevabı vermiştir.

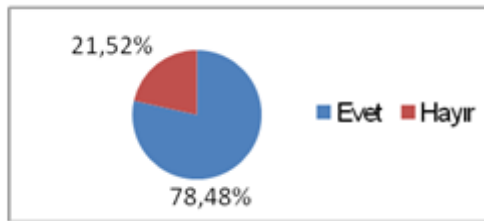
Cevap	f	(%)
Evet	66	83,54%
Hayır	13	16,46%
Toplam	79	100,00%

Soru 8: Kar payı dağıtım politikası faaliyet raporunda yer almakta mıdır? Ve bilgilendirme politikası çerçevesinde kamuya açıklanmakta mıdır?

Ankete katılanların %78,48'i Evet ve %21,52'si de Hayır cevabı vermiştir.

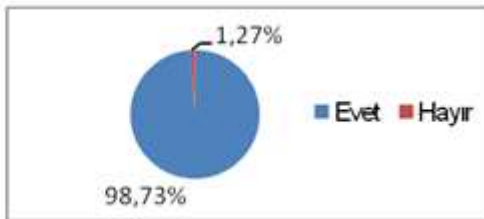
Cevap	f	(%)
Evet	62	78,48%
Hayır	17	21,52%
Toplam	79	100,00%

Soru 9: Şirketin İnternet adresi var mıdır?

Ankete katılanların %98,73'ü Evet ve %1,27'si de Hayır cevabı vermiştir.

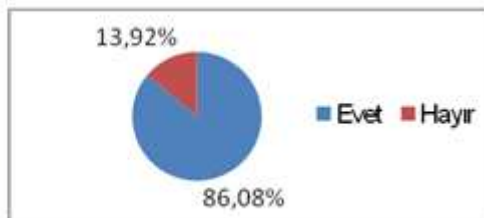
Cevap	f	(%)
Evet	78	98,73%
Hayır	1	1,27%
Toplam	79	100,00%

Soru 10: Şirket internet sitesi ayrıca İngilizce olarak hazırlanmış mıdır?

Ankete katılanların %86,08'i Evet ve %13,92'si de Hayır cevabı vermiştir.

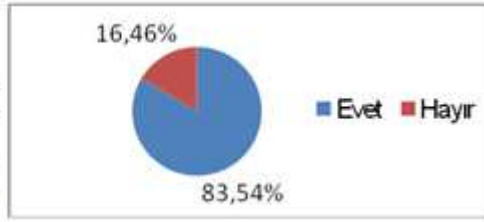
Cevap	f	(%)
Evet	68	86,08%
Hayır	11	13,92%
Toplam	79	100,00%

Soru 11: Periyodik mali tablo ve dipnotları mevcut mevzuat ve uluslar arası muhasebe standartları esas olarak mı hazırlanmaktadır?

Ankete katılanların %83,54'ü Evet ve %16,46'sı da Hayır cevabı vermiştir.

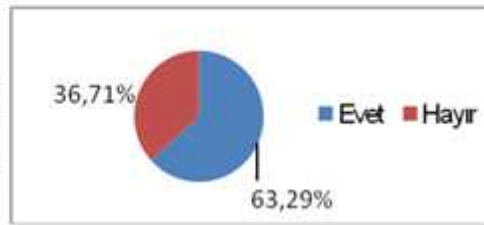
Cevap	f	(%)
Evet	66	83,54%
Hayır	13	16,46%
Toplam	79	100,00%

Soru 12: Şirketiniz, mevzuat gereği yapması gereken açıklamalarla sınırlı kalmayarak, pay sahipleri ile diğer menfaat sahiplerinin kararlarını etkileyebilecek her türlü önemli bilgiyi kamuya açıklamakta mıdır?

Ankete katılanların %63,29'u Evet ve %36,71'i de Hayır cevabı vermiştir.

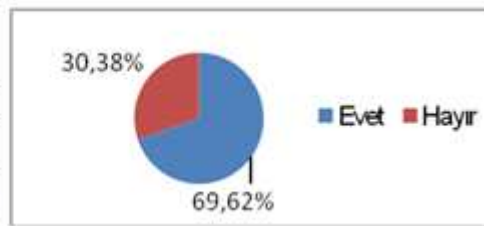
Cevap	f	(%)
Evet	50	63,29%
Hayır	29	36,71%
Toplam	79	100,00%

Soru 13: Yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve sermayenin doğrudan ya da dolaylı olarak %5'ine sahip olan pay sahipleri, şirketin sermaye piyasası araçları üzerinde yapmış oldukları işlemleri kamuya açıklamakta mıdır?

Ankete katılanların %63,29'u Evet ve %36,71'i de Hayır cevabı vermiştir.

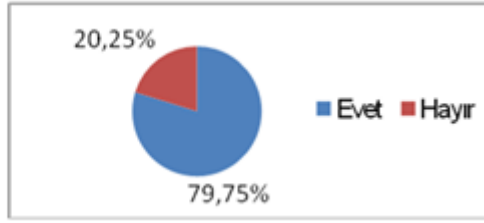
Cevap	f	(%)
Evet	55	69,62%
Hayır	24	30,38%
Toplam	79	100,00%

Soru 14: Periyodik mali tablo ve mali tablo dipnotları, şirketin gerçek finansal durumunu gösterecek şekilde hazırlanmakta ve kamuya açıklanmakta mıdır?

Ankete katılanların %79,75'i Evet ve %20,25'i de Hayır cevabı vermiştir.

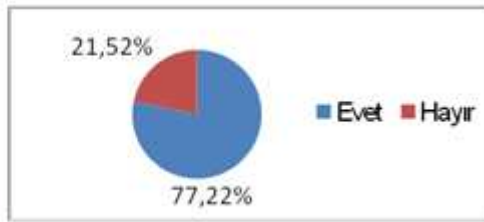
Cevap	f	(%)
Evet	63	79,75%
Hayır	16	20,25%
Toplam	79	100,00%

Soru 15: Faaliyet raporunuz, kamuoyunun şirketin faaliyetleri hakkında her türlü bilgiye ulaşmasını sağlayacak ayrıntıda hazırlanmakta mıdır?

Ankete katılanların %77,22'si Evet ve %21,52'si de Hayır cevabı vermiştir.

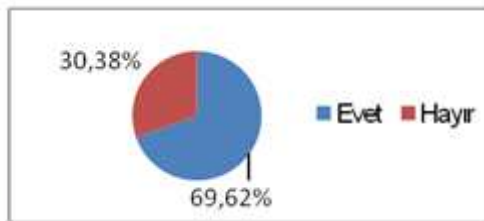
Cevap	f	(%)
Evet	61	77,22%
Hayır	17	21,52%
Toplam	78	98,73%

Soru 16: Şirket yönetim kurulu tarafından bir bağımsız denetim kuruluşu; sürekli ve/veya özel denetimlerde en çok 5 hesap dönemi için seçilmekte midir?

Ankete katılanların %69,62'si Evet ve %30,38'i de Hayır cevabı vermiştir.

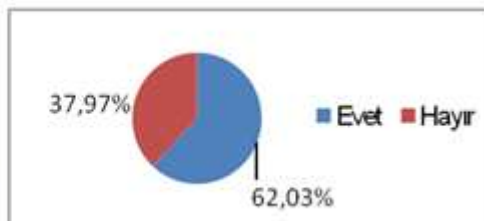
Cevap	f	(%)
Evet	55	69,62%
Hayır	24	30,38%
Toplam	79	100,00%

Soru 17: Şirketin aynı bağımsız denetim kuruluşu ile yeniden sürekli ve/veya özel denetim sözleşmesi imzalayabilmesi için en az 2 hesap dönemi geçmekte midir?

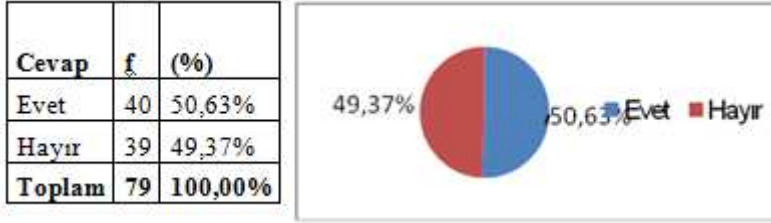
Ankete katılanların %62,03'ü Evet ve %37,97'si de Hayır cevabı vermiştir.

Cevap	f	(%)
Evet	49	62,03%
Hayır	30	37,97%
Toplam	79	100,00%

Soru 18: Bağımsız denetim kuruluşları ve bu kuruluşlarda istihdam edilen denetim elemanları şirketiniz için danışmanlık hizmeti vermekte midir?

Ankete katılanların %50,63'ü Evet ve %49,37'si de Hayır cevabı vermiştir.

4.6.6. Kurumsal Yönetim İlkeleri Genel Değerlendirmesi

Tablo 4.15. Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık

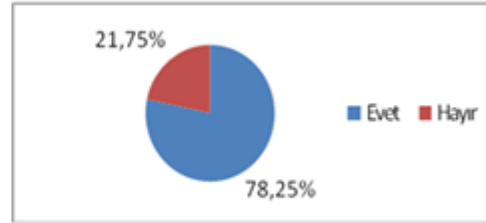
Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık	Cevaplar	
	Evet	Hayır
1)Şirketiniz kamunun aydınlatılmasında yapılacak bildirimlerden sorumlu ve imza yetkisine haiz iki yöneticiye sahip midir?	86,08%	13,92%
2)Pay sahipleri ile ilişkiler birimizde çalışan bir personel münhasıran kamuyu aydınlatma ile ilgili her türlü hususu gözetmek ve izlemek üzere görevlendirilmiş midir?	92,41%	7,59%
3)Şeffaflık ilkesine uygun olarak, uygulanan muhasebe politikaları ve faaliyet sonuçları gerçeğe uygun şekilde kamuya açıklanmakta mıdır?	93,67%	6,33%
4)Yönetim Kurulu, bilgilendirme politikası olarak adlandırılacak ilkeler bütününi hazırlayarak, genel kurulda pay sahiplerinin bilgisine sunmakta ve kamuya açıklamakta mıdır?	69,62%	30,38%
5)Şirketin sermaye piyasası araçlarının değerine etki etme ihtimali bulunan gelişmeler mevzuat ile belirlenen süre içerisinde zaman geçirmeksizin kamuya duyurulmakta mıdır?	84,81%	15,19%
6)Şirketin finansal durumunda ve/veya faaliyetlerinde önemli bir değişiklik olması halinde veya yakın bir gelecekte önemli bir değişikliğin ortaya çıkmasının beklendiği durumlarda, ilgili düzenlemelerde yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla, kamuoyu bilgilendirilmekte midir?	78,48%	21,52%
7)Şirketin kamuya yapmış olduğu açıklamalar ile ilgili olarak sonradan ortaya çıkan değişiklikler ve gelişmeler sürekli olarak güncellenerek kamuya duyurulmakta mıdır?	83,54%	16,46%
8)Kar payı dağıtım politikası faaliyet raporunda yer almakta mıdır? Ve bilgilendirme politikası çerçevesinde kamuya açıklanmakta mıdır?	78,48%	21,52%
9)Şirketin İnternet adresi var mıdır?	98,73%	1,27%
10)Şirket internet sitesi ayrıca İngilizce olarak hazırlanmış mıdır?	86,08%	13,92%
11)Periyodik mali tablo ve dipnotları mevcut mevzuat ve uluslar arası muhasebe standartları esas olarak mı hazırlanmaktadır?	83,54%	16,46%
12)Şirketiniz, mevzuat gereği yapması gereken açıklamalarla sınırlı kalmayarak, pay sahipleri ile diğer menfaat sahiplerinin kararlarını etkileyebilecek her türlü önemli bilgiyi kamuya açıklamakta mıdır?	63,29%	36,71%

13)Yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve sermayenin doğrudan ya da dolaylı olarak %5'ine sahip olan pay sahipleri, şirketin sermaye piyasası araçları üzerinde yapmış oldukları işlemleri kamuya açıklamakta mıdır?	69,62%	30,38%
14)Periyodik mali tablo ve mali tablo dipnotları, şirketin gerçek finansal durumunu gösterecek şekilde hazırlanmakta ve kamuya açıklanmakta mıdır?	79,75%	20,25%
15)Faaliyet raporunuz, kamuoyunun şirketin faaliyetleri hakkında her türlü bilgiye ulaşmasını sağlayacak ayrıntıda hazırlanmakta mıdır?	77,22%	21,52%
16)Şirket yönetim kurulu tarafından bir bağımsız denetim kuruluşu; sürekli ve/veya özel denetimlerde en çok 5 hesap dönemi için seçilmekte midir?	69,62%	30,38%
17)Şirketin aynı bağımsız denetim kuruluşu ile yeniden sürekli ve/veya özel denetim sözleşmesi imzalayabilmesi için en az 2 hesap dönemi geçmekte midir?	62,03%	37,97%
18)Bağımsız denetim kuruluşları ve bu kuruluşlarda istihdam edilen denetim elemanları şirketiniz için danışmanlık hizmeti vermekte midir?	50,63%	49,37%
TOPLAM	78,25%	21,75%

Tablo 4.16. Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık

Cevap	(%)
Evet	78,25%
Hayır	21,75%
Toplam	100,00%

Şekil 4.12. Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık

Kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık kısmı genel olarak değerlendirildiğinde ankete katılanların %78,25'i Evet ve %22,75'i de Hayır diye cevap vermiştir.

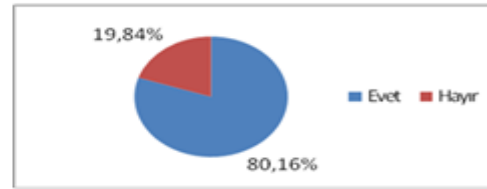
Sonuç olarak SPK kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanma derecesi oldukça yüksektir. Dört bölüm olan ilkelerin Tablo 4.17'de ki genel sonuçlarına bakıldığında verilen cevapların %80,16'sı Evet ve %19,84'ü de Hayır olmuştur. Yasal zorunlulukların olmadığı düşünüldüğünde bu oran oldukça yüksektir. Taslak halinde olan yeni Türk Ticaret Kanunu'nda yapılacak yeni düzenlemeler ile bu oran çok daha yükselecektir. Uluslar arası sermaye hareketleri düşünüldüğünde en önemli hususlardan birisi sermayenin gideceği yerdeki güven ortamı ve oradaki yasal düzenlemelerin yatırım yapacakları korumasıdır. Burada ayrıca yatırım yapacakların korunması kadar sermayedarların korunması da çok önemli bir unsurdur. Bu da çoğunlukla etkin bir kurumsal yönetim sistemi ve SPK ilkelerinin uygulanması ile sağlanacaktır.

Tablo 4.17. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri

SPK KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ	Cevaplar	
	Evete	Hayır
Pay Sahipleri ve Uygulama	92,04%	7,96%
Menfaat Sahipleri ve Hakları	79,02%	20,98%
Yönetim Kurulu	74,32%	25,68%
Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık	78,25%	21,75%
TOPLAM	80,16%	19,84%

Tablo 4.18. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri

Cevap	(%)
Evete	80,16%
Hayır	19,84%
Toplam	100,00%

Şekil 4.13. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri

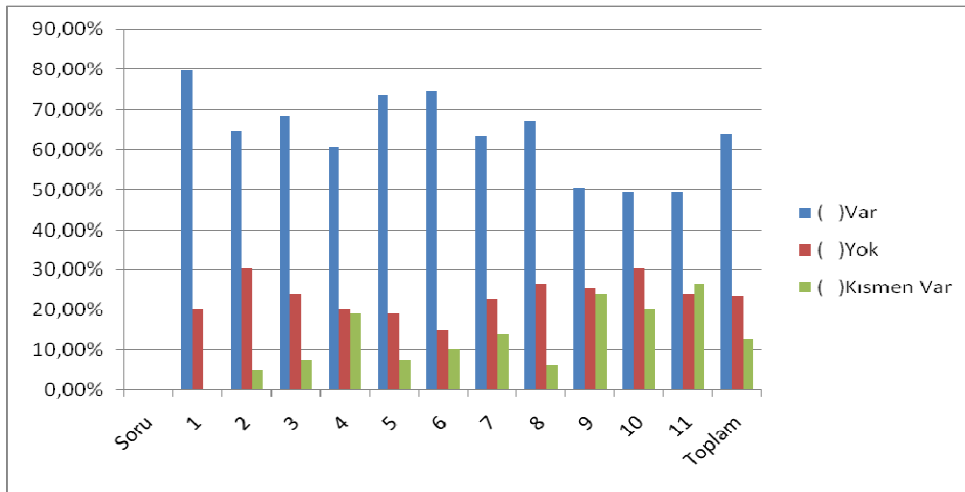
Kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık bağliğı altında katılımcılara ayrıca iki başlık altında toplam 27 soru sorulmuş ve bu sorularla ankete katılan firmaların internet sitelerinde ve faaliyet raporlarında yer alan konuların SPK kurumsal yönetim ilkelerinde istenilenlere uygun olup olmadığı araştırılmıştır. Bu 27 soru “Var”, “Yok” ve “Kısmen Var” şeklinde hazırlanmıştır. Anket soruları ve verilen cevapları yüzdeleri aşağıda Tablo 4.19.’da ve Tablo 4.21.’de yer almaktadır.

Tablo 4.19. Şirketin İnternet Sitesinde Yer Alan Konular

İnternet Sitesinde Yer Alan Konular	()Var	()Yok	Kısmen Var	Toplam
	(%)			
1)Ticaret sicili bilgileri.	79,75%	20,25%	-	100,00%
2)İmtiyazlı paylar hakkında detaylı bilgi.	64,56%	30,38%	5,06%	100,00%
3)Değişikliklerin yayınlandığı ticaret sicili gazetelerinin tarih ve sayısı ile birlikte şirket esas sözleşmesinin son hali.	68,35%	24,05%	7,59%	100,00%
4)Özel durum açıklamaları.	60,76%	20,25%	18,99%	100,00%
5)Yıllık faaliyet raporları.	73,42%	18,99%	7,59%	100,00%
6)Periyodik mali tablo ve raporlar.	74,68%	15,19%	10,13%	100,00%
7)İzah nameler ve halka arz sirküleri.	63,29%	22,78%	13,92%	100,00%
8)Genel kurul toplantılarının gündemleri, katılanlar cetvelleri ve toplantı tutanakları.	67,09%	26,58%	6,33%	100,00%

9)Çağrı yoluyla hisse senedi veya vekalet toplanmasında hazırlanan zorunlu bilgi formları ve benzeri formlar.	50,63%	25,32%	24,05%	100,00%
10)Sermaye piyasası araçlarının değerine etki edebilecek önemli yönetim kurulu kararlarının toplantı tutanakları ve sıkça sorulan sorular başlığı altında şirkete ulaşan bilgi talepleri.	49,37%	30,38%	20,25%	100,00%
11)Soru ve ihbarlar ile bunlara verilen cevaplar.	49,37%	24,05%	26,58%	100,00%
Toplam	63,75%	23,48%	12,77%	100,00%

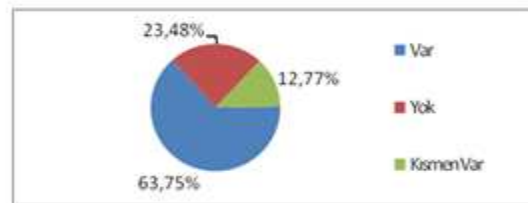
Şekil 4.14. İnternet Sitesinde Yer Alan Konular

Tablo 4.20. İnternet Sitesinde Yer Alan Konular

Cevap	(%)
Var	63,75%
Yok	23,48%
Kısmen Var	12,77%
Toplam	100,00%

Şekil 4.15. İnternet Sitesinde Yer Alan Konular

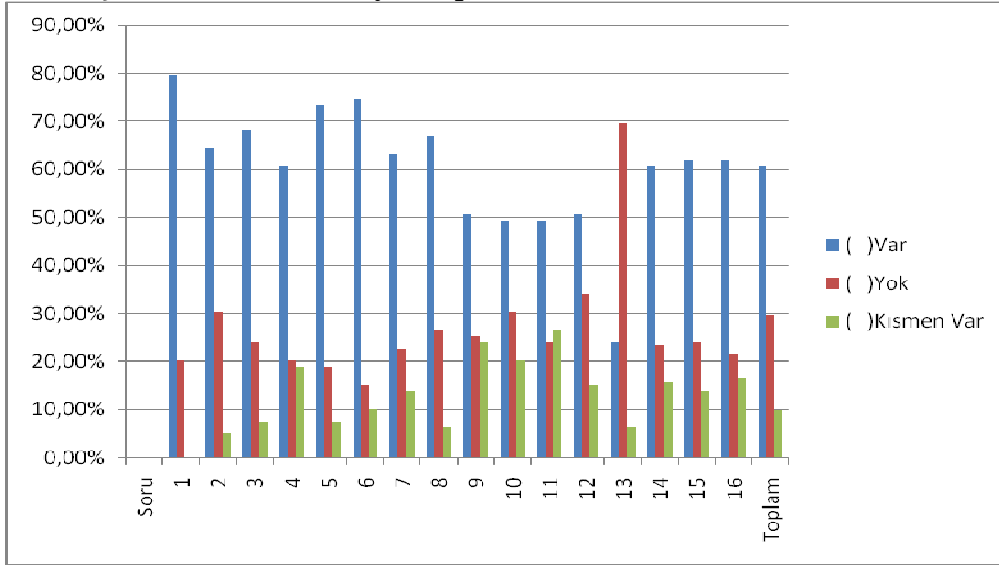

SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık kısmında yer alan ve şirketin internet sitesinde olması istenilen hususlar ankete katılanlara sorulmuştur. Toplam 79 katılımcının her bir soruya verdiği cevapların yüzdesel ifadeleri yukarıdaki Tablo 4.20 ve Şekil 4.15.'de görülebilmektedir. Buna göre Toplam satırına baktığımızda tüm sorulara katılımcıların %63,75'i Var diye cevap vermiş, %23,48'i Yok diye cevap vermiş, kalan %12,77'si de Kısmen Var diye cevap vermiştir. Burada katılımcılar en fazla 1. Soruda yer alan ticaret sicil

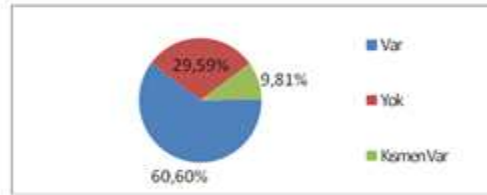
bilgileri ile ilgili soruya Var diye cevap vermiştir. demıştır. Katılımcıların %30,38'i 10. Soruya Yok diye cevap vermiştir.

Tablo 4.21. Yıllık Faaliyet Raporunda Yer Alan Konular

Yıllık Faaliyet Raporunda Yer Alan Hususlar	()Var	()Yok	Kısmen Var	Toplam
	(%)			
1)Faaliyet konusu.	100,00%	-	-	100,00%
2)Sektör hakkında bilgi ve şirketin sektör içindeki yeri.	92,41%	1,27%	6,33%	100,00%
3)Finansal duruma ve faaliyet sonuçlarına ilişkin yönetimin analiz ve değerlendirmesi; planlanan faaliyetlerin gerçekleşme derecesi; belirlenen stratejik hedefler karşısında şirketin durumu.	78,48%	13,92%	7,59%	100,00%
4)İç kontrol sistemi ile bu sistemin sağlıklı olarak işleyip işlemediğine ilişkin yönetim kurulu beyanı.	55,70%	30,38%	13,92%	100,00%
5)Bağımsız denetim kuruluşunun şirketin iç kontrol sistemi ile ilgili görüşü.	48,10%	37,97%	13,92%	100,00%
6)Derecelendirme kuruluşunun değerlendirmesi.	43,04%	49,37%	7,59%	100,00%
7)Faaliyetlerle ilgili öngörülebilir risklere ilişkin detaylı açıklama.	63,29%	20,25%	16,46%	100,00%
8)Son bir yıl içinde grup içi şirketler ve diğer ilişkili kişi ve kurumlarla yapılan önemli tutardaki işlemlerin analizi.	69,62%	22,78%	7,59%	100,00%
9)Organizasyon, sermaye, ortaklık yapısı ve yönetim yapısı değişiklikleri.	75,95%	17,72%	6,33%	100,00%
10)Şirketin gerçek kişi nihai hakim pay sahibi/sahipleri, dolaylı ve karşılıklı iştirak ilişkilerinden arındırılmak sureti ile gösteren ortaklık yapısı tablosu.	56,96%	39,24%	3,80%	100,00%
11)Varsa mevzuat hükümlerine aykırı uygulamalar nedeni ile alınan cezalar ve gerekçesine ilişkin açıklama.	26,58%	68,35%	5,06%	100,00%
12)Şirket faaliyetlerini önemli derecede etkileyebilecek mevzuat değişiklikleri.	50,63%	34,18%	15,19%	100,00%
13)Şirket aleyhine açılan önemli davalar ve olası sonuçları; kamu otoriteleri tarafından yapılan uyarı, ihtar veya verilen idari para cezası ve benzeri bilgiler.	24,05%	69,62%	6,33%	100,00%
14)Kar dağıtım politikası; kar dağıtım yapılmıyacaksa gerekçesi.	60,67%	23,60%	15,73%	100,00%
15)Satışlar, verimlilik, piyasa payı, gelir yaratma kapasitesi, karlılık, borç/öz kaynak oranı ve benzeri konularda ileriye dönük beklentiler.	62,03%	24,05%	13,92%	100,00%
16)Genel kurulların fonksiyonu, pay sahiplerinin sahip olduğu haklar ve bu hakların kullanılmasına ilişkin esasların açıklandığı metinlere ulaşım bilgileri.	62,03%	21,52%	16,46%	100,00%
Toplam	60,60%	29,59%	9,81%	100,00%

Şekil 4.16. Yıllık Faaliyet Raporunda Yer Alan Hususlar**Tablo 4.22. Yıllık Faaliyet Raporu**

Cevap	(%)
Var	60,60%
Yok	29,59%
Kısmen Var	9,81%
Toplam	100,00%

Şekil 4.17. Yıllık Faaliyet Raporu

SPK Kurumsal Yönetim İlkelerine göre yıllık faaliyet raporunda yer alması gereken hususlar belirlenmiştir. Bu hususlara uygunluğun araştırıldığı bu bölümde katılımcı firmalara toplam 16 soru sorulmuştur. Katılımcıların verdiği cevaplar yukarıda Tablo 4.22. ve Şekil 4.17’de görülmektedir. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğu sorulan sorulara olumlu cevaplar vermişlerdir. 13. Soruya ise katılımcıların %69,62’si olumsuz cevap vermiştir.

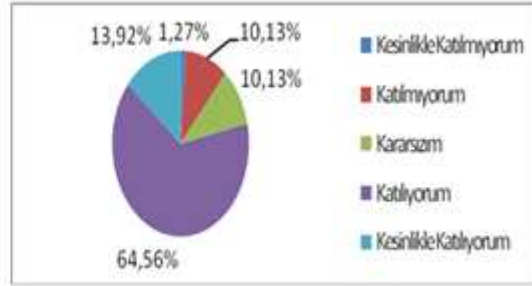
4.6.7. Kurumsal Yönetim İlkeleri İle İlgili Görüşler

Anketin bu bölümdeki son kısmında ise ankete katılanların SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ile ilgili görüşleri araştırılmıştır. Bu bölümde ankete katılanlara toplam on soru sorulmuştur. Ankette katılımcılara sorulan sorular ve katılımcıların verdikleri cevaplar aşağıda Tablolar ve Şekiller olarak gösterilmiştir.

Soru 1: SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin tüm şirketler tarafından eksiksiz olarak uygulanabilmesi için zamana ihtiyaç vardır.

Ankete katılanların %1,27'si Kesinlikle Katılmıyorum, %10,13'ü Katılmıyorum, %10,13'ü Kararsızım, %64,56'ısı Katılıyorum ve %13,92'si de Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

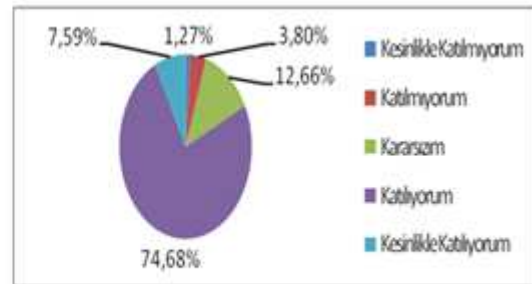
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1,27%
Katılmıyorum	8	10,13%
Kararsızım	8	10,13%
Katılıyorum	51	64,56%
Kesinlikle Katılıyorum	11	13,92%
Toplam	79	100,00%

Soru 2: SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması ancak yasal düzenlemeler ve zorunluluklar ile sağlanabilecektir.

Ankete katılanların %1,27'si Kesinlikle Katılmıyorum, %3,80'i Katılmıyorum, %12,66'sı Kararsızım, %74,68'i Katılıyorum ve %7,59'u da Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

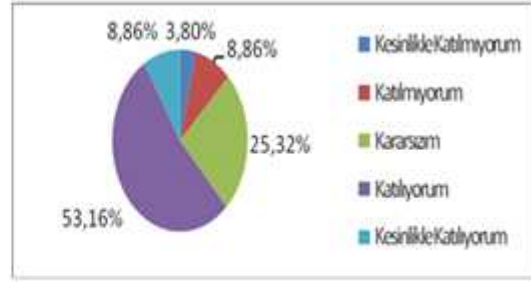
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1,27%
Katılmıyorum	3	3,80%
Kararsızım	10	12,66%
Katılıyorum	59	74,68%
Kesinlikle Katılıyorum	6	7,59%
Toplam	79	100,00%

Soru 3: SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin içeriği yeterince bilinmemekte ve bu konuda gerekli açıklamalar/bilgilendirmeler, doğru ve zamanında yapılmamaktadır.

Ankete katılanların %3,80'i Kesinlikle Katılmıyorum, %8,86'sı Katılmıyorum, %25,32'si Kararsızım, %53,16'sı Katılıyorum ve %8,86'sı da Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

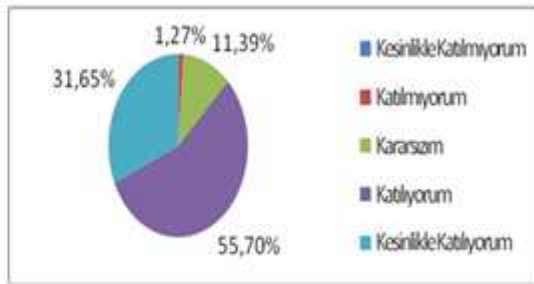
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	3	3,80%
Katılmıyorum	7	8,86%
Kararsızım	20	25,32%
Katılıyorum	42	53,16%
Kesinlikle Katılıyorum	7	8,86%
Toplam	79	100,00%

Soru 4: SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile birlikte yatırımcıların şirketlere olan güveni artacaktır.

Ankete katılanların %1,27'si Katılmıyorum, %11,39'u Kararsızım, %55,70'i Katılıyorum ve %31,65'i de Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

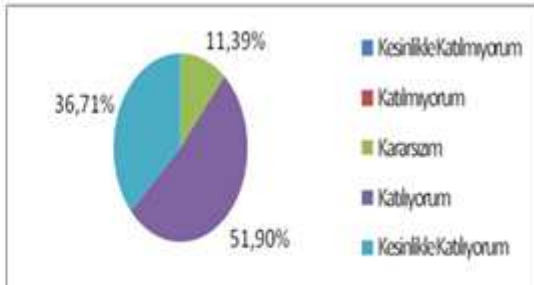
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	1	1,27%
Kararsızım	9	11,39%
Katılıyorum	44	55,70%
Kesinlikle Katılıyorum	25	31,65%
Toplam	79	100,00%

Soru 5: SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ulusal ve uluslararası rekabet açısından önemlidir.

Ankete katılanların %11,39'u Kararsızım, %51,90'nı Katılıyorum ve %36,71'i de Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

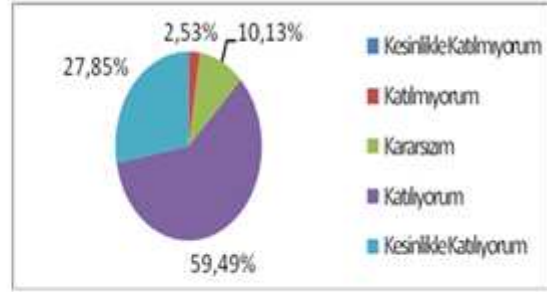
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	0	0,00%
Kararsızım	9	11,39%
Katılıyorum	41	51,90%
Kesinlikle Katılıyorum	29	36,71%
Toplam	79	100,00%

Soru 6: SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile kaynakların etkin kullanımı sağlanacaktır.

Ankete katılanların %2,53'ü Katılmıyorum, %10,13'ü Kararsızım, %59,49'u Katılıyorum ve %27,85'i de Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

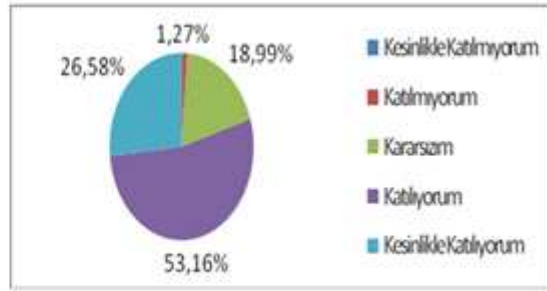
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	2	2,53%
Kararsızım	8	10,13%
Katılıyorum	47	59,49%
Kesinlikle Katılıyorum	22	27,85%
Toplam	79	100,00%

Soru 7: SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile şirket performansı artacaktır.

Ankete katılanların %1,27'si Katılmıyorum, %18,99'u Kararsızım, %53,16'sı Katılıyorum ve %26,58'i de Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

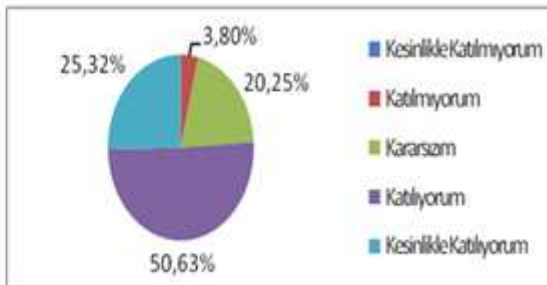
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	1	1,27%
Kararsızım	15	18,99%
Katılıyorum	42	53,16%
Kesinlikle Katılıyorum	21	26,58%
Toplam	79	100,00%

Soru 8: SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile çıkar çatışmaları önlenecek ve sürdürülebilirlik sağlanacaktır.

Ankete katılanların %3,80'i Katılmıyorum, %20,25'i Kararsızım, %50,63'ü Katılıyorum ve %25,32'si de Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

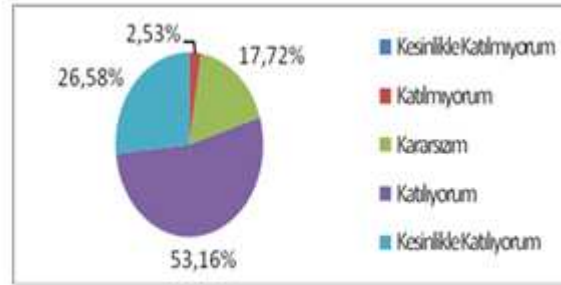
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	3	3,80%
Kararsızım	16	20,25%
Katılıyorum	40	50,63%
Kesinlikle Katılıyorum	20	25,32%
Toplam	79	100,00%

Soru 9: SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması kayıt dışılığı azaltacaktır.

Ankete katılanların %2,53'ü Katılmıyorum, %17,72'si Kararsızım, %53,16'sı Katılıyorum ve %26,58'i de Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

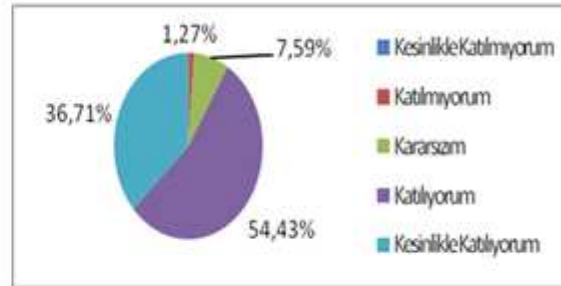
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	2	2,53%
Kararsızım	14	17,72%
Katılıyorum	42	53,16%
Kesinlikle Katılıyorum	21	26,58%
Toplam	79	100,00%

Soru 10: SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması ülke ekonomisi için olumlu katkı sağlayacaktır.

Ankete katılanların %2,53'ü Katılmıyorum, %17,72'si Kararsızım, %53,16'sı Katılıyorum ve %26,58'i de Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	1	1,27%
Kararsızım	6	7,59%
Katılıyorum	43	54,43%
Kesinlikle Katılıyorum	29	36,71%
Toplam	79	100,00%

SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ile ilgili ankete katılanların görüşlerini almaya yönelik on maddelik bir araştırma yapılmıştır. Birinci maddeye (*SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin tüm şirketler tarafından eksiksiz olarak uygulanabilmesi için zamana ihtiyaç vardır*) ankete katılanların %64,6'sı "Katılıyorum" şeklinde cevap vermiştir. "Kararsızların" ve "Katılmıyorum" cevabını işaretleyenlerin oranı %10,1'dir. İkinci madde (*SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması ancak yasal düzenlemeler ve zorunluluklar ile sağlanabilecektir*) ile ilgili soruya verilen cevaplara bakıldığında %74,7'si "Katılıyorum" diye cevap vermiştir. "Kesinlikle Katılmıyorum" ve "Katılmıyorum" cevabını işaretleyenlerin oranı sadece %5,1'dir.

Üçüncü maddeye (*SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin içeriği yeterince bilinmemekte ve bu konuda gerekli açıklamalar/bilgilendirmeler, doğru ve zamanında yapılmamaktadır*) ankete katılanların %42'si "Katılıyorum" diye cevap vermiş. %20'si de "Kararsızım" şikkını işaretlemiştir. Dördüncü maddede (*SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile birlikte yatırımcıların şirketlere olan güveni artacaktır*) yer alan soruya ankete katılanların %87,3'ü "Katılıyorum" ve "Kesinlikle Katılıyorum" cevabını vermiştir. Yalnızca %1,3'ü "Katılmıyorum" cevabını vermiştir. Beşinci maddede ankete katılanlara (*SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ulusal ve uluslararası rekabet açısından önemlidir*) sorusu sorulmuş ve ankete katılanların yaklaşık %89'u olumlu cevap vermiştir. Altıncı maddede yer alan soruya (*SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile kaynakların etkin kullanımı sağlanacaktır*) %87,3'ü olumlu cevap vermiş, sadece %2,5'u olumsuz cevap vermiştir. Yedinci maddede ankete katılanlara (*SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile şirket performansı artacaktır*) sorulan soruya %79,8'i olumlu cevap vermiş, %15'i "Kararsızım" şikkını işaretlemiştir. Sekizinci maddede yer alan (*SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile çıkar çatışmaları önlenecek ve sürdürülebilirlik sağlanacaktır*) soruya ankete katılanların %75,9'u olumlu cevap vermiştir. Ankete katılanların %20,3'ü "Kararsızım" demiş, sadece %3,8'i "Katılmıyorum" cevabını işaretlemiştir. Dokuzuncu maddede yer alan (*SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması kayıt dışılığı azaltacaktır*) soruya ankete katılanların %79,8'i olumlu cevap vermiştir. Onuncu ve son soruda (*SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması ülke ekonomisi için olumlu katkı sağlayacaktır*) yer alan soruya ankete katılanların %90,1'i olumlu cevap vermiştir.

Sonuç olarak ankete katılanların SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ile ilgili görüşünü almak için hazırlanan sorulara verilen cevaplar İMKB 100 şirketlerinde ankete cevap veren üst düzey yöneticilerin SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ile ilgili görüşlerinin olumlu olduğu yönündedir. SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin etkin uygulanması ile şirketlerin performansı olumlu olarak artacak ve yatırımcıların şirketlere olan güveni de sağlanmış olacaktır. Burada bu ilkelerin uygulanmasında şirketlere ve özellikle sorumluluk düzeyinde ki yöneticiler büyük görevler düşmektedir. Yeni Türk Ticaret Kanunu ile yapılmak istenen gerekli yasal

düzenlemelerin bir ana önce yasalaşması bu çerçevede önemlidir. Belli yasal yaptırımların varlığı bu ilkelerin daha iyi uygulanabilmesi açısından önemli olacaktır.

4.7. Kurumsal Derecelendirme Notu (Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Derecelendirmesi)

Türkiye’de geçtiğimiz 10 yıl içerisinde “Kurumsal Yönetim” konusunda bir çerçevenin oluştuğu görülmektedir. Kurumsal yönetim alanındaki gerek teorik çalışmalar, gerekse uygulamalar sürekli artmış SPK’nun temelde borsada işlem gören şirketler için yayınladığı kurumsal yönetim ilkelerinin yasal bir nitelik kazanmasıyla konu önemini daha da artırmıştır. Ayrıca İMKB tarafından kurumsal yönetim endeksinin oluşturulması bu sürecin daha da hızlı gelişmesini katkı sağlamıştır.

Bu kısımda şirketlerin kurumsal derecelendirme notu ile ilgili görüşlerini tespit etmeye yönelik olarak toplam sekiz soru sorulmuştur. Bu kısımda sorulan sorular ve verilen cevaplar aşağıda detaylı olarak görülecektir. Aşağıdaki Tablo 4.22’de İMKB endeksinde yer alan şirketlerden kurumsal derecelendirme notu olan şirketlerin listesi, kurumsal derecelendirme notları ve kurumsal derecelendirme notunun hangi derecelendirme firması tarafından verildiği görülebilmektedir.

Tablo 4.22. Kurumsal Derecelendirme Notu Alan İMKB Şirketleri

Kurumsal Yönetim Derecelendirme Notu Alan Şirket	Derecelendirme Notu ve Tarihi					
	2006	2007	2008	2009	2010	Notu Veren Kuruluş
1.Doğan Yayın Holding	8.0	8,5	9.0	9.0		ISS
2. Vestel Elektronik		7,5	8,5	8.5	8,5	ISS
3. Y&Y Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı		7,88	8,16	8,16	8,27	SAHA
4. Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.		7,74	8,16	8,24		SAHA
5. Türk Traktör ve Ziraat Makineleri A.Ş.		7,52	7,83	8,12		SAHA
6. Hürriyet		8.0	8,5	8,5		ISS
7.Tüpraş Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.		7,91	8,20	8,34		SAHA
8. Asya Katılım Bankası			7,56	7,82		SAHA
9.Otokar Otobüs Karoseri Sanayi A.Ş.			7,94	8,12	8,32	SAHA
10.Şekerbank				8.0	8,5	ISS
11.Dentaş Ambalaj ve Kağıt Sanayi A.Ş.			7,08	7,82	7,89	SAHA
12. Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayi A.Ş.			8.10	8,27	8,40	SAHA

13.Yapı ve Kredi Bankası A.Ş			8,02	8,44		SAHA
14.Vakıf Yatırım Ortaklığı				7,81	8,23	KOBİRATE
15.Coca Cola İçecek A.Ş.				8.30		SAHA
16.Arçelik A.Ş.				8.21		SAHA
17.TAV				8,5		ISS
18.Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. (TSKB)				8,77		SAHA
19. Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş.				8,26		SAHA
20.Petkim Petrokimya Holding A.Ş.				7,71		RATING
21.Logo Yazılım Sanayi ve Ticaret A.Ş				8,05		SAHA
22.İş Genel Finansal Kiralama A.Ş.				8,02		SAHA
23.Türk Prysmian Kablo ve Sistemleri				7,76		SAHA
24.Türk Telekomünikasyon A.Ş.				8,01		SAHA
25.Turcas Petrol A.Ş					7.52	KOBİRATE
26.Park Elektrik A.Ş					8.65	SAHA
27.Tek Faktoring Hizmetleri A.Ş.			6,83	7,08		SAHA
28.Lider Faktoring Hizmetleri A.Ş.			6,97	7,26		SAHA

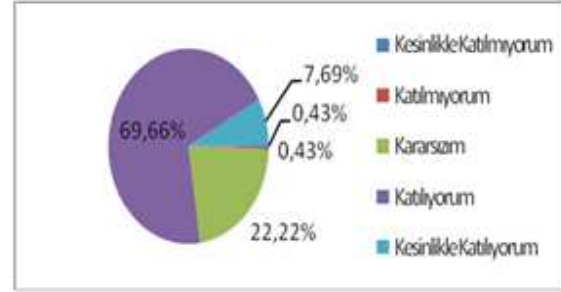
Kaynak: (www.tkyd.org.tr)

Tablo 4.23. Kurumsal Derecelendirme Notu İle İlgili Görüşler

GÖRÜŞLER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
	ÖLÇEK (%)					
1)Kurumsal Derecelendirme Notu, Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanma seviyesini kamuya açıklayan en doğru ve etkin şeklidir.	0,00%	2,13%	14,89%	80,85%	2,13%	100,00%
2)Kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi bilgiye erişimde şeffaf bir mekanizma sağlamaktadır.	0,00%	0,00%	25,53%	72,34%	2,13%	100,00%
3)Kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi şirketlerin çalışma etkinliğini artırmakta ve kaynak maliyetlerini azaltmaktadır.	0,00%	0,00%	34,04%	61,70%	4,26%	100,00%
4)Yönetim kurulunun etkin çalışmasını sağlar.	0,00%	0,00%	17,02%	70,21%	12,77%	100,00%
5)Kurumsal Derecelendirme Notu; şirketin hissedarlarının, kreditorlerinin, yatırımcılarının, menfaat sahiplerinin ve diğer düzenleyici kuruluşların şirkete bakış açısını değiştirir.	2,17%	0,00%	19,57%	63,04%	17,39%	100,00%
Toplam	0,43%	0,43%	22,22%	69,66%	7,69%	100,00%

Tablo 4.24. Kurumsal Derecelendirme Notu

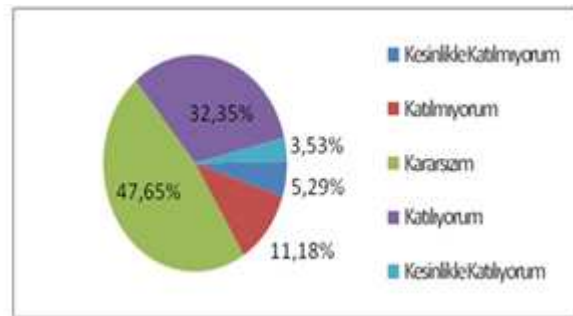
Cevap	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0,43%
Katılmıyorum	0,43%
Kararsızım	22,22%
Katılıyorum	69,66%
Kesinlikle Katılıyorum	7,69%
Toplam	100,00%

Şekil 4.18. Kurumsal Derecelendirme Notu**Tablo 4.25. Kurumsal Derecelendirme Notu İle İlgili Görüşler**

GÖRÜŞLER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
	ÖLÇEK (%)					
1)Kurumsal Derecelendirme Notu alma süreci uzun ve maliyetli bir süreçtir.	3,51%	12,28%	43,86%	38,60%	1,75%	100,00%
2)Kurumsal Derecelendirme Notu'nun Şirket etkinliğine olan katkısının az olduğu düşünülmektedir.	12,28%	15,79%	49,12%	19,30%	3,51%	100,00%
3)Teşvik edici veya zorunlu kılıcı bir hukuki yapı yoktur.	0,00%	5,36%	50,00%	39,29%	5,36%	100,00%
Toplam	5,29%	11,18%	47,65%	32,35%	3,53%	100,00%

Tablo 4.26. Kurumsal Derecelendirme Notu

Cevap	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	5,29%
Katılmıyorum	11,18%
Kararsızım	47,65%
Katılıyorum	32,35%
Kesinlikle Katılıyorum	3,53%
Toplam	100,00%

Şekil 4.19. Kurumsal Derecelendirme Notu

Kurumsal derecelendirme notu ile ilgili beş olumlu ve üç olumsuz görüşe ankete katılanların verdikleri cevaplar yukarıdaki iki tabloda görülmektedir. Tablo 4.23.'de ilk soruya (*Kurumsal Derecelendirme Notu, Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanma seviyesini kamuya açıklayan en doğru ve etkin şeklidir*) ankete katılanların verdikleri cevapların %83'ü olumlu olmuştur. Katılanların sadece

%2,3'ü olumsuz görüş bildirmiş, kararsızların oranı ise %14,89'dur. İkinci soruya (*Kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi bilgiye erişimde şeffaf bir mekanizma sağlamaktadır*) ankete katılanların %75,47'si olumlu cevap vermiştir. Ankete katılanların %25,53'ünün kararsız kaldığı bu soruya olumsuz cevap veren yoktur. Üçüncü soruya (*Kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi şirketlerin çalışma etkinliğini artırmakta ve kaynak maliyetlerini azaltmaktadır*) ankete katılanların %65,96'sı olumlu cevap vermiş olup katılanların %34,04'ü kararsız kalmıştır. Dördüncü soruya (*Yönetim kurulunun etkin çalışmasını sağlar*) ankete katılanların %82,98'i olumlu cevap vermiş olup kararsızların oranı %17,02'dir. Beşinci ve son soruya (*Kurumsal Derecelendirme Notu; şirketin hissedarlarının, kreditorlerinin, yatırımcılarının, menfaat sahiplerinin ve diğer düzenleyici kuruluşların şirkete bakış açısını değiştirir*) ankete katılanların verdikleri cevapların sadece %2,17'si olumsuz olup yaklaşık %80'i olumlu cevap vermiştir. Bu grubun geneline bakıldığında sorulan soruların tamamında olumlu cevap verenlerin oranı %77,35'dir. Olumsuz cevap verenlerin oranı ise yalnızca %1'dir. Kararsızların oranı ise %22,22'dir.

Yukarıdaki Tablo 4.25'de yer alan üç soruya bakıldığı zaman ankete katılanların verdikleri cevaplar şunlardır. İlk soruda (*Kurumsal Derecelendirme Notu alma süreci uzun ve maliyetli bir süreçtir*) ankete katılanların %15,79'u katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum diye belirtmiş, %35,88'i katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum diye cevap vermiş ve geri kalan %47,65'i ise kararsız kalmıştır. İkinci soruya ise (*Kurumsal Derecelendirme Notu'nun Şirket etkinliğine olan katkısının az olduğu düşünülmektedir*) ankete katılanların %22,81'i katıldıklarını belirtmiş, %49,12'si kararsız kalmış geri kalan %28,07'si katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum diye belirtmiştir. Son soruya (*Teşvik edici veya zorunlu kılıcı bir hukuki yapı yoktur*) ankete katılanların %50'si kararsızım demiştir. %44,65'i katılıyorum diye cevap vermiş ve yalnızca %5,36'sı katılmıyorum demiştir. Bu grupta yer alan soruların geneline bakıldığında ankete katılanların %47,65'i kararsızım diye cevap vermiş, %35,88'i katılıyorum demiş ve geri kalan %16,47'si katılmıyorum demiştir.

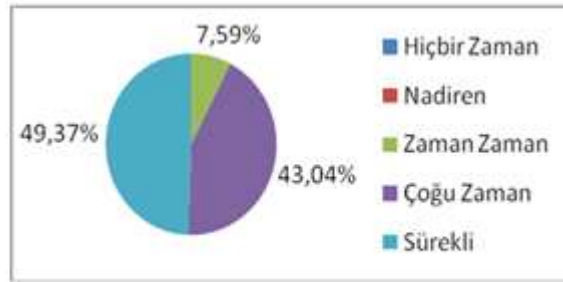
4.8. Muhasebe Bilgi Sistemi

Anket çalışmasından muhasebe bilgi sistemi bölümünde sorulan sorular ile, İMKB 100’de ankete katılan firmalarda muhasebe bilgi sistemi uygulamalarının sonuçları ve seviyesi araştırılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda muhasebe bilgi sistemi ile kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanması arasında yer alan ilişki ile ilgili ankete katılanların görüşleri araştırılmıştır. Bizim değerlendirmemiz muhasebe uygulamalarının sonuçlarının etkin bir kurumsal yönetim uygulaması için çok önemli olduğudur. Özellikle kurumsal yönetim ilkelerinden kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık ilkesi için çok daha önemlidir. Bu çerçevede sorulan sorular ve verilen cevaplar takip eden kısımda yer almaktadır.

Soru 1: Muhasebede, işlemler günü gününe kayıtlara geçirilmektedir.

Bu soruya ankete katılanların %49,37’si sürekli olarak demiştir. %43,04’ü çoğu zaman ve %7,59’u da zaman zaman demiştir.

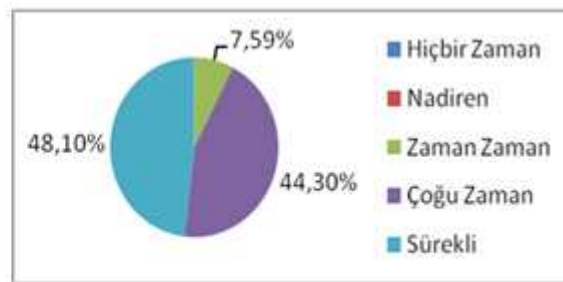
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	0	0,00%
Zaman Zaman	6	7,59%
Çoğu Zaman	34	43,04%
Sürekli	39	49,37%
Toplam	79	100,00%

Soru 2: Muhasebede yardımcı defter kullanımına önem verilmektedir.

Bu soruya ankete katılanların %48,10’u sürekli olarak diye cevap vermiş, %44,30’u çoğu zaman ve %7,59’u da zaman zaman demiştir.

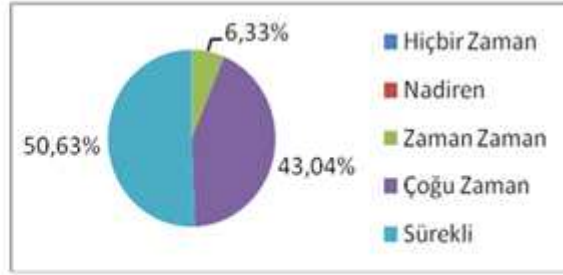
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	0	0,00%
Zaman Zaman	6	7,59%
Çoğu Zaman	35	44,30%
Sürekli	38	48,10%
Toplam	79	100,00%

Soru 3: Muhasebe defterlerine sadece sorumlu kişiler ulaşabilmektedir.

Bu soruya ankete katılanların %6,33'ü zaman zaman demiş, sürekli olarak diye cevap verenlerin oranı ise %50,63, ankete katılanların %43,04'de çoğu zaman demiştir.

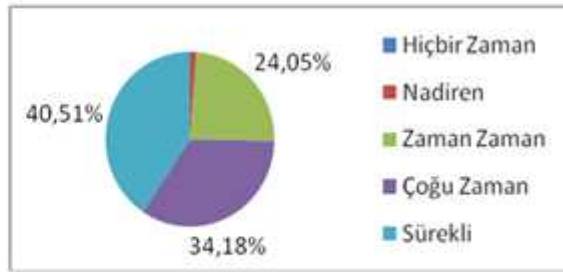
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	0	0,00%
Zaman Zaman	5	6,33%
Çoğu Zaman	34	43,04%
Sürekli	40	50,63%
Toplam	79	100,00%

Soru 4: Mevcut hesapların nasıl kullanılacağı ile ilgili yönergelerden yararlanılmaktadır.

Bu soruya ankete katılanların %1,27'si nadiren, %24,05'i zaman zaman, %34,18'i çoğu zaman ve %40,51'i sürekli diye cevap vermiştir.

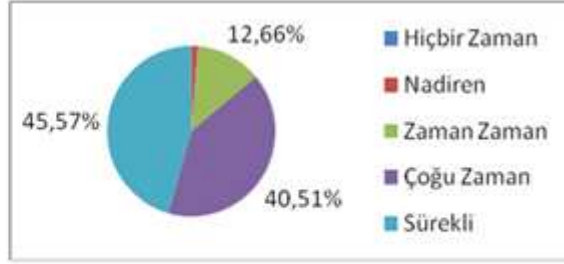
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	1	1,27%
Zaman Zaman	19	24,05%
Çoğu Zaman	27	34,18%
Sürekli	32	40,51%
Toplam	79	100,00%

Soru 5: Hesap planı, ayrıntı bilgi amacıyla alt hesaplar şeklinde kullanılmaktadır.

Bu soruya ankete katılanların %1,27'si nadiren, %12,66'sı zaman zaman, %40,51'i çoğu zaman ve %45,57'si sürekli diye cevap vermiştir.

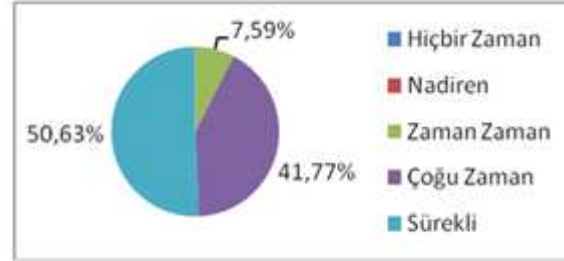
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	1	1,27%
Zaman Zaman	10	12,66%
Çoğu Zaman	32	40,51%
Sürekli	36	45,57%
Toplam	79	100,00%

Soru 6: Hesap planı işletmenin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.

Bu soruya ankete katılanların %7,59'u zaman zaman, %41,77'si çoğu zaman ve %50,63'ü sürekli diye cevap vermiştir.

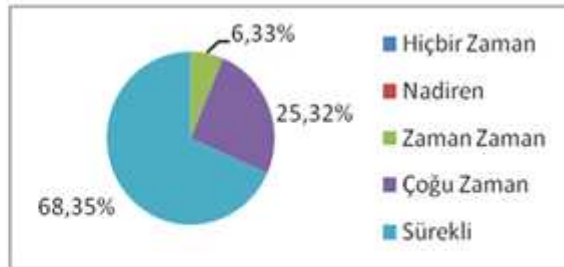
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	0	0,00%
Zaman Zaman	6	7,59%
Çoğu Zaman	33	41,77%
Sürekli	40	50,63%
Toplam	79	100,00%

Soru 7: Belgelere, düzenleyen ve teslim alan tarafından mutlaka imza atılmaktadır.

Bu soruya ankete katılanların %6,33'ü zaman zaman, %25,32'si çoğu zaman ve %68,35'i sürekli diye cevap vermiştir.

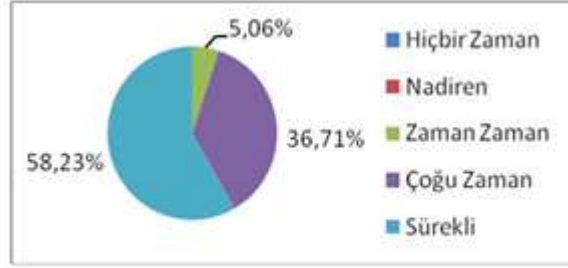
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	0	0,00%
Zaman Zaman	5	6,33%
Çoğu Zaman	20	25,32%
Sürekli	54	68,35%
Toplam	79	100,00%

Soru 8: İşlemler günü gününe belgelendirilir.

Bu soruya ankete katılanların %5,06'sı zaman zaman, %36,71'i çoğu zaman ve %58,23'ü sürekli diye cevap vermiştir.

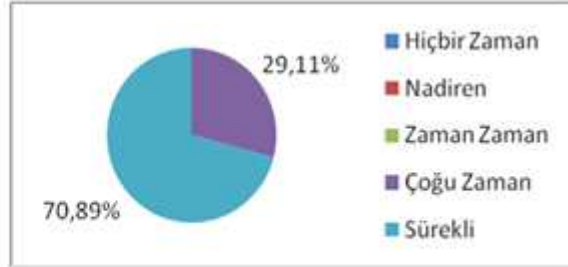
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	0	0,00%
Zaman Zaman	4	5,06%
Çoğu Zaman	29	36,71%
Sürekli	46	58,23%
Toplam	79	100,00%

Soru 9: Düzenli şekilde finansal raporlar hazırlanmaktadır.

Bu soruya ankete katılanların %29,11'i çoğu zaman ve %70,89'u sürekli diye cevap vermiştir.

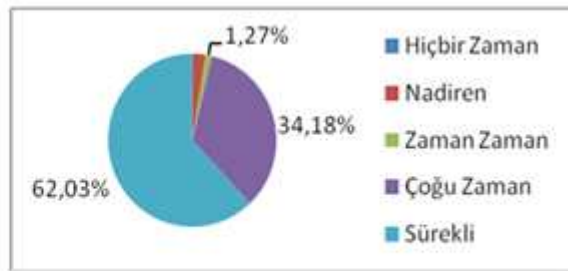
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	0	0,00%
Zaman Zaman	0	0,00%
Çoğu Zaman	23	29,11%
Sürekli	56	70,89%
Toplam	79	100,00%

Soru 10: Düzenli olarak işletme bütçeleri hazırlanmaktadır.

Bu soruya ankete katılanların %2,53'ü nadiren, %1,27'si zaman zaman, %34,18'i çoğu zaman ve %62,03'ü sürekli diye cevap vermiştir.

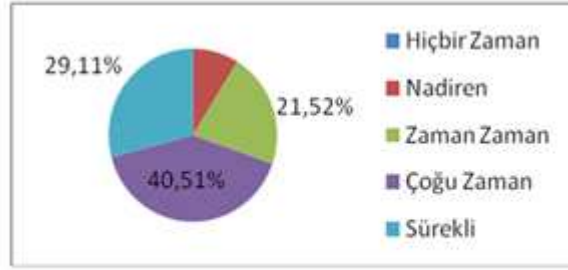
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	2	2,53%
Zaman Zaman	1	1,27%
Çoğu Zaman	27	34,18%
Sürekli	49	62,03%
Toplam	79	100,00%

Soru 11: İşletme varlıklarının korunması ile kayıt altına alınması işlemlerini farklı kişiler yapmaktadır.

Bu soruya ankete katılanların %8,86'sı nadiren, %21,52'si zaman zaman, %40,51'i çoğu zaman ve %29,11'i sürekli diye cevap vermiştir.

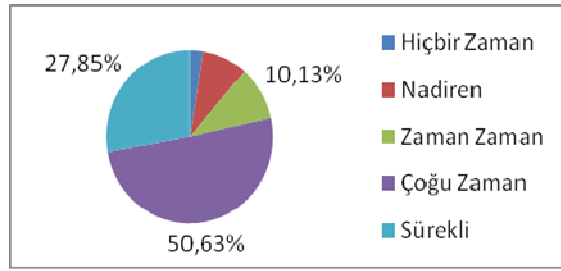
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	7	8,86%
Zaman Zaman	17	21,52%
Çoğu Zaman	32	40,51%
Sürekli	23	29,11%
Toplam	79	100,00%

Soru 12: İşletmede etkin bir iç kontrol sistemi bulunmaktadır.

Bu soruya ankete katılanların %2,53'ü hiçbir zaman, %8,86'sı nadiren, %10,13'ü zaman zaman, %50,63'ü çoğu zaman ve %27,85'i sürekli diye cevap vermiştir.

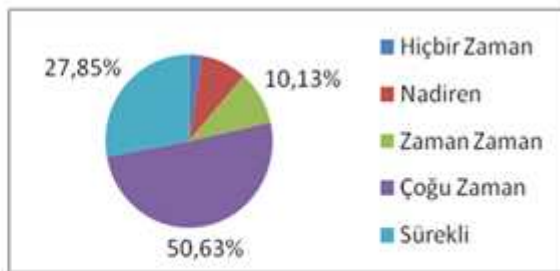
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	2	2,53%
Nadiren	7	8,86%
Zaman Zaman	8	10,13%
Çoğu Zaman	40	50,63%
Sürekli	22	27,85%
Toplam	79	100,00%

Soru 13: İşletmede iç denetim birimi bulunmaktadır.

Bu soruya ankete katılanların %10,13'ü hiçbir zaman, %3,80'i nadiren, %17,72'si zaman zaman, %48,10'u çoğu zaman ve %20,25'i sürekli diye cevap vermiştir.

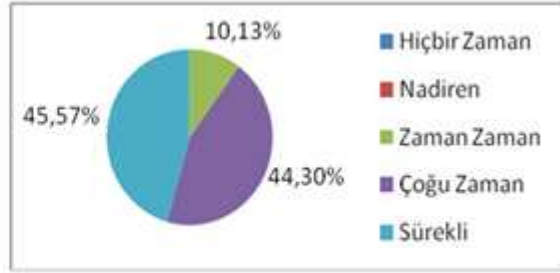
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	2	2,53%
Nadiren	7	8,86%
Zaman Zaman	8	10,13%
Çoğu Zaman	40	50,63%
Sürekli	22	27,85%
Toplam	79	100,00%

Soru 14: Muhasebe işlemleri kontrolden geçirilmektedir.

Bu soruya ankete katılanların %10,13'ü zaman zaman, %44,30'u çoğu zaman ve %45,57'si sürekli diye cevap vermiştir.

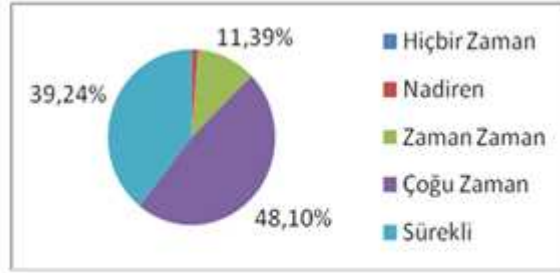
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	0	0,00%
Zaman Zaman	8	10,13%
Çoğu Zaman	35	44,30%
Sürekli	36	45,57%
Toplam	79	100,00%

Soru 15: İşletme içi belgelerde mutlaka kontrol ve kayıt ile ilgili paraflar bulunur.

Bu soruya ankete katılanların %1,27'si nadiren, %11,39'u zaman zaman, %48,10'u çoğu zaman ve %39,24'ü sürekli diye cevap vermiştir.

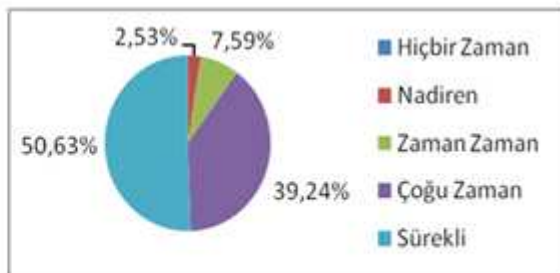
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	1	1,27%
Zaman Zaman	9	11,39%
Çoğu Zaman	38	48,10%
Sürekli	31	39,24%
Toplam	79	100,00%

Soru 16: Stok sayımları yapılmaktadır.

Bu soruya ankete katılanların %2,53'ü nadiren, %7,59'u zaman zaman, %39,24'ü çoğu zaman ve %50,63'ü sürekli diye cevap vermiştir.

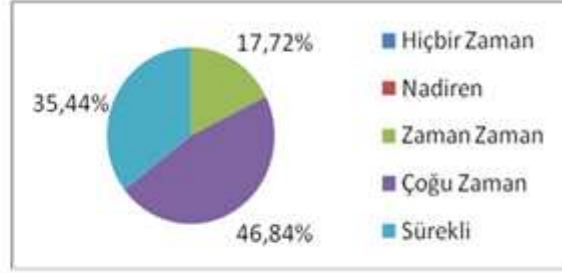
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	2	2,53%
Zaman Zaman	6	7,59%
Çoğu Zaman	31	39,24%
Sürekli	40	50,63%
Toplam	79	100,00%

Soru 17: Muhasebe Personelinin fikirlerini açıkça ifade etmelerine önem verilmektedir.

Bu soruya ankete katılanların %17,72'si zaman zaman, %46,84'ü çoğu zaman ve %35,44'ü sürekli diye cevap vermiştir.

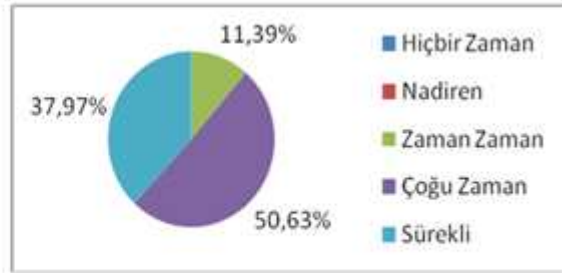
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	0	0,00%
Zaman Zaman	14	17,72%
Çoğu Zaman	37	46,84%
Sürekli	28	35,44%
Toplam	79	100,00%

Soru 18: Muhasebe Bölümünde takım çalışmasına (birlikte çalışma ruhu) önem verilmektedir.

Bu soruya ankete katılanların %11,39'u zaman zaman, %50,63'ü çoğu zaman ve %37,97'si sürekli diye cevap vermiştir.

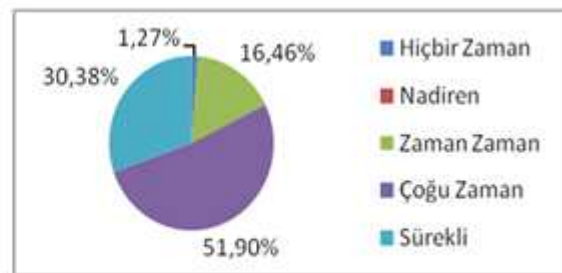
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	0	0,00%
Zaman Zaman	9	11,39%
Çoğu Zaman	40	50,63%
Sürekli	30	37,97%
Toplam	79	100,00%

Soru 19: Muhasebe Bölümünde görevler icra edilirken görev tanımlarından yararlanılmaktadır.

Bu soruya ankete katılanların %1,27'si hiçbir zaman, %16,46'sı zaman zaman, %51,90'ı çoğu zaman ve %30,38'i sürekli diye cevap vermiştir.

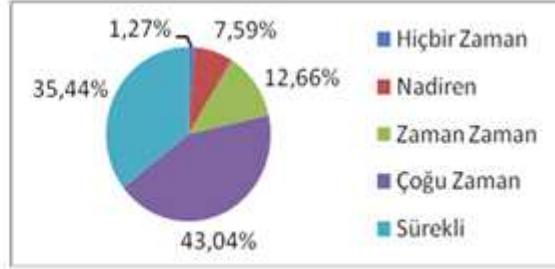
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	1	1,27%
Nadiren	0	0,00%
Zaman Zaman	13	16,46%
Çoğu Zaman	41	51,90%
Sürekli	24	30,38%
Toplam	79	100,00%

Soru 20: İşletmede karar alma sürecinde tüm çalışanların fikirleri dikkate alınmaktadır.

Bu soruya ankete katılanların %1,27'si hiçbir zaman, %7,59'u nadiren, %12,66'sı zaman zaman, %43,04'ü çoğu zaman ve %35,44'ü sürekli diye cevap vermiştir.

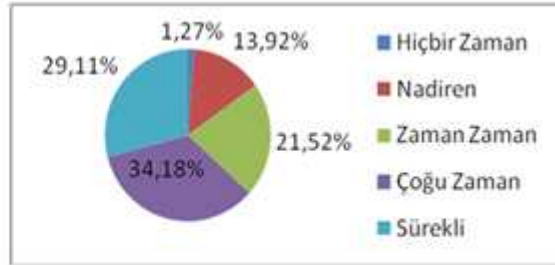
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	1	1,27%
Nadiren	6	7,59%
Zaman Zaman	10	12,66%
Çoğu Zaman	34	43,04%
Sürekli	28	35,44%
Toplam	79	100,00%

Soru 21: Muhasebede çalışan personele yönelik eğitim hizmetleri verilmektedir.

Bu soruya ankete katılanların %1,27'si hiçbir zaman, %13,92'si nadiren, %21,52'si zaman zaman, %34,18'i çoğu zaman ve %29,11'i de sürekli diye cevap vermiştir.

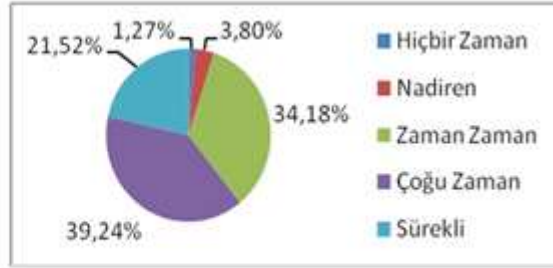
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	1	1,27%
Nadiren	11	13,92%
Zaman Zaman	17	21,52%
Çoğu Zaman	27	34,18%
Sürekli	23	29,11%
Toplam	79	100,00%

Soru 22: Muhasebe bölümünde (yapılan işin gerektirdiği şekilde en alt düzeye kadar inen) yetki devri mevcuttur.

Bu soruya ankete katılanların %1,27'si hiçbir zaman, %3,80'i nadiren, %34,18'i zaman zaman, %39,24'i çoğu zaman ve %21,52'si de sürekli diye cevap vermiştir.

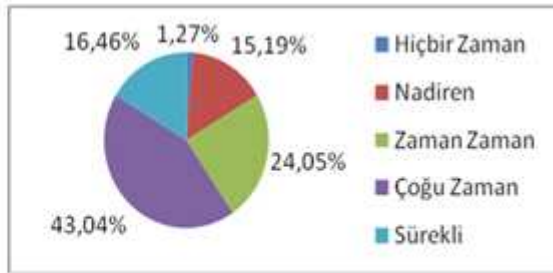
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	1	1,27%
Nadiren	3	3,80%
Zaman Zaman	27	34,18%
Çoğu Zaman	31	39,24%
Sürekli	17	21,52%
Toplam	79	100,00%

Soru 23: Muhasebe bölümünün güçlü ve zayıf yönlerini analiz edilmektedir.

Bu soruya ankete katılanların %1,27'si hiçbir zaman, %15,19'u nadiren, %24,05'i zaman zaman, %43,04'ü çoğu zaman ve %16,46'sı da sürekli diye cevap vermiştir.

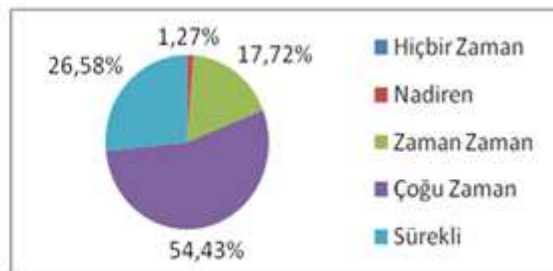
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	1	1,27%
Nadiren	12	15,19%
Zaman Zaman	19	24,05%
Çoğu Zaman	34	43,04%
Sürekli	13	16,46%
Toplam	79	100,00%

Soru 24: Muhasebe bölümü tarafından mali tabloların analizi yapılmakta ve ilgili kişiler için (sahip ve ortaklar, yöneticiler...vs) raporlar düzenlenmektedir.

Bu soruya ankete katılanların %1,27'si nadiren, %17,72'si zaman zaman, %54,43'ü çoğu zaman ve %26,58'i de sürekli diye cevap vermiştir.

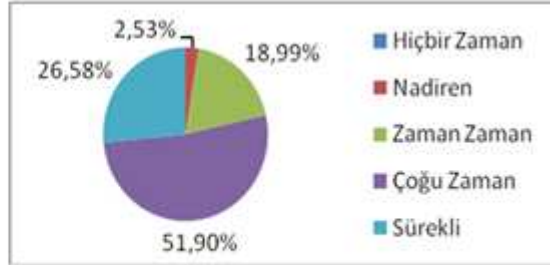
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	1	1,27%
Zaman Zaman	14	17,72%
Çoğu Zaman	43	54,43%
Sürekli	21	26,58%
Toplam	79	100,00%

Soru 25: Muhasebe Mevzuatında meydana gelen değişiklikler takip edilmekte ve bilgilendirme toplantıları yapılmaktadır.

Bu soruya ankete katılanların %2,53'ü nadiren, %18,99'u zaman zaman, %51,90'ı çoğu zaman ve %26,58'i de sürekli diye cevap vermiştir.

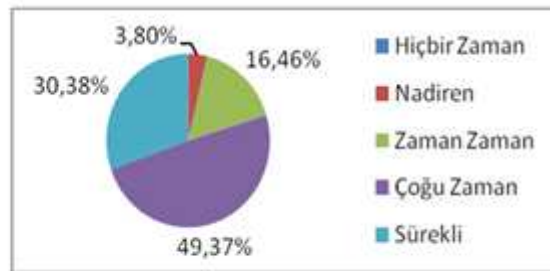
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	2	2,53%
Zaman Zaman	15	18,99%
Çoğu Zaman	41	51,90%
Sürekli	21	26,58%
Toplam	79	100,00%

Soru 26: Muhasebede teknoloji (Muhasebe yazılımları gibi) etkin bir şekilde takip edilmektedir.

Bu soruya ankete katılanların %3,80'i nadiren, %16,46'sı zaman zaman, %49,37'si çoğu zaman ve %30,38'i de sürekli diye cevap vermiştir.

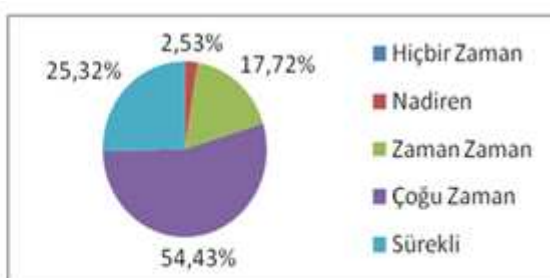
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	3	3,80%
Zaman Zaman	13	16,46%
Çoğu Zaman	39	49,37%
Sürekli	24	30,38%
Toplam	79	100,00%

Soru 27: Muhasebede (iç ve dış çevre koşullarındaki) değişimleri tespit etmede uzman kişilerin bilgilerinden yararlanılmaktadır.

Bu soruya ankete katılanların %2,53'ü nadiren, %17,72'si zaman zaman, %54,43'ü çoğu zaman ve %25,32'si de sürekli diye cevap vermiştir.

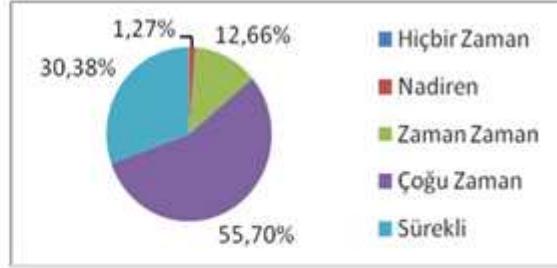
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	2	2,53%
Zaman Zaman	14	17,72%
Çoğu Zaman	43	54,43%
Sürekli	20	25,32%
Toplam	79	100,00%

Soru 28: Yönetimin gereksinmelerine uygun olarak, tutarlı bir şekilde bilgi sağlamak ve iç kontrolü olurlu kılmak amacıyla uygun bir maliyet ilkesi geliştirilmiştir.

Bu soruya ankete katılanların %1,27'si nadiren, %12,66'ı zaman zaman, %55,70'i çoğu zaman ve %30,38'i de sürekli diye cevap vermiştir.

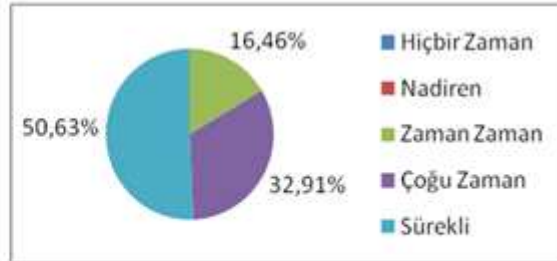
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	1	1,27%
Zaman Zaman	10	12,66%
Çoğu Zaman	44	55,70%
Sürekli	24	30,38%
Toplam	79	100,00%

Soru 29: İşletmede temel finansal raporlar(bilânço ve gelir tablosu) takip edilmektedir.

Bu soruya ankete katılanların %16,46'sı zaman zaman, %32,91'i çoğu zaman ve %50,63'ü de sürekli diye cevap vermiştir.

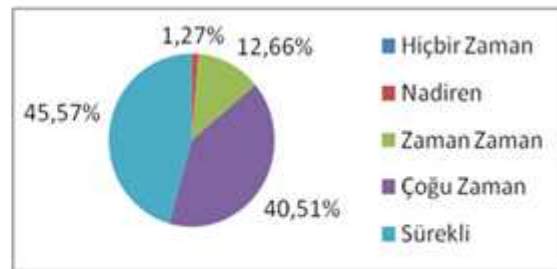
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	0	0,00%
Zaman Zaman	13	16,46%
Çoğu Zaman	26	32,91%
Sürekli	40	50,63%
Toplam	79	100,00%

Soru 30: İşletmede ek finansal raporlar (nakit akım tablosu, öz kaynaklar değişim tablosu gibi) takip edilmektedir.

Bu soruya ankete katılanların %1,27'si nadiren, %12,66'sı zaman zaman, %40,51'i çoğu zaman ve %45,57'si de sürekli diye cevap vermiştir.

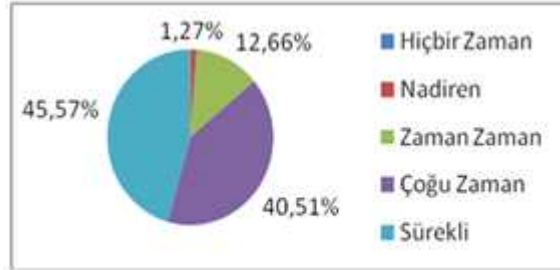
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	1	1,27%
Zaman Zaman	10	12,66%
Çoğu Zaman	32	40,51%
Sürekli	36	45,57%
Toplam	79	100,00%

Soru 31: İşletmede mali tabloların hazırlanmasında Muhasebenin Temel Kavramları, Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri, Ulusal ve Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Mevzuat hükümlerine uyulmaktadır.

Bu soruya ankete katılanların %41,77'si çoğu zaman ve %58,23'ü de sürekli diye cevap vermiştir.

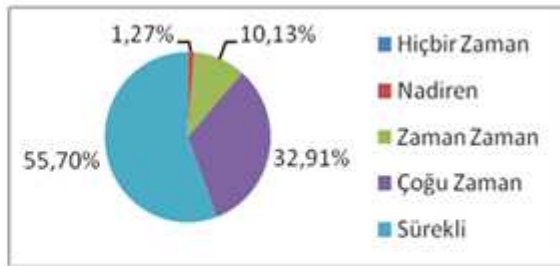
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	1	1,27%
Zaman Zaman	10	12,66%
Çoğu Zaman	32	40,51%
Sürekli	36	45,57%
Toplam	79	100,00%

Soru 32: Mali Tablolar zamanında hazırlanmaktadır.

Bu soruya ankete katılanların %1,27'si nadiren, %10,13'ü zaman zaman, %32,91'i çoğu zaman ve %55,70'i de sürekli diye cevap vermiştir.

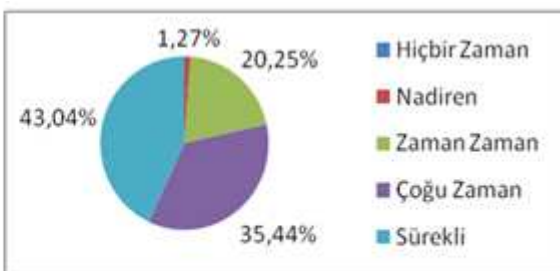
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	1	1,27%
Zaman Zaman	8	10,13%
Çoğu Zaman	26	32,91%
Sürekli	44	55,70%
Toplam	79	100,00%

Soru 33: Bilanço ve Gelir Tablosunda yer almayan, ancak bu tabloları kullanacakların görüşlerini etkileyebilecek hususlar dip notlarda belirtilmektedir.

Bu soruya ankete katılanların %1,27'si nadiren, %20,25'i zaman zaman, %35,44'ü çoğu zaman ve %43,04'ü de sürekli diye cevap vermiştir.

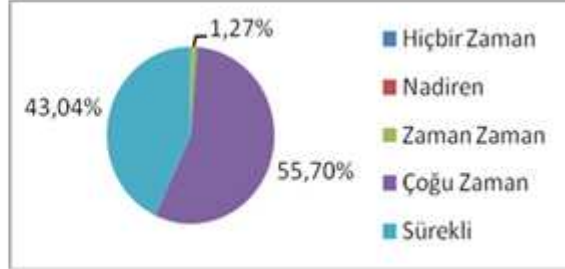
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	1	1,27%
Zaman Zaman	16	20,25%
Çoğu Zaman	28	35,44%
Sürekli	34	43,04%
Toplam	79	100,00%

Soru 34: Muhasebede çalışanların hepsi gerekli mesleki yeterliliğe sahiptir.

Bu soruya ankete katılanların %1,27'si zaman zaman, %55,70'i çoğu zaman ve %43,04'ü de sürekli diye cevap vermiştir.

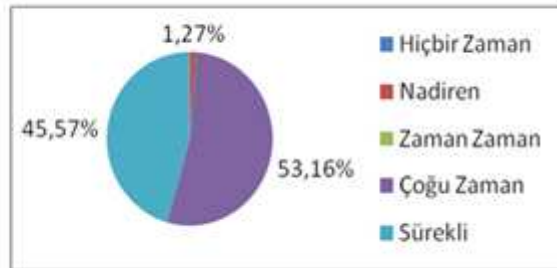
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	0	0,00%
Zaman Zaman	1	1,27%
Çoğu Zaman	44	55,70%
Sürekli	34	43,04%
Toplam	79	100,00%

Soru 35: Muhasebede çalışanlar arasında kesin bir görev dağılımı mevcuttur.

Bu soruya ankete katılanların %1,27'si nadiren, %53,16'sı çoğu zaman ve %45,57'si de sürekli diye cevap vermiştir.

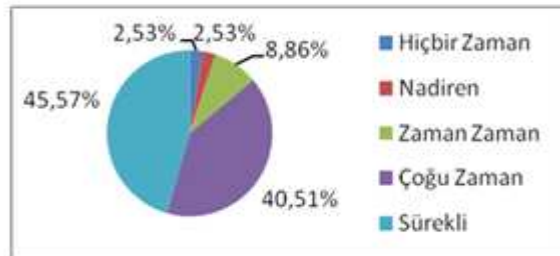
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	1	1,27%
Zaman Zaman	0	0,00%
Çoğu Zaman	42	53,16%
Sürekli	36	45,57%
Toplam	79	100,00%

Soru 36: Muhasebede çalışanların sayısı yeterlidir.

Bu soruya ankete katılanların %2,53'ü hiçbir zaman, %2,53'ü nadiren, %8,86'sı zaman zaman, %40,51'i çoğu zaman ve %45,57'si de sürekli diye cevap vermiştir.

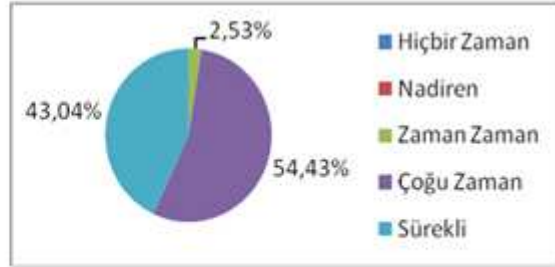
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	2	2,53%
Nadiren	2	2,53%
Zaman Zaman	7	8,86%
Çoğu Zaman	32	40,51%
Sürekli	36	45,57%
Toplam	79	100,00%

Soru 37: İşletme içi bilgi akışını sağlayan belgeler yeterlidir.

Bu soruya ankete katılanların %2,53'ü zaman zaman, %54,43'ü çoğu zaman ve %43,04'ü de sürekli diye cevap vermiştir.

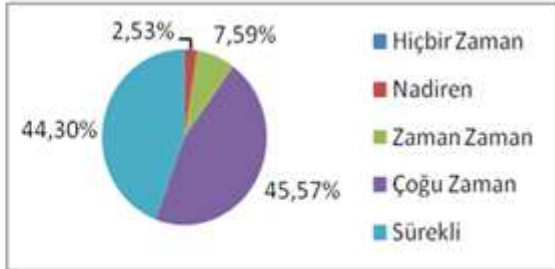
Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	0	0,00%
Zaman Zaman	2	2,53%
Çoğu Zaman	43	54,43%
Sürekli	34	43,04%
Toplam	79	100,00%

Soru 38: Belgelerin kimler tarafından hazırlanacağı önceden belirlenmiştir.

Bu soruya ankete katılanların %2,53'ü nadiren, %7,59'u zaman zaman, %45,57'si çoğu zaman ve %44,30'u da sürekli diye cevap vermiştir.

Cevap	f	(%)
Hiçbir Zaman	0	0,00%
Nadiren	2	2,53%
Zaman Zaman	6	7,59%
Çoğu Zaman	36	45,57%
Sürekli	35	44,30%
Toplam	79	100,00%

4.8.1. Muhasebe Bilgi Sistemi İle İlgili Soruların Genel Değerlendirmesi

Muhasebe bilgi sistemi ile ilgili sorulan 38 soru ve verilen cevaplar ile genel ortalamalar aşağıdaki tablo 4.27'de yer almaktadır.

Tablo 4.27. Muhasebe Bilgi Sistemi Cevapları

SORULAR	Hiçbir Zaman	Nadiren	Zaman Zaman	Çoğu Zaman	Sürekli	Toplam
1)Muhasebede, işlemler günü gününe kayıtlara geçirilmektedir.	0,00%	0,00%	7,59%	43,04%	49,37%	100,00%
2)Muhasebede yardımcı defter kullanımına önem verilmektedir.	0,00%	0,00%	7,59%	44,30%	48,10%	100,00%
3)Muhasebe defterlerine sadece sorumlu kişiler ulaşabilmektedir	0,00%	0,00%	6,33%	43,04%	50,63%	100,00%

4)Mevcut hesapların nasıl kullanılacağı ile ilgili yönergelerden yararlanılmaktadır.	0,00%	1,27%	24,05%	34,18%	40,51%	100,00%
5)Hesap planı, ayrıntı bilgi amacıyla alt hesaplar şeklinde kullanılmaktadır	0,00%	1,27%	12,66%	40,51%	45,57%	100,00%
6)Hesap planı işletmenin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	0,00%	0,00%	7,59%	41,77%	50,63%	100,00%
7)Belgelere, düzenleyen ve teslim alan tarafından mutlaka imza atılmaktadır	0,00%	0,00%	6,33%	25,32%	68,35%	100,00%
8)İşlemler günü gününe belgelendirilir.	0,00%	0,00%	5,06%	36,71%	58,23%	100,00%
9)Düzenli şekilde finansal raporlar hazırlanmaktadır.	0,00%	0,00%	0,00%	29,11%	70,89%	100,00%
10)Düzenli olarak işletme bütçeleri hazırlanmaktadır.	0,00%	2,53%	1,27%	34,18%	62,03%	100,00%
11) İşletme varlıklarının korunması ile kayıt altına alınması işlemlerini farklı kişiler yapmaktadır.	0,00%	8,86%	21,52%	40,51%	29,11%	100,00%
12)İşletmede etkin bir iç kontrol sistemi bulunmaktadır.	2,53%	8,86%	10,13%	50,63%	27,85%	100,00%
13)İşletmede iç denetim birimi bulunmaktadır.	10,13%	3,80%	17,72%	48,10%	20,25%	100,00%
14) Muhasebe işlemleri kontrolden geçirilmektedir.	0,00%	0,00%	10,13%	44,30%	45,57%	100,00%
15) İşletme içi belgelerde mutlaka kontrol ve kayıt ile ilgili paraflar bulunur.	0,00%	1,27%	11,39%	48,10%	39,24%	100,00%
16)Stok sayımları yapılmaktadır.	0,00%	2,53%	7,59%	39,24%	50,63%	100,00%
17)Muhasebe Personelinin fikirlerini açıkça ifade etmelerine önem verilmektedir	0,00%	0,00%	17,72%	46,84%	35,44%	100,00%
18)Muhasebe Bölümünde takım çalışmasına (birlikte çalışma ruhu) önem verilmektedir	0,00%	0,00%	11,39%	50,63%	37,97%	100,00%
19)Muhasebe Bölümünde görevler icra edilirken görev tanımlarından yararlanılmaktadır.	1,27%	0,00%	16,46%	51,90%	30,38%	100,00%
20)İşletmede karar alma sürecinde tüm çalışanların fikirleri dikkate alınmaktadır.	1,27%	7,59%	12,66%	43,04%	35,44%	100,00%
21)Muhasebede çalışan personele yönelik eğitim hizmetleri verilmektedir.	1,27%	13,92%	21,52%	34,18%	29,11%	100,00%
22)Muhasebe bölümünde (yapılan işin gerektirdiği şekilde en alt düzeye kadar inen) yetki	1,27%	3,80%	34,18%	39,24%	21,52%	100,00%

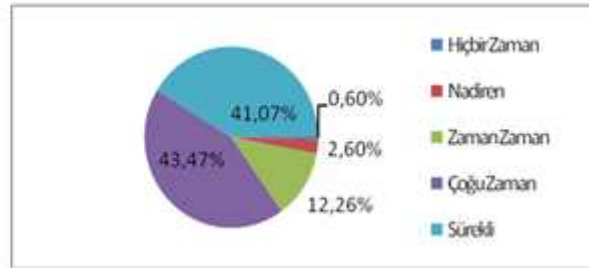
devri mevcuttur.						
23)Muhasebe bölümünün güçlü ve zayıf yönlerini analiz edilmektedir.	1,27%	15,19%	24,05%	44,30%	15,19%	100,00%
24)Muhasebe bölümü tarafından mali tabloların analizi yapılmakta ve ilgili kişiler için (sahip ve ortaklar, yöneticiler...vs) raporlar düzenlenmektedir.	0,00%	1,27%	17,72%	54,43%	26,58%	100,00%
25)Muhasebe Mevzuatında meydana gelen değişiklikler takip edilmekte ve bilgilendirme toplantıları yapılmaktadır.	0,00%	2,53%	18,99%	51,90%	26,58%	100,00%
26) Muhasebede teknoloji (Muhasebe yazılımları gibi) etkin bir şekilde takip edilmektedir.	0,00%	3,80%	16,46%	49,37%	30,38%	100,00%
27)Muhasebede (iç ve dış çevre koşullarındaki değişimleri tespit etmede uzman kişilerin bilgilerinden yararlanılmaktadır.	0,00%	2,53%	17,72%	54,43%	25,32%	100,00%
28)Yönetimin gereksinmelerine uygun olarak, tutarlı bir şekilde bilgi sağlamak ve iç kontrolü olurlu kılmak amacıyla uygun bir maliyet ilkesi geliştirilmiştir.	0,00%	1,27%	12,66%	55,70%	30,38%	100,00%
29) İşletmede temel finansal raporlar(bilânço ve gelir tablosu) takip edilmektedir.	0,00%	0,00%	16,46%	32,91%	50,63%	100,00%
30)İşletmede ek finansal raporlar (nakit akım tablosu, öz kaynaklar değişim tablosu gibi) takip edilmektedir.	0,00%	1,27%	12,66%	40,51%	45,57%	100,00%
31) İşletmede mali tabloların hazırlanmasında Muhasebenin Temel Kavramları, Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri, Ulusal ve Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Mevzuat hükümlerine uyulmaktadır.	1,27%	5,06%	8,86%	41,77%	43,04%	100,00%
32)Mali Tablolar zamanında hazırlanmaktadır.	0,00%	1,27%	10,13%	32,91%	55,70%	100,00%
33)Bilanço ve Gelir Tablosunda yer almayan, ancak bu tabloları kullanacakların görüşlerini etkileyebilecek hususlar dip notlarda belirtilmektedir.	0,00%	1,27%	20,25%	35,44%	43,04%	100,00%
34)Muhasebede çalışanların hepsi gerekli mesleki yeterliliğe	0,00%	1,27%	0,00%	55,70%	43,04%	100,00%

sahiptir.						
35)Muhasebede çalışanlar arasında kesin bir görev dağılımı mevcuttur.	0,00%	1,27%	0,00%	53,16%	45,57%	100,00%
36)Muhasebede çalışanların sayısı yeterlidir.	2,53%	2,53%	8,86%	40,51%	45,57%	100,00%
37)İşletme içi bilgi akışını sağlayan belgeler yeterlidir.	0,00%	0,00%	2,53%	54,43%	43,04%	100,00%
38)Belgelerin kimler tarafından hazırlanacağı önceden belirlenmiştir.	0,00%	2,53%	7,59%	45,57%	44,30%	100,00%
Toplam	0,60%	2,60%	12,26%	43,47%	41,07%	100,00%

Tablo 4.28. Muhasebe Bilgi Sistemi

Şekil 4.20. Muhasebe Bilgi Sistemi

Cevap	(%)
Hiçbir Zaman	0,60%
Nadiren	2,60%
Zaman Zaman	12,26%
Çoğu Zaman	43,47%
Sürekli	41,07%
Toplam	100,00%

Muhasebe bilgi sistemi ile ilgili ankete katılanlara sorulan 38 soruya verilen cevaplar incelendiğinde; katılanların %0,60'ı hiçbir zaman, %2,60'ı nadiren, %12,26'sı zaman zaman, %43,47'si çoğu zaman ve %41,07'si de sürekli diye cevap vermiştir. Olumlu cevapların oranı oldukça yüksektir. Sermaye yapıları itibariyle Türkiye'nin en önemli kuruluşları olan ve Türkiye'de ki toplam üretim, ithalat ve ihracat rakamları incelendiğinde en başta olan bu kuruluşlardaki muhasebe bilgi sistemi ile ilgili sorulara verilen olumlu cevapların fazlalığı sevindiricidir. Burada etkin bir muhasebe bilgi sistemi çok önemlidir. Muhasebe bilgi sistemi tarafından üretilen bilgiler ile bilanço ve gelir tablosu başta olmak üzere diğer mali tablolar hazırlanacaktır. Dolayısıyla üretilen bilgilerin doğruluğu, güvenilirliği ve zamanında olması bu bilgilerden faydalanacak bilgi kullanıcılarının doğru kararlar alabilmeleri açısından önemlidir. Kurumsal yönetim ilkelerinden kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık ilkesinin en önemli unsurlarından birisi muhasebe bilgi sistemidir. Etkin ve verimli çalışan bir muhasebe bilgi sistemi tarafından üretilen

muhasebe bilgileri ile işletme ile ilgili şeffaflık sağlanacak ve kamuoyu doğru bilgilendirilecektir.

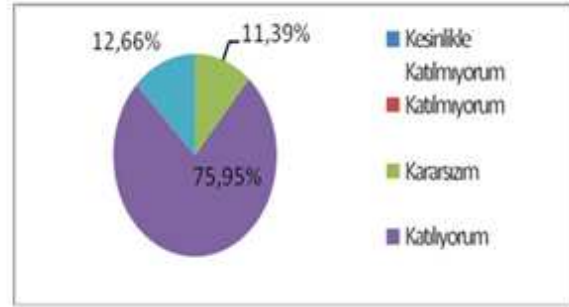
4.8.2. Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Muhasebe Bilgi Sistemi İle İlgili Ankete Katılanların Görüşleri

Ankete katılan yetkililerin görüşlerini aldığımız ve kurumsal yönetim ilkeleri ve muhasebe bilgi sistemi arasındaki ilişkiyi değerlendirmeye çalıştığımız kısım için 10 değerlendirme yer verilmiştir.

Soru1: SPK Tarafından Yayınlanan Kurumsal Yönetim İlkeleri Uygulama Açısından Yeterlidir.

Ankete katılanların %11,39'u Kararsızım, %75,95'i Katılıyorum ve %12,66'sı da Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

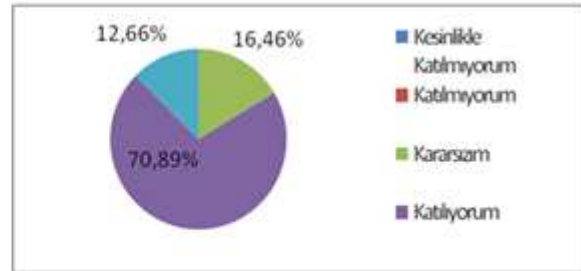
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	0	0,00%
Kararsızım	9	11,39%
Katılıyorum	60	75,95%
Kesinlikle Katılıyorum	10	12,66%
Toplam	79	100,00%

Soru2: SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden, Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık ilkesinin tam uygulanabilmesi, etkin bir Muhasebe sistemine bağlıdır.

Ankete katılanların %16,46'sı Kararsızım, %70,89'u Katılıyorum ve %12,66'sı da Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

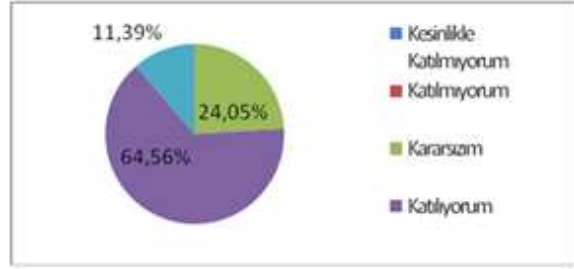
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	0	0,00%
Kararsızım	13	16,46%
Katılıyorum	56	70,89%
Kesinlikle Katılıyorum	10	12,66%
Toplam	79	100,00%

Soru3: SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri, Muhasebe Uygulamaları Genel Tebliği ile tam olarak uyumludur.

Ankete katılanların %24,05'i Kararsızım, %64,56'sı Katılıyorum ve %11,39'u da Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

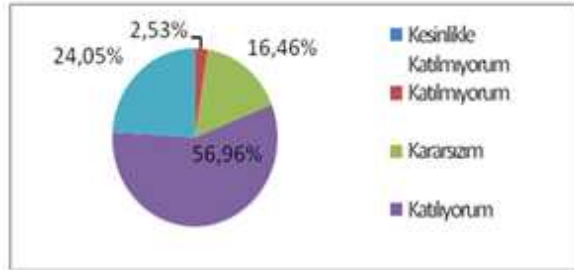
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	0	0,00%
Kararsızım	19	24,05%
Katılıyorum	51	64,56%
Kesinlikle Katılıyorum	9	11,39%
Toplam	79	100,00%

Soru4: SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması finansal bilginin kalitesini artıracak ve denetim uygulamalarını kolaylaştıracaktır

Ankete katılanların %2,53'ü Katılmıyorum, %16,46'sı Kararsızım, %56,96'sı Katılıyorum ve %24,05'i de Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

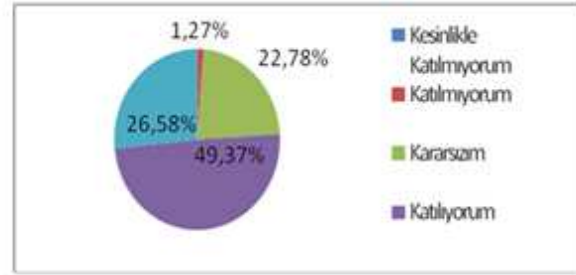
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	2	2,53%
Kararsızım	13	16,46%
Katılıyorum	45	56,96%
Kesinlikle Katılıyorum	19	24,05%
Toplam	79	100,00%

Soru5: SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin temel alınması şeffaf ve güvenilir bilgi üretimine katkı sağlayabilir.

Ankete katılanların %1,27'si Katılmıyorum, %22,78'i Kararsızım, %49,37'si Katılıyorum ve %26,58'i de Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

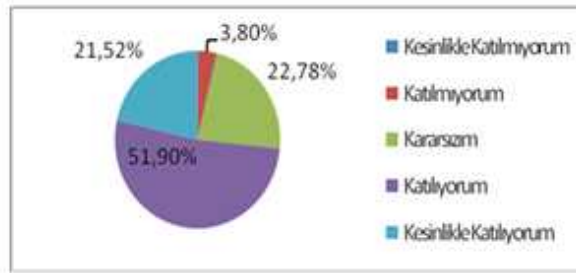
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	1	1,27%
Kararsızım	18	22,78%
Katılıyorum	39	49,37%
Kesinlikle Katılıyorum	21	26,58%
Toplam	79	100,00%

Soru6: SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri, Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Denetim Standartlarının tam ve eksiksiz olarak gerçekleştirilebilmesi için yeterlidir.

Ankete katılanların %3,80'i Katılmıyorum, %22,78'i Kararsızım, %51,90'ı Katılıyorum ve %21,52'si de Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

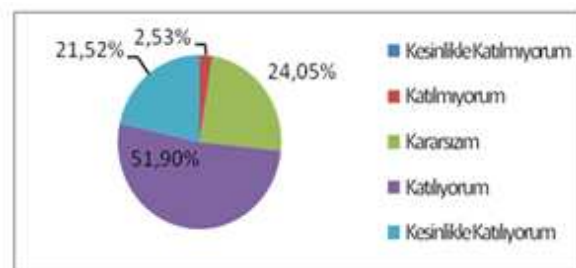
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	3	3,80%
Kararsızım	18	22,78%
Katılıyorum	41	51,90%
Kesinlikle Katılıyorum	17	21,52%
Toplam	79	100,00%

Soru7: SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması saydam ve etkin bir piyasa yaratılması için yeterli olacaktır.

Ankete katılanların %2,53'ü katılmıyorum, %24,05'i Kararsızım, %51,90'ı Katılıyorum ve %21,52'si de Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

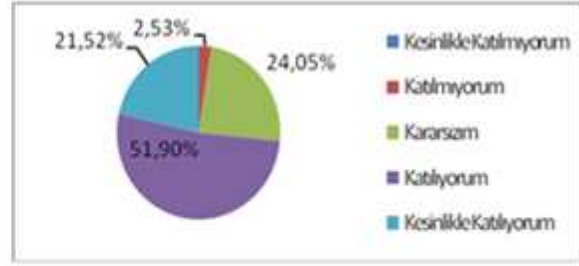
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	2	2,53%
Kararsızım	19	24,05%
Katılıyorum	41	51,90%
Kesinlikle Katılıyorum	17	21,52%
Toplam	79	100,00%

Soru8: Türkiye'de SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin tam olarak uygulanabilmesi için yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır.

Ankete katılanların %1,27'si katılmıyorum, %17,72'si Kararsızım, %68,35'i Katılıyorum ve %12,66'sı da Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

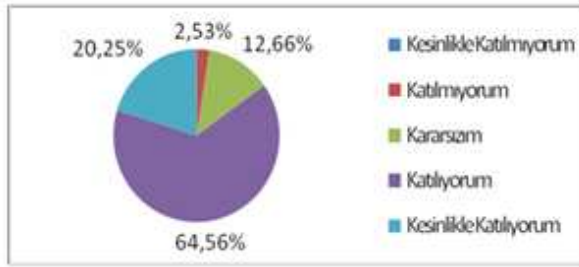
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	2	2,53%
Kararsızım	19	24,05%
Katılıyorum	41	51,90%
Kesinlikle Katılıyorum	17	21,52%
Toplam	79	100,00%

Soru9: SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin benimsenmesi Muhasebe, İç Denetim, İç Kontrol ve Bağımsız Denetim uygulamalarına doğrudan katkı sağlayacaktır.

Ankete katılanların %2,53'ü Katılmıyorum, %12,66'sı Kararsızım, %64,56'sı Katılıyorum ve %20,25'i de Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

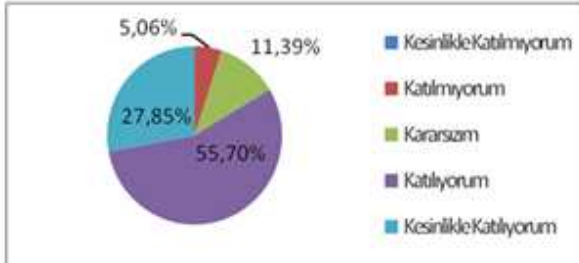
Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	2	2,53%
Kararsızım	10	12,66%
Katılıyorum	51	64,56%
Kesinlikle Katılıyorum	16	20,25%
Toplam	79	100,00%

Soru10: SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanmaya başlanması, işletmemizin her aşamasındaki uygulamalarda olumlu olarak hissedilmektedir.

Ankete katılanların %2,53'ü katılmıyorum, %11,39'sı Kararsızım, %55,70'si Katılıyorum ve %27,85'i de Kesinlikle Katılıyorum diye cevap vermiştir.

Cevap	f	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,00%
Katılmıyorum	4	5,06%
Kararsızım	9	11,39%
Katılıyorum	44	55,70%
Kesinlikle Katılıyorum	22	27,85%
Toplam	79	100,00%

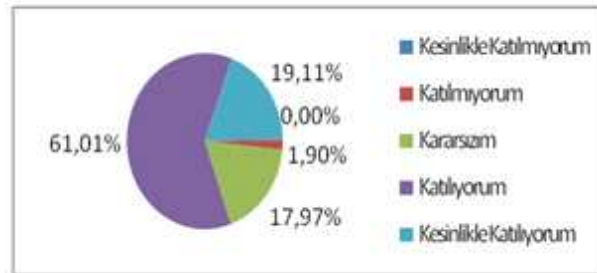
Tablo 4.29. Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Muhasebe Bilgi Sistemi İle İlgili Ankete Katılanların Görüşleri

GÖRÜŞLER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
	ÖLÇEK (%)					
1)SPK tarafından yayınlanan Kurumsal Yönetim İlkeleri uygulama açısından yeterlidir.	0,00%	0,00%	11,39%	75,95%	12,66%	100,00%
2)SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden, Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık ilkesinin tam uygulanabilmesi, etkin bir Muhasebe sistemine bağlıdır.	0,00%	0,00%	16,46%	70,89%	12,66%	100,00%
3)SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri, Muhasebe Uygulamaları Genel Tebliği ile tam olarak uyumludur.	0,00%	0,00%	24,05%	64,56%	11,39%	100,00%
4)SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması finansal bilginin kalitesini artıracak ve denetim uygulamalarını kolaylaştıracaktır.	0,00%	2,53%	16,46%	56,96%	24,05%	100,00%
5)SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin temel alınması şeffaf ve güvenilir bilgi üretimine katkı sağlayabilir.	0,00%	1,27%	22,78%	49,37%	26,58%	100,00%
6)SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri, Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Denetim Standartlarının tam ve eksiksiz olarak gerçekleştirilebilmesi için yeterlidir.	0,00%	3,80%	22,78%	51,90%	21,52%	100,00%
7)SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması saydam ve etkin bir piyasa yaratılması için yeterli olacaktır.	0,00%	2,53%	24,05%	51,90%	21,52%	100,00%
8)Türkiye'de SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin tam olarak uygulanabilmesi için yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır.	0,00%	1,27%	17,72%	68,35%	12,66%	100,00%
9)SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin benimsenmesi Muhasebe, İç Denetim, İç Kontrol ve Bağımsız Denetim uygulamalarına doğrudan katkı sağlayacaktır.	0,00%	2,53%	12,66%	64,56%	20,25%	100,00%
10)SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanmaya başlanması, işletmemizin her aşamasındaki uygulamalarda olumlu olarak hissedilmektedir.	0,00%	5,06%	11,39%	55,70%	27,85%	100,00%
TOPLAM	0,00%	1,90%	17,97%	61,01%	19,11%	100,00%

Tablo 4.30. K.Y.İ. ve M.B.S.-Görüşler

Cevap	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0,00%
Katılmıyorum	1,90%
Kararsızım	17,97%
Katılıyorum	61,01%
Kesinlikle Katılıyorum	19,11%
Toplam	100,00%

Şekil 4.21. K.Y.İ. ve M.B.S.-Görüşler

Burada araştırılan husus, ankete katılanların muhasebe bilgi sistemi ve kurumsal yönetim ilkeleri ile ilgili görüşlerini ortaya koymaktır. Özellikle kurumsal yönetim ilkelerinden kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık ilkesi çerçevesinde istenen maddelerin temel kaynağı muhasebe bilgi sistemi tarafından üretilen bilgilerdir. Dolayısıyla burada üretilecek bilgilerin doğru ve güvenilir olması bu şeffaflığın sağlanabilmesinde en önemli hususlardan birisidir. Genel olarak verilen cevapların toplamına baktığımızda, ankete katılanların yaklaşık %80'i yapılan katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum diye cevap vermiştir. Yapılan değerlendirmeler tek tek incelendiğinde; “SPK tarafından yayınlanan Kurumsal Yönetim İlkeleri uygulama açısından yeterlidir” değerlendirmesine ankete katılanların %75,95'i katılıyorum diye cevap vermiş ve %12,66'sı kesinlikle katılıyorum demiştir. “SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden, Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık ilkesinin tam uygulanabilmesi, etkin bir Muhasebe sistemine bağlıdır” diye yapılan bir değerlendirmeye ise ankete katılanların %70,89'u katılıyorum diye cevap vermiş ve %12,66'sı da kesinlikle katılıyorum demiştir. “SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması finansal bilginin kalitesini artıracak ve denetim uygulamalarını kolaylaştıracaktır” değerlendirmesine ankete katılanların %64,56'sı katılıyorum diye cevap vermiş ve %11,99'u kesinlikle katılıyorum demiştir. Ankete katılanlardan %24,05'i ise kararsız olduğunu belirtmiştir. “SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin temel alınması şeffaf ve güvenilir bilgi üretimine katkı sağlayabilir” değerlendirmesine ankete katılanların %75,95'i katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum diye cevap vermiştir. Ankete katılanlardan sadece %1,27'si katılmıyorum diye cevap vermiştir. “SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri, Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Denetim Standartlarının tam ve eksiksiz olarak gerçekleştirilebilmesi

için yeterlidir” değerlendirmesine ankete katılanların %51,90’I katılıyorum diye cevap vermiş, %21,52’si kesinlikle katılıyorum demiş ve sadece %3,80’i katılmıyorum cevabını vermiştir. *“SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması saydam ve etkin bir piyasa yaratılması için yeterli olacaktır”* değerlendirmesine ankete katılanların %51,90’ı katılıyorum ve %21,52’si kesinlikle katılıyorum diye cevap vermiştir. *“Türkiye’de SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin tam olarak uygulanabilmesi için yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır”* değerlendirmesine %68,35’i katılıyorum ve %12,66’sı kesinlikle katılıyorum diye cevap vermiştir. *“SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin benimsenmesi Muhasebe, İç Denetim, İç Kontrol ve Bağımsız Denetim uygulamalarına doğrudan katkı sağlayacaktır”* değerlendirmesine ankete katılanların %84,81’i katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum diye cevap vermiştir. *“SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanmaya başlanması, işletmemizin her aşamasındaki uygulamalarda olumlu olarak hissedilmektedir”* değerlendirmesine katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum diye cevap verenlerin oranı %83,55’dir. Bu sonuçlara göre kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanmasında muhasebe bilgi sisteminin etkinliğinin önemli olduğu düşünülmektedir. Diğer bir açıdan bakıldığında kurumsal yönetim ilkelerinin etkin bir şekilde uygulanması ile özellikle kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık ilkesinin uygulanabilmesi için muhasebe bilgi sistemi’nin ve buradaki işleyişin her açıdan istenen özelliklere uygun olması ile mümkün olacaktır.

4.9. Muhasebe Standartları

İşletmenizde muhasebe standartları kullanılıyor mu sorusuna katılanların tamamı Evet diye cevap vermiştir. Öncelikle bu bölümde katılımcılara muhasebe standartlarının uygulanması ile ilgili karşılaşılabilecek sorunlar beş madde halinde sorulmuştur. Daha sonra ki kısımda ise katılımcılara muhasebe standartlarının sağladığı faydalar sorulmuştur.

UFRS’lerin uygulanmasında karşılaşılan engel/engeller hangisi/hangileridir.

- () Zaman alıcı olması
- () Üst düzey mesleki eğitim gerektirmesi
- () Ulusal muhasebe uygulamalarının vergi yönlü yapıları

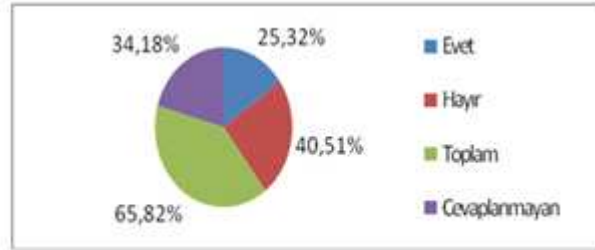
() Anlaşılabilir olmaması veya karmaşık olması

() Diğer

Şık1: Zaman alıcı olması

Ankete katılanların %25,32'si Evet ve %40,51'i Hayır diye cevap vermiş, katılanların %34,18'si de bu maddeyle ilgili görüş bildirmemiştir.

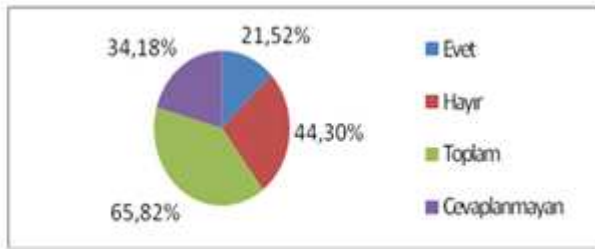
Cevap	f	(%)
Evet	20	25,32%
Hayır	32	40,51%
Toplam	52	65,82%
Cevaplanmayan	27	34,18%
Genel Toplam	79	100,00%

Şık2: Üst düzey mesleki eğitim gerektirmesi

Ankete katılanların %21,52'si Evet ve %44,30'u Hayır diye cevap vermiş, katılanların %34,18'si de bu maddeyle ilgili görüş bildirmemiştir.

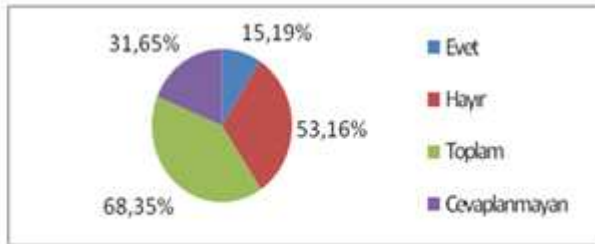
Cevap	f	(%)
Evet	17	21,52%
Hayır	35	44,30%
Toplam	52	65,82%
Cevaplanmayan	27	34,18%
Genel Toplam	79	100,00%

Şık3: Ulusal muhasebe uygulamalarının vergi yönlü yapıları

Ankete katılanların %15,19'u Evet ve %53,16'sı Hayır diye cevap vermiş, katılanların %31,65'i de bu maddeyle ilgili görüş bildirmemiştir.

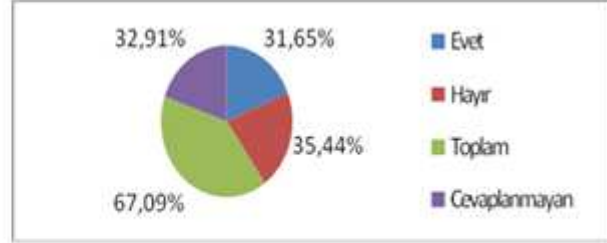
Cevap	f	(%)
Evet	12	15,19%
Hayır	42	53,16%
Toplam	54	68,35%
Cevaplanmayan	25	31,65%
Genel Toplam	79	100,00%

Şık4: Anlaşılabilir olmaması veya karmaşık olması

Ankete katılanların %31,65'i Evet ve %35,44'ü Hayır diye cevap vermiş, katılanların %32,91'i de bu maddeyle ilgili görüş bildirmemiştir.

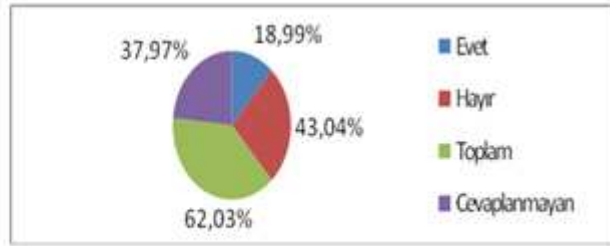
Cevap	f	(%)
Evet	25	31,65%
Hayır	28	35,44%
Toplam	53	67,09%
Cevaplanmayan	26	32,91%
Genel Toplam	79	100,00%

Şık5: Diğer

Ankete katılanların %18,99'u Evet ve %43,04'ü Hayır diye cevap vermiş, katılanların %37,97'si de bu maddeyle ilgili görüş bildirmemiştir.

Cevap	f	(%)
Evet	15	18,99%
Hayır	34	43,04%
Toplam	49	62,03%
Cevaplanmayan	30	37,97%
Genel Toplam	79	100,00%

Aşağıdaki tablo 4.31.'de Muhasebe Standartları'nın işletmelere sağlayabileceği avantajlarla ilgili toplam on değerlendirmede bulunmuş ve katılımcılardan bu değerlendirme ile ilgili görüşleri istenmiştir.

Tablo 4.31. Muhasebe Standartları Görüşleri

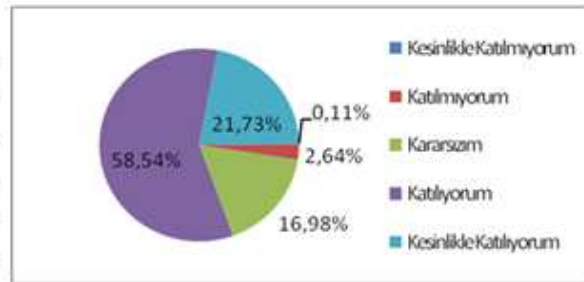
GÖRÜŞLER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
1)UFRS ile ortak bir muhasebe dilinin kullanılması, yatırımcıların doğru kararlar vermesini sağlar.	1,27%	2,53%	16,46%	68,35%	11,39%	100,00%
2)UFRS, işletmelerin finansal analiz açısından değerlendirilmesinde ulusal ve uluslar arası işletmelerle karşılaştırılabilirlik düzeyini artırır.	0,00%	1,27%	11,39%	63,29%	24,05%	100,00%
3)UFRS, işletmelerin uluslar arası	0,00%	0,00%	17,72%	64,56%	17,72%	100,00%

sermaye piyasalarına kotasyonunu kolaylaştırır.						
4)UFRS, işletmelerin finansal tablolarında dönemler arası karşılaştırabilirliği kolaylaştırır.	0,00%	2,53%	21,52%	56,96%	18,99%	100,00%
5)UFRS, işletmelerin yatırım kararlarının doğru yönde alınmasına katkı sağlar.	0,00%	2,53%	20,25%	58,23%	18,99%	100,00%
6)UFRS, finansal tablo kullanıcılarına finansal raporlamada daha yüksek düzeyde güven sağlar.	0,00%	1,27%	13,92%	56,96%	27,85%	100,00%
7)UFRS, birden fazla finansal tablo düzenlemeyi ortadan kaldırması ile işletmelere zaman tasarrufu sağlar.	0,00%	7,59%	26,58%	48,10%	17,72%	100,00%
8)UFRS, işletmelerde finansal uyumsuzlukları ortadan kaldırarak, finansal raporlamada güvenilirlik düzeyini olumlu yönde etkiler.	0,00%	2,53%	22,78%	55,70%	18,99%	100,00%
9)UFRS, muhasebe uygulamalarının (kayıt ve belge düzeni) kalite düzeyini olumlu yönde etkiler.	0,00%	2,53%	12,66%	56,96%	27,85%	100,00%
10)UFRS, işletmelerin denetim faaliyetlerinin kolaylaştırılmasına yardımcı olur.	0,00%	1,27%	20,25%	54,43%	24,05%	100,00%
11)UFRS işletmelerde finansal tablolar analizinin kalite düzeyini artırır.	0,00%	3,80%	15,19%	55,70%	25,32%	100,00%
12)UFRS etkin bir Kurumsal Yönetim için gereklidir.	0,00%	3,80%	5,06%	63,29%	27,85%	100,00%
Toplam	0,11%	2,64%	16,98%	58,54%	21,73%	100,00%

Tablo 4.32. Muhasebe Standartları

Cevap	(%)
Kesinlikle Katılmıyorum	0,11%
Katılmıyorum	2,64%
Kararsızım	16,98%
Katılıyorum	58,54%
Kesinlikle Katılıyorum	21,73%
Toplam	100,00%

Şekil 4.22. Muhasebe Standartları

Bu sonuçlara göre ankete katılanların yapılan değerlendirmelere katılım oranları incelendiğinde;

- UFRS ile ortak bir muhasebe dilinin kullanılması ile yatırımcıların doğru kararlar verebileceği,
- UFRS ile işletmelerin finansal analiz açısından değerlendirilmesinde ulusal ve uluslar arası işletmelerle karşılaştırılabilirliğinin sağlanacağı ve bunun artırılacağı,
- UFRS ile işletmelerin uluslar arası sermaye piyasalarına kotasyonunun kolaylaşacağı,
- UFRS ile işletmelerin finansal tablolarında dönemler arası karşılaştırılabilirliğin sağlanacağı ve kolaylaşacağı,
- UFRS ile işletmelerin yatırım kararlarının doğru yönde alınmasına katkı sağlanacağı,
- UFRS ile finansal tablo kullanıcılarına, finansal raporlamada daha yüksek düzeyde güven sağlanacağı,
- UFRS ile birden fazla finansal tablo düzenlemenin ortadan kalkacağı ve zaman açısından tasarruf sağlanacağı,
- UFRS ile işletmelerde finansal uyumsuzlukları ortadan kaldırarak, finansal raporlamada güvenilirlik düzeyini olumlu yönde etkileneceği,
- UFRS ile muhasebe uygulamalarının (kayıt ve belge düzeni) kalite düzeyini olumlu yönde etkileneceği,
- UFRS ile işletmelerin denetim faaliyetlerinin kolaylaştırılmasına yardımcı olunacağı,
- UFRS ile işletmelerde finansal tablolar analizinin kalite düzeyini artırılacağı,
- UFRS'nin etkin bir Kurumsal Yönetim için gerekli olduğu düşünülmektedir.

4.10. Analiz Sonuçları ve Hipotezlerin Yorumlanması

Muhasebe bilgi sistemi bölümündeki 5'li likert ölçekten oluşan 38 soru için güvenilirlik analizi yapılmıştır. Cronbach' Alpha katsayısı 0,865 olarak bulunmuştur. Bu değer maddelerin türdeşliği ve toplanabilirliği için istediğimiz aralıktadır. Ölçekte yer alan 38 sorunun türdeş bir yapıyı açıklamak ya da sorgulamak üzere bir bütün oluşturdukları görülmüştür. Ankette yer alan tüm sorular için frekans tabloları oluşturulmuştur. Bazı sorular için de pay grafikleri çizilmiştir. İMKB 100 endeksinde yer alan şirketlerde ki SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanma derecesi yüksek olup olmadığını incelemek için her bir sorunun frekans tabloları oluşturularak genel ortalama elde edilmiştir.

İMKB 100 şirketlerinde Muhasebe Bilgi Sistemi uygulamaları sonuçlarının yüksek olup olmadığını incelemek için yine bu bölümdeki her bir sorunun frekans tablosu oluşturularak genel ortalama elde edilmiştir.

İMKB 100 şirketlerinde Muhasebe Standartlarının algılanma ve uygulanma sonuçlarının yüksek olup olmadığını incelemek için bu bölümdeki her bir sorunun frekans tablosu oluşturularak genel ortalama elde edilmiştir.

İMKB 100 şirketlerinde SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Muhasebe Bilgi Sistemi bölümdeki her bir sorunun frekans tablosu oluşturularak genel ortalama elde edilmiştir.

Uluslar arası Muhasebe Standartları ile İMKB 100'de ankete katılan şirketlerde SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden Şeffaflığın sağlanması ve artırılması arasındaki ilişkinin varlığını görmek için Pearson Korelasyon Testi uygulanmıştır.

Kurumsal Derecelendirme Notu, İMKB 100'de ankete katılan şirketlerde SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden Şeffaflığın sağlanması ve artırılması açısından önemlidir, hipotezinin doğruluğunu görmek için Bağımsız İki Örneklem T-Testi uygulanmıştır.

Muhasebe Bilgi Sistemi ile İMKB 100'de ankete katılan şirketlerde SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden Şeffaflığın sağlanması ve artırılması arasında ilişkinin varlığını görmek için Pearson Korelasyon Testi uygulanmıştır.

Hipotez 1: Araştırma kapsamında ankete katılan İMKB 100 endeksinde yer alan şirketlerde ki SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanma derecesi etkindir.

Tablo 4.33. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ile ilgili Görüşler

GÖRÜŞLER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
1)SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin tüm şirketler tarafından eksiksiz olarak uygulanabilmesi için zamana ihtiyaç vardır.	%1,3	%10,1	%10,1	%64,6	%13,9	100,00%
2)SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması ancak yasal düzenlemeler ve zorunluluklar ile sağlanabilecektir.	%1,3	%3,8	%12,7	%74,7	%7,6	100,00%
3)SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin içeriği yeterince bilinmemekte ve bu konuda gerekli açıklamalar/bilgilendirmeler, doğru ve zamanında yapılmamaktadır.	%3,8	%8,9	%25,3	%53,2	%8,9	100,00%
4)SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile birlikte yatırımcıların şirketlere olan güveni artacaktır.	%0	%1,3	%11,4	%55,7	%31,6	100,00%
5)SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ulusal ve uluslararası rekabet açısından önemlidir.	%0	%0	%11,4	%51,9	%36,7	100,00%
6)SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile kaynakların etkin kullanımı sağlanacaktır.	%0	%2,5	%10,1	%59,5	%27,8	100,00%
7)SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile şirket performansı artacaktır.	%0	%1,3	%19	%53,2	%26,6	100,00%
8)SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile çıkar çatışmaları önlenecek ve sürdürülebilirlik sağlanacaktır.	%0	%3,8	%20,3	%50,6	%25,3	100,00%
9)SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması kayıt dışılığı azaltacaktır.	%0	%2,5	%20,3	%50,6	%25,3	100,00%
10)SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması ülke ekonomisi için olumlu katkı sağlayacaktır.	%0	%1,3	%7,6	%54,4	%36,7	100,00%
Genel Ortalama	%0,64	%2,06	%14,82	%56,84	%21,24	100,00%

SPK kurumsal yönetim ilkelerini uygulanmasına katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şeklinde olumlu görüş bildiren İMKB 100 şirketlerinin oranı yaklaşık % 78 'dir. Bu oran oldukça yüksek olduğundan araştırma kapsamında ankete katılan İMKB 100 endeksinde yer alan şirketlerde ki SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanma derecesinin etkin olduğu söylenebilir.

Hipotez 2: Ankete katılan İMKB 100 şirketlerinde Muhasebe Bilgi Sistemi uygulama sonuçları etkindir.

Tablo 4.34. Muhasebe Bilgi Sistemi Uygulamaları

SORULAR	Hiçbir Zaman	Nadiren	Zaman Zaman	Çoğu Zaman	Sürekli	Toplam
1)Muhasebede, işlemler günü gününe kayıtlara geçirilmektedir.	0,00%	0,00%	7,59%	43,04%	49,37%	100,00%
2)Muhasebede yardımcı defter kullanımına önem verilmektedir.	0,00%	0,00%	7,59%	44,30%	48,10%	100,00%
3)Muhasebe defterlerine sadece sorumlu kişiler ulaşabilmektedir	0,00%	0,00%	6,33%	43,04%	50,63%	100,00%
4)Mevcut hesapların nasıl kullanılacağı ile ilgili yönergelerden yararlanılmaktadır.	0,00%	1,27%	24,05%	34,18%	40,51%	100,00%
5)Hesap planı, ayrıntı bilgi amacıyla alt hesaplar şeklinde kullanılmaktadır	0,00%	1,27%	12,66%	40,51%	45,57%	100,00%
6)Hesap planı işletmenin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	0,00%	0,00%	7,59%	41,77%	50,63%	100,00%
7)Belgelere, düzenleyen ve teslim alan tarafından mutlaka imza atılmaktadır	0,00%	0,00%	6,33%	25,32%	68,35%	100,00%
8)İşlemler günü gününe belgelendirilir.	0,00%	0,00%	5,06%	36,71%	58,23%	100,00%
9)Düzenli şekilde finansal raporlar hazırlanmaktadır.	0,00%	0,00%	0,00%	29,11%	70,89%	100,00%
10)Düzenli olarak işletme bütçeleri hazırlanmaktadır.	0,00%	2,53%	1,27%	34,18%	62,03%	100,00%
11) İşletme varlıklarının korunması ile kayıt altına alınması işlemlerini farklı kişiler yapmaktadır.	0,00%	8,86%	21,52%	40,51%	29,11%	100,00%
12)İşletmede etkin bir iç kontrol sistemi bulunmaktadır.	2,53%	8,86%	10,13%	50,63%	27,85%	100,00%
13)İşletmede iç denetim birimi bulunmaktadır.	10,13%	3,80%	17,72%	48,10%	20,25%	100,00%
14) Muhasebe işlemleri kontrolden geçirilmektedir.	0,00%	0,00%	10,13%	44,30%	45,57%	100,00%
15) İşletme içi belgelerde mutlaka kontrol ve kayıt ile ilgili paraflar bulunur.	0,00%	1,27%	11,39%	48,10%	39,24%	100,00%
16)Stok sayımları yapılmaktadır.	0,00%	2,53%	7,59%	39,24%	50,63%	100,00%
17)Muhasebe Personelinin fikirlerini açıkça ifade etmelerine önem verilmektedir	0,00%	0,00%	17,72%	46,84%	35,44%	100,00%
18)Muhasebe Bölümünde takım çalışmasına (birlikte çalışma ruhu) önem verilmektedir	0,00%	0,00%	11,39%	50,63%	37,97%	100,00%
19)Muhasebe Bölümünde görevler icra edilirken görev tanımlarından yararlanılmaktadır.	1,27%	0,00%	16,46%	51,90%	30,38%	100,00%
20)İşletmede karar alma sürecinde tüm çalışanların fikirleri dikkate alınmaktadır.	1,27%	7,59%	12,66%	43,04%	35,44%	100,00%
21)Muhasebede çalışan personele yönelik eğitim hizmetleri verilmektedir.	1,27%	13,92%	21,52%	34,18%	29,11%	100,00%

22)Muhasebe bölümünde (yapılan işin gerektirdiği şekilde en alt düzeye kadar inen) yetki devri mevcuttur.	1,27%	3,80%	34,18%	39,24%	21,52%	100,00%
23)Muhasebe bölümünün güçlü ve zayıf yönlerini analiz edilmektedir.	1,27%	15,19%	24,05%	44,30%	15,19%	100,00%
24)Muhasebe bölümü tarafından mali tabloların analizi yapılmakta ve ilgili kişiler için (sahip ve ortaklar, yöneticiler...vs) raporlar düzenlenmektedir.	0,00%	1,27%	17,72%	54,43%	26,58%	100,00%
25)Muhasebe Mevzuatında meydana gelen değişiklikler takip edilmekte ve bilgilendirme toplantıları yapılmaktadır.	0,00%	2,53%	18,99%	51,90%	26,58%	100,00%
26) Muhasebede teknoloji (Muhasebe yazılımları gibi) etkin bir şekilde takip edilmektedir.	0,00%	3,80%	16,46%	49,37%	30,38%	100,00%
27)Muhasebede (iç ve dış çevre koşullarındaki) değişimleri tespit etmede uzman kişilerin bilgilerinden yararlanılmaktadır.	0,00%	2,53%	17,72%	54,43%	25,32%	100,00%
28)Yönetimin gereksinmelerine uygun olarak, tutarlı bir şekilde bilgi sağlamak ve iç kontrolü olurlu kılmak amacıyla uygun bir maliyet ilkesi geliştirilmiştir.	0,00%	1,27%	12,66%	55,70%	30,38%	100,00%
29) İşletmede temel finansal raporlar(bilânço ve gelir tablosu) takip edilmektedir.	0,00%	0,00%	16,46%	32,91%	50,63%	100,00%
30)İşletmede ek finansal raporlar (nakit akım tablosu, öz kaynaklar değişim tablosu gibi) takip edilmektedir.	0,00%	1,27%	12,66%	40,51%	45,57%	100,00%
31) İşletmede mali tabloların hazırlanmasında Muhasebenin Temel Kavramları, Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri, Ulusal ve Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Mevzuat hükümlerine uyulmaktadır.	1,27%	5,06%	8,86%	41,77%	43,04%	100,00%
32)Mali Tablolar zamanında hazırlanmaktadır.	0,00%	1,27%	10,13%	32,91%	55,70%	100,00%
33)Bilanço ve Gelir Tablosunda yer almayan, ancak bu tabloları kullanacakların görüşlerini etkileyebilecek hususlar dip notlarda belirtilmektedir.	0,00%	1,27%	20,25%	35,44%	43,04%	100,00%
34)Muhasebede çalışanların hepsi gerekli mesleki yeterliliğe sahiptir.	0,00%	1,27%	0,00%	55,70%	43,04%	100,00%
35)Muhasebede çalışanlar arasında kesin bir görev dağılımı mevcuttur.	0,00%	1,27%	0,00%	53,16%	45,57%	100,00%
36)Muhasebede çalışanların sayısı yeterlidir.	2,53%	2,53%	8,86%	40,51%	45,57%	100,00%
37)İşletme içi bilgi akışını sağlayan belgeler yeterlidir.	0,00%	0,00%	2,53%	54,43%	43,04%	100,00%
38)Belgelerin kimler tarafından hazırlanacağı önceden belirlenmiştir.	0,00%	2,53%	7,59%	45,57%	44,30%	100,00%
Toplam	0,60%	2,60%	12,26%	43,47%	41,07%	100,00%

Muhasebe bilgi sistemi uygulamalarında katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şeklinde olumlu görüş bildiren İMKB 100 şirketlerinin oranı yaklaşık % 84 ‘dür. Bu oran oldukça yüksek olduğundan araştırma kapsamında ankete katılan İMKB 100 endeksinde yer alan şirketlerde ki Muhasebe Bilgi sistemi uygulanma sonuçlarının etkin olduğu söylenebilir.

Hipotez 3: Ankete katılan İMKB 100 şirketlerinde Muhasebe Standartlarının algılanma ve uygulanma sonuçları etkindir.

Ankete katılan şirketlerin tamamı Muhasebe Standartlarını Uygulanması ile ilgili soruya “Evet” cevabını vermiştir. Ankete katılan İMKB 100 şirketlerinin tamamında muhasebe standartları uygulanmaktadır.

Ayrıca ankete katılan firmalara UFRS ile ilgili görüşlerini araştıran 12 soru sorulmuştur. Sorulara verilen cevaplar aşağıdadır.

Tablo 4.35. UFRS ile ilgili Görüşler

GÖRÜŞLER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
1)UFRS ile ortak bir muhasebe dilinin kullanılması, yatırımcıların doğru kararlar vermesini sağlar.	1,27%	2,53%	16,46%	68,35%	11,39%	100,00%
2)UFRS, işletmelerin finansal analiz açısından değerlendirilmesinde ulusal ve uluslar arası işletmelerle karşılaştırılabilirlik düzeyini artırır.	0,00%	1,27%	11,39%	63,29%	24,05%	100,00%
3)UFRS, işletmelerin uluslar arası sermaye piyasalarına kotasyonunu kolaylaştırır.	0,00%	0,00%	17,72%	64,56%	17,72%	100,00%
4)UFRS, işletmelerin finansal tablolarında dönemler arası karşılaştırılabilirliği kolaylaştırır.	0,00%	2,53%	21,52%	56,96%	18,99%	100,00%
5)UFRS, işletmelerin yatırım kararlarının doğru yönde alınmasına katkı sağlar.	0,00%	2,53%	20,25%	58,23%	18,99%	100,00%
6)UFRS, finansal tablo kullanıcılarına finansal raporlamada daha yüksek düzeyde güven sağlar.	0,00%	1,27%	13,92%	56,96%	27,85%	100,00%
7)UFRS, birden fazla finansal tablo düzenlemeyi ortadan kaldırması ile işletmelere zaman tasarrufu sağlar.	0,00%	7,59%	26,58%	48,10%	17,72%	100,00%
8)UFRS, işletmelerde finansal uyumsuzlukları ortadan kaldırarak, finansal raporlamada güvenilirlik düzeyini olumlu yönde etkiler.	0,00%	2,53%	22,78%	55,70%	18,99%	100,00%
9)UFRS, muhasebe uygulamalarının (kayıt	0,00%	2,53%	12,66%	56,96%	27,85%	100,00%

ve belge düzeni) kalite düzeyini olumlu yönde etkiler.						
10)UFRS, işletmelerin denetim faaliyetlerinin kolaylaştırılmasına yardımcı olur.	0,00%	1,27%	20,25%	54,43%	24,05%	100,00%
11)UFRS işletmelerde finansal tablolar analizinin kalite düzeyini artırır.	0,00%	3,80%	15,19%	55,70%	25,32%	100,00%
12)UFRS etkin bir Kurumsal Yönetim için gereklidir.	0,00%	3,80%	5,06%	63,29%	27,85%	100,00%
Toplam	0,11%	2,64%	16,98%	58,54%	21,73%	100,00%

Ankete katılan firmaların tamamında UFRS muhasebe uygulamalarında kullanılmaktadır. Ayrıca Muhasebe standartlarının algılanması ve uygulaması ile ilgili ankete katılan firmaların ve anketi dolduranların görüşlerini almaya yönelik 12 soru sorulmuş ve 12 soruya cevap verenlerin yaklaşık % 80'i katılıyor ve kesinlikle katılıyor şeklinde cevaplamıştır. Bu oran oldukça yüksek olduğundan araştırma kapsamında ankete katılan İMKB 100 endeksinde yer alan şirketlerde ki Muhasebe standartlarının algılanmasının, uygulamasının ve görüşlerin, olumlu ve etkin olduğu söylenebilir.

Hipotez 4: Ankete katılan İMKB 100 şirketlerinde SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ve muhasebe bilgi sistemi arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

Tablo 4.36. Cronbach's Alpha Katsayısı

Güvenilirlik İstatistikleri		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Standart Unsurlar	N ögeleri
0,865	0,872	46

Cronbach's Alpha katsayısı, bireysel puanların k soru içeren bir ölçekte sorulara verilen cevapların toplanması ile bulunduğu durumlarda soruların birbirleri ile benzerliğini, yakınlığını ortaya koyan bir katsayıdır. Alfa katsayısı, ölçekte yer

alan k sorunun türdeş bir yapıyı açıklamak ya da sorgulamak üzere bir bütün oluşturup oluşturamadıklarını sorgulamayı sağlar.

Cronbach's Alpha katsayısı 0 ile 1 arasında değer alır. $1 > \text{Alpha katsayısı} > 0,7$ aralığında olması istenir. Cronbach' Alpha katsayısı 0,865 olarak bulunmuştur. Bu değer maddelerin türdeşliği ve toplanabilirliği için istediğimiz aralıktadır. Cronbach's alpha katsayısı 0,867(alpha katsayısı) $> 0,6$ olduğu için **ölçek oldukça güvenilir**dir. Standartlaştırılmış maddeler için cronbach's alpha katsayısı 0,872 bulunmuştur.

Ölçülen madde çözümleme içerisinden çıkarıldıktan sonra hesaplanan güvenilirlik katsayısında artış gözleniyorsa o maddenin ölçüm aracındaki güvenilirliği düşürdüğüne karar verilir. Tersine madde çıkarıldıktan sonra güvenilirlik katsayısında önemli ölçüde düşüş (genel alfa katsayısının altına) gözleniyorsa ilgili maddenin ölçülen boyut için oldukça önemli olduğu düşünülebilir.

Bir soru ile diğer soruların toplanmasından oluşan bütün arasındaki korelasyon hesaplamasına dayanmaktadır. Bu yöntem ele alınan her sorunun bütün içerisinde eklenebilir özellik taşıyıp taşımadığını belirtmektedir. Eğer soru-bütün korelasyon katsayısı düşük ise o sorunun kompozit ölçeğe katkısının düşük olduğu anlamına gelmektedir. Eğer bir sorunun item -total korelasyon katsayısı çok düşük ise o sorunun ölçme aracında gereksiz bir soru ve ölçekten çıkarılması gerektiği yorumu yapılabilir.

Soru ile bütün arasındaki korelasyon katsayılarının negatif olmaması gerekir. Bu durum ölçeğin toplanabilirlik özelliğini bozar. Soru bütün korelasyonlarının negatif olmaması hatta 0,25 değerinden büyük olması beklenir. Bu kurala uymayan soruların çıkarılmasını önerebiliriz. Fakat bu kesin kural değildir. Bir sorunun çıkarılması için; soru silinirse alfa katsayısında değişime ve soru silinirse ortalamadaki değişime bakmak gerekir.

Tablo 4.37. Muhasebe Bilgi Sistemi-Kurumsal Yönetim Arasındaki İlişki

Korelasyonlar			
		Muhasebe Bilgi Sistemi	Kurumsal Yönetim
Muhasebe Bilgi Sistemi	Pearson Korelasyonu İki Yönlü Anlam Değeri (N)	1	0,310*
	İki Yönlü Anlam Değeri		0,005
	N	79	79
Kurumsal Yönetim	Pearson Korelasyonu İki Yönlü Anlam Değeri (N)	0,310*	
	İki Yönlü Anlam Değeri	0,005	
	N	79	79

* İki yönlü Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

H_0 : Muhasebe Bilgi Sistemi ile Kurumsal Yönetim arasında ilişki yoktur.

H_1 : Muhasebe Bilgi Sistemi ile Kurumsal Yönetim arasında ilişki vardır.

$P(0,005) < 0,05$ H_0 red edilir, muhasebe bilgi sistemi ile kurumsal yönetim arasında pozitif yönde 0,31 oranında ilişki vardır. Muhasebe bilgi sistemi konusunda ileri düzeyde olan firmaların kurumsal yönetim ilkeleri hakkında görüşleri olumludur.

Tablo 4.38. Muhasebe Bilgi Sistemi-Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık Arasında İlişki

Korelasyonlar			
		Muhasebe Bilgi Sistemi	Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık
Muhasebe Bilgi Sistemi	Pearson Korelasyonu İki Yönlü Anlam Değeri (N)	1	0,402*
	İki Yönlü Anlam Değeri		0,000
	N	79	79
Kurumsal Yönetim	Pearson Korelasyonu İki Yönlü Anlam Değeri (N)	0,402*	
	İki Yönlü Anlam Değeri	0,000	
	N	79	79

* İki yönlü Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

H_0 : Muhasebe Bilgi Sistemi ile Kamuoyu ve Şeffaflık arasında ilişki yoktur.

H_1 : Muhasebe Bilgi Sistemi ile Kamuoyu ve Şeffaflık arasında ilişki vardır.

$P(0,005) < 0,05$ H_0 red edilir, muhasebe bilgi sistemi ile kamuoyu ve şeffaflık arasında pozitif yönde 0,402 oranında ilişki vardır. Muhasebe bilgi sistemi konusunda ileri düzeyde olan firmaların kamuoyu ve şeffaflık konusunda daha gelişmiş durumdadır.

Tablo 4.39. Muhasebe Bilgi Sistemi-Şeffaflık (İnternet) Arasında İlişki

Korelasyonlar			
		Muhasebe Bilgi Sistemi	İnternet
Muhasebe Bilgi Sistemi	Pearson Korelasyonu İki Yönlü Anlam Değeri (N)	1	0,448*
	İki Yönlü Anlam Değeri		0,000
	N	79	79
Kurumsal Yönetim	Pearson Korelasyonu İki Yönlü Anlam Değeri (N)	0,448*	
	İki Yönlü Anlam Değeri	0,000	
	N	79	79

*İki yönlü Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

1:var, 2:kısmen var, 3:yok olarak kodlanmıştır.

H_0 : Muhasebe Bilgi Sistemi ile internette yer alan konuların kapsamı arasında ilişki yoktur.

H_1 : Muhasebe Bilgi Sistemi ile internette yer alan konuların kapsamı arasında ilişki vardır.

$P(0,005) < 0,05$ H_0 red edilir, muhasebe bilgi sistemi ile internette yer alan konuların kapsamı arasında pozitif yönde 0,448 oranında ilişki vardır. Muhasebe bilgi sistemi konusunda ileri düzeyde olan firmaların internette daha kapsamlı bir şekilde yer almaktadır.

Tablo 4.40. Muhasebe Bilgi Sistemi-Şeffaflık (İnternet) Arasında İlişki

Korelasyonlar			
		Muhasebe Bilgi Sistemi	Faaliyet Raporu
Muhasebe Bilgi Sistemi	Pearson Korelasyonu İki Yönlü Anlam Değeri (N)	1	0,461*
	İki Yönlü Anlam Değeri		0,000
	N	79	79
Kurumsal Yönetim	Pearson Korelasyonu İki Yönlü Anlam Değeri (N)	0,461*	
	İki Yönlü Anlam Değeri	0,000	
	N	79	79

* İki yönlü Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

1:var, 2:kısmen var, 3:yok olarak kodlanmıştır.

H_0 : Muhasebe Bilgi Sistemi ile faaliyet raporunun kapsamı arasında ilişki yoktur.

H_1 : Muhasebe Bilgi Sistemi ile faaliyet raporunun kapsamı arasında ilişki vardır.

$P(0,005) < 0,05$ H_0 red edilir, muhasebe bilgi sistemi ile faaliyet raporunun kapsamı arasında pozitif yönde 0,461 oranında ilişki vardır. Muhasebe bilgi sistemi konusunda ileri düzeyde olan firmaların faaliyet raporu kapsamı daha geniştir.

Hipotez 5: SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin İMKB 100 endeksinde Ankete katılan şirketler açısından değerlendirilmesi olumludur.

Tablo 4.41. SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin İMKB 100’de Ankete Katılanlar Tarafından Değerlendirilmesi

Sorular	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1)SPK tarafından yayınlanan Kurumsal Yönetim İlkeleri uygulama açısından yeterlidir.	%0,00	%0,00	%11,4	%75,9	%12,7
2)SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden, Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık ilkesinin tam uygulanabilmesi, etkin bir Muhasebe sistemine bağlıdır.	%0,00	%0,00	%16,5	%70,9	%12,7
3)SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri, Muhasebe Uygulamaları Genel Tebliği ile tam olarak uyumludur.	%0,00	%0,00	%24,1	%64,6	%11,4
4)SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri’nin uygulanması finansal bilginin kalitesini artıracak ve denetim uygulamalarını kolaylaştıracaktır.	%0,00	%2,5	%16,5	%57	%24,1
5)SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri’nin temel alınması şeffaf ve güvenilir bilgi üretimine katkı sağlayabilir.	%0,00	%1,3	%22,8	%49,4	%26,6
6)SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri, Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Denetim Standartlarının tam ve eksiksiz olarak gerçekleştirilebilmesi için yeterlidir.	%0,00	%3,8	%22,8	%51,9	%21,5
7)SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması saydam ve etkin bir piyasa yaratılması için yeterli olacaktır.	%0,00	%2,5	%24,1	%51,9	%21,5
8)Türkiye’de SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin tam olarak uygulanabilmesi için yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır.	%0,00	%1,3	%17,7	%68,4	%2,7
9)SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin benimsenmesi Muhasebe, İç Denetim, İç Kontrol ve Bağımsız Denetim uygulamalarına doğrudan katkı sağlayacaktır.	%0,00	%2,5	%12,7	%64,6	%20,3
10)SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanmaya başlanması, işletmemizin her aşamasındaki uygulamalarda olumlu olarak hissedilmektedir.	%0,00	%5,1	%11,4	%55,7	%27,8
Genel Ortalama	%0,00	%1,9	%18	%61,3	%18,13

Ankete katılanların %61.30’u sorulan sorulara katılıyorum diye cevap vermiştir. Ankete katılanların %18.13’ü de kesinlikle katılıyorum diye cevap vermişlerdir. Ankete katılanların kurumsal yönetim ilkeleri ile ilgili düşünceleri olumludur.

Hipotez 6: Uluslar arası Muhasebe Standartları, İMKB 100’de ankete katılan şirketlerde SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden Şeffaflığın sağlanması ve artırılması açısından önemlidir.

Tablo 4.42. Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık Arasında İlişki

Korelasyonlar			
		Şeffaflık	U.M.S
Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık	Pearson Korelasyonu İki Yönlü Anlam Değeri (N)	1	0,165*
	İki Yönlü Anlam Değeri		0,146
	N	79	79
Uluslar arası Muhasebe Standartları	Pearson Korelasyonu İki Yönlü Anlam Değeri (N)	0,165*	
	İki Yönlü Anlam Değeri	0,146	
	N	79	79

H_0 : Uluslar arası Muhasebe Standartları ile İMKB 100’de ankete katılan şirketlerde SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden Şeffaflığın sağlanması ve artırılması arasında ilişki yoktur.

H_1 : Uluslar arası Muhasebe Standartları ile İMKB 100’de ankete katılan şirketlerde SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden Şeffaflığın sağlanması ve artırılması arasında ilişki vardır.

$P(0,146) > 0,05$ H_0 hipotezi red edilemez, Uluslar arası Muhasebe Standartları ile İMKB 100’de ankete katılan şirketlerde SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden Şeffaflığın sağlanması ve artırılması arasında bir yoktur.

Uluslar arası Muhasebe Standartları, İMKB 100’de ankete katılan şirketlerde SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden Şeffaflığın sağlanması ve artırılması açısından önemli değildir.

Hipotez 7: Muhasebe Bilgi Sistemi, İMKB 100’de ankete katılan şirketlerde SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden Şeffaflığın sağlanması ve artırılması açısından önemlidir.

Tablo 4.43. Muhasebe Bilgi Sistemi ve Şeffaflık Arasında İlişki

Korelasyonlar			
		Muhasebe	Şeffaflık
Muhasebe	Pearson Korelasyonu İki Yönlü Anlam Değeri (N)	1	0,503*
	İki Yönlü Anlam Değeri		0,000
	N	79	79
Şeffaflık	Pearson Korelasyonu İki Yönlü Anlam Değeri (N)	0,503*	
	İki Yönlü Anlam Değeri	0,000	
	N	79	79

* İki yönlü Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

H_0 : Muhasebe Bilgi Sistemi ile İMKB 100’de ankete katılan şirketlerde SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden Şeffaflığın sağlanması ve artırılması arasında ilişki yoktur.

H_1 : Muhasebe Bilgi Sistemi ile İMKB 100’de ankete katılan şirketlerde SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden Şeffaflığın sağlanması ve artırılması arasında vardır.

$P < 0,000$) $< 0,05$ H_0 hipotezi red edilir, Muhasebe Bilgi Sistemi ile İMKB 100’de ankete katılan şirketlerde SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden Şeffaflığın sağlanması ve artırılması arasında % 50,3 oranında pozitif bir ilişki vardır.

Muhasebe Bilgi Sistemi, İMKB 100’de ankete katılan şirketlerde SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden Şeffaflığın sağlanması ve artırılması açısından önemlidir.

SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Küreselleşen dünyada sermaye piyasasının bütün olanaklarından yararlanmak isteyen ve uzun vadeli kararlı sermayeyi çekmeyi amaçlayan ülkeler, kurumsal yönetim ilkelerine bağlı kalmalıdır. Bugün uluslararası alanda rekabet edilen unsur, gelişen dünyanın iş sistemine yakınlaşmayı gerçekleştirmek amacıyla, kurumsal yönetim anlayışı ve ilkelerine gönüllülük esasına dayalı uyumu gerçekleştirmektir. Kurumsal yönetim anlayışı ve ilkelerine uyumu başaran ülkelerde şirketlerin risk düzeyleri azalmakta, sermaye maliyeti düşmekte ve uluslararası alanda şirketler rekabet avantajına sahip olmaktadır. Kurumsal yönetim anlayışı menfaat sahiplerinin beklentilerini dengeli bir şekilde karşılayarak şirket performansının sürdürülebilirliğini güvence altına almakta ve küresel finansal sistem içerisinde yatırımcıların talep ettikleri getiri oranının artmasını sağlayarak, tercih edilebilir bir yatırım ortamı oluşturmaktadır.

Firma yöneticileri, hissedarlardan topluma kadar tüm paydaş gruplarının çıkarlarını tatmin etme problemi ile karşı karşıyadır. Bu problem kurumsal yönetim problemi ya da ortak hareket edebilme problemi olarak ifade edilmektedir. Söz konusu problemin çözümüne yönelik çalışmalar kurumsal yönetim mekanizmaları olarak adlandırılmaktadır. Sermaye piyasalarının gelişmekte olduğu ülkelerde kurumsal yönetim probleminin çözümüne yönelik sermaye sahiplik (mülkiyet) mekanizması öne çıkmaktadır. Kurumsal yönetim probleminin çözümünde sermaye sahiplik (mülkiyet) yapısının yanında, firmanın faaliyetlerini gözden geçirecek ve önemli kararların alınmasında büyük etkiye sahip olan güç odakları bulunmaktadır. Bu güç odakları firmanın faaliyetlerini ve yöneticilerin aldıkları kararları denetleyebilmekte ve firmanın geleceğine yönelik stratejileri belirleyebilmektedir.

Büyük sermaye piyasalarında son yıllarda büyük çaplı yönetici suistimalleriyle yaşanmış olan şirket skandallarıyla geniş yatırımcı kitlesi zarara uğratılmıştır. Bu durum, sermaye piyasalarına olan güvenin kaybolmasına neden olmuştur. Özellikle hisse senetleri borsaya kote edilmiş olan şirketlerde yaşanmış bu skandallarla, yatırımcıların tekrar borsadaki şirketlere yatırım konusunda bir güvensizlik meydana gelmiştir. Bununla beraber şirketlerde çalışanlar işlerini kaybetmişler, şirketlere kredi verenler, vermiş oldukları kredileri geri alamamışlar ve şirketlere hammadde

sağlayan tedarikçilerde, sağlamış oldukları hizmet karşılığını alamamışlardır. Şirketlerle ilgili olan diğer menfaat sahipleri de yaşanmış olan bu şirket iflaslarından etkilenmişlerdir.

Amerika'da Enron skandalı ile birlikte son yıllarda kurumsal yönetimin gelişmesinde önemli adımlar atılmıştır. Enron uluslararası bir şirket olarak faaliyet göstermekteyken şirket yöneticilerinin suistimallerinden kaynaklanan durumlarından dolayı şirket 2001 yılının sonunda iflas etmiştir. Yaşanan bu iflasa Enron'un bağımsız denetim kuruluşu olan Arthur Anderson'da katılmıştır. Arthur Anderson, Enron'u denetlemiş ve düzenlediği raporda mali tabloların gerçekleri yansıttığını onaylamıştır. Bu durum karşısında da menfaat sahipleri ve diğer mali rapor kullanıcıları Enron'la ilgili olarak bir tedbir almamışlardır. Bu skandalda bir bağımsız denetim kuruluşu yer aldığı için bağımsız denetim kuruluşlarını disiplin altına alabilmek için Amerika'da 2002 yılında Sarbanes-Oxley Yasası çıkartılmıştır. Böylece bağımsız denetim kuruluşları asli görevleri olan denetim dışındaki faaliyetlerde bulunmaları büyük ölçüde engellenmiştir. Bu durum Amerika ile birlikte tüm dünyadaki bağımsız denetim kuruluşlarının disiplin altına alınmasında olumlu bir gelişme olmuştur.

Yönetici suistimalleriyle yaşanmış olan şirket iflaslarını önleyebilmek için geliştirilmiş olan yeni yönetim sistemler vardır. Kurumsal yönetim sistemi bu sistemler içerisinde en çok benimsenmiş olan sistemdir. Kurumsal yönetim başta şirket yönetimini kontrol etmekle birlikte şeffaflık, hesap verilebilirlik ve kamuyu aydınlatma konularına önem vermektedir. Kurumsal yönetimde hissedarlarla birlikte diğer menfaat sahiplerinin haklarının korunması da son derece önemli bir konudur. Diğer menfaat sahipleri çalışanlar, tedarikçiler kredi verenler, müşteriler, sendikalar, yerel ve merkezi yönetim, medya ve sivil toplum kuruluşlarıdır. Hissedarlarla birlikte bu menfaat sahiplerinin haklarının şirket yönetiminde gözetilmesine ve denge sağlanmasına yönelik olarak uygulamalar yapılmalıdır.

OECD tarafından 1999 yılında kurumsal yönetim konusunda ortak bir ilkeler yayınlanmış ve 2004 yılında gözden geçirilmiş hali ile tekrardan yayınlanmıştır. Bunlar; *adalet ve eşitlik, kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık, hesap verilebilirlik ve sorumluluktur*. OECD, yayınlanmış olduğu bu ilkelerin her ülke tarafından kendi

hukuk mevzuatına, kültürel ve ekonomik yapısına bağlı olarak hayata geçirilmesini önermekte ve kurumsal yöneti ilkelerinin şirketlerce uygulanması durumunda ülkenin ekonomik refahı üzerinde sağlayacağı katkılar üzerinde durmaktadır. AB’de kurumsal sektörün yeniden yapılandırılmasına yönelik olarak Şirketler Kanunu tekrar ele alınarak, kurumsal yönetimin geliştirilmesini içeren bir dizi değişiklik üzerinde çalışmalara başlanmıştır. İngiltere’de 1992 yılında kurumsal yönetim alanında öneriler geliştirilmek üzere Adrian Cadbury başkanlığında "Cadbury Komitesi" oluşturulmuştur. Komite işletmede kurumsal şeffaflığın sağlanması amacıyla çeşitli öneriler sunmuştur. Ayrıca Almaya, Fransa, İtalya gibi önemli ülkelerin yanında birçok Asya ülkesinde de bu alanda önemli adımlar atılmıştır.

Türkiye’de bir takım kurumsal yönetim ilkeleri ile ilgili 2002 yılında TUSİAD tarafından başlatılan ve kamuoyunun ilk defa bu konuda dikkatinin çekildiği “Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi” adlı, kurallardan oluşan rapordur. TÜSİAD Kurumsal Yönetim Çalışma Grubu tarafından hazırlanan tavsiye niteliğindeki bu çalışmanın, yönetim kurulunun yapısı, sorumlulukları ve işleyişi ile ilgili konulara değinen, OECD kurumsal yönetim ilkelerinden esinlenerek hazırlanmış, uygulanmaları gönüllülük esasına dayalı 15 ana maddeden oluştuğu görülür. Ancak, kurumsal yönetim konusunda Türkiye’de atılmış en önemli adım, 4 Temmuz 2003 tarihli Kurul kararı ile devreye giren SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri’nin yayınlanmasıdır. Kurumsal yönetim konusunda dünyada öncü durumda olan OECD’nin hazırladığı ilkelerin giriş bölümünde belirttiği “One size does not fit all - Tek beden kıyafet dağıtırsan herkese uymaz” anlayışı ile Türkiye koşullarına göre uyarlanarak yayınlanan ilkeler kurumsal yönetimin gelişmesi açısından önemli olmuştur. Türkiye’de kurumsal yönetime ilişkin hukuksal düzenlemelerin bazıları OECD ilkelerine benzerlik göstermektedir. Halka açık firmalar için kurumsal yönetimin hukuki alt yapısı Sermaye Piyasası Kanunu, diğer şirketler Türk Ticaret Kanunu ile düzenlenmiştir.

Küreselleşme ile birlikte sınırların ortadan kalkmasıyla işletmeler arasındaki rekabet de farklı boyutlara bürünmüştür. Önceleri sadece fiyat düşürme ve maliyet azaltımı politikalarını benimsemekte olan işletmeler günümüzde *bilgiye* yatırım yapmaya başlamışlardır. Bilgiye yapılan yatırımlar sonucunda ise işletmeler

kaynaklarını daha etkin ve verimli kullanmakta ve rekabette bir adım öne çıkmaktadırlar. İçinde bulunduğumuz bilgi çağında temel amaç doğru, güvenilir, anlamlı ve ilgili bilgiye zamanında ulaşabilmektir. Bu amacın gerçekleşmesindeki temel anahtar unsur ise bilgi sistemleridir. Bilgi sistemleri barındırdıkları örgütsel bilginin toplanması, sınıflanması, özetlenmesi ve ilgililere iletilmesi amacını taşımaktadır. Yönetim bilgi sisteminin bir alt sistemi olan muhasebe bilgi sistemi ise işletmelerde meydana gelen her türlü değişimden direkt olarak etkilenmektedir. Kurumsal kaynak planlaması sistemlerinin işletmelerde kullanılmaya başlanmasıyla birlikte muhasebe bilgi sistemi de bu teknolojik ve örgütsel değişime ayak uydurmuştur. Gerek finansal bilgilerin oluşturulması sırasında bilgi işlem faaliyetlerinde ortaya çıkan değişimler gerekse muhasebe bilgi sisteminin teknolojik alt yapısındaki değişimler muhasebe bilgi sisteminde ortaya çıkan başlıca değişimlerdir.

Kurumsal yönetim ilkelerinin dört temel ilkesinden biri olan ve *“bir şirketin kendi çıkarlarını gözetken yöneticilerini, şirketin hisse sahipleri için şirketin değerini maksimize edecek kararlar almaya teşvik eden, kurumsal ve piyasa bazlı mekanizmalar seti”* diye tanımlanan şeffaflık; ulusal ve uluslararası platformda her geçen gün önemini arttırmaktadır. Finansal ve operasyonel olduğu kadar mülkiyet ve yönetim konularında da yeterli şeffaflığın sağlanmasının, iyi bir kurumsal yönetim sistemi ve sonuçta etkin işleyen sermaye piyasaları ve iyi bir muhasebe bilgi sistemini gerekli kıldığı ve şeffaflığı sağlamaya yönelik olarak hangi mekanizmaların kullanılabileceği ya da istenen şeffaflık düzeyine ulaşılmasını destekleyecek kurumsal altyapının neleri içerdiği hususları önemlidir.

Bu çalışmanın uygulama kısmı ile ilgili yapılan anket çalışmasında birçok farklı çalışmadan ve anket uygulamalarından yararlanılmıştır. Özellikle SPK tarafından 2004 yılında kurumsal yönetim ilkelerinden şirketlerin haberdar olmalarını sağlamak ve şirketlerin kurumsal yönetimin neresinde olduklarını anlamak amacıyla yapılan ve 249 şirketin cevaplandığı anket temel alınmıştır. Anket soruları hazırlanırken; konu ile ilgili kişilerin fikirleri alınmış, soru kâğıdında yer alan ilgisiz sorular çıkarılmış, benzer sorular gruplandırılmış ve soruların mantiki bir bütünlük içerisinde sunulmasına gayret edilmiştir. Araştırmaya esas teşkil eden

anket formunda toplam 160 soru bulunmaktadır. İlk bölümde kurumsal yönetim ilkelerinin İMKB’de uygulanma düzeyleri araştırılmış olup son kısımda ankete katılanların görüşlerine yer verilmiştir. Anket formunun ikinci bölümünde kurumsal derecelendirme notu ile ilgili sorulara yer verilmiş öncelikle şirketlerin kurumsal derecelendirme notlarının olup olmadığı sorulmuş daha sonra kurumsal derecelendirme notu ile ilgili katılımcıların görüşleri araştırılmıştır. Üçüncü bölümde katılımcılara şirkette muhasebe bilgi sistemi uygulamaları ile ilgili 38 soru sorulmuş ve son kısımda da muhasebe bilgi sistemi ile kurumsal yönetim ilkeleri ile ilgili katılımcıların görüşleri araştırılmıştır. Dördüncü ve son bölümde muhasebe standartları ile ilgili sorular ve katılımcıların görüşleri yer almaktadır.

Anketin ilk kısmında Araştırma Kapsamında Yer Alan Şirketlerin ve Katılımcıların Özelliklerinin değerlendirildiği Demografik Bilgiler kısmı yer almaktadır. Buna göre anket katılımcıları; yönetim kurulu üyesi, muhasebe müdürü, finans müdürü ve diğer yöneticilerden oluşmuştur. Araştırmacıların çoğunluğu üniversite mezunu olup yüksek lisans ve doktora eğitimi düzeyinde olanlarda vardır. Ankete katılan firmalar; üretim, hizmet ve finans alanında faaliyet göstermektedir. Anketin birinci bölümünün ilk kısmında Kurumsal Yönetim Çerçevesi ile ilgili sorular sorulmuştur ve katılımcılardan yapılan değerlendirmelere katılıp katılmadıkları 5’li Likert ölçeğinde cevap vermeleri istenilmiştir. Bu kısımda yer alan sorulara katılımcıların verdikleri yanıtların büyük bir çoğunluğu olumludur. Ankete katılanların büyük bir çoğunluğu kurumsal yönetim ilkelerinden haberdardır ve bu ilkelerin Türk piyasalarının gelişimi açısından sonuçlarının olumlu olacağını düşünmektedir.

Anketin birinci bölümünün diğer kısımlarında ise ankete katılan firmalara Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanma ve algılanma düzeyi ile ilgili sorular sorulmuştur. SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden, Pay sahipleri ve uygulama ilkesinin uygulanıp uygulanmadığı ile ilgili toplam yedi soruya, ankete katılanların; %92,04’ü evet diye olumlu cevap verirken ve %7,59’u da hayır diyerek olumsuz cevap vermiştir. Menfaat sahipleri ilkesinin uygulanıp uygulanmadığı ile ilgili sorulara, ankete katılanların; %79,02’si Evet diyerek olumlu cevap vermiş, %20,98’i de Hayır diyerek olumsuz cevap vermiştir. Yönetim kurulu kısmı ile ilgili

sorulan sorulara ankete katılanların %74,32'si Evet ve %25,68'si de Hayır diye cevap vermiştir. Kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık kısmı genel olarak değerlendirildiğinde ankete katılanların %78,25'i Evet ve %22,75'i de Hayır diye cevap vermiştir. Sonuç olarak SPK kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanma derecesi oldukça yüksektir. Dört bölüm olan ilkelerin Tablo 4.17'de ki SPK kurumsal yönetim ilkeleri başlıklı genel sonuçlarına bakıldığında verilen cevapların %80,16'sı Evet ve %19,84'ü de Hayır olmuştur. Yasal zorunlulukların olmadığı düşünüldüğünde bu oran oldukça yüksektir. Taslak halinde olan yeni Türk Ticaret Kanunu'nda yapılacak yeni düzenlemeler ile bu oran çok daha yükselecektir.

Kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık ilkesi ile bağlantılı olarak ankete katılanlara iki ayrı başlık altında toplam 27 soru sorulmuş ve bu sorularla ankete katılan firmaların internet sitelerinde ve faaliyet raporlarında yer alan konuların SPK kurumsal yönetim ilkelerinde istenilenlere uygun olup olmadığı araştırılmıştır. Bu 27 soruda ankete katılanlara sorulan sorulara; 'var', 'yok' ve 'kısmen var' şeklinde cevaplar vermeleri istenilmiştir. Buna göre ankete katılanların; %63,75'i 'var' diye cevap vermiş, %23,48'i 'yok' diye cevap vermiş, kalan %12,77'si de 'kısmen var' cevabını vermiştir. Bu tabloya göre katılımcıların verdikleri cevaplar göz önüne alındığında kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık ilkesi çerçevesinde firmaların internet sitelerinde ve faaliyet raporlarında yer alması gereken hususlara büyük çoğunlukla uydukları söylenebilir. Bu Kurumsal Şeffaflığın sağlanması açısından ve kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi açısından çok önemli bir sonuçtur.

SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ile ilgili ankete katılanların görüşlerini almaya yönelik on maddelik bir araştırma yapılmıştır. Bu çerçevede; SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin tüm şirketler tarafından eksiksiz olarak uygulanabilmesi için zamana ihtiyaç olduğu, SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanmasının ancak yasal düzenlemeler ve zorunluluklar ile sağlanabileceği, SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin içeriğinin yeterince bilinmemekte olduğu ve bu konuda gerekli açıklamaların ve bilgilendirmelerin; doğru ve zamanında yapılmadığı düşünülmektedir. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile birlikte yatırımcıların şirketlere olan güveni artacağı yine ankete katılanlar tarafından düşünülmektedir. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile ulusal ve

uluslararası rekabet avantajı sağlanacağı, SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile kaynakların etkin ve verimli kullanımının sağlanabileceği, SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile şirket performansı artacağı, SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile çıkar çatışmalarının önlenerek, sürdürülebilirliğin sağlanabileceği, SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile kayıt dışılığın azalacağı ve SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması ülke ekonomisi için olumlu katkılar sağlayacağı katılımcıların büyük bir kısmı tarafından kabul edilmektedir. Sonuç olarak ankete katılanların SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması ile ilgili görüşlerini almaya yönelik sorulara verilen cevaplardan, ankete katılan söz konusu İMKB 100 şirketlerinde SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ile ilgili görüşlerinin olumlu olduğu yönündedir. SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin etkin uygulanması ile şirketlerin performansı olumlu olarak artacak ve yatırımcıların şirketlere olan güveni de sağlanmış olacaktır. Burada bu ilkelerin uygulanmasında şirketlere ve özellikle sorumluluk düzeyinde ki yöneticiler büyük görevler düşmektedir. Yeni Türk Ticaret Kanunu ile yapılmak istenen gerekli yasal düzenlemelerin bir ana önce yasalaşması bu çerçevede önemlidir. Belli yasal yaptırımların varlığı bu ilkelerin daha iyi uygulanabilmesi açısından önemli olacaktır.

Anketin ikinci bölümünde ankete katılanlara kurumsal derecelendirme notu ile ilgili sorular sorulmuştur. Kurumsal derecelendirme notu ile yapılmak istenen şirketlerin kurumsal yönetim ilkelerine uyum düzeyinin bağımsız şirketlerce incelenerek ortaya konulmasını sağlamak ve yatırımcılarda bu konuda bir bilgi sunmaktır. Kurumsal derecelendirme notu ile ilgili beş olumlu ve üç olumsuz görüş ile ilgili ankete katılanların görüşleri sorulmuştur. Buna göre; kurumsal derecelendirme notunun, kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanma seviyesini kamuya açıklayan en doğru ve etkin şekli olduğu, kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesinin bilgiye erişimde şeffaf bir mekanizma sağlayacağı, kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi ile şirketlerin çalışma etkinliğinin artacağı ve kaynak maliyetlerinin azalacağı düşünülmektedir. Ayrıca; yönetim kurulunun etkinliğinin artacağı, kurumsal derecelendirme notu ile; şirketin hissedarlarının, kreditorlerinin, yatırımcılarının, menfaat sahiplerinin ve diğer düzenleyici

kuruluşların şirkete bakış açısını deęiŖeceęi ve daha isabetli kararların artaya ıacağı dŖŖnlmektedir. Ankete katılan ve kurumsal derecelendirme notu olmayan Ŗirketlere yönelik yapılan değerlendirmelerde; kurumsal derecelendirme notu alma süreci uzun ve maliyetli bir süreçtir değerlendirmesine katılanlar ile katılmayanlar hemen hemen aynıdır, kurumsal derecelendirme notunun Ŗirket etkinliğine olan katkısının az olduğu yönünde yapılan bir değerlendirmeye yine ankete katılanların hemen hemen yarısı katılmış, diğer yarısı katılmamıştır. TeŖvik edici veya zorunlu kılıcı bir hukuki yapının olmamasının kurumsal derecelendirme notu alma konusunda etkili olduğu yönündeki değerlendirmelere ankete katılanların büyük bir çoğunluğu kararsız olduğu noktasında cevap beyan etmiştir.

Anketin nc bölümünde ankete katılanlara, Ŗirketin muhasebe bilgi sistemi ile ilgili sorular sorulmuŖ ve bu sorulara verilen cevaplardan Ŗirketlerin muhasebe bilgi sistemi ile ilgili değerlendirmeler yapılması hedeflenmiştir. Buna göre; ankete katılanların verdikleri cevaplar göz önüne alındığında söz konusu Ŗirketlerde, muhasebe bilgi sistemi ile ilgili güçlü bir yapı vardır. Muhasebe uygulama genel tebliği çerçevesinde; muhasebenin temel kavramları, genel kabul grmŖ muhasebe ilkeleri, uluslararası ve ulusal muhasebe standartları, kanunlar, yönetmelikler, tüzükler ve diğer ilgili kanuni uygulamalar çerçevesinde muhasebe uygulamaları yapılmaktadır. Ayrıca muhasebe servisinde alıŖan personelin yeterli mesleki bilgi ve tecrübeye sahip olmasına dikkat edilmekte ve gerekli eğitimler verilmek suretiyle geliŖimleri sağlanmaktadır. Aynı zamanda teknolojik yenilikler takip edilerek etkin bir Ŗekilde kullanılmaktadır. Muhasebe uygulamaları ile ilgili yeterli denetimlerin yapıldığı ve etkin bir iç kontrol sisteminin olduğuda anket sonuçlarından çıkarılmıştır. Buna göre söz konusu firmalardaki, muhasebe bilgi sistemleri ile ilgili genel durum oldukça memnun edicidir. Sermaye yapıları itibariyle Türkiye'nin en önemli kuruluşları olan ve Türkiye'de ki toplam üretim, ithalat ve ihracat rakamları incelendiğinde en baŖta olan bu kuruluşlardaki muhasebe bilgi sistemi ile ilgili sorulara verilen olumlu cevapların fazlalığı umut verici olmuŖtur. Burada etkin bir muhasebe bilgi sistemi çok önemlidir. Muhasebe bilgi sistemi tarafından üretilen bilgiler ile bilanço ve gelir tablosu baŖta olmak üzere diğer mali tablolar hazırlanacaktır. Dolayısıyla üretilen bilgilerin doğruluğu, güvenilirliği ve zamanında

olması bu bilgilerden faydalanacak bilgi kullanıcılarının doğru kararlar alabilmeleri açısından önemlidir. Kurumsal yönetim ilkelerinden kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık ilkesinin en önemli unsurlarından birisi muhasebe bilgi sistemidir. Etkin ve verimli çalışan bir muhasebe bilgi sistemi tarafından üretilen muhasebe bilgileri ile işletme ile ilgili şeffaflık sağlanacak ve kamuoyu doğru bilgilendirilecektir.

Kurumsal yönetim ilkeleri ve muhasebe bilgi sistemi'nin birbiri ile bağlantılı olduğu ve karşılıklı bir etkileşim içerisinde olduğu yönünde yapılan değerlendirmelere anket katılımcılarının verdiği cevaplar bu görüşü destekler niteliktedir. Genel olarak verilen cevapların toplamına baktığımızda, ankete katılanların yaklaşık %80'i yapılan katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum diye cevap vermiştir. Yapılan değerlendirmeler tek tek incelendiğinde; SPK tarafından yayınlanan Kurumsal Yönetim İlkeleri uygulama açısından yeterli olduğu düşünülmektedir. SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden, Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık ilkesinin tam uygulanabilmesinin, etkin bir Muhasebe sistemine bağlı olduğu görüşü ankete katılanların büyük bir çoğunluğu tarafından kabul edilmiştir. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması finansal bilginin kalitesini artıracak ve denetim uygulamalarının kolaylaşacağı da düşünülmektedir. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin temel alınması şeffaf ve güvenilir bilgi üretimine katkı sağlayacağı ifade edilmiştir. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri, Uluslararası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Denetim Standartlarının tam ve eksiksiz olarak gerçekleştirilebilmesi için yeterli olduğu düşünülmektedir. SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması saydam ve etkin bir piyasa yaratılması için yeterli olacaktır ve gereklidir. Türkiye'de SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin tam olarak uygulanabilmesi için yasal düzenlemelere ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Zaten bu konuda taslak halinde TBMM gündeminde bulunan yeni Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlemeler mevcuttur. Bu kanunun yasalaşması ile bu talep nispeten yerine getirilmiş olacaktır. SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin benimsenmesi Muhasebe, İç Denetim, İç Kontrol ve Bağımsız Denetim uygulamalarına doğrudan katkı sağlayacağı muhakkaktır. SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanmaya başlanması ile ankete katılan işletmelerin faaliyetlerinde her aşamada olumlu gelişmeler olmuştur. Bu değerlendirmelerden sonra kurumsal yönetim ilkelerinin

uygulanmasında muhasebe bilgi sisteminin etkinliğinin önemli olduğu açıkça ifade edilebilir. Diğer bir açıdan bakıldığında kurumsal yönetim ilkelerinin etkin bir şekilde uygulanması ile özellikle kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık ilkesinin uygulanabilmesi için muhasebe bilgi sistemi'nin ve buradaki işleyişin her açıdan istenen özelliklere uygun olması ile mümkün olacaktır.

Şirket yönetimi ve menfaat sahipleri açısından hata ve hileden arındırılmış geçerli ve güvenilir bilgiler ile amaçlara uygun sağlıklı kararlar verilebilmesi mümkündür. Güvenilir ve geçerli olmayan bilgi, kaynakların etkin ve verimli kullanımını engelleyerek topluma, örgütlere ve karar alıcılara zarar verebilmektedir. Kurumsal yönetim anlayışı ve uygulamaları bu çerçevede, bir çatı gibi tüm uygulamaların üzerine kapsamaktadır. Bu çatının alt bir unsuru olan etkin muhasebe bilgi sistemi, kurumsal yönetim anlayışını ve ilkelerini, uygulamalarıyla desteklemekte, güvenilir bilgi sunumunu sağlayabilmektedir.

Kurumsal yönetim anlayışı şirketleri etik değerler çerçevesinde sosyal sorumluluk bilinci ile davranmaya yöneltmektedir. Muhasebeci, şirket içerisinde etik ilkelerin uygulanmasında ve gelişiminde son derece önemli bir rol oynamaktadır. Muhasebeci, etiksel önceliklerin gözetimi ve etik davranışların uygulanması suretiyle, güveni sağlamaktadır. Bu yönüyle muhasebecinin toplum çıkarlarını korumadaki sorumluluğu, yasal çerçevede tüm işlemlerin yapılmasını sağlamakla mümkün olacaktır. Bu durum işletmelerde, muhasebeciler tarafından kurumsal yönetim anlayışına ilişkin olarak, kurumsal şeffaflığın ve hesap verebilirliliğin bir sonucudur. Diyebiliriz ki etkin bir muhasebe bilgi sistemi fonksiyonu, iyi bir kurumsal yönetimin önemli bir unsurudur ve güvenilir kurum imajının oluşumunda şirket içi kurumsal yönetim öğelerini desteklemektedir.

Kurumsal yönetim anlayışı kapsamında muhasebe bilgi sistemi, organizasyonun katma değerini artırmak ve operasyonel verimliliği geliştirmek amacıyla yapılan bağımsız, tarafsız, güvence ve danışmanlık hizmetlerini içeren çalışmalar bütünü olarak görülebilmektedir. Çünkü muhasebe bilgi sistemi, temel olarak disiplinli ve sistematik değerlendirme yaklaşımıyla, işletmenin hedeflerine ulaşmasına katkılarda bulunmaktadır. Bununla birlikte kurumsal yönetim anlayışı ve uygulamalarının hayata geçtiği bir işletmede, muhasebeci kendisinden beklenen performansın daha

fazlasını gösterebilme imkânına kavuşabilecektir. Bu kapsamda şirketlerde kurumsal yönetim anlayışı ve muhasebe bilgi sistemi birbirini desteklemekte ve etkileşimi karşılıklı güç oluşturmaktadır.

Çalışma sonuçlarından anlaşılacağı üzere muhasebe bilgi sistemi şirketlerde sağlam kurumsal yönetim anlayışı uygulamalarının hayata geçirilmesinde çok önemli roller oynamaktadır. Muhasebe bilgi sistemi özellikle risk yönetimi, güvenilir bilgi sunumu, etik anlayış ve sosyal sorumluluk ile ilgili değerler ve şirkette iletişim ve güvence hizmetlerinin sağlanması ile gerçekleştirilen faaliyetlerde etkinliğin ve önerilen uygulamalarda belirleyiciliğin sağlanması ile birlikte kurumsal yönetim anlayışı ve ilkelerinin hayata geçirilmesinde etkin rol almaktadır. Bununla birlikte şirketlerde uluslararası muhasebe standartları çerçevesinde iç ve dış kalite değerlendirmesinin yapılması, şirketlerin kurumsal yönetim anlayışı ve uygulamaları yolunda daha sağlıklı adımlar atabilmesine ve anlayışın sağlayacağı katkılardan daha hızlı sonuç alabilmesine olanak sağlayacağı açıktır. Ancak araştırma sonuçları ortaya koymaktadır ki henüz kurumsal yönetim anlayışı uygulamalarını destekleyen muhasebe bilgi sistemine yönelik bir kalite değerlendirmesi faaliyeti uygulanabilmiş değildir. Muhasebesiler, uluslararası etik kurallara ve muhasebe mesleki uygulamalarına dair uluslararası standartlara uymalıdır. Bu amaçla şirketlerde muhasebe yöneticisi, muhasebe faaliyetinin etkinlik ve verimliliğini hem iç değerlendirmelerle hem de uygun dış değerlendirme kuruluşlarının yapacağı değerlendirmelerle izleyerek muhasebe faaliyetlerinin bütün yönlerini kapsayan bir kalite güvencesi programı geliştirmelidir. Böylece şirkette kendi kalitesini izleyen ve dönemsel olarak değerlendiren muhasebe faaliyeti, kurumsal yönetim anlayışı ve uygulamalarının yerleşmesinde, objektif bir güvence sağlayabilecektir. Ayrıca şirketlerde muhasebe birimleri bağımsızlıklarını sağlamak amacıyla işlevsel olarak denetim komitesi gibi bir organa ve idari açıdan ise kurumun icra başkanı düzeyinde bir kişiye bağlı olması gerekmektedir. Böylece yeterli haklara sahip olan ve yetkin bir personel gücü ile donatılmış olan bağımsız muhasebe faaliyeti, kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliği konusunda güvence sağlayabilecektir. Şirketlerde muhasebe bilgi sistemi ile ilgili etkinliğin sağlanması, kurumsal yönetim anlayışı kapsamında etkin muhasebe uygulamalarını olanaklı kılacağı hipotez sonuçları çerçevesinde

ortaya konulmakla birlikte, şirket bünyesinde muhasebe biriminin ilgili birimlere karşı sorumluluğunun sağlanması kurumsal yönetim anlayışı ve uygulamalarının işlerliğinin ve başarısının sağlanmasında, muhasebe birimine güvence sağlayacağı söylenebilir. Bununla birlikte şirketlerde etkin kurumsal yönetim uygulamalarının sağlanabilmesi ile ilgili olarak kurumsal yönetim anlayışı ve uygulamalarından sorumlu yönetim kurulunun, sorumluluğu alması gerekmektedir. Böylece kurumsal yönetim anlayışı konusunda temel ve asli sorumluluğu belli bir yönetim kademesiyle beraber etkin bir muhasebe bilgi sistemi, kurumsal yönetim anlayışı öğelerini destekleyecektir.

Kurumsal yönetim anlayışı ve uygulamaları yalnızca borsada işlem gören halka açık şirketler için değil halka kapalı ve aile şirketleri içinde önem arz etmektedir. Özellikle şirketlerin devamlılığının sağlanması, aile ve şirket arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi açısından önem taşımaktadır. Aile şirketlerinde geliştirilecek olan kurumsal yönetim düzenlemeleriyle, profesyonel yöneticilerin performans şeffaflığı ve performans bazında ücretlendirme, kariyer gelişim yollarının aile üyeleri tarafından tıkanmaması, profesyonellerin ve aile üyelerinin aynı performans sistemine tabi olmaları ve yetkilendirmede ve karar almada sorumluluk gibi beklentilerine yanıt verilerek, yetenekli yöneticilerin şirkete kazandırılması mümkün olabilecektir. Böylece, kurumsal yönetim anlayışı aile şirketlerinde de menfaat sahiplerinin beklentilerinin dengeli bir şekilde yönlendirilmesine olanak tanıyarak, şirket performansının sürdürülebilirliğini güvence altına alabilecektir. Türkiye’de şirketlerin büyük bölümünü oluşturan aile şirketlerinin başarılarını gelecek nesillere taşıyarak büyümesi, önündeki tipik engellerin ortadan kaldırılmasında kurumsal yönetim anlayışı çok önemli rol oynamaktadır. Bu çerçevede Türkiye ekonomisinin büyük bir çoğunluğunu oluşturan aile şirketlerinde kurumsal yönetim anlayışı ve ilkelerinin uygulama alanı bulmasında, etkin muhasebe fonksiyonu önem arz etmektedir. Zira halka açık büyük şirketlere nazaran göreceli etkisi dikkate alındığında, aile şirketlerinde muhasebe rollerinin daha ön plana çıktığı ve önemsenmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Yeni Türk Ticaret Kanun Taslağı’nın beklenen sonucu doğurabilmesi için muhasebe faaliyeti ile ilgili düzenlemelere önem verilmelidir. Muhasebe faaliyeti ile

muhasabe ve mali raporlama sisteminin işlerliliği, güvenilirliği, iç kontrollerin yerindeliği, risk yönetiminin etkinliği makul bir güvence ile sağlanabilecektir. Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda tüm şirketler için kurumsal yönetim ilkeleri çerçevesinde muhasabe fonksiyonunun kurulmasının gerekliliğine işaret edilmektedir. Muhasebe modern anlamı ile ele alınarak organizasyon faaliyetlerini geliştirmek ve katma değer oluşturmak amacını gütmesi, risk yönetimi, kontrol ve kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek üzere bağımsız ve objektif bir güvence ve danışmanlık faaliyeti olarak yorumlanması ile muhasabeden elde edilecek artı değerlerin daha üst seviyelere taşınacağı açıktır. Bu çerçevede, yasal düzenlemelerin dışında kurumsal yönetim ilkelerinin bir gereği olarak organizasyonların üst yönetimlerinin yasal zorunluluk hissetmeden muhasabe fonksiyonunu, sistemin güvencesi olarak oluşturmaları, kurumsal yönetim anlayışı ve uygulamaları yolunda önemli bir adımdır.

Çalışmada kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanabilirliği, muhasabe bilgi sistemi ve uluslararası muhasabe standartlarının işletmelerdeki uygulanma ve algılanma düzeyi araştırılmış olup, ayrıca kurumsal yönetim ilkelerinden, kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık ilkesi açısından muhasabe bilgilerinin önemi üzerinde durulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre firmalara şu tavsiye ve önerilerde bulunmak yararlı olacaktır:

- Kurumsal yönetim anlayışı ve ilkelerinin benimsenmesi, ilkelerin bir yaptırım aracı olarak görülmemesi gerekmektedir.
- Şirket bünyesinde etkin muhasabe uygulamaları ile kurumsal yönetim anlayışı ve ilkelerinin anlaşılması ve uygulanmasına yönelik çabalar içerisinde olunmalıdır.
- Muhasebe uygulamaları, kurumsal yönetim anlayışı ve ilkelerinin organizasyon içerisinde, sürekli diri ve aktif kalmasının sağlanması, kurumsal yönetim ilkelerinin şirkette uygulanmasına işlerlik kazandıracak ve uygulama sonuçlarının değerlendirilmesine yardımcı olacaktır.

- Kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanması ile mali tablolarının daha şeffaf hale gelmesi sağlanacak ve kamunun yaptığı vergi denetimlerini kolaylaştıracak, etkinleştirecek ve yaygınlaştıracaktır.
- Şirketler kurumsal yönetim ilkelerine uyup uymadıkları konusunda bilgi verme açısından yeterli düzeye gelememişlerdir. Bu konuda çalışmaların hızlandırılıp yeterli seviyeye getirilmesi gerekmektedir.
- Kurumsal yönetim kavramının Türkiye’de yeni bir kavram oluşu ve ilkelerin 2003’de açıklanmış olmasına rağmen kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanma düzeyi ankete katılan şirketler açısından oldukça yüksek çıkmıştır ama istenen düzeye gelebilmesi ve tamamıyla özümsemesi için çaba sarfedilmelidir. Burada yeni Türk Ticaret Kanunu’nda yer alan ilgili maddelerde etkili olacaktır.
- AB ile entegrasyon sürecinde beklenen ve özlenen yabancı yatırımın Türkiye’ye gelmesi kurumsal yönetim ilkelerinin kamu ve özel sektörde tam anlamıyla uygulanmasıyla olacaktır.
- Düşük maliyetli finansal kaynaklar ve küresel rekabet için, sermaye piyasası araçlarını kullanmak, daha geniş bir yatırımcı potansiyelinden borçlanmak ve uzun vadeli kaynak sağlamak isteyen firmalar için, kurumsal yönetim ilkelerinin etkin bir şekilde uygulaması gereklidir.

Bu çalışmada aktarılan yorumlar, “*kesin doğrular*” olarak değil, izleyen araştırmalarla tekrar tekrar sınanması gereken “*açıklama önerileri*” olarak algılamak gerekmektedir. Bununla birlikte çalışmanın, kurumsal yönetim anlayışı kapsamında, kamuoyunu aydınlatma ve şeffaflık ilkesi çerçevesinde muhasebe bilgi sistemi uygulamalarının öneminin ortaya koyulmasına ve gelecekte yapılacak araştırmalara kaynak olacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırma, İMKB bünyesinde işlem gören tüm şirketlere yönelik olarak gerçekleştirilebileceği gibi, izleyen çalışmalarda kapsamı daha da genişletilerek, tüm halka açık şirketlere ve aile şirketlerine yönelik olarak da gerçekleştirilebilir. Özellikle, İMKB bünyesinde yapılan bir araştırmanın, Sermaye Piyasası Kurulu ve İMKB aracılığı ile elde edilecek veriler sayesinde, daha sağlıklı sonuçlara ulaşılacağı düşünülmektedir.

EKLER

Ek 1: Anket Formu

Sayın Katılımcı;

Bu araştırmada, firmaların faaliyet ve uygulamaları karşısında, bütün paydaşların çıkarlarını korumayı amaçlayan, yönetim faaliyetlerinde; şeffaflığı, hesap verilebilirliği, adaleti ve katılımcılığı esas alan kurumsal yönetim kavramının muhasebe bilgi sistemi ve muhasebe standartları açısından öneminin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu anket ile bu alanda yapılan düzenleme ve uygulamaların ulaştığı nokta tespit edilmeye çalışılacak, aksaklıkların giderilmesi ve yeni düzenlemelerin yapılabilmesi için tavsiyelerde bulunulacaktır. Katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür eder, çalışma hayatınızda başarılar dileriz.

Öğr.Gör.Hüseyin ÇETİN
(Tez Sorumlusu)

İletişim Bilgileri:

E-posta Adresi: hctin42@gmail.com
Telefon Numarası: 505 777 42 43- 332 223 22 97
Selçuk Üniversitesi / KONYA

SERMAYE PİYASASI KURULU TARAFINDAN YAYINLANAN KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİNİN UYGULANABİLİRLİĞİ VE KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ AÇISINDAN MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ VE MUHASEBE STANDARTLARININ ÖNEMİNİN TESPİTİNE YÖNELİK ANKET ÇALIŞMASI

DEMOGRAFİK BİLGİLER

A- DEMOGRAFİK BİLGİLER

(İşaretleme istediğiniz kısımda parantezin içine "X" harfini yerleştirin.)

1- Yöneticinin firmadaki görevi aşağıdakilerden hangisidir? ()Yönetim Kurulu Üyesi ()Genel Müdür ()Genel Müdür Yardımcısı ()Muhasebe Müdürü ()Finans Müdürü ()Diğer
2-Kaç yıldır bu firmada çalışıyorsunuz? ()1 yıldan az ()1-5 ()6-10 ()10'dan fazla
3-Yöneticinin öğrenim durumu ()Lise ()Üniversite ()Lisansüstü ()Doktora
4-Şirketinizin Çalışan Sayısı ()1- 1.000 ()1.001- 5.000 ()5.001- 10.000 ()10.001'den fazla
5- Şirketiniz hangi alanda faaliyet göstermektedir. ()Üretim ()Hizmet ()Finans ()Holding
6- Şirketiniz İMKB'de bulunma süresi kaç yıldır? ()1-3 ()4-6 ()7-10 ()11-13 ()14-16 ()17-19 ()20 ve üzeri
7- Şirketinizdeki iç denetçi sayısı kaçtır? ()Hiç yok ()1-5 kişi ()6-10 kişi ()11-15 kişi ()16-20 kişi ()21 ve üzeri
8- Şirketinizin faaliyet süresi kaç yıldır? ()1-3 ()4-6 ()7-10 ()11-13 ()14-16 ()17-19 ()20 ve üzeri
9-Şirketiniz İMKB 30 indeksine dahil midir? () Evet () Hayır

BÖLÜM 1
KURUMSAL YÖNETİM
A- Kurumsal Yönetim Çerçevesi

(Size uygun seçeneği (X) ile işaretleyiniz)

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1- SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri Türk piyasalarına uymaktadır.					
2-SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri saydam ve etkin bir piyasa oluşturulması için yardımcı olacaktır.					
3-Türkiye'deki hukuki yapı ve iş çevreleri, genel olarak kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanmasına uygundur.					
4-Şirketimiz kendi çıkarları kadar, vergi ödemenin dışında, kamu çıkarlarını da gözetmektedir.					
5-Türkiye'de denetim, teftiş ve icra kurumları görevlerini yapabilmek için tam yetki ve güce sahiptirler ve objektif olarak çalışmaktadır.					
6-Türkiye'de eski moda, geleneksel yöntemlerle iş yapmak tüm yönetmeliklere bağlı kalmaktan daha iyi sonuç verir.					
7-Artan piyasa rekabeti ve AB'ye katılım, Türkiye'de yönetim ilkelerinin uygulanmasında da artışa sebep olacaktır.					

B- Pay Sahipleri ve Uygulama

(Size uygun seçeneği (X) ile işaretleyiniz)

1- Şirket pay sahipliği haklarının kullanımının kolaylaştırılmasını teminen "pay sahipleri ile ilişkiler birimi" bulunmakta mıdır?	() Evet	() Hayır
2- Hissedarlarınız, hisselerini kolaylıkla transfer edebilmekte veya devredebilmekte midir?	() Evet	() Hayır
3- Hissedarlarınız şirketle ilgili bilgi ve dokümanları zamanında ve düzenli olarak almakta mıdır?	() Evet	() Hayır
4- Yatırımcı ilişkileri bölümünüz ve hissedarlarınızın doğrudan ulaşabilmeleri için ayrı bir telefon numaranız veya web siteniz var mıdır?	() Evet	() Hayır
5- Hissedarlarınız genel kurul toplantısına, kolaylıkla katılabilmekte ve oy verebilmekte midir?	() Evet	() Hayır
6- Tüm hissedarlarınıza, kanuni değişiklikler, yeni hisse basma izni/yetkisi, olağandışı işlemler gibi ana kurumsal değişiklikler ile ilgili kararlar hakkında yeterli ve gerekli bilgiler verilmekte midir?	() Evet	() Hayır
7- Tüm hissedarlarınız, ana faaliyet konunuzdaki temel stratejik değişimler ile ilgili yeterli ve gerekli bilgi sahibi olabilmekte midir?	() Evet	() Hayır

C-Menfaat Sahipleri ve Hakları**(Size uygun seçeneği (X) ile işaretleyiniz)**

1- (Pay sahipleri, çalışanlar, alacaklar, müşteriler, tedarikçiler, sendikalar, devlet... gibi) menfaat sahiplerinin haklarının korunması ile ilgili şirket politikaları ve prosedürleri oluşturulmuş mudur?	() Evet	() Hayır
2- Şirketin iç düzenlemelerinde veya esas sözleşmesinde şirket çalışanlarının şirket yönetimine katılımını destekleyici mekanizma ve modeller geliştirilmiş veya iç düzenlemelerde ya da esas sözleşmede yer almamakla birlikte herhangi bir şekilde şirket çalışanları yönetime katılmakta mıdır?	() Evet	() Hayır
3- Personel alımına ve terfi mekanizmasına ilişkin yazılı olarak belirlenmiş kriterler var mıdır?	() Evet	() Hayır
4- Çalışanların bilgi, beceri ve görgülerini arttırmalarına yönelik eğitim planları ve politikaları oluşturulmuş mudur?	() Evet	() Hayır
5- Şirketin finansal imkânları, ücret, kariyer, eğitim, sağlık gibi konularda çalışanlara yönelik bilgilendirme toplantıları yapılarak görüş alışverişinde bulunulmakta mıdır?	() Evet	() Hayır
6- Şirket çalışanlarının görev tanımları ve dağılımı ile performans ve ödüllendirme kriterleri belirlenmiş ve çalışanlara duyurulmuş mudur?	() Evet	() Hayır
7- Şirketin sosyal sorumluluk konusunda kamuya açıklanmış politikaları var mıdır?	() Evet	() Hayır

D- Yönetim Kurulu**(Size uygun seçeneği (X) ile işaretleyiniz)**

1- Yönetim kurulunun oy hakları eşit midir?	() Evet	() Hayır
2- Yönetim kurulu üyelerine olumlu /olumsuz veto hakkı tanınmış mıdır?	() Evet	() Hayır
3- Şirket esas sözleşmesinde pay ve menfaat sahiplerinin yönetim kurulunu toplantıya davet etmelerini sağlayacak düzenlemeler bulunmakta mıdır?	() Evet	() Hayır
4- Yönetim kurulunda, nitelikleri esas sözleşme ile belirlenmiş ve görevini hiçbir etki altında kalmadan icra etme yeteneğine /potansiyeline sahip bağımsız üyeler bulunmakta mıdır?	() Evet	() Hayır
5- Yönetim Kurulunun yetki ve sorumlulukları şirket esas sözleşmesinde yer almakta mıdır?	() Evet	() Hayır
6- Yönetim Kurulu üyeleri arasında görev dağılımı yapılmış mıdır? Görev dağılımına faaliyet raporunda yer verilmiş midir?	() Evet	() Hayır
7- Yönetim Kurulu üyelerinde bulunması gereken niteliklere (bilgi, beceri, tecrübe, eğitim) şirket esas sözleşmesinde yer verilmekte midir?	() Evet	() Hayır

E- Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık**(Size uygun seçeneği (X) ile işaretleyiniz)**

1- Şirketiniz kamunun aydınlatılmasında yapılacak bildirimlerden sorumlu ve imza yetkisine haiz iki yöneticiye sahip midir?	() Evet	() Hayır
2- Pay sahipleri ile ilişkiler birimizde çalışan bir personel münhasıran kamuoyu aydınlatma ile ilgili her türlü hususu gözetmek ve izlemek üzere görevlendirilmiş midir?	() Evet	() Hayır
3- Şeffaflık ilkesine uygun olarak, uygulanan muhasebe politikaları ve faaliyet sonuçları gerçeğe uygun şekilde kamuya açıklanmakta mıdır?	() Evet	() Hayır
4- Yönetim Kurulu, bilgilendirme politikası olarak adlandırılacak ilkeler bütünü hazırlayarak, genel kurulda pay sahiplerinin bilgisine sunmakta ve kamuya açıklamakta mıdır?	() Evet	() Hayır
5- Şirketin sermaye piyasası araçlarının değerine etki etme ihtimali bulunan gelişmeler mevzuat ile belirlenen süre içerisinde zaman geçirmeksizin kamuya duyurulmakta mıdır?	() Evet	() Hayır
6- Şirketin finansal durumunda ve/veya faaliyetlerinde önemli bir değişiklik olması halinde veya yakın bir gelecekte önemli bir değişikliğin ortaya çıkmasının beklendiği durumlarda, ilgili düzenlemelerde yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla, kamuoyu bilgilendirilmekte midir?	() Evet	() Hayır
7- Şirketin kamuya yapmış olduğu açıklamalar ile ilgili olarak sonradan ortaya çıkan değişiklikler ve gelişmeler sürekli olarak güncellenerek kamuya duyurulmakta mıdır?	() Evet	() Hayır
8- Kar payı dağıtım politikası faaliyet raporunda yer almakta mıdır? Ve bilgilendirme politikası çerçevesinde kamuya açıklanmakta mıdır?	() Evet	() Hayır
9- Şirketin İnternet adresi var mıdır?	() Evet	() Hayır
10- Şirket internet sitesi ayrıca İngilizce olarak hazırlanmış mıdır?	() Evet	() Hayır
11- Periyodik mali tablo ve dipnotları mevcut mevzuat ve uluslar arası muhasebe standartları esas olarak mı hazırlanmaktadır?	() Evet	() Hayır
12- Şirketiniz, mevzuat gereği yapması gereken açıklamalarla sınırlı kalmayarak, pay sahipleri ile diğer menfaat sahiplerinin kararlarını etkileyebilecek her türlü önemli bilgiyi kamuya açıklamakta mıdır?	() Evet	() Hayır
13- Yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve sermayenin doğrudan ya da dolaylı olarak %5'ine sahip olan pay sahipleri, şirketin sermaye piyasası araçları üzerinde yapmış oldukları işlemleri kamuya açıklamakta mıdır?	() Evet	() Hayır
14- Periyodik mali tablo ve mali tablo dipnotları, şirketin gerçek finansal durumunu gösterecek şekilde hazırlanmakta ve kamuya açıklanmakta mıdır?	() Evet	() Hayır
15- Faaliyet raporunuz, kamuoyunun şirketin faaliyetleri hakkında her türlü bilgiye ulaşmasını sağlayacak ayrıntıda hazırlanmakta mıdır?	() Evet	() Hayır
16- Şirket yönetim kurulu tarafından bir bağımsız denetim kuruluşu; sürekli ve/veya özel denetimlerde en çok 5 hesap dönemi için seçilmekte midir?	() Evet	() Hayır
17- Şirketin aynı bağımsız denetim kuruluşu ile yeniden sürekli ve/veya özel denetim sözleşmesi imzalayabilmesi için en az 2 hesap dönemi geçmekte midir?	() Evet	() Hayır
18- Bağımsız denetim kuruluşları ve bu kuruluşlarda istihdam edilen denetim elemanları şirketiniz için danışmanlık hizmeti vermekte midir?	() Evet	() Hayır

Şirketinizin internet sitesinde aşağıda yer olan konulardan hangileri vardır:

(Size uygun seçeneği (X) ile işaretleyiniz)

1- Ticaret sicili bilgileri	()Var	()Yok	()Kismen Var
2- İmtiyazlı paylar hakkında detaylı bilgi,	()Var	()Yok	()Kismen Var
3- Değişikliklerin yayımlandığı ticaret sicili gazetelerinin tarih ve sayısı ile birlikte şirket esas sözleşmesinin son hali	()Var	()Yok	()Kismen Var
4- Özel durum açıklamaları,	()Var	()Yok	()Kismen Var
5- Yıllık faaliyet raporları,	()Var	()Yok	()Kismen Var
6- Periyodik mali tablo ve raporlar,	()Var	()Yok	()Kismen Var
7- İzah nameler ve halka arz sirkülerleri,	()Var	()Yok	()Kismen Var
8- Genel kurul toplantılarının gündemleri, katılanlar cetvelleri ve toplantı tutanakları,	()Var	()Yok	()Kismen Var
9- Çağrı yoluyla hisse senedi veya vekalet toplanmasında hazırlanan zorunlu bilgi formları ve benzeri formlar,	()Var	()Yok	()Kismen Var
10- Sermaye piyasası araçlarının değerine etki edebilecek önemli yönetim kurulu kararlarının toplantı tutanakları ve sıkça sorulan sorular başlığı altında şirkete ulaşan bilgi talepleri,	()Var	()Yok	()Kismen Var
11- Soru ve ihbarlar ile bunlara verilen cevaplar,	()Var	()Yok	()Kismen Var

Yıllık faaliyet raporu, mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla, asgari aşağıda yer alan konuları içerir;

(Size uygun seçeneği (X) ile işaretleyiniz)

1- Faaliyet konusu,	()Var	()Yok	()Kismen Var
2- Sektör hakkında bilgi ve şirketin sektör içindeki yeri,	()Var	()Yok	()Kismen Var
3- Finansal duruma ve faaliyet sonuçlarına ilişkin yönetimin analiz ve değerlendirmesi; planlanan faaliyetlerin gerçekleşme derecesi; belirlenen stratejik hedefler karşısında şirketin durumu,	()Var	()Yok	()Kismen Var
4- İç kontrol sistemi ile bu sistemin sağlıklı olarak işleyip işlemediğine ilişkin yönetim kurulu beyanı,	()Var	()Yok	()Kismen Var
5- Bağımsız denetim kuruluşunun şirketin iç kontrol sistemi ile ilgili görüşü,	()Var	()Yok	()Kismen Var
6- Derecelendirme kuruluşunun değerlendirmesi,	()Var	()Yok	()Kismen Var
7- Faaliyetlerle ilgili öngörülebilir risklere ilişkin detaylı açıklama,	()Var	()Yok	()Kismen Var
8- Son bir yıl içinde grup içi şirketler ve diğer ilişkili kişi ve kurumlarla yapılan önemli tutardaki işlemlerin analizi,	()Var	()Yok	()Kismen Var
9- Organizasyon, sermaye, ortaklık yapısı ve yönetim yapısı değişiklikleri,	()Var	()Yok	()Kismen Var
10- Şirketin gerçek kişi nihai hakim pay sahibi/sahipleri, dolaylı ve karşılıklı iştirak ilişkilerinden arındırılmak sureti ile gösteren ortaklık yapısı tablosu,	()Var	()Yok	()Kismen Var
11- Varsa mevzuat hükümlerine aykırı uygulamalar nedeni ile alınan cezalar ve gerekçesine ilişkin açıklama,	()Var	()Yok	()Kismen Var
12- Şirket faaliyetlerini önemli derecede etkileyebilecek mevzuat değişiklikleri,	()Var	()Yok	()Kismen Var
13- Şirket aleyhine açılan önemli davalar ve olası sonuçları; kamu otoriteleri tarafından yapılan uyarı, ihtar veya verilen idari para cezası ve benzeri bilgiler,	()Var	()Yok	()Kismen Var
14- Kar dağıtım politikası; kar dağıtımı yapılmayacaksa gerekçesi,	()Var	()Yok	()Kismen Var
15- Satışlar, verimlilik, piyasa payı, gelir yaratma kapasitesi, karlılık, borç/öz kaynak oranı ve benzeri konularda ileriye dönük beklentiler,	()Var	()Yok	()Kismen Var
16- Genel kurulların fonksiyonu, pay sahiplerinin sahip olduğu haklar ve bu hakların kullanılmasına ilişkin esasların açıklandığı metinlere ulaşım bilgileri,	()Var	()Yok	()Kismen Var

F- SPK TARAFINDAN YAYINLANAN KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ İLE İLGİLİ OLARAK GÖRÜŞLERİNİZİ BELİRTİNİZ;

(Size uygun seçeneği (X) ile işaretleyiniz)

1. Kesinlikle Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsızım 4.Katılıyorum 5. Kesinlikle Katılıyorum

GÖRÜŞLER	ÖLÇEK				
	1	2	3	4	5
1- SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin tüm şirketler tarafından eksiksiz olarak uygulanabilmesi için zamana ihtiyaç vardır.	1	2	3	4	5
2- SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması ancak yasal düzenlemeler ve zorunluluklar ile sağlanabilecektir.	1	2	3	4	5
3- SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin içeriği yeterince bilinmemekte ve bu konuda gerekli açıklamalar/bilgilendirmeler, doğru ve zamanında yapılmamaktadır.	1	2	3	4	5
4- SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile birlikte yatırımcıların şirketlere olan güveni artacaktır.	1	2	3	4	5
5- SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ulusal ve uluslararası rekabet açısından önemlidir.	1	2	3	4	5
6- SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile kaynakların etkin kullanımı sağlanacaktır.	1	2	3	4	5
7- SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile şirket performansı artacaktır.	1	2	3	4	5
8- SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması ile çıkar çatışmaları önlenecek ve sürdürülebilirlik sağlanacaktır.	1	2	3	4	5
9- SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması kayıt dışılığı azaltacaktır.	1	2	3	4	5
10- SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması ülke ekonomisi için olumlu katkı sağlayacaktır.	1	2	3	4	5

BÖLÜM 2 KURUMSAL DERECELENDİRME NOTU (KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİNE UYUM DERECELENDİRMESİ)

(Size uygun seçeneği (X) ile işaretleyiniz)

ŞİRKETİNİZ KURUMSAL DERECELENDİRME NOTU ALMIŞMIDIR? ()EVET () HAYIR

Cevabınız Evet ise Kurumsal Derecelendirme notu kaçtır? ()

(Size uygun seçeneği (X) ile işaretleyiniz)

1. Kesinlikle Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsızım 4.Katılıyorum 5. Kesinlikle Katılıyorum

GÖRÜŞLER	ÖLÇEK				
	1	2	3	4	5
1- Kurumsal Derecelendirme Notu, Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanma seviyesini kamuya açıklayan en doğru ve etkin şeklidir.	1	2	3	4	5
2- Kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi bilgiye erişimde şeffaf bir mekanizma sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
3- Kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi şirketlerin çalışma etkinliğini artırmakta ve kaynak maliyetlerini azaltmaktadır.	1	2	3	4	5
4- Yönetim kurulunun etkin çalışmasını sağlar.	1	2	3	4	5
5- Kurumsal Derecelendirme Notu; şirketin hissedarlarının, kreditorlerinin, yatırımcılarının, menfaat sahiplerinin ve diğer düzenleyici kuruluşların şirkete bakış açısını değiştirir.	1	2	3	4	5

Eğer cevabınız HAYIR ise;

(Size uygun seçeneği (X) ile işaretleyiniz)

1. Kesinlikle Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsızım 4. Katılıyorum 5. Kesinlikle Katılıyorum

GÖRÜŞLER	ÖLÇEK				
	1	2	3	4	5
1- Kurumsal Derecelendirme Notu alma süreci uzun ve maliyetli bir süreçtir.					
2- Kurumsal Derecelendirme Notu'nun Şirket etkinliğine olan katkısının az olduğu düşünülmektedir.					
3- Teşvik edici veya zorunlu kılıcı bir hukuki yapı yoktur.					

BÖLÜM 3 MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ

(Size uygun seçeneği (X) ile işaretleyiniz)

	HİÇ BİR ZAMAN	NADİREN ZAMAN ZAMAN	ÇOĞU ZAMAN	SÜREKLİ
1- Muhasebede, işlemler günü gününe kayıtlara geçirilmektedir.				
2- Muhasebede yardımcı defter kullanımına önem verilmektedir				
3- Muhasebe defterlerine sadece sorumlu kişiler ulaşabilmektedir				
4- Mevcut hesapların nasıl kullanılacağı ile ilgili yönergelerden yararlanılmaktadır.				
5- Hesap planı, ayrıntı bilgi amacıyla alt hesaplar şeklinde kullanılmaktadır				
6- Hesap planı işletmenin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.				
7- Belgelere, düzenleyen ve teslim alan tarafından mutlaka imza atılmaktadır				
8- İşlemler günü gününe belgelendirilir.				
9- Düzenli şekilde finansal raporlar hazırlanmaktadır.				
10- Düzenli olarak işletme bütçeleri hazırlanmaktadır.				
11- İşletme varlıklarının korunması ile kayıt altına alınması işlemlerini farklı kişiler yapmaktadır.				
12- İşletmede etkin bir iç kontrol sistemi bulunmaktadır.				
13- İşletmede iç denetim birimi bulunmaktadır.				
14- Muhasebe işlemleri kontrolden geçirilmektedir.				
15- İşletme içi belgelerde mutlaka kontrol ve kayıt ile ilgili paraflar bulunur.				
16- Stok sayımları yapılmaktadır.				
17- Muhasebe Personelinin fikirlerini açıkça ifade etmelerine önem verilmektedir				
18- Muhasebe Bölümünde takım çalışmasına (birlikte çalışma ruhu) önem verilmektedir				
19- Muhasebe Bölümünde görevler icra edilirken görev tanımlarından yararlanılmaktadır.				
20- İşletmede karar alma sürecinde tüm çalışanların fikirleri dikkate alınmaktadır.				
21- Muhasebede çalışan personele yönelik eğitim hizmetleri verilmektedir.				
22- Muhasebe bölümünde (yapılan işin gerektirdiği şekilde en alt düzeye kadar inen) yetki devri mevcuttur.				
23- Muhasebe bölümünün güçlü ve zayıf yönlerini analiz edilmektedir.				
24- Muhasebe bölümü tarafından mali tabloların analizi yapılmakta ve ilgili kişiler için (sahip ve ortaklar, yöneticiler...vs) raporlar düzenlenmektedir.				
25- Muhasebe Mevzuatında meydana gelen değişiklikler takip				

	edilmekte ve bilgilendirme toplantıları yapılmaktadır.					
26-	Muhasebede teknoloji (Muhasebe yazılımları gibi) etkin bir şekilde takip edilmektedir.					
27-	Muhasebede (iç ve dış çevre koşullarındaki) değişimleri tespit etmede uzman kişilerin bilgilerinden yararlanılmaktadır.					
28-	Yönetimin gereksinmelerine uygun olarak, tutarlı bir şekilde bilgi sağlamak ve iç kontrolü olurlu kılmak amacıyla uygun bir maliyet ilkesi geliştirilmiştir.					
29-	İşletmede temel finansal raporlar (bilanço ve gelir tablosu) takip edilmektedir.					
30-	İşletmede ek finansal raporlar (nakit akım tablosu, öz kaynaklar değişim tablosu gibi) takip edilmektedir.					
31-	İşletmede mali tabloların hazırlanmasında Muhasebenin Temel Kavramları, Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri, Ulusal ve Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Mevzuat hükümlerine uyulmaktadır.					
32-	Mali Tablolar zamanında hazırlanmaktadır.					
33-	Bilanço ve Gelir Tablosunda yer almayan, ancak bu tabloları kullanacakların görüşlerini etkileyebilecek hususlar dip notlarda belirtilmektedir.					
34-	Muhasebede çalışanların hepsi gerekli mesleki yeterliliğe sahiptir.					
35-	Muhasebede çalışanlar arasında kesin bir görev dağılımı mevcuttur.					
36-	Muhasebede çalışanların sayısı yeterlidir.					
37-	İşletme içi bilgi akışını sağlayan belgeler yeterlidir.					
38-	Belgelerin kimler tarafından hazırlanacağı önceden belirlenmiştir.					

SPK tarafından yayınlanan Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Muhasebe Bilgi Sistemi ile ilgili olarak görüşlerinizi belirtiniz.

(Size uygun seçeneği (X) ile işaretleyiniz)

1. Kesinlikle Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsızım 4. Katılıyorum 5. Kesinlikle Katılıyorum

GÖRÜŞLER	ÖLÇEK				
	1	2	3	4	5
1- SPK tarafından yayınlanan Kurumsal Yönetim İlkeleri uygulama açısından yeterlidir.	1	2	3	4	5
2- SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden, Kamuoyunu Aydınlatma ve Şeffaflık ilkesinin tam uygulanabilmesi, etkin bir Muhasebe sistemine bağlıdır.	1	2	3	4	5
3- SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri, Muhasebe Uygulamaları Genel Tebliği ile tam olarak uyumludur.	1	2	3	4	5
4- SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin uygulanması finansal bilginin kalitesini artıracak ve denetim uygulamalarını kolaylaştıracaktır.	1	2	3	4	5
5- SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin temel alınması şeffaf ve güvenilir bilgi üretimine katkı sağlayabilir.	1	2	3	4	5
6- SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri, Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Denetim Standartlarının tam ve eksiksiz olarak gerçekleştirilebilmesi için yeterlidir.	1	2	3	4	5
7- SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması saydam ve etkin bir piyasa yaratılması için yeterli olacaktır.	1	2	3	4	5
8- Türkiye'de SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin tam olarak uygulanabilmesi için yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır.	1	2	3	4	5
9- SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin benimsenmesi Muhasebe, İç Denetim, İç Kontrol ve Bağımsız Denetim uygulamalarına doğrudan katkı sağlayacaktır.	1	2	3	4	5
10- SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanmaya başlanması, işletmemizin her aşamasındaki uygulamalarda olumlu olarak hissedilmektedir.	1	2	3	4	5

BÖLÜM 4 MUHASEBE STANDARTLARI (Size uygun seçeneği (X) ile işaretleyiniz)

1-İşletmede UFRS (Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları) / TFRS (Türkiye Finansal Raporlama Standartları) / TMS (Türkiye Muhasebe Standartları) kullanılıyor mu? **Evet () Hayır ()**

3-UFRS'lerin uygulanmasında karşılaşılan engel/engeller hangisi/hangileridir. (Birden fazla seçim yapılabilir)
 () Zaman alıcı olması () Üst düzey mesleki eğitim gerektirmesi
 () Ulusal muhasebe uygulamalarının vergi yönlü yapıları () Anlaşılabilir olmaması veya karmaşık olması
 () Diğer

(Size uygun seçeneği (X) ile işaretleyiniz)

	Kesinlikle Katılmıyor	Katılmıyor	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1- UFRS ile ortak bir muhasebe dilinin kullanılması, yatırımcıların doğru kararlar vermesini sağlar.					
2- UFRS, işletmelerin finansal analiz açısından değerlendirilmesinde ulusal ve uluslar arası işletmelerle karşılaştırılabilirlik düzeyini artırır.					
3- UFRS, işletmelerin uluslar arası sermaye piyasalarına kotasyonunu kolaylaştırır.					
4- UFRS, işletmelerin finansal tablolarında dönemler arası karşılaştırılabilirliği kolaylaştırır.					
5- UFRS, işletmelerin yatırım kararlarının doğru yönde alınmasına katkı sağlar.					
6- UFRS, finansal tablo kullanıcılarına finansal raporlamada daha yüksek düzeyde güven sağlar.					
7- UFRS, birden fazla finansal tablo düzenlemeyi ortadan kaldırması ile işletmelere zaman tasarrufu sağlar.					
8- UFRS, işletmelerde finansal uyumsuzlukları ortadan kaldırarak, finansal raporlamada güvenilirlik düzeyini olumlu yönde etkiler.					
9- UFRS, muhasebe uygulamalarının (kayıt ve belge düzeni) kalite düzeyini olumlu yönde etkiler.					
10- UFRS, işletmelerin denetim faaliyetlerinin kolaylaştırılmasına yardımcı olur.					
11- UFRS işletmelerde finansal tablolar analizinin kalite düzeyini artırır.					
12- UFRS etkin bir Kurumsal Yönetim için gereklidir.					

Kurumsal Yönetim İlkeleri, Muhasebe Bilgi Sistemi ve Uluslararası Muhasebe Standartları düşünceleriniz varsa lütfen belirtiniz:.....

Ek 2: 01.01.2010 ve 21.08.2010 Döneminde İMKB-100 Endeksinde İşlem Gören Tüm Şirketler

1.	ADANA ÇİMENTO (C)	36.	DOĞAN YAYIN HOL.	71.	MİLLİYET GZT.
2.	AK ENERJİ	37.	ECZACIBAŞI İLAÇ	72.	NET HOLDİNG
3.	AKBANK	38.	ECZACIBAŞI YAPI	73.	NET TURİZM
4.	AKÇANSA	39.	ECZACIBAŞI YATIRIM	74.	NETAŞ TELEKOM.
5.	AKSA	40.	EFES HOLDİNG	75.	OTOKAR
6.	AKSİGORTA	41.	ENKA İNŞAAT	76.	PARK ELEK.MDNCİLİK
7.	ALARKO GMYO	42.	EREĞLİ DEMİR ÇELİK	77.	PENGUEN GIDA
8.	ALARKO HOLDİNG	43.	ESCORT COMPUTER	78.	PETKİM
9.	ALCATEL TELETAS	44.	FİNANSBANK	79.	PETROL OFİSİ
10.	ALKİM KAĞIT	45.	FORD OTOSAN	80.	SABANCI HOLDİNG
11.	ALKİM KİMYA	46.	GARANTİ BANKASI	81.	SANKO PAZARLAMA
12.	ANADOLU CAM	47.	GİMA	82.	SASA
13.	ANADOLU EFES	48.	GLOBAL MENKUL DEĞ.	83.	SODA SANAYİİ
14.	ANADOLU ISUZU	49.	GOLDAS KUYUMCULUK	84.	ŞİŞE CAM
15.	ANADOLU SİGORTA	50.	GSD HOLDİNG	85.	T.DEMİR DÖKÜM
16.	ARÇELİK	51.	GÜNEŞ SİGORTA	86.	T.EKONOMİ BANK.
17.	ARSAN TEKSTİL	52.	HEKTAŞ	87.	TANSAŞ
18.	ASELSAN	53.	HÜRRİYET GZT.	88.	TAT KONSERVE
19.	AYEN ENERJİ	54.	İHLAS EV ALETLERİ	89.	TOFAŞ OTO. FAB.
20.	AYGAZ	55.	İHLAS GMYO	90.	TRAKYA CAM
21.	BAGFAŞ	56.	İHLAS HOLDİNG	91.	TURCAS PETROL
22.	BANVİT	57.	İŞ BANKASI (C)	92.	TURKCELL
23.	BEKO ELEKTRONİK	58.	İŞ GMYO	93.	TÜPRAŞ
24.	BOLU ÇİMENTO	59.	İŞIKLAR AMBALAJ	94.	TÜRK HAVA YOLLARI
25.	BORUSAN BORU	60.	İZMİR DEMİR ÇELİK	95.	UZEL MAKİNA
26.	BORUSAN YAT. PAZ.	61.	KARDEMİR (D)	96.	VESTEL
27.	BOSSA	62.	KİPA	97.	YAP. KR.KOR. GMYO
28.	BSH PROFİLO	63.	KOÇ HOLDİNG	98.	YAPI KREDİ SİGORTA
29.	CEYTAŞ MDENCİLİK	64.	KORDSA SABANCI DUP.	99.	YAPI VE KREDİ BANK.
30.	ÇARŞI	65.	KOZA DAVETİYE	100.	YAZICILAR HOLDİNG
31.	ÇELEBİ	66.	KRİSTAL KOLA		
32.	ÇİMSA	67.	LİO YAĞ		
33.	DEVA HOLDİNG	68.	MARMARİS MARTI		
34.	DIŞBANK	69.	MENDERES TEKSTİL		
35.	DOĞAN HOLDİNG	70.	MİGROS		

KAYNAKÇA

- Akdoğan, Nalan (2000). *Tek Düzen Muhasebe Sisteminde Maliyet Muhasebesi Uygulamaları* (5.Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aksoy, Tamer (2002). *Tüm Yönleriyle Denetim*. Ankara: Yetkin Hukuk Yayınları.
- Aktan, Coşkun Can (2006). *Kurumsal Şirket Yönetimi*. Ankara: SPK Yayınları.
- Aktan, Coşkun Can (2010). *Kurumsal Şirket Yönetimi*.
<http://www.sobiadacademy.net/sobem/e-yönetim/kurumsal-yönetim/aktan-kurumsal.pdf>, e.t.10.07.2010.
- Aktaş, M.Ali (2010). İç Kontrol Sistemi ve Verimlilik İlişkisi.
http://www.alomaliye.com/mehmetali_aktas_ickontrol.htm, e.t.23.07.2010.
- Aktaş, Ramazan ve Mete Doğanay (8-9 Mart 2007). Accounting Standards, Corporate Governance and Turkey. *The Balkan Countries' 1st International Conference on Accounting and Auditing*, Edirne-Türkiye.
- Akyüz, Yılmaz, Şahin Görmüş ve Çetin Bektaş (2010). *Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Bilginin Artan Ekonomik Değeri ve İşletmeler Üzerindeki Etkileri*.
http://www.bilisim2023.org/index.php?option=com_content&view=article&id=62:blg-toplumuna-gec-suerecnde-blgnn-artan-ekonomk-deer-ve-letmeler-uezerndek-etkler&catid=6:blg-toplumu&Itemid=19, e.t.21.08.2010
- Abdioğlu, Hasan. (2007). *İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı Kapsamında İç Denetimin Rolü ve İMKB- 100 Örneği*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı.
- Alparslan, Melike (2002). *Şeffaflığın Önemi Üzerine Bir Değerlendirme*. TBB Bankacılık ve Araştırma Grubu, Ocak 2002.
- Alpman, Gökhan (2010). İç Kontrol Sisteminin Etkinliğinin Sağlanması.
<http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/Makaleler/Ic%20Kontrol%20Sistemi%20Etkinlik%20Sağlamak.pdf>, e.t.23.07.2010.

- Altan, Ozan (2007). *İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Ulusal 30 Endeks Şirketlerinin Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyumunun Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Altın, H.Uğur (2006). *Sermaye Piyasalarında Kurumsal Yönetim Kavramı ve Türkiye Uygulaması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Anderson, Alan (2002). The Business Reporting Model of the Future and Real Time Information Flows. AICPA, September 3.
- Ann. M. Florini. (1999). Does The Invisible Hand Need A Transparent Glove? The Politics Of Transparency. Washington: Annual World Bank Conference on Development Economics.
- Ararat, M. ve Uğur, M. (2003). Corporate Governance in Turkey: An Overview and Some Policy Recommendations, *Corporate Governance*, Vol. 3 (1).
- Argun, Doğan (1998). *Seyahat Acenteleri ve Tur Operatörlerinde Muhasebe Organizasyonu*. Alfa Yayınları, İstanbul, 1998.
- Argüden, Yılmaz, Pınar Ilgaz ve Burak Erşahin (2007). ARGE Kurumsal Yönetişim Modeli. *ARGE Danışmanlık Yayınları*, No:9, İstanbul.
- Aşçıgil, Semra (2003). Kurumsal Şirket Yönetimi Alanında Kavramsal Çerçeve ve Eğilimler, Dünyada Gelişmeler. *Kurumsal Şirket Yönetimi (Corporate Governance) Konferansı*. TCMB, 14-18 Nisan, Ankara.
- Atabey ve Diğerleri, M.Ata, Raif Parlakkaya ve Ali Alagöz (2004). *Genel Muhasebe- Dönem Sonu İşlemleri*, Atlas Kitabevi, Konya.33
- Atabey, N.Ata, Baki Yılmaz ve Mustafa AY (2005). AB'ne Katılım Sürecinde Muhasebenin Sosyal Sorumluluk Kavramı Açısından Kurumsal Yönetim. *IV. Orta Anadolu İşletmecilik Kongresi*. TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi. Ankara.
- Ataman, Ümit (1995). *Genel Muhasebe*, İstanbul: Türkmen Kitabevi.

- Ayboğa, Hanifi (2001). İşletmelerde Muhasebe Hukuku Belge ve Organizasyonu. *Mali Çözüm Dergisi*, Yıl:11, Sayı:56, Eylül.
- Yılmaz, Baki ve Alper Tunga Alkan (2006). Muhasebenin Sosyal Sorumluluk Kavramı Açısından Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerde, Kurumsal Yönetim Anlayışının Algılanma Biçimi Üzerine Bir Araştırma. *S.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.Yıl: 2006 Sayı:16, ss.729-738.
- Baraz, Barış. (25-26 Kasım 2004). Yönetim Kurullarının Kurumsal Yönetim Açısından Kritik Önemi: Eskisehir’de Bir Araştırma. *3. Ulusal Bilgi Ekonomi ve Yönetim Kongresi*, Osman Gazi Üniversitesi Yayın No:108.
- Baş, Türker (2006). *Anket Nasıl Hazırlanır, Uygulanır, Değerlendirilir* (4.Baskı),Ankara: Seçkin Yayınları.
- Başpınar, Ahmet (2010). Türkiye’de ve Dünya’da Denetim Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış. *Maliye Dergisi*. http://portal1.sgb.gov.tr/calismalar/maliye_dergisi/yayinlar/md/md148/turkiyedevdunyada.pdf, e.t.22.07.2010.
- BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu). *Tanıtma Kitabı*. http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kurum_Bilgileri/BDDK_Hakkinda/5802BRSA-TR.pdf, e.t.21.08.2010.
- BIS (Bank for International Settlements). (1998). Enhancing Bank Transparency. <http://www.bis.org/publ/bcbs41.pdf>, e.t. 22.08.2010.
- Bilginoğlu, Fahir. (1993). Uluslar Arası Muhasebe. *İ.Ü. İşletme Fak. Dergisi*. Sayı 1, Nisan 1993.
- Borgia, Frammetta (2005). Corporate Governance&Transparency Role of Disclosure: How Prevent New Financial Scandals and Crimes. *American University Transnational Crime and Corruption Center School of International Service*.
- Bozkurt, Nejat (2000). *Muhasebe Denetimi*, İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Büyükmirza, Kamil (2003). *Maliyet ve Yönetim Muhasebesi* (9.Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.

- Can, Halil v.d. (2001). *Yönetim ve Organizasyon* (1. Baskı).Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Cemalcılar, Özgül ve Önce, Saime (1999). *Muhasebenin Kuramsal Yapısı* (2.Baskı). Eskişehir: A.Ü. Yayınları, Eskişehir.
- Ceran, Yunus (1993). *İşletme Fonksiyonlarından Muhasebe ve Muhasebe Fonksiyonunun İşletme Organizasyonu İçindeki Yeri ve Önemi ile Muhasebenin Organizasyonu*, Yüksek Lisans Tezi, İ.Ü. İşletme İktisadi Enstitüsü, İstanbul.
- Coşkun, M., Erdem, S. ve Yörük, N. (2005). Aile İşletmelerinde Kurumsal Yönetim ve Finansal Performans İlişkisi. *4.Orta Anadolu İşletmecilik Kongre Kitabı*, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Ankara.
- Çelebi, Ali ve Coşkun Güçlü, Fırat. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve T.M.S.K, http://www.tmsk.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=82&Itemid=92, e.t.21.07.2010
- Çelik, Elif (2007). Kurumsal Yönetim Modeli Olarak Paydaş Yaklaşımı: Kamu ve Özel Hastane Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Eskişehir.
- Çoban, Hasan (1997). *Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Çolak, Ender (2005). Kurumsal Yönetim: Uyumlaştırma ve Raporlama. *SPK Meslek Personeli Derneği Dergisi*.
- Çukurçayır, M.Akif. (2002). *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Dabbağoğlu, Kadir. (1998). *Bağımsız Muhasebe Denetimi ve Türkiye'deki Durum*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deeg, Richard. (2001). Institutional Change and the Uses and Limits on Path Dependency: The Case of German Finance”, *Max Planck Institute for Social Science*.

- DELOITTE (2007). Kurumsal Yönetim Endeksi 31 Ağustos 2007 Tarihinde Açıldı. *Denetimnet Bültenleri*, Bülten No:2007/2.
- Demirbaş, M. ve Uyar, S. (2006). *Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Denetim Komitesi*, İstanbul: Güncel Yayıncılık.
- Demirbaş, Mahmut ve Uyar, Süleyman. (2006). *Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Denetim Komitesi*”, İstanbul: Güncel Yayıncılık.
- Derin, Selen (2006). *Kurumsal Yönetim İlkelerinin Bileşeni Olarak Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık : Türk Sermaye Piyasaları*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Dinç, Engin ve Abdioğlu, Hasan (2009). İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İMKB-100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:12 Sayı:21.
- Domaniç, Hayri. (1988). *Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması*. İstanbul: Temel yayınları TTK Şerhi II.
- Doyrangöl, N. Cömert, Gökçen, Gürbüz ve İbiş, Cemal (1997). *Genel Muhasebe Defter Tutma Uygulamaları*, Der Yayınları, İstanbul.
- Dural, Fatih (2010). Türk Ticaret Kanun Tasarısı Hakkında Taslak'ta Yer Alan Şirketlerin Denetimi ve Muhasebe Standartlarına İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi. *Mali Çözüm-70*, ISMMM Yayın Organı, <http://www.tmsk.org.tr>, e.t.21.07.2010.
- Ekin, Nusret (1998). *Bilgi Ekonomisinde Elektronik Ticaret*, İstanbul: Mega Ajans.
- Emerging Markets Committee. (1998). Causes, Effects And Regulatory Implications of Financial and Economic Tirbulance in Emerging Markets - Interim Report. IOSCO (International Organization of Securities Commissions) Yayınları.
- Erdoğan, Melih (1998). *Muhasebe Bilgi Sistemi*. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 963, A.Ö.F. Yayın No: 532, Ünite 1, Eskişehir.

- Erdönmez, P. A. (2003). Türkiye'de 2001 Yılındaki Mali Kriz Sonrasında Kurumsal Sektörde Yeniden Yapılandırma. *Bankacılar Dergisi*, Sayı: 47.
- Eren, Erol (2003). *Yönetim ve Organizasyon* (6. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Erkan, Hüsnü (1998). *Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme*, 4. Baskı, İş Bankası Kültür Yayınları.
- Esatoğlu, E. Bülent (1995). *Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Özelleştirilmesinde Muhasebe Bilgi Sistemi Verilerinin Önemi ve Etibank Bankacılık A.O.'nın Hisse Senedi Değerinin Tespiti Modelinin Kurulması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Florini, A. M. (1999). Does Invisible Hand Need a Transparent Glove The Politics of Transparency. *Annual World Bank Conference on Development Economics*. Washington. D. C.
- Fraser, Lyn M. ve Aileen Ormiston. (1998). *Understanding Financial Statements*, Fifth Edition, New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Genç, Nurullah. (2005). *Yönetim ve Organizasyon* (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gürbüz, A. Osman. (20-24 Nisan 2005). Kurumsal Yönetim: Ülkemizdeki Düzeyine İlişkin Değerlendirmeler, *7. Muhasebe Denetim Sempozyumu*, Belek-Antalya.
- Gürbüz, A. Osman ve Ergincan, Yakup (2004). *Kurumsal Yönetim: Türkiye'deki Durumu ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler* (1. Baskı). İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Hiçşazmaz, Mazhar (1970). *Muhasebenin Teorisi ve Teknik Yapısı*. Ankara: İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayını, Kalite Matbaası.
- Holly J. Gregory (2001). The Globalization of Corporate Governance, *Global Governance*, http://business.tafe.vu.edu.au/dsweb/Get/Document-157651/globalisation_of_corporate_governance.pdf, e.t.05.04.2010.
- http://tr.wikipedia.org/wiki/D%C3%BCnya_Bankas%C4%B1, e.t. 23.06.2010

<http://tr.wikipedia.org/wiki/IMF>, e.t. 23.06.2010

<http://www.spk.gov.tr/indexcont.aspx?action=showpage&menuid=0&pid=0>, e.t. 09.10.2009

<http://www.tasamasya.org/gerekce.html>, e.t.23.06.2010

<http://www.tdk.gov.tr/tdksozluk/SOZBUL.ASP?GeriDon=0&EskiSoz=&kelime=bilgi>

İMKB (İstanbul Menkul Kıymetler Borsası). (2010). Hakkımızda. <http://www.imkb.gov.tr/AboutUs/AboutUsMain.aspx>, e.t.01.07.2010

İMKB (İstanbul Menkul Kıymetler Borsası). (2010). Kurumsal Yönetim Endeksi. <http://www.imkb.gov.tr/Indexes/StockIndexesHome/CorporateGovernanceIndex.aspx>, e.t.01.07.2010

İmregün, Oğuz. (1989). *Anonim Ortaklıklar*. İstanbul: Yasa Yayınları No:57.

Kalmış, Halis ve Yılmaz, Burcu (2006). Lisans Seviyesindeki Muhasebe Eğitiminin Mevcut Durumu ve Geliştirilmesi İçin Yapılması Gereken Geliştirmeler. XXIII. *Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*.Antalya. http://www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes2004/bildiriler.htm, e.t.08.03.2011.

Karakaya, Mevlüt (1994). *Muhasebe Bilgi Sistemi ve Bilgi Teknolojisi*. Ankara.

Kargın, Sibel. (2006). *Temettü Politikasının Temsil Maliyetleri Üzerindeki Etkisi ve Kurumsal Yönetime Katkısı*. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

Kaya, Ali (2002). Bilişim ve İletişim Teknolojilerinin Yönetimdeki Etkileri ve Yeni Yönetim Anlayışı. *İller ve Belediyeler Dergisi*. Yıl: 2002, Sayı: 678.

Kayacan, Murad (2010). Küresel Mali Piyasalarda Kurumsal Yönetim Kavramının Gelişimi ve Ülkemize Yansımaları, <http://www.tkyd.org/files/downloads/kurumsalynkitapson1610A4.pdf>, e.t.16.06.2010.

- Kayacan, Murad. (2005). Anonim Şirketlerin Sosyal Sorumlulukları ve Etik Değerleri. *I. Uluslararası Muhasebe Denetimi Sempozyumu Kitabı*, İSMMMO, Antalya.
- Koç, Yüksel (1998). *Genel Muhasebe İlkeleri Uygulaması ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulamaları* (10.Baskı). Ankara:, Turhan Kitabevi Yayınları.
- Koçel, Tamer. (2003). *İşletme Yöneticiliği*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş..
- Koyuncu, Gürsel (1999). *Muhasebe Bilgi Sistemi ve Kontrolün Önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Köroğlu, Çağrı ve Uçma, Tugba (2006). İşletmelerdeki İç Kontrol Sisteminin Etkinliği ve Dış Denetimdeki Önemi. *Mevzuat Dergisi*. Yıl:8, Sayı:3, Temmuz.
- Kula, Veysel (2006). *Kurumsal Yönetim Hissedarların Korunması Uygulamaları ve Türkiye Örneği* (1.Basım). İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Kula, Veysel. (2006). *Kurumsal Yönetim Hissedarların Korunması Uygulamaları ve Türkiye Örneği*, İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Kurtuluş, Kemal (1989). *İşletmelerde Araştırma Yöntem Bilimi*, İstanbul: İ.Ü. İşletme Fakültesi, Yayın No: 210, İşletme İktisadi Enstitüsü Yayın No: 106.
- Kurtuluş, Kemal (1996). *Pazarlama Araştırmaları* , İstanbul:Avcıol Basım Yayın, Yayın No:28.
- Marşap, Beyhan (1999). Kamu Çıkarlarının Korunmasında Muhasebecinin Mesleki Sorumluluğu ve Bu Sorumluluğun Yerine Getirilmesinde Sınırlayıcı Faktörler. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*. Cilt:1, Sayı:1.
- Mazıbaş, Murat (13-14 Mayıs 2005). Operasyonel Risk ile Kurumsal Yönetimin Kesişim Alanı. *4. Orta Anadolu İşletmecilik Kongresi*,Ankara.
- Metiner, Bülent (2006). *Kurumsal Yönetim İlkeleri Doğrultusunda Halka Açık Şirketlerde İdeal Yönetim Kurulu Yapılanması*,Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Sermaye Piyasaları ve Borsa Ana-Bilim Dalı.

- Millstein Report. (1998). Corporate Governance-Improving Competitiveness and Access to Capital in Global Markets, Paris: OECD publications.
- OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). (1999). White Paper on Corporate Governance in Russia, Paris, France.
- OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). (2010). OECD Principles of Corporate Governance. <http://www.oecd.org/dataoecd/32/18/31557724.pdf>, e.t. 10.04.2010.
- OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). (2004). Principles of Corporate Governance. www.oecd.org.
- OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). (2003). Corporate Governance in Asia. Paris,France.
- Öğreten, Özge (2005). *Kurumsal Yönetim*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Öğüt, Adem (2003). *Bilgi Çağında Yönetim*(2.Baskı), Konya: Nobel Yayın Dağıtım.
- Öner, Esen (1985). *İşletme Yönetiminde Sistem Yaklaşımı*. İstanbul: Beynak Matbaacılık.
- Örerler, Esin Okay (2005). Finansal Değerlendirme Açısından Finansal Tabloların Şeffaflığı. *Muhasebe ve Denetime Bakış*. Mayıs, s. 1-8.
- Örten Remzi, Hasan Kaval ve Aydın Karapınar. (2007). *Türkiye Muhasebe- Finansal Raporlama Standartları*, TMS-TFRS. Ankara: Gazi Kitabevi, ISBN 978-9944-165-18-1, Önsöz.
- Özçağlayan, Mehmet (1998). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Değişim*(1.Baskı), Alfa Basım.
- Özdamar, Kazım (2004). *Paket Programlar İle İstatiksel Veri Analizi* (5.Baskı), Kaan Kitabevi.
- Özeke, Hergüner Bilgen (2004).Kurumsal Yönetim Bağlamında Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Hukuksal Çerçevesinin İrdelenmesi. *TÜSİAD-KYD Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumlulukları Paneli*, İstanbul.

- Özel, D.Yener (2007). Enerji Devi Enron'un Çöküşü ve etkileri. http://www.ekodialog.com/Makaleler/enron_enerji_devi_cokusu.html.
- Özer, Mevlüt. (1997). Denetim I (Tekdüzen Muhasebe Sistemi, Sermaye Piyasası Mevzuatı, Vergi Mevzuatı ve 3568 Sayılı Kanun Kapsamında), *Gelirler Kontrolörlüğü Yayınları*, 1. Cilt, 1. Baskı, , Ankara.
- Öztürk, M. B. ve Demirgüneş, K. (2005). Kurumsal Yönetim Bakış Açısıyla Entellektüel Sermaye”, *TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Orta Anadolu İşletmecilik Kongresi*, Ankara.
- Öztürk, M.Başaran ve Demirgüneş, Kartal (13-14 Mayıs 2005). Kurumsal Yönetim Bakış Açısıyla Entellektüel Sermaye. *TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi IV. Orta Anadolu İşletmecilik Kongresi*, Ankara, TOBB Üniversitesi.
- Paslı, Ali. (2004). *Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi* (2.Baskı). Ankara: Çağa Hukuk Vakfı Yayınları.
- Paslı, Ali. (2005). *Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi* (2.Baskı). Ankara: Çağa Hukuk Vakfı Yayınları.
- Polat, Gürkan (2006). *Hisse Senetleri Borsaya Kote Edilmiş Şirketlerde Kurumsal Yönetim Kapsamında Bağımsız Denetim*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Sermaye Piyasası ve Borsa Anabilim Dalı, İstanbul.
- Poray Arsoy, Aylin. (2008). Kurumsal Şeffaflık ve Muhasebe Standartları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi* (C.X, S II), 2008.
- Poroy, R., Tekinalp, Ü. ve Çamoğlu, E. (1995). *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. No:591.
- Richard Ziolkowski (2005). *A Re-Examination Of Corporate Governance Concepts, Models, Theories And Future Directions*, University of Canberra, Doctor of Philosophy Thesis, Australia.
- Romney, B. Marshall ve Steinbart, P.John (2003). *Accounting Information System*, Ninth Edition, Prentice Hall, New Jersey.

- Sağlam, Uğur (2006). *Yatırımcının Korunması Açısından Aracı Kurumlarda Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Türkiye’de ki Uygulamanın Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Muhasebe Denetimi Bilim Dalı, İstanbul.
- SAHA Kurumsal Yönetim ve Kredi Derecelendirme Hizmetleri A.Ş.(2009). Dünyada ve Türkiye’de Derecelendirme. www.saha.com.tr, e.t.09.06.2010.
- Şakrak, Münir (2001). Muhasebe Eğitiminde Amaç Tanımının Değişim Gereği: Fonksiyonel Yönetici ve Çalışanların Muhasebe Eğitimi. *XX. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, 23–27 Mayıs-Antalya. ss.104–125.
- Salepçioğlu, Adil (2009). Küresel Rekabet Stratejileri Kapsamında Kurumsal Yönetim Uygulamaları ve İşletmelerimiz. *TKYD Aylık Bülten*. Kasım, Sayı 58, http://www.tkyd.org/e-bulten/kasim_2009/index.html#15, e.t.21.07.2010.
- Saltık, Nihal (2007). İç Kontrol Standartları. *Bütçe Dünyası*. Cilt:2, Sayı:26, <http://www.debud.org/Html/dergi/26/nsaltik.pdf>, e.t.22.07.2010.
- Sandıkçioğlu, Ayça (2005). *Kurumsal Yönetim Uyum Derecelendirmesi*. Sermaye Piyasası Kurulu Ortaklıklar Finansmanı Dairesi, Yeterlik Etüdü, Ankara.
- Saran, Ulvi (1997). Denetimin Yeri, Önemi ve Türk Kamu Yönetiminde Denetim Hizmetlerinin Geliştirilmesi. *Yeni Türkiye Dergisi Özel Sayısı*. Sayı:4, Yıl:1997.
- Savsar, Cihat (2005). *Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerde (KOBİ’ler) Muhasebe Bilgi Sistemlerinin Yeri Ve Önemi, Çorum İlindeki KOBİ’lerde Tanımlayıcı Bir Araştırma*, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Sayın, Erol R. ve Şen, Tayyar D. (2000). *Yönetim Bilgi Sistemi* (1. Baskı). Eskişehir: A.Ü. Web-Ofset Yayıncılık.
- Serinkaya İlker. (2008). *Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Firma Değeri Üzerindeki Etkisi Ekonometrik Bir Analiz*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sevilengül, Orhan (1994). *Genel Muhasebe* (3.Baskı). Lazer Ofset, Eylül.

- Seyidoğlu, Halil (1997). *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı* (7. Baskı), İstanbul: Güzem Yayımcılık, No:13.
- Sheila M. Puffer ve Daniel J. McCarthy. (2003). The emergence of corporate governance in Russia. *Journal of World Business*, Vol. 38.
- Shelton, Joanna R. (1998). The Importance of Governance in the Modern Economy. *New Corporate Governance for the Global Company International Conference*, Brüksel.
- Sıvacıoğlu, Can Mert. (2008). *Kurumsal Yönetim, Sermaye Piyasalarındaki Ölçülebilir Etkileri ve Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri (2010).
<http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=66&fn=66.pdf&submenuheader=null>,
 e.t. 21.08.2010.
- SPK,(2009),
<http://www.spk.gov.tr/indexcont.aspx?action=showpage&menuid=6&pid=10&subid=1>, (16.6.2009).
- Stone Andrew, K. Hurley ve R.S.Khemani. (1998). The Business Environment and Corporate Governance: Strengthening Incentives for Private Sector Performance. *Business Environment Group, PrivateSector Development Department, The Worldbank Group Yayını*.
- Sürmeli, Fevzi (1978). *Sistem Yaklaşımı Açısından Finansal Bilgi Sistemi ve Maliyet Muhasebesi Alt Sistemi Uygulamaları*, Eskişehir İktisadi Ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları No:198/128, Eskişehir.
- Sürmeli, Fevzi (1998). *Muhasebe Bilgi Sistemi*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No:963.
- Sürmeli, Fevzi ve diğerleri (2006). *Muhasebe Bilgi Sistemi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları Yayın No:1644, Eskişehir.
- Şehirli, Kübra. (1999). Kurumsal Yönetim. *SPK Yeterlilik Etüdü*.

- Şimşek, M. Şerif (2008). *Yönetim ve Organizasyon* (10.Baskı). Konya: Adım Ofset ve Matbaacılık.
- Taner, B. Akkaya. (2004). *Sermaye Piyasası; Faaliyet Alanı ve Menkul Kıymetler*, İzmir: Bileşik Matbaacılık.
- Tanrıöven, Cihan, E.Savaş Başçı ve Küçükkaplan, İlhan (13-14 Mayıs 2005). Kurumsal Yönetimde Sahiplik Yapısı ve İMKB’de Faaliyet Gösteren Bankalar İçin Bir Uygulama. *TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi IV. Orta Anadolu İşletmecilik Kongresi*, Ankara.
- Tekin, Mahmut, Hasan Kürşat Güleş ve Adem Öğüt (2003). *Teknoloji Yönetimi* (2.Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- The Committee on the The Financial Aspects of Corporate Governance. (1992). Report of the Committee on the Financial Aspects of Corporate Governance. London Stock Exchange, Gee and Co. Ltd, London.
- Titrek, B.Bülent (1997). *Bilgi Teknolojisi ve Muhasebe Teknikleri İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TKYD (Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği). (2010). Türkiye’de Kurumsal Yönetimin Kilometre Taşları. http://www.tkyd.org/files/downloads/tkyd_brosur_2009.pdf, e.t. 01.07.2010
- TKYD (Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği). Hakkımızda. <http://www.tkyd.org/tr/content.asp?PID={9DC0F17F-435A-4B5B-BD61-FD88836618B2}>, e.t.20.08.2010
- TKYD (Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği). Kurumsal Yönetim İlkeleri Daha Somut ve İşlevsel Olacak, <http://www.tkyd.org/files/images/contentImages/UnalTekinalp-Kurumsalyone.jpg>, e.t.20.08.2010
- TKYD, www.tkyd.org.tr (2010), <http://www.tkyd.org/tr/content.asp?PID=%7BA1F2B135-4F80-49FA-85C5-01FB00593720%7D>, e.t.21.09.2010
- TMSK (Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu). (2009), 2009 Faaliyet Raporu, http://www.tmsk.org.tr/dosyalar/2009_Faaliyet_Raporu.pdf, e.t. 21.07.2010

- TMSK (Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu). (2009). *2009 Yılı Faaliyet Raporu*.
- TMSK, (2010), http://www.tmsk.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=145, e.t.20.09.2010
- TMSK. Türkiye Muhasebe Standartları Seti. http://www.tmsk.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=22&Itemid=69, e.t.22,07.2010.
- Tokaç, Ahmet (2006). *İşletmelerde Muhasebe Organizasyonu ve Denetimi*, Tunca Kitabevi, İstanbul.
- Topçu, Nihayet. (2006). *Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Borsaya Kote (İMKB 100) Şirketler Üzerinde Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Toraman, Cengiz ve Hasan Abdioğlu (2008). İMKB Kurumsal Yönetim Endeksinde Yer Alan Şirketlerin Kurumsal Yönetim Uygulamalarında Zayıf ve Güçlü Yanları: Derecelendirme Raporlarının İncelenmesi. *MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 40.
- TÜSİAD (Türk Sanayici ve İşadamları Derneği). (2002). Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi. *Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği*, Yayın No. TÜSİAD-T/2002-12/336.
- TÜSİAD (Türk Sanayici ve İşadamları Derneği). (2002). Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi. Yayın No: TÜSİAD-T/2002-12/336), <http://www.tkyd.org/files/downloads/kurumsalyonetim.pdf>, e.t.22.08.2010.
- Tuzcu, M. Arcan. (2003). *Halka Acık Şirketlerde Kurumsal Yönetim Anlayışı İMKB-100 Orneği*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi S.B.E. İşletme Anabilim Dalı.
- TÜSİAD (Türk Sanayici ve İşadamları Derneği). (2002). Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi. İstanbul: Yayın No:336.

- Urlu, Muzaffer (2002). *Özel Sektör Hastanelerinde Muhasebe Bilgi Sistemleri ve Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Usta, Hale (2007). *Muhasebe Mesleği İle İlgili Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye’de ki Düzenlemeler İle Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Muhasebe Bilim Dalı, Ankara.
- Uyar Süleyman (2004). Kurumsal Şeffaflığın Sağlanmasında Kurumsal Yönetim (Corporate Governance) Anlayışının Önemi. *Mali Çözüm Dergisi*, İSMMMO Yayınları, Yıl:14, Sayı:66.
- Ülgen, Hayri ve S.Kadri Mirze. (2004). *İşletmelerde Stratejik Yönetim*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Üstün, Rıfat (1992). *Yönetim Muhasebesi*. İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.
- Varış, Meral ve Diğ. (2001). Sermaye Piyasalarında Kurumsal Yönetim İlkeleri. *İMKB Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 19.
- Veral, Mehmet Hakan (1999). *Türkiye’ de ve Dünya’ da İşletmelerin Denetimi, İç Denetim ve Bankacılık Sektöründe İç Denetimin Esasları*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vishwanath, Tara, Daniel Kaufmann. (2010). Towards Transparency in Finance and Governance. *The World Bank*, <http://ssrn.com/abstract=258978>, e.t.29.07.2010.
- Weil, David, (2002), The Benefits and Costs of Transparency: A Model of Disclosure Base Regulation, Transparency Policy Project, John F. Kennedy School of Government, Harvard University, <http://ssrn.com/abstract=316145>.
- Weimer, J., and Pape, J. (1999). A Taxonomy of Systems of Corporate Governance. *Corporate Governance*, Vol. 7 (2).
- White Paper. (2003). Enhancing Democracy: A White Paper on Governance In The European Union. European Commission, http://ec.europa.eu/governance/white_paper/index_en.htm, e.t.23.08.2010.

Wikipedia. (2010.)<http://tr.wikipedia.org/wiki/OECD>, e.t. 21.10.2010

Working Group, *Report of the Working Group on Transparency and Accountability*, International Monetary Fund, Washington, D.C.

Working Group. (1998). Report of The Working Group on Transparency and Accountability, Washington: International Money Fond, www.imf.org/external/np/g22/taarep.pdf, e.t.21.08.2010.

www.imkb.org.tr, Kurumsal Yönetim İndeksi, <http://www.imkb.gov.tr/Indexes/StockIndexesHome/CorporateGovernanceIndex.aspx>, e.t.02.08.2010

www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/rapor.doc

Yenigün, Türkan. (2008). *Kurumsal Yönetim ve İşletme İçeri Denetim*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım, Murat (2007). *Türkiye’de Kurumsal Yönetim ve Şirketlerin Finansal Performansları Üzerine Etkileri*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana-Bilim Dalı.

Yıldız, Fehmi (2002). *Tekdüzen Hesap Çerçevesi ve Hesap Planı’nın Uygulama Sonuçları*, Der Yayınları, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

Hüseyin ÇETİN 02.02.1978 tarihinde Konya’da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Konya’da tamamladı. 1995 yılında, Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümünü kazandı. 1999 yılında mezun oldu ve aynı yıl, Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü’nde yüksek lisans eğitimine başladı. “Bilişim Teknolojilerindeki Yeniliklerin İşletmelerde Denetim Uygulamaları Üzerine Etkileri” konulu yüksek lisans tezini hazırlayarak 2005 yılında yüksek lisans eğitimini tamamladı. Aynı yıl, Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Ana-Bilim Dalı Muhasebe-Finansman Bilim Dalı’nda doktora eğitimine başladı. Doktora çalışmaları için bir dönemliğine Amerika Birleşik Devletlerine giderek orada bulundu. Halen Selçuk Üniverisitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu’nda Öğretim Görevlisi olarak çalışmaktadır. Çetin evli ve iki çocuk sahibidir. İngilizce bilmektedir.